

પૂનાની શ્રી જૈન તત્ત્વજ્ઞાન વિદ્યાપીઠ "પદ્ધતિ પરીક્ષા માર્ગે

અર્જુન કુટેવ છે

શ્રી લલિતમૂર્તીશ્વર જૈન અથમાળા, પુણે ૧૫

અખિલ ભારતીય જૈન સમાજની એક જ

શિશુ સંસ્થા

શ્રી જૈન તત્ત્વજ્ઞાન વિદ્યાપીઠ [પૂના] ના

પદ્ધતિ પાઠ્યક્રમમા સંકલિત

શ્રી જૈન પ્રશ્નોત્તરવાટિકા

[વિભાગ પદ્ધતિ]

"વિદ્યાપીઠ પાઠ્યપુસ્તક પ્રકાશનસમિતિ ન યોજિત"

[સર્વ હક્ક સ્વાધીન]

આદિતિ પદ્ધતિ

વિ સ ૨૦૦૬

નક્ષ ૧૦૦૦

એપ્રિલ ૧૯૫૩

મૂલ્ય રૂ. ૧-૮-૦

પ્રકાશન પોસ્ટરૂ રૂ. ૦-૧-૬

પ્રકાશિત

શ્રી લલિતમૂર્તીશ્વર જૈન અથમાળા-ગાંધીઆધાર

પ્રામિત્રધાન

શ્રી લ સુ જૈ અથમાળા, ગાંધીઆધાર, (સોરાબ્દ)

શ્રી જૈન તત્ત્વજ્ઞાન વિદ્યાપીઠ-

૧૫૮-૫૭, રવિવાર પેઠ, પૂના, ૨

શ્રી જૈન તત્ત્વજ્ઞાન વિદ્યાપીઠ (પૂના)

બુદ્ધ ગુજરાત સાખા

રાવપુરા રોડ

વડોદરા.

સોરાબ્દ સાખા

મોદી બજાર,

જામનગર.

અકાશકીય

આજે આ અમુલ્ય પ્રકાશન જે પ્રા. યાચે તેને અમારી સહિય
મેવાના ઝોરવરૂપ માનીએ છીએ આ અભિનિવ પ્રોત્તર યેલિનુ
પ્રકાશન પ્રગ. કરતાં અમને અમાપ આનંદ ઉપજે છે તથા એટલા
જ માટે યાચ છે કે આજના જમાનામાં જૈન સમાજ આગવરૂપક
સૂત્રોના આધિક બોધ તરફ બેરકાર જાડી રહેન હ, તેના કપરા
સમયમાં જે મદાન ઉપકાર અને અજોડ માર્મદધન આપી રહેલી
અખિલ જૈન સમાજની એક માત્ર દિમણુ સમ્યા થી જૈન તત્ત્વજ્ઞાન
વિદ્યાપીઠ અધ્યાનનાને દૂર કરવા અને બદલ કુસપના આકામા પડેલી
જૈન જનનાને ઉગારવા યાનદીપક ધરી, જોરદાર પ્રયાસો કરી રહેન
છે, તેના પકિતપરીક્ષા પ્રકાશનન નમટ કરવાનું મહાભાગ્ય અમને
આજે સાંપડી રહ્યું છે ધીમી પણ રિચન મનિએ જે મહાવિદ્યાપીઠ
આવા સાલ અમને વારવાર આપ્યા હરે અને યાસનરોવાનો
અણમેલ મુખેગ અમને આજે એમ હચ્છીયુ

આ નકાશનું ટાઇટલપેજ આકાંક્ષ કરવામાં તેની શુદ્ધિ જાગરવામાં, સંગોપાગ પ્રકાશન સમિતિનો સદયોગ સાધવામાં અને અમારાથી બાબુ બધુ કહ્યું છે આ કાર્ય બધું પરચાળ હોવા છતાં સ્વાભાવિક મદદ મળે અને સમયાનુસાર ધાર્પ કરતા ધણે જ મોડો પ્રગટ કરવા શક્તિમાન થવા છાએ આજે મોધવારી થણી છે, છતાં પ્રગટ થતા પીત્ત પ્રકાશનોની જેમ જ અમે માત્ર દોર રૂપિયો ફિગન રાખી છે

[illegible]

—441215—

આવેદન

શિક્ષણના વિષયમાં યુગ્મિયો પ્રવાસ કરે છે તેમાં અનેક પદ્ધતિના અંગેક મન જોવામાં આવે છે. જ્યારે મનમતાનગેથી જ્યાં જ પોતાને વિદ્યાને અને પદ્ધતિ માની લે છે ત્યારે પોતાના પ્રયામોનો રતન તપજે અમલ કેમ થાય તેની પેરવી કર્યા વિના તેઓને આતુ નથી એટલે પરિણામે એમના થતા છૂટા પ્રયાસોમાં કેટલોકો તો ય યોગે નિરાગવરને કંઠ પડી જાય છે તેમ છતાં કોઈ પણ ભેગા થઈ વિચાર કરવા તેવાર થતા નથી. પાતાના વિચારો અપનાવે છે અમલ થાય તેમાં નિષ્ફળ જાય, તો પણ પરના મતઅને અપનાવવા કોઈ તેવાર દોડતા નથી સોધી પડેલા તો સમાજની પ્રાચીન સંસ્કૃતિને અકબાસ પૂરે કરવો જોઈએ અને પછી પતમાનની વાસ્તવિક સમાજની નાદીનું અને તાજી સમાજની પરિસ્થિતિ એનું નિઝાજમાં જીતીને નિરીક્ષણ એ વિચારોએ કરવું જોઈએ પરંતુ જ્યારે એ પદ્ધતિ પુરો કરી દેશ વીધ ભેગા મળીને વિચારની આપણે કરતા જ નથી ત્યારે અબુકેમાએલા સમાજના ગુમરાજાઓ કામડાઓ નિગરજી નિષ્પમાન દરિયા માર્ગ રીતે પણ થતું નથી આ શિક્ષણનો વિષય એવો છે કે દરેક દેશ પોતા પોતાની શૈક્ષણિક મોલિકતા તો અમુક રીતે ખીલ ગીજી કિત જ રાખે છે એ જિન શિશુ અવરધાઓને જ્યારે નિદાગવામાં આવે, ત્યારે એને નજર સમક્ષ રાખીને આપણા દેશ સમાજના તમાક બાળિકાઓનો ઇત્ત કા પ્રમાણે અપનાવવાથી થશે કે યાંડી મકેનતમાં મદુ સારુ રૂજ અથવા રિજામ આપણે કેમ નિષ્ફળ રી થઈશું કે ખીજી પ્રજાવિક એ કરતા, આપણા સંસ્કૃતિરક્ષક રીતરિવાજો ના રક્ષણ મારે શુ શુ અને ક્યા મ્માં ફેરફારો કે ડુંધારાઓ કરવા રી જરૂરી માત છે કે આવા પ્રમાણે ઉકેલ લેવા વિદ્યાન ભેજાઓ પોતાની શક્તિઓને મંદિત કરી સમાજને દિવકર એનું મયન આદરી, અને કેવળ વર્તમાન સમાજની ઉત્તતિના માર્ગોને પસંદ કરતા, અવરધારે યોજના જનતા સમક્ષ ધરવાનું હામ લે કરે, તો નિષ્કર્ષ રૂપ તારવતી તેમણી એવાના શિક્ષણુઓને મળી મદે.

શિષ્યજા ! વિશ્વમ ચારે દિશાથી ચાર જનના પ્રવાસો જો આદરવામાં આવે, તો હજી પણ ચાલે પરંતુ જ્યારે એમ દેખાય કે આ પ્રવાસોમાં ની રક્ષાના માંપડની નથી, તો તેના માટે આમલક ગમરામાં આવે તો એ દુઃખદ અથવા કદાચકદના રૂપમાં બહાઈ જાય છે જ્યારે એમ જ્યારે એમ બહાઈ જાય છે ત્યારે સોરની સાથે ધમલરાળા કાયકરો પોતાના મમતને છોડી ઉત્તરિના સાથે પુરવને અપનાવવા તેવાર થાય, તેને જ આપણે સાચા સમયસૂચકતાના અને વ્યવહારના જાણી કહી શકીએ એમ ચાર દિશાના પ્રવાસોના અખતરો મે પાચ વર્ષ જોઈ લેવાથી જ્યારે એક ઉત્તમ મામું સમજાય ત્યારે તે જ એક અપનાવી તેને વેગ આપવામાં સદાયક થવાય ત્યારે તે રમવાને મધ સમજીને, એકના અથવા એકીકરણના પથે જતાનું પચરણ મહા એમ કહી શકાય એકમ થવાથી અને તેમાં વળી સમાજની સર્વળી શિક્ષણ સરઘાઓના એક જ માગે ચાલવાથી સમાજનો ઉત્કર્ષ ઝડપસેર સાધી શકાય છે

આજે અચારના સંગોગોમાં પણ ભારતના શહેરો અને મામડાંઓમાં બધે મળીને જો ગણતરો કરવામાં આવે તો ત્યાંની ચાલની મામિક પાઠશાળાઓની મજબા લમમમ એક કે દોઢ હજાર જેટલી થવા જાય તે મિત્રાર બોડિ ગો જેવી સરઘાઓ પણ લમમમ જમો ઉપર થવા જાય આ બધી જ સરઘાઓ અને પાઠશાળાઓ જો વિદ્યાર્થીના મોરજો એક જ દેલિથી અબ્યાસકમને ચોજે અને અપનાવે તો સમાજનું એવ બહુ જ ઝડપથી થાય, એમ અમે માનીએ છીએ તેવી રીતના સખ્યામધ અગ્નિ પ્રાયો બાબા છે ને આવના જન છે બધા દેશના બધા દિગોને એક જ સરખી કામ આવે તેવી એક પેટ ટ દેશને તૈયાર કરતી વખતે જેમ મામાન્યોપયોગી બનાવના ધણી કાળજી કુચળના અને દરેક વાતા વરજોનો ખ્યાલ ખૂબ રાખવામાં આવે છે તેમ પૂનાની શ્રી જૈન તત્ત્વ જ્ઞાન વિદ્યાર્થીઓના ધગએયો કાર્યક્રમ પણ પેટન્ટ દવાની જેમ તૈયાર થયેનો છે તેમાં વચા જજમર બેમ બોની સનાહોનો

સમજી થયેનો છે, ધણા ઊંચા મગજોના અનુભવોનો ગ્રંથાળી પીરસાયો છે, ધણાઓના ઉચ્ચ કક્ષાના અભિપ્રાયો આમલી-કરણ થયું છે. વરો અને યુરોના વાતાવરણને અનુરક્ષીને વર્તમાનની અને જાવિ પ્રજાને તે કેમ ગ્રહીત થાય અને તેમના માટે પચાવવાનું શું સહેતું બને, તેનો ઊંડો, લાંબો અને ખજો વિચાર કર્યા પછી અનેકની કિમતી સનાહો સાબળી, મહોળા જૈન સમાજને ઉપરોગી અને સોની નજરે ચડે તેનું યોજનાપૂરકનું એક આદર્શ શિક્ષણકેન્દ્ર સમાજની સેવામાં વિદ્યાપીઠરૂપે ધરવામાં આવ્યું છે.

સોને યાપ આપી, મોસિકે સિદ્ધાંતોને લક્ષ્ય મ મુખ્ય રાખી આ શિક્ષણકેન્દ્રનું ધક્કર કરવામાં આવ્યું છે એક વસ્તુ પર ખાસ મહત્વ આપવામાં આવ્યું છે કે જૈન દર્શનનું સ્વરૂપ જ બહાર બહાર બહારની આપણી વિદ્યાપીઠને માથે મહાન ફરજ છે, એટલે ખીજા ધર્મો દરમિયાન કે વાદોનું મિત્રજુ બધું આ ધક્કરમાં થવા દીધું નથી અને તે મિત્રજુ ન જ થવું જોઈએ, એ યાપ છે આ શિક્ષણકેન્દ્ર યોજનાને સાંપ્રતિક અને હાર્તિક આશિર્વાદ પૂજ્ય આચાર્ય મહારાજા તરફથી પૂજ્ય સાંપ્રતિક મહારાજા તરફથી તથા ખીજા વિદ્વાનો તરફથી મળ્યા છે એટલે સમજો કે ચતુર્નિર્ણય થી સઘ તરફથી પૂરો સહકાર મળ્યો છે, તે ધજો જ ખૂશીનો વિષય છે જો કે કેટલાક શિક્ષકોને વિદ્યાપીઠનું આ ઊંચી કક્ષાનું શિક્ષણધોરણ આપ્યું પસંદ છે પરંતુ એ ધોરણે તેઓ જ્યારે બખાવે છે અને અનુભવથી વિચારે છે ત્યારે તેઓને મમજાય છે કે જે વ્યવસ્થિત વિભાગો વિદ્યાપીઠે તૈયાર કર્યા છે તેનું ધક્કર જરાજર જ છે અને સામાન્ય સમાજને સત્પથે દોરવા આવ્યું તો હોતું જ જોઈએ.

હવે જે જે માગો કે સહેરોમાં પાઠસાળાઓ ચાલતી જ નથી અથવા અથ પડી ગઈ છે, તેવા માગો માટે તો અગીરથ પ્રયાસ વિદ્યા પીઠને હજી આગળ ઉપર કરવાનો છે તે કામ જોટનું વિચાર્યું છે એટલું જ કે તેથી પણ અધિક “જૈન દર્શનના અભિસંકે સિદ્ધાંતો કેવા પ્રકારના ઊંચા છે” તેની જિજ્ઞાસાવાળા અજેનવમના વિદ્યાર્થી સમુદાયને

લેવાયો છે તે તો મળે નેના જ માલુમ પડે તેમ છે સૌ જોઈ રાશે
 કે એક નાના પ્રશ્ને સમજાવવા તેમાં થઈ પડી હતી તે અને પુસ્તકો.
 તો સમજ કરી આપવામાં આવેલ છે કેમ કે પ્રશ્નો આજ્ઞા પાઠ્ય
 અને એક સરખા સામગ્રી પણ પાઠ્યથી વિદ્યાર્થી પુષ્ટિમાં આપવો જરૂરી
 લગતા તે વધારવા પડ્યું છે તે સમાધાનમાં જો કે વિચાર અને
 વિદ્યાર્થી તો છે જ, પણ તે ગારિક નિરીક્ષણથી જાણી જોઈ શકે
 સુધાર સુચરાયે તેને બીજા આગળ વળે એમ આશય આપવામાં
 આવ્યો આ પ્રયત્ને તેવારે થવાની દીક્ષા મટે જ આ પદ્ધતિ પરીખ
 એક બે વરસ લગાડ મુકે જ અમન આશા છે કે એ પરીખા આપન ર
 આટલું લખીને જ્યારે તેવારે થશે ત્યારે આ અવરક સુરે કે જે
 આપના આત્મ-સુધારણા માટેનો મુળ પાથો છે તેમાંના નવા નવા
 વિષયોની ઇજ્જાવટથી સમજનાર અને સમજાવનાર તંત્રો બની જશે
 આ પ્રયત્નમાં શુદ્ધિપત્ર રાખવામાં આવ્યું નથી કારણ તેમાં બહુ
 જૂનો રેપ પાઠ્ય નથી છતાં કે જે જૂન સ્તરી દ્વારા તે સુધારીને વાંચવા
 જલામજ છે આ પ્રયત્નમાં જો વીતરત અમરતોની આગથી કાંઈ
 નિરુદ્ધ થયાયુ હોય તો તે બદલ ત્રિવિધી સમાવાયીએ છીએ

વિદ્યાર્થી પાઠ્યપુસ્તક પ્રકાશન મંમિતિ

સહિત વિદ્યાનુક્રમ

ક્રમાંક	વિષય	પૃષ્ઠ
૧-૨-૩	સામાયિકનાં સૂત્રો	૧-૧૨
૪	પ્રત્યક્ષનાં " (૧)	૨૧
૫	" " (૨)	૨૭
૬	" " (૩)	૬૫
૭	સામાયિકનાં પ્રત્યક્ષનાં સૂત્રો	૧૨૧
૮	પ્રતિક્રમણનાં સૂત્રો	૧૪૨

એક આદર્શ શિક્ષણ કેન્દ્ર

- ૧ અભ્યાસીઓ પોતાના ધાર્મિક જ્ઞાનનું માપ કાઢે છે
- ૨ નવા સદિશર્ષ શિક્ષકો તૈયાર થાય છે
- ૩ ચૂગાઇને ધારાસભાઓમાં જનારને ધર્મ વિષયક જોલતા શિખવાડે છે
- ૪ શિક્ષક-શિક્ષિકાઓને જોનસ-કેતેજન જોનસ આપવામાં આવે છે
- ૫ ધર્મના વિષયમાં જોલતા સમજાવતા શિખવે છે
- ૬ વિદ્યાર્થીઓ અને વિદ્યાર્થિનીઓને માસિક શિખવૃત્તિ પ્રત્યેક કે દ્રમાં અપાય છે
- ૭ પાઠશાળાઓનું એકીકરણ કરવાના પ્રયત્ન થાય છે
- ૮ શિક્ષણ ધોરણ વ્યવસ્થિત બનાવી સમાજના બાલસમાજને ઉદ્ધાર થાય છે
- ૯ પ્રાંતે પ્રાંતે શાખા જોલી ભારતના ખૂણે ખૂણે ધાર્મિક જાગૃતિ લેવે છે
- ૧૦ જોનેતરો પણ આ પરીક્ષાઓ આપી શકે છે
- ૧૧ જુનાઈની આખરીએ પરીક્ષાઓ દર વર્ષે નિયમિત લેવાય છે
- ૧૨ પાઠશાળાઓની તપાસ નિયમિત થાય છે
- ૧૩ વિદ્યાપીઠમાં રહરહર થયેની પાઠશાળાઓને ઉભના લાભ અપાય છે
- ૧૪ હતાઓ ને સુરણ ચક્રો પણ અપાય છે
- ૧૫ જોન તત્વજ્ઞાનના સિદ્ધાંતો સરળ રીતે સમજાવ તેવા પુસ્તકો પ્રગટ થાય છે
- ૧૬ ગુજરાતી હિંદી અને મગઠી ભાષાના એ પ્રકાશનોના અનુવાદો પ્રગટ કરવામાં આવે છે

- વિગત માટે જુઓ આ નોંધ -

શ્રીજૈન તત્વજ્ઞાન વિદ્યાપીઠ

હેડ ઓફિસ ૧૫૬ ૧૫૭, રવિવાર પેઠ. પૂના સિટી નં ૨

ખુદ્દ ગુજરાત શાખા
ગબીરા મે રન રાપુત રોડ
વડોદરા.

મોરાર્ટે શાખા
ચાંદી બજાર સામે લાવમાગ
જામનગર

શ્રી શંખેશ્વર પાર્થનાથાય નમઃ

શ્રી જૈન પ્રશ્નોત્તરવાટિકા

ભાગ ૧

કથારો ૧

મહામત્ર નવકાંડ.

પ્રશ્ન ૧—નવકાર એટલે શું ?

ઉત્તર—નવકાર એટલે નવ કડીઓ. નવકારનો અપભ્રંશ સખ્ક નવકારના નામથી ઓળખાય છે

પ્રશ્ન ૨—નવકાર શા માટે મહામત્ર કહેવાય છે ?

ઉત્તર—જૈન સિદ્ધાંતમાંના અનેક મત્રો પૈકી આ મત્ર કોઈનરૂપ છે એવું પૂરતો તે માર છે શુદ્ધ બાવથી નવકાર મત્રનું સ્મરણ કરનાર આ જાતસમુદાયને સહેજે તરી જાય છે તેથી તેને મહામત્ર કહેવાય છે

પ્રશ્ન ૩—નવકાર મત્રમાં કેાનું વળન કરેલ છે ?

ઉત્તર—નવકાર મત્રમાં અતિ પવિત્ર પાંચ પરમેષ્ટિઓને વંદન કરાયેલ છે

પ્રશ્ન ૪—પાંચ પરમેષ્ટિ એટલે શું ? તેના નામ કહો ?

ઉત્તર—પરમેષ્ટિ એટલે જિયામાં જિયા રચાને પામેલા મહાન આત્માઓ તે પાંચ આ પ્રમાણે છે અરિહંત સિદ્ધ, આચાર્ય ઉપાધ્યાય અને સાધુ

પ્રશ્ન ૫—અરિહત પ્રશ્ન એટલે શું ?

ઉત્તર—ગંગ દેખેના નાશ કરી કેવળજ્ઞાન મેળવ્યું હોય તેવા તીર્થંકર જગવાન સમોસરણુમા બેસી દેશના દે તે અરિહત કહેવાય અરિ એટલે કર્મશત્રુ, તેને હણનાર અરિહત જગવાન કહેવાય

પ્રશ્ન ૬—સિદ્ધ એટલે શું ?

ઉત્તર—આઠ કર્મોનો નાશ કરી મુક્તિપાત્રને પામેલા પરમ નિમજ્જ આત્માઓ તેમને હરી જન્મવાનું હવે ગળું નથી કારણ કે તેઓ પોતાના સદૃશ સ્વરૂપમા આ પ્રમાણે આવે છે જ્ઞાનાવરણીયના મયથા ક્ષયથી અનત જ્ઞાન પ્રગટ થયું છે દર્શનાવરણીયના ક્ષયથી અનત દર્શન થયેલ છે, જ્ઞાનમોહનીય તથા ચારિત્રમોહનીય કર્મના ક્ષયથી ક્ષાયિક સમ્યક્ત્વ તથા મથાખ્યાત ચારિત્ર એમ બે ગુણ પ્રાપ્ત થાય છે અને એથી ધાતીકર્મ જે અતરાય નામનું છે તેના ક્ષયથી અનત વીયનો ગુણ પેા થાય છે હવે ચાર અધાનીમાથી વેદનીયના ક્ષયથી અવ્યાખ્યાય આત્માનું સ્વાભાવિક સુખ આપુના ક્ષયથી સાદિ અનતરૂપ અક્ષય રિયતિ, નામકર્મના ક્ષયથી વર્ણાશિના અભાવના કારણે અરૂપીપણુ અથવા અચરીરીપણુ અને ગોત્રકર્મના ક્ષયથી અગુરવધુ નામનો ગુણ પ્રગટ થાય છે, તેનાથી જારે હલકો કે ઉચ નીચપણુનો બ્યવહાર મટી જાય છે

પ્રશ્ન ૭—આચાર્ય મહારાજ એટલે શું ?

ઉત્તર—જૈન ધમના પાય મોટા આચાર્યોને પાળનાર ને ગચ્છના નાયક

પ્રશ્ન ૮—ઉપાધ્યાય મહારાજ એટલે શું ?

ઉત્તર—જૈન શાસ્ત્રના અગ્યાર અંગ ને જાર ઉપાગાદિ બધી ખીજને લખાવે તે ઉપાધ્યાય કહેવાય

પ્રશ્ન ૯—સાધુ કોને કહેવાય ?

ઉત્તર—જ્ઞેન ધર્મની પાસ મહાપ્રતિષ્ઠાઓવાળી દીક્ષા ધારણ કરી મોક્ષ મેળવવાની સાધના કરનાર લોચ વિદ્યારાત્નિ કણે સદનાર

પ્રશ્ન ૧૦—જ્ઞાનનાં પ્રકારો મણુવો તેમાં અચાર અમ વધારે કે કેવળજ્ઞાન ?

ઉત્તર—૧ મતિજ્ઞાન, ૨ શ્રુતજ્ઞાન ૩ અવધિજ્ઞાન, ૪ મન ધર્મવજ્ઞાન ૫ કેવળજ્ઞાન એ પાંચ જ્ઞાન છે સૂચ આગળ તાગ જ્ઞેન આપા પડે તેમ કેવળજ્ઞાન આગળ અચાર અમનુ જ્ઞાન મણુવ

પ્રશ્ન ૧૧—કર્મોના નામ આપો

ઉત્તર—૧ જ્ઞાનાવરણીયકર્મ ૨ દશનાવરણીયકર્મ ૩ વેળીયકર્મ, ૪ મોહનીયકર્મ ૫ આયુકર્મ ૬ નામકર્મ ૭ ગેત્રકર્મ, ૮ અતરાયકર્મ તેમાં ૧-૨-૪-૮ એ ચાર આત્માના ગુણેને બાત કરતા હોવાથી ધાતી કહેવાય છે, બાકીના ચાર અધાતી છે

પ્રશ્ન ૧૨—પાંચ આચારના નામ આપો ? તથા આચારોનું સ્વરૂપ કહો

ઉત્તર—૧ જ્ઞાનાચાર ૨ દશનાચાર ૩ ચારિત્રાચાર ૪ તપાચાર ૫ વીર્વાચાર આ પાંચ આચારોનું પાનન કરવાથી આચાર્ય મહારાજને શાસનની વાસ્તવિક પ્રભાવના કરી શકે છે (૧) સમ્યગ્જ્ઞાનનો પ્રચાર કરે કરાવે જ્ઞાનની ને જ્ઞાનીની આશાતનાઓ વજવાનો ઉપદેશ આપે પ્રભુમાગને પ્રરેષ્ટ્યાદિ જ્ઞાનાચાર (૨) શ્રી સધને નિ શક બનાવે શાસન પ્રભાવના કરે શ્રી સધને બાર માગે ખીચે અનેક ભવિ આત્માઓને આશ્વજનરૂપ બને શ્રી સધમાના અનેક ગુણુત આત્માઓની વારવાર પ્રશસાદિ કરી ગુણુ સુગધેતિ દેલાવે અરિધરતા હોય ત્યા સિધરીકરણુ કરવા સર્વ સક્તિઓને ખરચે ધ્યેય પ્રત્યે વાત્સલ્ય ભક્તિ, ને બહુમાન વધારી આપખ્યાતિને છોડી સન વ્યાપક સર્વાંગી શ્રી જ્ઞેન શાસનની પ્રતિષ્ઠા અને પ્રભાવનામાં શ્રદ્ધ કરે શ્રી સધને દેવદ્રવ્યના દોષમાયી બચાવે દેવ, ગુરુ જ્ઞાન અને સાધારણની નિશાના દ્રવ્યોનો ઉદ્ધાર કરાવે, ને-અવરથા

જતાવે ઇત્યાદિ દર્શનાચાર (૩) અષ્ટ પ્રવચન માતારૂપ ચારિત્ર
પાળે ને પળાવે તે ચારિત્રાચાર (૪) બાહ્યતપ ને અભ્યતરતપ
પાળે ને પળાવે ઉપવાસ આશ્રમિક એ અમલસાચુ તપ પાંચ
સાત કાળીઆ ઝોછા ખાવા રૂપ ઉચ્છાદરી તપ સવ વસ્તુનો
સંક્ષેપ કરવા રૂપ વૃત્તિસંક્ષેપ તપ વિગ્રહઓ ત્યાગના રૂપ રસ,
ત્યાગ તપ કાયકંઠ તપ ને અગોપાગને સ કાચવાનું સદ્વી
નતા તપ એ છ તપ કરે કરાવે તથા ૬ અભ્યતર તપ-
થએના દેભોની આલેચનાથી શુદ્ધિ કરે, એ પ્રાયશ્ચિત્ત તપ
દેવ ગુરુ સહ સાધર્મિક પ્રત્યે ભક્તિ તે નિનય તપ ખાલ
ટૂક, તપરથી વિગેરે વૈયાપચ્ચ તપ બહુ મહુ તે ક્ષવાધ્યાય
તપ આત્મ ને રોદ્રધ્યાન છોડી ધમશુક્લધ્યાન ધમુ તે ધ્યાન
તપ તથા કાઉત્સગ તપ એ બાર તપ કરે ને શ્રી સધમા
કરાવે તે તપાચાર (૫) દાન, શીન તપ, બાવ વિગેરે જ્ઞાન
ધ્યાન તથા ક્રિયાદિમા જતી શક્તિ એપવે નહીં, તે વીર્યાચાર

પ્રશ્ન ૧૩—નવકાર મનમા વિશેષ શુ છે ?

ઉત્તર—પાંચે પરમેષ્ટિ ત્યાગી છે અરિહતે પથ દીક્ષા લીવેત છે
આચાર્ય, ઉપાધ્યાય ને સાધુ મહારાજોએ પથ દીક્ષા લીધેલી
જે અને આપણા શ્રી શત્રુજય મહાતીથ માટે સાબળીએ છીએ
કે પાંડવો આસો સુદિ પૂર્ણિમાએ વીશ કોડ મુનિ સાથે મોક્ષે ગયા,
ચિત્રી પુનમે જી પુઠરીકરવામીજી પાંચ કોડ મુનિ સાથે મોક્ષે
ગયા એમ બધે દીક્ષા લીધેલા પુણ્યવાનો મોક્ષે ગયાનું કહેવાય
છે પણ મોક્ષે ગયા નારહી કે દેવ મોક્ષે ગયા કે આવકો મોક્ષે
ગયા તેમ કહેવાનું નથી એટલે પાવન ધરનાર ને પવિત્ર બના
વનાર દીક્ષા જ છે તેમ આ પદ પરમેષ્ટિ પગના સ્વરૂપથી પથ
સિદ્ધ કરી શકાય છે બીજી એ કે—જે ભાગ્યશાળીઓ સિદ્ધ થયા
તે મનુષ્યમાંથી જ થયા અરિહત, આચાર્ય, ઉપાધ્યાય ને સાધુ
મહારાજ મનુષ્ય જ હોય છે એટલે મનુષ્ય મર્તિ ચારે ગતિમા

ઉત્તમ ૭ તે કારણથી માનવ મતિ કરતા દેવમતિ ઊંચી કહેવાય
નહી માનવ દેહથી જ મોક્ષની સાધના થઈ શકે છે સમક્ષિતી
દેવો પણ ઇચ્છે છે કે હીમા સેવા માટે મનુષ્ય થઈ શકે અને
ત્યાથી મોક્ષે જઈ શકે

પ્રશ્ન ૧૪—ભોએ શબ્દનો અર્થ શું ?

ઉત્તર—અત્રી દ્વીપરથી ભોકમાં મદેલા સાધુ સામ્પ્રીક મહારાજોને મમાવેલ
ભોએ શબ્દથી ધ્યાન છે તેથી ભોકમાં રહેલા આચાર્ય મહારાજો
અને ઉપાધ્યાય મહારાજોને પણ મદ્ય કરી શકાય છે

પ્રશ્ન ૧૫—અરિહત વિગેરેના નામ કેમ નથી ? પોતાનું નામ મુકવાનું
અરિહતોને શું મધ્યુ નહીં ?

ઉત્તર—આ પામે પરમેષ્ઠિના નામ નથી આપ્યા તેનું કારણ એ છે કે—
જૈન ઇરાનમાં બ્ધિતરાગનો ને દહિરાગનો ધણો જ વિરોધ
ઉદાવવામાં આવ્યો છે અને ગુણમેદ કેળવવાનો ઉપદેશ અપાયો
છે જો નામ અપાય તો તે એક જ આત્માના પુણ્યનો સક્રમ
તે માણના મજાકમાં થાય, પણ નામ કેમમાં નથી એટલે
જૂનકાળમાં થએલા તમા અવિષ્મકા ધનરા અનતા તીર્થંકરો,
આચાર્યો ઉપાધ્યાયો, મુનિરાજો વિગેરેના પણ અનત પુણ્યનું
સક્રમણ તે મત્રાકરોમ ધર્મ શકે છે તે જ કારણથી તેમાંના એક
અક્ષરના મત્રાકરથી પણ સાત સાત સામરોપમેના પાપોનો નાશ
તે જ દણે ધર્મ શકે છે વળી કેવળજ્ઞાન પણ મૈત્રુ સરખુ ॥
અનતા કાળ પહેતાનું કેવળજ્ઞાન ને આજનું, બેડે સમાન છે
માટે જ્ઞાનની દેશના સરખી જ દેશ આમ સ્થાયિત શાસન
વ્યવસ્થિત દેશથી અજેય છે તથા ૫૦૦ મનુષ્યની કાપાવાળા
શ્રી આદિનાથ પ્રભુના ને ૬ દાસની કાપાવાળા શ્રી પાંચનાથ
પ્રભુના કેવળજ્ઞાનમાં સમુદ્ર કોઈ ઠેકાણે ઓછો વધારે જોડો
સજવે પણ સપાટી જેમ સરખી દેશ તેમ અહીં મતિશ્રુતજ્ઞાનની

તરતમતા હોવા છતાં જિંવી દહના-જ્ઞાનમાં કાંઈ પણ જાનનો ભેદ પડતો નથી આપણને તો જ્ઞાન તિજે મિદ્ધ થએલા પણ પૂજ્ય જ છે તેથી જ શ્રી મધમા રહેલા ગુણવ તોની પ્રશસા જો નહોં કરીએ, તો અનિચારને પાત્ર મણાઈએ છીએ ગુણવાન શાસન જ અનતકાળ સુધી એકધાર રહી શકે તેમાં નવાઈ જ શી હોય ? કાંઈ એમ માને કે અમારાથી જ અમુક કામ થઈ શકે છે કે જેને નામની જૂખ હોય તેમને આ નવકાર મંત્ર ધણો બોધ આપે છે તે તેથી અભિમાન ગળી જાય છે

પ્રશ્ન ૧૬—આ નવકાર મંત્ર બીજી કાંઈ નામ છે ?

ઉત્તર—બીજી નામ પચમગન મહાશુતરકથ પણ છે

પ્રશ્ન ૧૭—આ નવકારને શ્રી સિદ્ધચક્ર સાથે શો સબંધ છે ?

ઉત્તર—પાંચ પરમેષ્ઠિમાં, બે દેવ છે તે છે તા ત્રણ ગુરુપદે શોભનારા છે આમ દેવ ને ગુરુ બે આવવાથી ધમ પણ આવી જાય દશન, જ્ઞાન, ચારિત્ર ને તપ એમ ધમના ચાર પ આવવાથી આ નવપદ શ્રી સિદ્ધચક્રનું જ મહત્ત્વ બતાવે છે દેવ અને ગુરુ એ દશન જ્ઞાન ચારિત્ર ને તપના નિધાન રૂપ જ છે એટલે સિદ્ધચક્ર નવપદમય જ છે આસો ને ચૈત્ર શાશ્વતી ઓળીચોમા આ નવપદનું જ આરાધન થાય છે

પ્રશ્ન ૧૮—નવકારને મંત્રજ કેમ કહેવાય છે ?

ઉત્તર—આ મહામંત્રના બે પ્રકારના ફળ તેમાં બતાવ્યા છે તેથી યત્ન મગજ અવિષ્કને વિધરદિન બનાવે છે અને જૂનકાળમાં બાધેલા કમેનો નાશ કરે છે આજના નૈતાનિકાએ એટલે બોજમાં પ્રાણનાતક શક્તિ બતાવી છે તેમ વીતરાગ પ્રભુજીએ આ મંત્રાક્ષરોમાં અનંત પાપોનો નાશ કરવાની શક્તિ કહી છે, માટે જ નવ લાખ નવકારનો જાપ નરક મતિના દુઃખોમાંથી બચાવનાર

બને છે નવકારની દીપ ગણવાથી પણ મહિનાઓના તપ જોટલા પ્રભાવનું વર્ણન કરાય છે તેનું આ જ કાગળ સબલ છે

પ્રશ્ન ૧૬—પાંચ પરમેશ્વરી આશાતના વજવા ઉપર શા મંત્ર બહુ બાર મૂકવામાં આવે છે ?

ઉત્તર—જેમ મરીમના છોકરાને ઘાંપડ મારવા કરતા રાજપુત્રને ઘાંપડ મારવામાં વધારે જોખમ તથા ગુન્હો મનાય છે તેમ અતિ પવિત્ર એ ઉપકારીઓની નાની પણ આશાતના બહુ પાપ બધાવનાર બને છે

પ્રશ્ન ૨૦—સિદ્ધ ભગવાનથી અરિકંત પહેલાં પદે કેમ ?

ઉત્તર—આઠે કર્મોના નાશ થયો તે સિદ્ધ કહેવાય કારણ કે કુળ નિનાનો અનંત સુખને જોળવી લેવાથી તે સર્વથા શુદ્ધ થયા છે પણ અરિકંતોના તો ચાર વેલીય, આયુ નામ ને જાતરૂપ અધાની કર્મો બાકી છે છતાં સમોસરણમાં બેસી દેશના ઈર્ષ શાસન રથાપે છે મંત્ર તેને પ્રથમ ગણાવ્યા છે એક જીવ મોઢે જીવ, એટલે એક જીવ નિર્જાત્રાથી નીકળે તે સિદ્ધોનો પણ ઉપકાર ગણાય મહારાજ ત્રેલિક શ્રેતાં શ્રી શાંતિભદ્રા ધણા શ્રીમત કંતા છતાં મુકુટબદ્ધ રાજા તો ત્રેલિક જ કહેવાય

પ્રશ્ન ૨૧—નવકારવાળીમાં ૧૦૮ મણકા કેમ રખાય છે ?

ઉત્તર—પાંચ પરમેશ્વરી ક્રમવાર ૧૨-૮-૩૬-૨૫-૨૭ મળી ૧૦૮ ગુણ હોવાથી ૧૦૮ મણકા રાખવામાં આવે છે એ ગુણવાનોનો ને તેના મુણોનો જ જાપ છે ગુણ ને મુણી બેની આરાધના છે

પ્રશ્ન ૨૨—નવકાર મંત્ર ક્યારે મણાય ?

ઉત્તર—સૂતા ઉઠતા બેસતા જે સમયે અરિકંત કુળીમાંના કુળ ભાગશે લહેશે સુખ અનંત નવકાર મંત્ર તો ૧૪ પૂર્વેના સાર છે, ૧૪ પૂર્વધર મહા મુનિઓ પણ અશાતાના ઉદય વખતે જાણેલા પૂર્વેને ભૂતી જાપ

ત્યારે છેવટે નવકાર મત્ર તેમને સરજીભૂત બને છે ભગવાન શ્રી
પાર્શ્વનાથસ્વામીજીએ જણાવતા નામને નવકાર મત્ર સંભળાવ્યો,
તે નવકાર મત્ર કાનમાં પડવા માત્રથી તે ધરણેદ્ર યમા આ
મત્રનો પ્રભાવ અજ્ઞાન અને અનંત જ છે

કથારો ૨.

પચિદ્વિય સૂત્ર.

મ્રમ ૧—પચિદ્વિય સૂત્ર શા માટે છે ? તેમા શું આવે છે ?

ઉત્તર—સામાયિક લેતા સ્થાપનાજી સ્થાપવા તે નવકાર સાથે યોગાય
છે આચાર્ય મહારાજના ૩૬ ગુણોનું તેમા વજન આવેલું છે

મ્રમ ૨—આચાર્ય મહારાજના ૩૬ ગુણો મજાવો

ઉત્તર—૫ ઇન્દ્રિયોના વિકારોને રોકનાર ૯ સિયળમતની વાડોને સાચ
નાર ૪ કથાઓને જીતનાર ૫ મહાનતને ધારણ કરનાર,
૫ મહાન આચારો પાલનાર, ૫ સમિતિ પાલનાર, ૩ ગુપ્તિ
પાલનાર, કુલ ૩૬ આવા ૩૬ ગુણ જેમા હોય તે આચાર્ય-
પદને દીપાવે છે આ ગુણોના કારણે તે ભાનાચાર્ય કહેવાય

મ્રમ ૩—પાંચ ઇન્દ્રિયોના નામ કહો

ઉત્તર—૧ રસેન્દ્રિય અથવા આમડી ૨ રસનેદ્રિય અથવા જીભ, ૩
દ્રાણેન્દ્રિય અથવા નાક ૪ નેત્રેન્દ્રિય અથવા આંખ ૫
શ્રોત્રેન્દ્રિય અથવા કાન આ ક્રમથી જ એકેન્દ્રિયથી ગણવું

મ્રમ ૪—પાંચ ઇન્દ્રિયોના વિષયો કેટલા અને કયા કયા છે ?

ઉત્તર—૧ દળવો ભાર, લૂખો, ચોપડયો હડો, ગરમ, સુવાણ
ખરબચડું એ ૮ વિષયો આમડીના છે

- ૨ તીણુ કણુ તૂકુ, ખાટુ મીઠુ એ ૫ વિષયો જીમના છે
- ૩ સુગંધ અને દુર્ગંધ એ ૨ વિષયો નાકના છે
- ૪ કળો નીચો સાન પીળો, ધોળો એ ૫ વિષયો આંખના છે
- ૫ સમિત શબ્દ અચિત શબ્દ ને મિત્રશબ્દ એ ૩ વિષયો કાનના છે કુલ ૨૩ વિષયો છે

પ્રશ્ન ૫—ઈન્દ્રિય એટલે શું ?

ઉત્તર—જેનાથી આત્માને કંઈ પણ જ્ઞાન થાય તે ઈન્દ્રિય કહેવાય ગરમ તપેલીને માણસીથી જેમ લેવાય છે તેમ આત્મા ઈન્દ્રિયદ્વારા વિષયને મદ્દજુ કરે છે

પ્રશ્ન ૬—પાંચ ઈન્દ્રિયોત્તુ કામ બ્યવહારિક ભાષામાં સમજાવો

ઉત્તર—૧ ચામડી પારખવાનું કામ કરે છે ૨ જીભ સ્વાદ ચાખવાનું કામ કરે છે ૩ નાક ગંધ ઝોળખવાનું કામ કરે છે ૪ આંખ જોવાનું કામ કરે છે ૫ કાન સાંભળવાનું કામ કરે છે

પ્રશ્ન ૭—શિયળવતની નવ વાડો સમજાવો

ઉત્તર—૧ ઈ, પશુ અને નપુસકનો વાસ ન હોય ત્યાં રહે ૨ ઠાંઈ ઈની વાત ન કરે અથવા ઈ સાથે પ્રેમથી વાર્તા ન કરે, ૩ ઈ બેઠી હોય તે આસને બે બડી પુરષ સાધુ ન બેસે પુરષ બેઠો હોય તે આસને ત્રણ પહોર ઈ સાધ્વી ન બેસે ૪ ઈના અગોષાગ ન જુએ ૫ ઈ પુરુષની પ્રેમવાર્તા કીર્તની ઝોઠે પશુ ન સાંભળે ૬ સસારના પૂર્વકીકાનાં સુખ થાક ન કરે ૭ વિકાર ઉત્પન્ન કરનાર સિનઝ્ય આહાર ન લે ૮ લૂખો નિરસ પણ આહાર અધિક ન લે ૯ સરીરને સજાગરથી શોભાવે નહીં

પ્રશ્ન ૮—ચાર કથાયોના નામ આપો

ઉત્તર—કોષ માન, માયા અને લોભ આ ત્રીજ ચારે કથાયો આચાર્ય

ભવતમા હોવા જોઈએ નહીં આ અતર સત્ત્વોને જીવતાનું
કામ બહુ દુષ્કર છે માટે તે પાળનારા જીંયા કહેવાય ॥

પ્રશ્ન ૯—પાત્ર મહાવતો સમજાવો

ઉત્તર—૧ પ્રાણાતિપાતવિરમણ-જીવદિસા ન કરવી તે ૨ મૃત્યાવાદ
વિરમણ-જૂઠું ન બોલવું તે ૩ અદ્વિત્વાદનવિરમણ-ચોરી ન કરવી
તે ૪ મૈથુનવિરમણ-બ્રહ્મચર પાળવું તે ૫ પરિમલવિરમણ-
ધન ધાન્યાદિનો સમક ન કરવો તે સદ્ગત જીવધ્યાન પાલન,
અને કચનકામિનીનો લાભ બાધી આવે છે તે બાળની
દુનિયા માટે બહુ જ મુશ્કેલ છે કારણ કે દુનિયા તો સ્ત્રી અને
ગાડી છે દુનિયા બધા કામની પૂજારી છે માટે તેનો લાભ
સદ્ગતી પાળી અત્યંત મહત્વનો છે

પ્રશ્ન ૧૦—પાત્ર મમિતિના નામ તથા સમજણ આપો

ઉત્તર—૧ ઈર્ષ્યાસમિતિ-હાલતા આનતા રસ્તામાં જોઈને આનવું
૨ ભાષામમિતિ-બોલવામાં સમય રાખી યોગ્ય ને જરૂરી બોલવું
૩ એષણાસમિતિ-આહાર, પાણી કે જરૂરી ચીજો દોષરહિત
મેળવવી ગોચરી પાણીમાં દોષ ન લાગે તેવી કાળજી રાખે તે
૪ આદાનભક્ષમત્તનિરૂપેષણા સમિતિ-પાત્ર પ્રમુખ ઉપયોગી ચીજો
લેવા મૂકવામાં પ્રમાણ ના કરવી, (સારસલાળ રાખવી)
૫ પારિજાપનિકા સમિતિ-હ લો માત્ર (જાડો પેશાબ) વગેરે
નકામી ચીજો ફેંકનામાં જીવવત્તા પાળવી

પ્રશ્ન ૧૧—તણ શુભિના નામ તથા સમજણ આપો

ઉત્તર—૧ મનશુભિ-મનના નિચારો પર કાનૂ રાખી શુભઅનુભવ રહેવું.
૨ વચનશુભિ-બોલવા પર કાનૂ રાખી અયોગ્ય વચનોથી અટકવું

૩ કાપગુપ્તિ-કાપ પ્રસંગે શરીરનું હવનચત્ર કરતા પ્રમાણ નાપૂર્વક
ઠાંધુ, બેસવું જવું, આવવું તે

પ્રશ્ન ૧૨—આ સૂત્રનું બીજું નામ શું છે ?

ઉત્તર—તેને સ્થાપના સૂત્ર પણ કહેવાય છે

પ્રશ્ન ૧૩—આ સૂત્રનું નામ પચિદ્વિષ કેમ પડ્યું ?

ઉત્તર—સૂત્ર શરૂ થતા પચિદ્વિષ રાજ પહેલા આવે છે માટે

પ્રશ્ન ૧૪—આ ૩૬ ગુણો શું સામાય માણસ માટે અસાધ્ય છે ?

ઉત્તર—દુનિયાના માનવીઓ રાગદ્વેષના સમારમા રહીને પાપે ૫ ઈંદ્રિયો તેના વિષયો તરફ વહેતી મૂકવામાં હુસિયારી માને છે ત્યારે વીતરાગ જિનેશ્વરો તેમના શાસનમાં રહેલા આચાર્યોને એવા આચારો પાળવાનું સિખડાડે છે કે ઈંદ્રિયોની મુલામી સ્વીકારશો નહીં પણ તેને તમારા કામૂમાં રાખો । ગુરસો અદ્ધકાર કપટ, તથા તૃષ્ણાશ્પી મહાપાપોથી દુનિયા મીન બને છે તે ચારનાં વહેણને રોકી સ્વાશ્રયી બનો । તે અતરસતુઓ પર વિજય મેળવો । દુનિયા હિસા કે જુદા વિના કમલુ પણ બરી શકતી નથી માટે તમે અહિસાનો ઝંડો ફરકાવવા પ્રયત્ન કરજો તથા સત્યનિક બનજો । સવમની વિશુદ્ધતાથી દુનિયાને દેખાડજો કે આત્માની પવિત્રતા અને નિમજતા આવી રીતે પાળી માનવતાને ખીનવી શકાય છે એ રીતે છેવટે નિમજ સંપ્રિક્તી જેમ આત્મા સ્વસ્વરૂપમાં પ્રગટ થઈ શકે છે

પ્રશ્ન ૧૫—ભાષાસમિતિ અને વચનગુપ્તિમાં શો ફેર છે ?

ઉત્તર—જો બોલાય તેમાં સામાને દુષ્ટ ન ચાલ્ય તેવું બોલવું તે ભાષાની સમિતિ કહેવાય છે અને વચનગુપ્તિથી કારણ વિના નિર્દોષ શબ્દો બોલવા ઉપર પણ સવચ કાળુ અને પ્રતિબંધ રખાય છે

બગવતમા હોવા જોઈએ નહીં આ અતર સત્ત્વોને જીવવાનું
કામ બહુ દુષ્કર છે, માટે તે પાળનારા જીવ્યા કહેવાય છે

પ્રશ્ન ૯—પાત્ર મહાવતો સમજાવો

ઉત્તર—૧ પ્રાણાતિપાતવિરમણ-જીવહિસા ન કરવી તે ૨ મૃત્યાવાન
વિરમણ-જૂઠું ન બોલવું તે ૩ અદ્વાદાનવિરમણ-ગોરી ન કરવી
તે ૪ મૈથુનવિરમણ-અલસ્યતા પાળવું તે ૫ પરિમહવિરમણ-
ધન ધાન્યાદિનો સમ્રાટ ન કરવો તે સક્ષમ જીવવાનું પાલન,
અને કવચકામિનીનો સાથ આપી આવે છે તે આજની
દુનિયા માટે બહુ જ મુશ્કેલ છે કારણ કે દુનિયા તો ઓ અને
માડી છે દુનિયા અથ કામની પૂર્ણરી છે માટે તેનો સાથ
સક્ષમી પાળી અત્યંત મહત્વનો છે

પ્રશ્ન ૧૦—પાત્ર સમિતિના નામ તથા સમજણ આપો

ઉત્તર—૧ ઈર્ષાસમિતિ-હાસતા આવતા રસતામા જોઈને આવવું
૨ ભાષાસમિતિ-જોતરામા સમય રાખી યોગ્ય ને જરૂરી બોલવું
૩ એવણાસમિતિ-આહાર પાણી કે જરૂરી ચીજો દોષરહિત
મેળવવી ગોચરી પાણીમા દોષ ન લાગે તેવી કાળજી રાખે તે
૪ આદાનબદ્ધમત્તનિદ્રેવણા સમિતિ-પાત્ર પ્રમુખ ઉપયોગી ચીજો
લેવા મૂકવામા પ્રમાણ ના કરવી, (સારસજાળ રાખવી)
૫ પારિજાપનિકા સમિતિ-ઠ લો માત્ર (ખાડો પેશાબ) વગેરે
નકામી ચીજો ફેંકવામા જીવનના પાળવો

પ્રશ્ન ૧૧—તણ ગુપ્તિના નામ તથા સમજણ આપો

ઉત્તર—૧ મનગુપ્તિ-મનના વિચારો પર કાબૂ રાખી શુભખ્યાનમા રહેવું
૨ વચનગુપ્તિ-જોતરા પર કાબૂ રાખી અયોગ્ય વચનોથી અટકવું

૪ કાવ્યગુણિ—કાવ્ય પ્રમત્તે શરીરનું હસનચરન કરતા પ્રમાણ ના પૂરક
છેલું, બેસનું, જવું, આવવું તે

પ્રશ્ન ૧૨—આ સૂત્રનું બીજું નામ શું છે ?

ઉત્તર—તેને રચાપના સૂત્ર પણ કહેવાય છે

પ્રશ્ન ૧૩—આ સૂત્રનું નામ પચિદ્વિય કેમ પડ્યું ?

ઉત્તર—સૂત્ર શરૂ થતા પચિદ્વિય સખ્ત પહેલો આવે છે માટે

પ્રશ્ન ૧૪—આ ૩૬ ગુણો શું સામાન્ય માણુમ માટે અસાધ્ય છે ?

ઉત્તર—દુનિયાના માનવીઓ રાગદ્વેષના સમારમા રહીને પાત્રે ૫ ઈંદ્રિયો તેના વિષયો તરફ વહેતી મુકવામા હુશિયારી માને છે ત્યારે વીતરાગ જિનેશ્વરો તેમના શાસનમા રહેવા આચાર્યોને એવા આચારો પાળવાનું શિખવાડે છે કે ઈંદ્રિયોની ગુનામી સ્વીકારશો નહીં પણ તેને તમારા કાનૂમા રાખો ! ગુસ્સો બહુ માર કપટ, તથા તૃષ્ણાશ્પી મહાપાપોથી દુનિયા મરીન બને છે તે ચારનાં વહેણને રોકી સ્વામી બને ! તે અતરસતુઓ પર વિજય મેળવો ! દુનિયા હિસા કે ભૂઈ વિના કમલુ પણ બારી શકતી નથી, માટે તમે અહિસાનો ઝંડો ફરકાવવા પ્રયત્ન કરજો તથા સત્પ્રતિષ્ઠા બનજો ! સવમની વિશુદ્ધતાથી દુનિયાને દેખાડજો કે આત્માની પવિત્રતા અને નિમજતા આવી રીતે પાણી માનવતાને ખીનવી શકાય છે એ રીતે છેવટે નિર્મળ સદિકની જેમ આત્મા સ્વસ્વરૂપમાં પ્રગટ થઈ શકે છે

પ્રશ્ન ૧૫—જાપાસમિતિ અને વચનગુણિમાં શો ફેર છે ?

ઉત્તર—જે બોલાય તેમા સામાને દુખ ન થાય તેવું બોલવું તે જાણની સમિતિ કહેવાય છે અને વચનગુણિથી કારણ વિના નિર્દોષ શ ? બોલવા ઉપર પણ સવમ કાળૂ અને પ્રતિનય રખાય છે

પ્રશ્ન ૧૬—રથાપના રથાપતી વખતે હાથ ઉપેા કેમ રખાતો હશે ?

ઉત્તર—ઠાઈ વસ્ત્રનું આરોપણ કરતા કે કાઠ વસ્ત્ર કાઠને આપતા આ રીતે હાથ રખાય છે, તેમ અહીં ગુણોની રથાપના તથા ગુણોનું આરોપણ કરવાનું છે કે આવા ગુણો હોય, તેને હું ગુરુ માનીશ તેવા પવિત્ર ગુરુની સાક્ષીમાં આ ક્રિયા કર છું

કથારો ૩ :

સામાયિકના સૂત્રો

પ્રશ્ન ૧—ખમાસમણ સૂત્રનું બીજું નામ શું છે ? તેનો ઉપયોગ જણાવો

ઉત્તર—ખમાસમણ સૂત્રને પ્રશ્નિપાત સૂત્ર કહે છે આ સૂત્રથી દેવગુરુને પ્રણામ કરાય છે દેવથી બરેલા એવા પોતાને આવા ગુણનું ધામ મળવાથી હૃદય સ્ફુટી જાય છે, તેથી સરીશ્તુ ઉત્તમ અગ્ર ભરતકે નમી પડે છે ગુણીને નમી પડવાથી પોતાની ઓછાઈ અને વદની અધિક ગુણ સપત્તતા ઉત્તરાર્ધ જાય હ અને આવા ગુણો મારામા ક્યારે પેા થાય તેની જખના થાય છે

પ્રશ્ન ૨—પ્રણામ કેવી રીતે થઈ શકે ? તેનું નામ શું ?

ઉત્તર—એ હાથ જોડી બે હાથનું જમીન પર લગાડી અને માથું નમાવી પ્રણામ કરાય, તેને પચામ પ્રશ્નિપાત કહેવાય છે આ નમસ્કાર પહેલા ધરના કે સસારના બીજા સર્વે પાપબ્યા પારોનો ત્યાગ નિસીદ્ધિ ચબ્દથી કરવામા આવે છે બીજા બ્યાપારોને અજાગ કરાય તો જ પ્રણામમા ભાવશુદ્ધિ આવી શકે એ કારણથી મંદિરે કે ઉપાધ્યે દેવ કે ગુરુની પાસે જતા નિસીદ્ધિ કહેવાનો રિવાજ ને નિધિ છે

પ્રશ્ન ૩—‘ ઇચ્છા સુત ’ શા ઉપોદ્યમા આવે છે ?

ઉત્તર—ગુરુને સુખસાતા પૂછ્યા આ સુત ઉચ્ચારાય છે અસાતાવેદનીયનો
ઉ ૫ થયો હોય અથવા સવમની આધતો કરતાં કેઈ વિદ્યા
આપ્યા હોય તે તે શક્તિ અનુસાર દૂર કરવા આ પૂછાય છે,
તથા સુખાત્ર દાનની તમભાથી એટલી પશ્ચી માટે વિનંતિ કરાય છે

પ્રશ્ન ૪—દેવસી અને રાધ સબ્દ શુ સૂચવે છે ? તેનો કાળ કેટલો કહેવાય ?

ઉત્તર—દેવસિ એટલે વિવસસબ્દથી ન્યોગના ૧૨ વાખાથી રાત્રિના
૧૨ વાગતા સુધી દિવસ સબ્દથી પૂચ્છા થાય છે રાધ એટલે
રાત્રિ મળથી રાત્રિના ૧૨ વાખાથી ન્યોગના ૧૨ વાગતા સુધી
રાત્રિ સબ્દથી પૂછાય છે દિવસમા બે વાર શાતાપૂચ્છાનો વિધિ છે

પ્રશ્ન ૫—‘ હરિપાવલીય સુત ’ શા માટે રચાયુ છે ? તેનું બીજું
નામ શુ છે ?

ઉત્તર—જતા આવતા જમીન ઉપર જીવોના જાણતા અજાણતા ધર્મેદ
અપરધાની કામા માનવા માટે આ સુત સામાવિકમા બોલાય છે
તેને પ્રાયશ્ચિત્ત સુત પણ કહેવાય છે બાળ્યુનિ શ્રી અધ્યમુતાજને
આ સુત બોલતા બોલતાં પાપનુ પ્રાયશ્ચિત્ત કરતા ને શુદ્ધ ભાવનાથી
આભોચના કરતાં કેવળતાન થયુ હો તે આ મહાન સુત છે

પ્રશ્ન ૬—એકદિવથી પચેદિવ સુધીના જીવોના કામસા આપો

ઉત્તર—૧ પૃથ્વી પાણી અગ્નિ વાયુ વનસ્પતિ એ એક ઇન્દ્રિયવાળા
જીવો છે ૨ રાખ, પેરા અજાણીયા વિગેરે બે ઇન્દ્રિયોવાળા
જીવો છે ૩ માકડ કીડી મોકડા જૂ વિગેરે ત્રણ ઇન્દ્રિયો
વાળા જીવો છે ૪ વીંછી, ભમરા, માખી, કુદા, પનગીઆ,
તીડ વિગેરે ચાર ઇન્દ્રિયો વાળા જીવો છે ૫ દેવ, મનુષ્ય, પશુ
પક્ષી નારકી વિગેરે પાંચ ઇન્દ્રિયો વાળા જીવો છે

પ્રશ્ન ૭—(૧) તરસ મિચ્છામિ દુલ્લહ 'નો અર્થ સમજવો (૨) પચ્ચેદ્રિવને મન છે, તે દુ ખ વેદે તેની તેને ખમર પડે, પણ ૧ થી ૪ ઇદ્રિયો સુધીના જીવાત્માઓ દુ ખ કેમ ભોગવે ?

ઉત્તર—(૧) મારુ તે પાપ નહિ થાઓ, અથવા તે પાપની કુ મારી માગુ છું રોગીને પ્રુષ્ટિનુ ઔષધ આપવા પહેલા જેમ વૈદ્ય પ્રથમ રથ આપે, તેમ આત્માની શુદ્ધિ ઇચ્છનારે પ્રથમ થએલા પાપોની શુદ્ધિ કરવા ઇરિયાવહી સૂત્ર પહેલું બોધવાનો વિધિ છે અને પછી કરેમિ જાતે બોધાય છે (૨) ૧ થી ૪ ઇદ્રિયોવાળા અને અસહી પચ્ચેદ્રિવને દ્રવ્ય મન નથી પણ ભાવમન હોય છે તેના વડે સુખદુ ખનો સુદ્ધમ પણ અનુભવ તો તેઓ કરે જ છે ને કમજબન પણ કરે છે આંખમાથી મોતીઓ ઉતાર્યા પછી જાણુ જાણુ જેમ દેખાય છે તેમ એકેદ્રિયાદિમા સમજવુ પણ તે આખ પર અશ્મા પહેરવાથી વધારે મારુ દેખી શકાય છે, તેમ દ્ર વ્યમનથી જરૂર થાય જ વિશાળ કામ ચઈ શકે, અનુભવ પણ વધારે કરી શકે, ને કમજબન પણ વધારે કરી શકે, પાવત્ સાતમી નાહીએ પણ જઈ શકે અમઠી પહેલી નારમ્મથી આગળ ન જાય ને વિક્ષેદ્રિય તો નારમ્મી કે દેવ પણ બની શકતા નથી જો ચેતના ■ તો સુખદુ ખ કેમ ન વેદે ?

પ્રશ્ન ૮—'તરસ ઉત્તરી'નો પાઠ શા માટે બોલાય છે ? શક્ય એટલે જ ?

ઉત્તર—ઇરિયાવહીથી પણ પાપની વધુ શુદ્ધિ કરવા તથા આત્માની પવિત્રતા કરવા માટે આ સૂત્ર બોલાય છે માયા નિષાધુ ને મિથ્યાત્વ એ ત્રણ શક્ય છે શક્ય એટલે કાટા સરખુ પેટમા ચૂક આવે તેવુ શક્ય કહેવાય છે આ ત્રણ કે તેમાંથી એક પણ શક્ય હોય ત્યાં સુધી શુદ્ધિ શક્ય નથી

પ્રશ્ન ૯—કાઉસગ્ગના ક્યા ક્યા સૂત્રો બોલાય છે ?

ઉત્તર—અન્ય અને અરિહત્યેષ્યાશુ

પ્રશ્ન ૧૮—અન્ય સૂત્ર શા મટે બોલાય છે ?

ઉત્તર—કાલિસમ્મ કરતાં હીંક બચાવ્યું ઓઠકાર, વિગેરે અસાધ્ય પરિહાર-
રૂપ દોષો સ્વીરથી યજ્ઞ જ્યાં સંભવ છે તે રીતી શકતાં નથી
તેના આચારો તેમા આપેલા છે તેથી આ સૂત્ર બોલાય છે

પ્રશ્ન ૧૯—આમાર એટલે શું ?

ઉત્તર—આમાર એટલે જેટલાક દોષોની છૂટ

પ્રશ્ન ૨૦—કાલિસમ્મ એટલે શું ? એક નવકારના કાલિસમ્મમા કુ
લાભ થાય ?

ઉત્તર—કાલિસમ્મ એટલે અમુક સમય મટે આત્મધ્યાનમાં રહેવા
કાપાને વેસિરાવવી તે ૬૮ અક્ષરના આ નવકાર મહામયની
૮ સ્પર્શ ને ૮ પદ છે ૫૦ શ્વાસોશ્વાસાત્મક દોષ છે આટલો
કાલિસમ્મ જે શુદ્ધ કરે તે જાત્મસાળી આત્મા ૧૮ ૬૩ ૨૬૭
૫ યોગમત્તુ દેવમતિતુ આયુષ્ય બાધે છે આ પ્રમાણે દ્રવ્યજ્ઞ ને
જ્ઞાવજ્ઞ પ્રમદ કહેતુ છે આ ઉપરથી વધારે મોટા કાલિસમ્મોત્તુ
જ્ઞ મણી શકાય છે

પ્રશ્ન ૨૧—કાલિસમ્મમા દષ્ટિ કેવી રીતે રાખવી ?

ઉત્તર—કાલિસમ્મમા દષ્ટિ નાસિકાના અમ્મમામ પર રાખવી અનર
સ્થાપનાજ કે પ્રતિમાજ ન મુખ દષ્ટિ રાખવી આજુબાજુ દષ્ટિ
ફેરવવાથી કાલિસમ્મ શુદ્ધ થઈ શકતો નથી ને ચિત્ત સ્થિર રહી
શકતુ નથી નવકારના કાલિસમ્મમાં નવપત્તુ રમરણ સાર છે

પ્રશ્ન ૨૨—અન્યમાં કયા કયા આચારો આપેના છે ?

ઉત્તર—૧ જીયો શ્વાસ સેવો, ૨ નીયો શ્વાસ મુકવો, ૩ ખાસી આવવી,

૪ હીંક આવવી ૫ બમાસ ખાવુ ૬ ઝોડકાર આનવો, ૭ વાસચાર થવો, ૮ ચકરી આવવી, ૯ પિત્ત ઉછળે, ૧૦ ધીમે શરીર દલાવવુ, ૧૧ ધીમે થૂક, ૧૨ ધીમી નજર ફેરવવી વિગેરે વીતરાગ ભગવતોએ પણ એમ માન્યુ છે, કે આ બધું ચાલ તો પણ મારો કાઉસઅ ભાગે નહીં

પ્રશ્ન ૧૫—અન્ય જોસતા બીજા વધારાના આચારો કયા લેવાના હોય છે ?

ઉત્તર—૧ દીવાનુ અજવાળુ પડતા ઝોડવા વસ્ત્ર લેવુ, ૨ અસિ સામતા આધુ રાધુ થવુ, ૩ ઉંદર ખિતાડી આડી આવતા આધા પાછા થવુ ૪ ચોર કે રાજના ભયથી આધા પાછા થવુ, ૫ સપેના ભયથી આધા પાછા થવુ, અથવા ભીંત પડતી હોય એ પ્રમાણે બધા મળી ૧૬ આચારો આવેના છે

પ્રશ્ન ૧૬—કાઉસઅમા વળવાના દોષો મળ્યાવો

ઉત્તર—(૧) કાઉસઅમા પગ હિંચો રાખે કે પગ વાકો રાખે (૨) શરીર દલાવ્યા કરે (૩) ચાલના વિગેરેનો ટેકો લે (૪) માલ પર માથુ ભમાડી ટેકો લે (૫) પગના અશુદ્ધ ને પાની ભેગી રાખે (૬) પગ બહુ છૂટા રાખે (૭) જોપવેન અમ પર હાથ ફેરવ્યા કરે (૮) એ હાથ રંગેદરજુ કે ચરવલા પર જ રાખે (૯) અતિ ઘરમીઠાની જેમ માથુ નીચુ રાખે (૧૦) વિધિથી ઉપસત લાભા વધારે નસ્ત રાખે (૧૧) મગજર વિગેરેના ભયથી કે લત્તબથી વસ્ત્ર ઝોડે (૧૨) હડીના કારણે આધુ અમ દાકે (૧૩) સખ્યા ગણવા આગળી કે પાપજુ દલાવ્યા કરે (૧૪) કાગડાની જેમ આંખના ડોળા ફેરવ્યા કરે (૧૫) કપડા જોપવી રાખે (૧૬) માથુ દલાવ્યા કરે (૧૭) કુદુ જેવા ઉચ્ચારો કાઢ્યા કરે (૧૮) બાબડાટ કર્યા કરે (૧૯) વાદરાની જેમ ચનચિત્ત બની આમતેમ જોયા કરે, કે હોઠ ફેંક્યા યા કરે

પ્રશ્ન ૧૭—કાલિસગ્ન કરવાની નિધિ કહો ?

ઉત્તર—(૧) કાલિસગ્ન કરવો હોય તો—એ પગ આગળથી ચાર આગળ છૂટા, ને પાછળથી કંઈક ઓછા પહોળા રાખવા આગળ પાછળ ઉપર નીચે કંઈ ટેકા લીધા વિના સીધા કાલિસગ્ન રહેવું એ હાથ છૂટા નીચે નમાવવા કાળા હાથમા ચરવજો ને જમણા હાથમા મુદ્દપતિ રાખવી થી શુભુજ્ય પરના શ્રી આદિનાથ પ્રભુ વિગેરેના અથવા શ્રી સિદ્ધચક્રના ધ્યાનમા નજી નાસિકાના અમ્ભાએ કે રથાપનાજી સામે ગમ્પી તદ્દન મનમા પ્રસન્ન મુખે નવકાર કે લોગરસનુ રમણ કરવું (૨) બેઠા બેઠા કાલિસગ્ન કરવો હોય તો—પનાઠી વાળી હોયજી ઉપર બને હાથ પ્રુદ્ધા મુકવા જમણા હાથમા મુદ્દપતિ રાખવી, ને ચરવજો હોય તો શાડી ખોળામા જમણી ગાળુ મુકવી અને ધ્યાનપૂર્વક કાલિસગ્ન કરવો સામાયિકમા જમણા પાળવા ચરવજો અને ત્યા સુધી પામે હોવો જ જોઈએ

પ્રશ્ન ૧૮—લોગરસ સૂત્રનું ખીજી નામ શું ? તેમા શું આવે છે ?

ઉત્તર—લોગરસને નામસ્તવ ? સૂત્ર કહે છે તેમા તીથ કર ભગવતોને વદના કરનામા આવી છે ચોવીસ પ્રશ્નના નામો તેમા હોવાથી તેને નામસ્તવ કહ્યું છે

પ્રશ્ન ૧૯—પુષ્પદત અરિષ્ટનેમિ ને વર્ષમાન એ કમા પ્રશ્નના નામો છે ?

ઉત્તર—પુષ્પ ત શ્રી સુનિધિનાથજી, અરિષ્ટનેમિ શ્રી નેમિનાથ પ્રભુ અને વર્ષમાન શ્રી મહાવીરનું ખીજી નામ છે

પ્રશ્ન ૨૦—એક લોગરસનો કાલિમગ્ન કેટલા આસોઆસ પ્રમાણુ ગણવે ?

ઉત્તર—કાલિમગ્નનું પ્રમાણુ ૨૫ આસોઆસનું હોય છે એટલે ચદેસુ નિમ્મત્વરો સુધી પચીસ પદો ગણાય છે ૧ ૫ ૧ આસોઆસ

પ્રશ્ન ૨૧—કાલિમગ્નમા લોગરસ ગણવા છતાં, પારીને ફરીથી પથુ તે જ કેમ બોલાય છે ?

ઉત્તર—કાઊસગ્ગ પારીને અરિહતને નમસ્કાર કરવાનો છે અને લોગરસ દ્વારા ચોવીસ અરિહત પરમાત્માઓને વદન કરાય છે માટે તે બોલાય છે

પ્રશ્ન ૨૨—તીથ કર કેને કહેવાય ?

ઉત્તર—ચાર ધાતી કમેનિ નાશ કરી કેળગાન મેળવી તે જ બને સિદ્ધિ પદને પામનાર અને ચતુર્વિધ શ્રી સંઘના સ્થાપક મહાન પુરુષો દરેક ભરત ને ઐરવત ક્ષેત્રોમા ઉત્સપિણીમા અને અરસપિણીમા ૨૪-૨૪ ધાય છે, તે તીથ કર ભગવાન કહેવાય મહાનિદેહ ક્ષેત્રોમા તે ઉત્સપિણી કે અરસપિણી જેવું કાળનું સ્વરૂપ છે જ નહીં એટલે ત્યાં ૨૦ થી વધીને ૧૬૦ ની સંખ્યામા તીથ પતિઓ સાને માટે વિચરતા જ હોય છે

પ્રશ્ન ૨૩—(૧) લોગરસમા આવતા તીથ કરોના નામો આપો (૨) કાઊસગ્ગમા નવકાર અથવા લોગરસ બોલવાનો વિધિ કેમ છે ?

ઉત્તર—(૧) શ્રી કૃષ્ણદેવ અન્જિતનાથ સંભવનાથ અભિનદન, સુમતિનાથ, પદ્મપ્રજા સુપાદનાથ અદ્રપ્રજા, સુવિધિનાથ, શીતળનાથ, ત્રેપાસનાથ વાસુપૂજ્ય વિમળનાથ અનંતનાથ, ધર્મનાથ શાંતિનાથ કુશુનાથ, અરનાથ મણિનાથ મુનિસુવતરનામી નમિનાથ નેમનાથ, પાંચનાથ અને મહાવીરસ્વામી (૨) કાઊસગ્ગમા પાંચ પરમેશ્વિ કે ૨૪ તીથ કરોનું સ્મરણ કરવાનું હોય છે કારણ કે તે સ્મરણથી જ મોજ મનાં પાપો નાશ પામે છે તે જ કારણથી કાઊસગ્ગમા નવકાર મંત્ર કે લોગરસ કે બેમાથી કોઈ પણ ગણવાની વિધિ છે

પ્રશ્ન ૨૪— કરેમિ ભતે ' મંત્રનો ઉપયોગ સમજાવો

ઉત્તર—તેને સામાયિક લેવાનું પંચક્રમાંથી સૂત્ર કહે છે, ને તે સામાયિક લેવી વખતે બોલાય છે આ સૂત્ર દ્વાર્યાગીના સાર સમાન છે અ

સામાયિકમા પૃથ્વી, પાણી અગ્નિ વાયુ વનરપતિ ને ત્રસમય
એ છે જીવનિકાવને સપૂણુ અભય ન આપવામા આવે છે એ
ધડીના સામાયિકમા પણ આ રીતે બજેા લાજ ॥ સામાયિક
ન દોષ ત્યારે બહાર ફરતા સસારી આત્માથી જોએ કાવને દ્રવ્યોને
અનેક પાપો થવા જ કરે છે સામાયિકમા તે બધુ જ બચી નમ
॥ સાવધ પાપોનો ત્યાગ એ બહુ દુષ્કર્મ થતુ છે મનુષ્યનિર્મા
સામાયિક છે દેવના ભાગરમા કોઇ દિવસ સામાયિક દોષ જ
નહો એટલે તે માનવગતિ તેજ મનાએવી છે સામાયિક એ
પ્રકારનુ છે સવથી ને દેશથી સરથા હમેશનુ સામાયિક
મદાનવધારી મુનિઓને દોષ છે જાડી દેશમાં આવકવમને
દોષ છે સાવધના પચ્ચખાણુ એ જ માચી અર્થસા છે
એક રથાને બેમવનુ તે સવમ છે ન તેમા ગ્રાધ્યાય થાય તે
તપ છે સામાયિકમા નિવમખદ થવામાં બજા અશુભ ક્રમેનો
નાશ થાય છે આવક સામાયિકમા દોષ તેટલો વખન વિરતિમા
દોષ છે એટલે તેને સમતાનો આરતદ મળે છે તે કારણથી
તેટના વખન માટે આવક સાધુ જેવો મનાય છે કેમકે સમારના
તાપની જ્વાળામાથી બચવા તેણે સમતા સ્વીકારી છે એમી માથ
ક સામાયિક થઇ શકે ॥ જીવધાન તપ સામાયિકમય છે પામે
પરમેશ્વરો સામાયિક નાજા જ છે દીક્ષા એ સામાયિકનો પચાય
શબ્દ પણ કહી શકાય દેસાવનાસિક વત પણ્ણ દસ સામાયિક
વાણુ દોષ ॥ સવવિરતિ સામાયિક ઉચ્ચમાં વમર શ્રી તીર્થકર
અજવાનને પણ્ણ મેલુ મન પચવધાન થતુ નથી આત્માન શુદ્ધ
કરવા સામાયિકની જુ જ જરૂર છે સામાયિક એટલ સમતા
પૌવધ પણ્ણ સામાયિક સ્વરૂપ જ છે

પ્રશ્ન ૨૫—તણુ જોગ ને બે કરણુ શા માટે ?

ઉત્તર—મન વચન ને કાયાના તણુ યોગોથી ન કરણુ ને ન કરારણુ તે
પૂજ્ય મુનિ મહારાજોને સામાયિકના પચ્ચખાણુમાં તણુ જોગ ને

તથા કરજ હોય છે પણ આવક વગર ધીરલી રકમનું બ્યાજ પૌષ્ઠ કે ઉપધાનમાં કાઢ જવું કરાવું નથી એટલે એવા કારણોથી સાવધની અનુભવિ છટી શકતી નથી

પ્રશ્ન ૨૬—સામાયિકમાં કયા કયા દોષો તજવાના છે

ઉત્તર—મનના દશ, વચનના દશ, કાયાના બાર એ બીગ દોષો વિનાનું સામાયિક થવું જોઈએ.

પ્રશ્ન ૨૭—મનના ૧૦ દોષો ગણાવો

ઉત્તર—૧ યતુને દેખી દેષ કરે, ૨ અવિવેક ચિત્તવે, ૩ અથ ન નિચારે ૪ મનમાં ઉદ્વેગ ધરે ૫ વશ કીર્તિ વાચ, ૬ વિનય ન કરે, ૭ ભય ચિત્તવે, ૮ વ્યાપાર ચિત્તવે, ૯ કળ માટે મદેહ રાખે ૧૦ કળની ઇચ્છા રાખી ધમ કરે

પ્રશ્ન ૨૮—વચનના ૧૦ દોષો ગણાવો

ઉત્તર—૧ ખરાબ નયન બોલ, ૨ કુકારા વુકારા કરે ૩ માવજ આદેશ કરે, ૪ સતારા કરે ૫ કનક કરે ૬ આવો જાઓ કહે ૭ ગાળ દે, ૮ બાળકો રમાડે ૯ વિકયા કરે ૧૦ હાસી કરે

પ્રશ્ન ૨૯—કાયાના ૧૨ દોષો ગણાવો

ઉત્તર—૧ આસન ચપગ રાખે, ૨ ચાર બાજુ જુએ ૩ માનદ કામ કરે ૪ બાળમ મરડે, ૫ અનિનયે મોને ૬ એકું લઈ બેસે ૭ મેસ ઉતારે ૮ ખજુજ ખજે ૯ પગ પર પગ ચડાવે ૧૦ અગ ઉધાડા કરે ૧૧ જમ હાકે ૧૨ નિદ્રા લે

પ્રશ્ન ૩૦—સામાયિક પારતી કયું સૂત્ર બોવાય છે ?

ઉત્તર—“સામાયિક વધજીતો આ સૂત્ર બોલની વખતે જમણો હાથ ચરવળા અથવા કટાસજી પર રખાય છે, પ્રતિના પાવનની તે પૂર્ણતાને સૂચવે છે ત્યાર બાદ જે સવળો હાથ રખાય છે, તે

સ્થાપેલા મુર્તિને પાછા જેની લેવાનું સુચવે છે એટલે તે
સ્થાપના વિસર્જન કરવાની ક્રિયા વિધિની સૂચન મમાન છે

પ્રશ્ન ૩૧—સામાર્થ્ય વ્યવસ્થાને બીજું નામ શું ? તેનો સાર કયો ?

ઉત્તર—તેને સામાયિક પારવાની માથા કહે છે તેમા સામાયિકના
જન્ય વજન કરેલું છે એ બેઠે માથા શ્રી આવાવક સૂત્રમાની છે
તે તે ૧૪ પૃષ્ઠે શ્રી બ્રહ્મકુરવામીજ મહારાજની રચેલી છે

કથારો ૪

ચૈત્યવદનના સૂત્રો. (૧)

પ્રશ્ન—ચૈત્યવદન એટલે શું ?

ઉત્તર—પ્રભુપ્રતિમા અથવા સ્થાપનાઆર્થે સમુખ વિધિપૂર્વક સ્થાપિત
પ્રાથના કે વદના કરવી તે ચૈત્ય એટલે પ્રતિમા અથવા
જિનમંદિર

પ્રશ્ન ૨—જગચિતામણિ સૂત્ર શું છે ? કાણે બનાવ્યું ? શા માટે ?

ઉત્તર—જગચિતામણિ સૂત્ર ચૈત્યવદન છે જગતનાશ્રી મૌનમરવામીજ
અષ્ટાપદ પર જાગ્ર કરવા મથા હતા ત્યાં પ્રજુરુતિ માટે તે
બનાવ્યું હતું તેમાં ત્રણે જીવનના સાશ્વતા કે અસાશ્વતા ચૈત્યો
તમા જિનજિભોને નમસ્કાર કરેલ છે

પ્રશ્ન ૩—અષ્ટાપદ પવત પરના જિનજિભો વિશે શું જાણે ?

ઉત્તર—જરન ચક્રવર્તીએ અષ્ટાપદ પવત પર ચોવીસ તીર્થંકરની મૂર્તિઓ
જરાવેલી છે તે મણી અને સ્તંભવ બનાવેલ ■ ત્યાં દરેક
તીર્થંકરની કાયાના માથે પ્રમાણે નાની મોટી બનાવેલી છે તે
મૂર્તિઓ એક સંધી ત્રેણિમાં સરખી નાસિકા મળી જોવી નીચી
ગાદી પર સ્થપાએલી છે

પ્રશ્ન ૪—પર્વમાન તીર્થના ઘોડા નામ આપો

ઉત્તર—શ્રી શત્રુજય ગિરનાર, અજંતા પાશ્વનાથ તળાબ, ભાડુકેશ, કદબગિરિ માકવચ આબુ તારંગા શ્રી રાજેશ્વર પાશ્વનાથ, દેવરાડા, પાનસર, ભોવણી શેરીસા, અમડીયા, ચારપ કેસરીઆશ્ર, સમેતશિખર પાવાપુરી સ્તબતીથ, અતરીક્ષ પાશ્વનાથ સાચોર, કુનપાકેશ, રાજનગર પાટણુ રિગેરે

પ્રશ્ન ૫—શ્રી શત્રુજય મહાતીર્થ પરના મૂળનાથક ભગવાન કયા છે ?

ઉત્તર—શ્રી આદિનાથ ભગવાન અથવા શ્રી સુધમદેવ રવામી

પ્રશ્ન ૬—ગિરનાર તીર્થના મૂળનાથક કહો

ઉત્તર—શ્રી નેમિનાથ પ્રજુ

પ્રશ્ન ૭—શ્રી શત્રુજયના કેટલા નામ છે ?

ઉત્તર—૧૦૮ નામથી શ્રી શત્રુજય ઓળખાય છે

પ્રશ્ન ૮—શ્રી શત્રુજયના પ્રચલિત નામો કહો

ઉત્તર—શ્રી શત્રુજય પુઠરીકગિરિ સિદ્ધસેત્ર વિમળાચલ સુગિરિ, મહા ગિરિ, પુષ્પરાસિ શીપ ગિરિ, હ્રદપ્રકાશ મહાતીર્થ શાશ્વતગિરિ દર્શકિત મુક્તિનિનયગિરિ પુષ્પદત્ત મહાપદ પૃથ્વીપીઠ સુભદ્ર ગિરિ કેવાસ, ક જગિરિ, ઉજ્જવનગિરિ, મવકામદાયક એ પ્રચલિત ૨૧ નામ છે

પ્રશ્ન ૯—ગિરનારના બીજા નામ બોલો ?

ઉત્તર—ઉજ્જવતગિરિ અને રેવતાચળ

પ્રશ્ન ૧૦—કેસરીઆશ્રનું બીજું નામ શું ? તે કયા આબુ ?

ઉત્તર—તેનું બીજું નામ ધૂળેત્ર નગર કે મેવાડ સરથાનમા તે ઉદ્દેપુરથી ૪૦ માઇલ દૂર છે હંડરથી પણ મોટરમા જવાય છે

પ્રશ્ન ૧૧—સાચોરમા કયા પ્રજુજી બિરાજે છે ?

ઉત્તર—શ્રી મહાવીરસ્વામી

પ્રશ્ન ૧૨—સારથીમા કયા પ્રભુજી બિરાજે છે ?

ઉત્તર—શ્રી મુનિસુત્રનસ્વામી

પ્રશ્ન ૧૩—મુદરી પાશ્વનાથ પ્રભુ કયા છે ? તે નામ કેવી રીતે પડ્યું ?

ઉત્તર—૪૨૨ પાસે દીશર્ધિ ગામમા શ્રી મુદરી પાશ્વનાથ સ્વામીનું દેગાર છે ત્યાનો રાજ્ય દશન કરનાર પાસે એક સોનામદ્દોર ભર્ષ દશન કરવા દેતો હતો તેથી તેનું નામ મુદરી પાશ્વનાથ પડ્યું છે

પ્રશ્ન ૧૪—ત્રિતાલના નામ આપે ?

ઉત્તર—૧ રવમ-બીધલોઃ અથવા દેરસોઃ ૨ મૃત્યુ-નિર્માણોઃ અથવા મનુ-વ લોઃ ૩ પાનાળ-અધોલોઃ

પ્રશ્ન ૧૫—ત્રણે ૫ જીવનમા જિનપ્રાસાદો કેમ્યા છે ?

ઉત્તર—(૮૫૭૭૦૨૮૨) આઠ કરોઃ સત્તાવન સાખ બનો ખ્યારી

પ્રશ્ન ૧૬—ત્રણી ત્રણ લોકમા શાશ્વતી જિનપ્રતિમાએ દેદલી છે ?

ઉત્તર—(૧૫૪૭૫૮ ૬૦૮૦) ૫૬૨ અમળ એતાળીસ દોઃ અગળ સાખ છત્રોઃ હજાર ને એસી

પ્રશ્ન ૧૭—કમજૂમિદિ કમજૂમિદિ એટલે શું ?

ઉત્તર—અસિ(દયિવાર) મનિ-દાદી અને કૃપિ(એતી) રૂપી ત્રણ કમથી જ્યા પેટ માટે બચવદાર ચાલનો દોષ તે કમજૂમિ કહેવાય છે

પ્રશ્ન ૧૮—કમજૂમિના ક્ષેત્રાના નામ આપો અને તે ક્યા આવેતા છે ?

ઉત્તર—મત્ત, એરાવત ને મહાવિરદ એ ત્રણ નામના પાય પાય ક્ષેત્રો મળી ૫૬૨ કમજૂમિના ક્ષેત્રો છે જળુદીપમા ૩ પાનકી ખડમા ૬ પુઝરાધીપમા ૬ સર્વે મળી ૫૬૨ થાય

પ્રશ્ન ૧૯—જગચિતામણિની પાય માયાનું દ્રુક વણન કરો

ઉત્તર—પટેલી ગાયક સરેપમા છે, અને પાછળની વસ્તુ હાથમા રચાએલી

હે પહેલી ગાથાથી અષ્ટાપ. પવત પરના ચોવીશી તીથ કરોને
 ૧૬ના કરેન હે બીજી ગાથાથી ઉત્કૃષ્ટ કાળમા વિચરતા એકમે
 સીતેર તથા દ્વાન વિચરતા વીશ તીથ કરોને વદન કરેત હે ત્રીજી
 ગાથાથી પ્રસિદ્ધ કે અપ્રસિદ્ધ ૧૫૬ કાળના તીથ કરોને વદન
 કરાએલ હે અને ચોથી તથા પાચમી ગાથાથી ત્રણ લોકના ચૈત્યો
 નથા સામંતી પ્રતિભાઓને વદન થએન હે ભગવાન શ્રી ગૌતમ
 ૨૧મીજીએ આ ચૈત્યવદન રમ્યુ છે

પ્રશ્ન ૧૦—જ કિયિનો જ્ઞાનાથ મમળવે:

ઉત્તર—ત્રિલોકમા રહેલા નામરૂપ તમામ તીથોને ને દ્વારા વદન
 કરાએલ છે

પ્રશ્ન ૧૧—૧૭૦ અને ૨૦ તીથ કરે સમજવે:

ઉત્તર—એક મહાવિદેહ ક્ષેત્રની ૩૦ વિજય હોય છે એટલે પાંચ મહા-
 વિદેહની ૧૬૦ વિજયો થાય તેમા અને ૫ ભરત તથા ૫ ઐગરત
 એમ ૧૭૦ કર્મભૂમિના ક્ષેત્રોમાં એકી વખતે દરેકમા તીથ કર
 ભગવાન વિચરતા હોય ત્યારે ૧૭૦ ઉત્કૃષ્ટ પ્રજુ થાય પ્રજુ શ્રીઅનિત
 નાથરનામીના સમયમા ૧૭૦ તીથ પતિઓ દના દવે ઓછામા
 ઓછા ૨૦ તો હોય જ અત્યારે દરેક મહાવિદેહમા ૪-૪ ગુણતા
 ૨૦ વિદગમાન ભગવાન વિદગમાન છે ૧૭૦ ભગવાનનો બધો
 મળીને સાધુ પરિવાર નવ કોડ કેવળજ્ઞાની ભગવતોનો
 અને ૬૦ અબજ મુનિઓનો દનો અત્યારે ૨૦ ભગવતોનો
 બધો મળીને બે કોડ કેવળજ્ઞાનીઓનો અને ૨૦ અબજ
 પરિવાર મહામુનિઓનો ■ એટલે એક ભગવતની નિશામાં
 દસ લાખ કેવળી અને એક અબજ મુનિવરોની મખ્યા છે તે
 સવેને નમસ્કાર કરનામા આ પા છે

પ્રશ્ન ૨૦—નમુત્યુજુના રચનાર કાળ છે ? અને તે ક્યારે રચેત ?

ઉત્તર—ઈન્દ્રમહાતાજ પ્રજુ જ મહાવાયુક ઉજવવા પ્રજુને લઈ મેરુ

શિખર પર જાય છે, ત્યાં ઠળસાળીને કરી પ્રભુની ભક્તિપૂર્વક
જે સ્તુતિ કરે છે, તે સ્તુતિ આ સૂત્રમાં ■ નમુચુચુના રચનાર
ઈન્દ્રમહારાજ પોતે જ છે એમ મનાય છે આ સૂત્રમાં પ્રથમ
૩૫ વિશેષણો દ્વારા સ્તુતિ કરવામાં આવી છે

પ્રશ્ન ૨૩—નમુચુચુ નીજી નામ શું ?

ઉત્તર—શકેરતવ અથવા ઇન્દ્રસ્તુતિ

પ્રશ્ન ૨૪—જવતિ એવંઆઈ નો ભાવાર્થ કહો

ઉત્તર—ત્રણ સોઠમાંના જૂન, વર્તમાન ને ભવિષ્યગણના ઐત્યેને બંને
પ્રતિમાજીએને આમાં વદના કરેલી છે અહીં રણા રણા પણ
તે તે તીર્થોની કે ત્માના અનૌકિક બિયોની સ્મરણદ્વારા તેમાં
વ ના કરી છે રાજ નીર્ધામાં જીવુ શક્ય નથી એટલે અહીં
રહીને આ રીતે જાત્રાનો લાભ લઈ શકાય ૭ પણ શક્ય
જાત્રાએમાં સતોત રહેતો નથી, એટલે ત્યાં જાતે જઈને જ
લાભ લેવા જવાનું બને છે

પ્રશ્ન ૨૫—‘જવત કેવિ સાહ સા માટે રચાયું ? ત્રણ દેહકલા ને જોના ?

ઉત્તર—પહેરે કમજૂમિના એટલે અંગી દીપના સડી સાધુ મહારાજને
વદન કરવા માટે આ સૂત્ર છે મન વચન ને કાયાના અશુભ
વ્યાપારશી ત્રણ દેહથી વિરામ પામેના મુશ્વવાનોને આ સૂત્રમાં
નમસ્કાર કરવામાં આવેલ છે

પ્રશ્ન ૨૬— નમોઽહંત સૂત્ર જોનું રચેલું છે ? તે વિશે શું જાણો છો ?

ઉત્તર—નવકાર મહામંત્રનો સરકૂલ ભાષામાં આ સંક્ષેપ છે તેમાં
પણ પાંચ પરમેશ્વરોને નમસ્કાર કરેલ છે તેનો દ્રષ્ટિવાદમાંથી
ઉદ્ધાર કરનાર રાજા નિકમના પ્રતિજ્ઞાધક શ્રી સિદ્ધસેન ત્રિવિકાર
સૂરિ મહારાજ છે

પ્રશ્ન ૨૭—નમોઽહંત સૂત્ર ઓળખાવી કેમ મનાઈ છે ?

ઉત્તર—તે સૂત્ર દષ્ટિવાદમાથી ઉદ્ધૃત કરેલ હોય, ને તેથી મનાઈ સકાય છે કારણ કે દષ્ટિવાદ સૂત્રો સ્ત્રી જાતિ બાણી થકે નહીં

પ્રશ્ન ૨૮—નવકારમા અને આ નમસ્કાર સૂત્રમા શો ફેર છે ?

ઉત્તર—ઉલ્લંઘિણી નગરીમા રાજા નિકમની રિદ્ધાન સમામા મુકુદ નામના પડિત હતો તાકિ કે શિરોમણિ આચાર્ય ભગવાન શ્રી વૃદ્ધવામ્પિરિ મહારાજ સાથે તે વાદમા ઉતર્યા, પરાજય મેળવતા તે તેમના શિષ્ય થયા અનુક્રમે અભ્યાસ કરતા તે મસ્તૂતના ને મિદ્ધાતના પ્રખરવેતા બ યા તેમણે નમોડહંતુ સૂત્ર નવકારને બદલે બનાવ્યું અથવા દષ્ટિવાદમાથી ઉદ્ધાર કર્યો એમ પશુ કોઈકનું માનવું છે આ જ પ્રમાણે બધા આગમ મંથો પશુ પ્રાકૃતમાથી સ્પરશ્વતમા સ્પર્શ મનાવીએ તો કેવું સારું એવો પશુ વિચાર થયો ઉપકારી મુઠ્ઠા ભગવતે કહ્યું, કે આમ કરવાથી તમે શ્રી ગણધર ભગવતોની આશ્વતના કરી છે, કારણ કે આ સૂત્રો જ્યારે રચાયા ત્યારે પરમ કૃપાસમુદ્ધ એ ગણધર ભગવતોએ જ્ઞાનથી દેખ્યું જ હતું, કે આ પ્રાકૃત ભાષામા મહાબુદ્ધિવાળાઓ પશુ સમજી શકશે માટે તે ફેર કરવા ચિતવવું તે અનુચિત છે આ ૧૨મું શ્રી સિદ્ધમેનસુરિ મહારાજને મમજાવ, અને ૧૮ રાજાઓને પ્રતિ બોધવાનું પ્રાચલિત લઈ રાજા વિક્રમ વિગેરેને પ્રતિબોધ કર્યો આ જ પ્રમાણે આ મહાન પવિત્ર આગમ મંથાને વાચવા બંધવું માટે પવિત્રતા બાણી સાચવવાની કહી છે આ આગમ મંથો જાડા પિશાળ કરેલે કપડે કે જોડા પહેરી વાચનાનો ખાસ પ્રતિબંધ છે તેવી રીતે વાચનાર બોધ મેળવવાને બ લે જ્ઞાનની આશ્વતનાના કર્મોના બાધનાર બને છે આજે કોલેન્જેમા પ્રાકૃત ભાષાના જ્ઞાનના બદલાને આગમે અભ્યાસક્રમમા મોઢવાય છે, તે આ દષ્ટિથી તદ્દન અનુચિત ગણાય તે માટે કોઈ વિશેષ કેમ નથી કર્યું એ જ્ઞાનીજન્ય બીના છે એ પશુ એક આશ્વતના નો જ પ્રકાર ગણાય

કથારો ૫:

ચૈત્યવદનના સૂત્રો (૨)

પ્રશ્ન ૧— ઉવસગ્ગદર શબ્દનો ગુરુવાલી અથ શો ? તેનો ઉપયોગ ખતાવો.

ઉત્તર—ઉવસગ્ગદર, ઉવસગ્ગ એટલે ઉપમગ-નિમ્ન, દર એટલે દરનાર-મદાદનાર કે પશુ વિધનો નાશ કરનાર તેમા શ્રી પાર્શ્વનાથ પ્રભુની સ્તુતિ કરાએલી છે સ્તવનના રથાને આ રતોત્ર ખોલાય છે આ સૂત્ર બહુ જ પ્રખ્યાત છે તેમા મત્રાકારો ધણા સમાએલા V આ સૂત્ર એમ સિદ્ધ કરે છે કે-નવકાર મદામત્રની ઉપરાત ખીજા મત્રોનો જાપ પણ હોઈ શકે છે તથા મત્રજાપ એક આત્મરક્ષણનું અમોઘ બળ આપનાર કાર્ય છે મત્રાકારોનો અમરકાર એટલે નથી સદૃશ કયા માનવને આવતું નથી ? કેને શત્રુ હોતા નથી ? અદુષ્ટા એવા આત્માને મત્ર અને વિદ્યાઓથી તેનું નિવારણ કરા ઉપાય યોજવા પડે છે ને પાપના ઉત્પત્તે શમાવવો પડે છે તેમ જ સંતિકર ભક્તિમાર લઘુશાંતિ કન્યાશુ મદિર વિગેરે સ્તોત્રોની ઉત્પત્તિ આવી જ રીતે ચર્મ જ ખીજા મત્રો કે સ્તોત્રોનો ઉપયોગ કરવામા નવકાર મદામત્રનો પ્રભાવ એાહો માનવા કે મણવાનો સહેજ પણ ધરાદો હોતો નથી યોગકિયાનો જાણકાર ગુરુમયથી મત્રો કે સ્તોત્રો શુદ્ધ મનથી નિરૂપણે ગણે તો આજે પણ પુણ્યશાળિને કરે છે એ નિ શક જ નહીંજી જેવી દિવ્ય આધિઓમા પણ આજે પ્રમાન ધણો દેખાય છે તો મત્રો કે સ્તોત્રોમા કેમ ન હોય ? પરંતુ તેનો ઉપયોગ અથ કામની સાધના માટે ન થવો જોઈએ તે પણ માત્ર રાખવા જેવું ગણાય આત્મવિશ્વાસ ભક્તિરસ અને સમક્ષિત ઉપર આ સૂત્રમા ધણો જાર મૂકવામા આવ્યો જ

પ્રશ્ન ૨—ઉવસગદર સ્તોત્ર કયા સંજોગોમાં રચાયું ? તેના રચનાર કોણ હતા ?

ઉત્તર—ઉજ્જવિણી નગરીમાં બોજરાજની મહામા રાદમિદિર નામનો એક વિદ્વાન બ્રાહ્મણ હતો, તે મરીને જ્યારે થયો તેણે દેવ-ભાવથી દીન સંધમાં મરણી વગેરે ઉપનયો દેવાયા ત્યારે શ્રી સંધની વિનિયો ઉપદવ નિવારણાથે ૧૪ પૂનવર શ્રી ભદ્રાદેવનાથી મહાગાથો આ સ્તોત્ર રચ્યું, તે તેનાથી જ ત્રેણુ જળ છાદવાથી રાગનો નાશ થયો આ સ્તોત્ર પ્રાકૃતમાં ૮

પ્રશ્ન ૩—ઉવસગદરની મૂળ ગાથા કેટલી છે ?

ઉત્તર—તેની મૂળ ગાથા ૭ મનાય છે તે સ્તોત્રના આરાધનમાં તેના અધિષ્ઠાતા ધરો ને પ્રત્યક્ષ આવવું પડતું હતું તેથી ધરબોદની વિનિયો ૨ ગાથાઓ મ્તાએ જ બહારી દીધી ૭ એમ કહેવાય છે એટલે ૫ ગાથા ફક્ત પ્રચલિત છે કેટલીક પ્રનોમાં ૧૩ ૧૭, કે ૨૧ ગાથાના ઉવસગદર પણ નજરે પડે ૩ આ પાંચ ગાથાના શુદ્ધ બ્યાનથી ને તેમાં રહેલા મંત્રના જાપથી અત્યારે પણ અને વિદ્યો મીઠા દૂર થાય છે તેમાં બે મંત્ર નથી

પ્રશ્ન ૪—જનનુ ઉદાસીનપણુ અને માર્ગાનુસારીપણુ એટલે શું ? તે કીમાં આવેલ છે ?

ઉત્તર—સંસાર પરથી મોઢાં ઓછા કરવો ને જનનુ ઉદાસીનપણુ અને ધર્મના રસ્તે આગળ ચાલવું તે માર્ગાનુસારીપણુ અને શબ્દો જ્ય પીયરાય સુતમાં આવેલ છે

પ્રશ્ન ૫—નિષાણુ એટલે શું ? તે ગાથાના કી મનાઈ છે ?

ઉત્તર—નિષાણુ એટલે કરેલા શુભ કાર્યોનું ફલ પ્રણુ પાસે નિર્ણીત રવરથે પૌરુષનિક ઇચ્છાઓ હાગ માગી લેવું તે શાસ્ત્રમાં તે

માટે મનાઈ છે કારણ કે તેનો અથ એ થાય છે કે આ ઊંચી ક્રિયાઓ આટલા ફલ માટે વેચી છતા જમવીયરાયમા માગણી દ્વારા ભગવાનની ભવોભવની સેવા ધમ્મી છે તેમાં ક્રિયા વેચવાનો ધરાદો નથી પણ તે તે ક્રિયા ખીવવાનો જ ધરાદો છે

પ્રશ્ન ૬—જમવીયરાય સૂત્ર ક્યારે બોલાય ? તેનો ભાવાય કહો

ઉત્તર—ચૈત્યવદન કરતી વખતે સ્તવન બોલી રહ્યા પછી તે બોલાય છે આમા આ તીર્થંકર દેવની ભવોભવને વિષે સેના તથા બીજી બધુ મામવામા આબ્યુ છે

પ્રશ્ન ૭—જમવીયરાય સૂત્ર બોલતા કેવી રીતે બેસવું ?

ઉત્તર—ચૈત્યવ ન કરતા ડાબો દિશ્ય જીભો કરાય છે જમવીયરાય બોલતા મુક્તાશુકિત મુદ્રા મુજળ હાથ રાખવા એટલે બને હાથ જોડી લમ્પાટે રાખવા કાણુઓ કમળના દોડાની જેમ સીધી રાખવી તથા આભવમખડા બોલતા હાથ નામિકા મુધી નીચા લંબાની પ્રથા છે આ સૂત્રને પ્રાચના સૂત્ર પણ કહેવાય છે

પ્રશ્ન ૮—જમવીયરાય સૂત્રમા શું મામવામા આબ્યુ છે ?

ઉત્તર—તેમા આટલી વસ્તુઓની પ્રાચના કરવામા આવી છે હે પ્રજા તમારા અત્મારિક પ્રભાવથી મને આટલી વસ્તુઓ નામ થવી જોઈએ (૧) જ મ-મરણના દુ ખોથી ભરેલા આ સસારચક્ર પર ઉદાસીનભાવ (૨) ખાણ નીતિ તથા જ્યવદારશુદ્ધિને સૂચવનારા અને સમકિતની દિશામા પ્રવાણ કરાવનારા સદ્ગુણોવાળી માર્ગાનુ સારિતા, (૩) જે મુકિતની જાખના હરહમેશ હુ કરી રહ્યો છુ તે વાંછિત ફળની સર્વામસિદ્ધિ (૪) દુનિયાના અજ્ઞાન મનુષ્યો પણ જે કાર્યોને નિહતા હોય કે તિરસ્કારતા હોય, તેવા કાર્યોના ત્યાગ (૫) નજર મા મુખ આદ્યરૂપ બને તેના અને અનેક ગુણોના ભાજન સ્વરૂપ મહાન ગુણી મહાસચ્ચોની સેવામકિત (૬) પ્રત્યેક પ્રાણી તેા સ્વાર્થાધ છે જ તેવા દુર્ગુણને મગડી, મને શાસનસેવા જીવદયા

ધર્મસેવા અને તેવા અનેક પરોપકારના સદૃશ્યોમા મારે શક્તિ પૂર્વકનો હિસ્સો (૭) સસારના ત્રિવિધ તાપથી તપેના મસારી પ્રાણીને શાંતિના બોધપાઠ આપનાર નિર્મળ આત્મજ્ઞાની મહા ગુરુઓની હમેશની સોજત, (૮) વીતરાગનો સદૃશ પાઠવનાર તે પૂજ્યોની આરાધ્યોત્તુ યથાર્થ પાલન આટલુ આપી જિ દગી મારે પ્રભુ પાસે આવવાના કે નમસ્કારના ફળરૂપે માગવામા આવ્યુ છે આ પ્રમાણે આ જવલુ તો માગુ પણ આગળ રહીને જ્યાં સુધી સુકિત ન થાય ત્યાં સુધી જીવિખ્યના જે જે જવ હુ જાટકુ તે જવોજાવને વિષે તમારા ચરણકમળની હાર્દિક સેવા માગવામા આવી છે તદુપરાંત હુ ખોનો ક્ષાપ અનત કર્મોનો ક્ષાપ પક્ષિત કે સમાધિમરણ અને વિશુદ્ધ સમ્યક્ત્વની પ્રાપ્તિ તેમા મગાઈ છે

પ્રશ્ન ૯—આ સૂત્ર બીજુ શુ શિખવાડે છે ?

ઉત્તર—જયવીયરાય સૂત્ર આપણને ધણી ચીજો વારસા રૂપે શિખવાડે છે એક તો કેનગજાની ને ભવજ એવા વીતરાગ તીર્થ કર દેવુ જ શરણ લેવાનુ તે બતાવે છે જેની પ્રાથના કરવી છે કે જેને પગે પડીએ છીએ તેના અનત ગુણો કેના હોય તે બતાવે છે માગણી કરતા કે પ્રાથનામા શુ માગવુ જોઈએ તે પણ અહીં રપટ્ટ જણા પુ ઉ અઘાની આત્માને બોલતા કે માગના ન આવડે તે કારણથી રાખેથી પ્રાર્થનાને અહીં ગોઠવવામા આવેલ છે પ્રાર્થના કરનાર અઘાની હોય છે ને આ પ્રાર્થ બક્ષિત પૂણું શાંતી હોય છે, તે બે પણ અહીં સમજાવવામા આ યો ૥ જેમ કાઈ બિખારી શ્રીમત પાસે વાચના કરે તેવી સ્થિતિ પ્રભુ પાસે તેના સેવક તરીકે આપણી હોવી જોઈએ, તે પણ અહીં બતાવવામા આ પુ ૥ વીતરાગ વચર આ વસ્તુઓનુ દાન કાઈ આપી શકનાર નથી વીતરાગ પાસે માગણી કર્યા પછી જેવા તેના રાગી પાસે વાચકને વાચના કરવાની હોય જ નહીં અથ કામની વાચના વીતરાગો પાસે ન થાય, તે પણ આમા

આવે છે, અને પ્રાથના વિના એક પણ દિવસ ખાતી ન જ
જવો જોએ તે પણ અહીં રજૂ થયે છે

પ્રશ્ન ૧૦—અરિદતમેષિઆણુ સુત્રુ બીજી નામ શુ ? તે કયારે બોલાય ?
ઉત્તર—તે બીજી નામ દિવસના છે દિવસના કરતા જય વીરસા
કદા પછી તે કાઉસમ્બની પદ્ધતિ તે બેલાય છે

પ્રશ્ન ૧૧—યૈનવદન કાઉસમ્બનુ પ્રમાણ કેટલું ?

ઉત્તર—એક નવગણુ

પ્રશ્ન ૧૨—કાઉસમ્બને જાતે શુ બેલાય ?

ઉત્તર—અરિદત બગવાનને નમસ્કાર કરથ નમો અરિદતાણુ એ બી
'નમોઽદત્ત સુત્ર કદા પછી સ્તુતિ-ધોય બોલાવી દિવસના
વખતે આ સુત્ર ઠીકા થઇ બેલાય છે

પ્રશ્ન ૧૩—ધોય એટલે શુ ? તે કેટલી દેવ છે ?

ઉત્તર—ધોય એટલે સ્તુતિ-પ્રાર્થના આર થેય જેમી મળવાયા એક
થેય-જોડો કહેવાય છે

પ્રશ્ન ૧૪—જોડાની આર ધોય કયા કયા વિધવાની દોષ છે ?

ઉત્તર—પરેશી ધોયમાં એક અથવા પાચ અરિદતની સ્તુતિ જોવામાં
આવે છે બીજી ધોયમાં સ્ત્રી તીર્થ કરોની વદના કે પ્રથસા દોષ
છે ત્રીજી ધોયમાં આગમવચન કે શ્રુતશાનને વદન કરેલદેવ છે અને
ઉઘી ધોયમાં શાસ્ત્ર સંરક્ષક દેવ-દેવીનુ સમરજ કરેલુ દોષ છે

પ્રશ્ન ૧૫—કાનાણુક સુત્રમાં કયા તીર્થ કરોની સ્તુતિ છે ?

ઉત્તર—શ્રી જમદેવસ્વામી શાન્તિનાથ નેમિનાથ પાશ્વનાથ અને મદા
વીરસ્વામી એ પાચ તીર્થ કરોની સ્તુતિ પહેલી ગાથામાં કરેલી છે

પ્રશ્ન—૧૬ કાનાણુક સુત્રમાં વજ્રવેદ શ્રુતોત્તરનાનુ વર્ણન કરો

ઉત્તર—મોશરાનુ કૂલ ચદ માયનુ દુધ અથવા બરફ જેવા સર્વ વજ્રવાળી ઔરવર્ણી એક હાથમા કમળને ધારણ કરનારી કમળના મુખાસનવાળી તથા બીજા હાથમા પુસ્તકોને ધારણ કરનારી એવી શ્રુતદેવી-સગરવતી દેવી અમારા આરાધના મામને નિષ્કટ અને નિર્વિદ્ય જનાવો એવી મુઝ તેમા પ્રશિત કરી જે ભગવાન મહાવીર સ્વામીજીને મૌખમે દ્રે પ્રાપ્ત કરી હતી, કે આપને ઉપસર્જો પણ આવનાર છે તો સદાય માટે અહીં પામે રહુ ? આ રીતે સદાય માટે ને આરાધનામાના વિદ્ને દૂર કરવાનો દેવોનો ધર્મ છે હતા આજે એક એવો મત છે કે જે આ દેવદેવીની ચોથી સ્તુતિ બોલતા નથી, તેથી તે પ્રણય થોમનો મત કહેવાય છે પણ ત્યાં તેમની અથ સમજણમા વ્યાકરણદિને બોધ નહીં હોવાથી આશય કે રિધ્યસનો અર્થ નહીં મમજતા તેમની એટલી જ જૂન ચાલ છે કે, આ ચોથી સ્તુતિ બોલવામા ૪-૫ કે છઠ્ઠા ગુણકાણાનાજા મનુષ્યોથી ચોથા ગુણકાણાવાળા દેવ દેવીને નમસ્કાર થતો જ નથી માત્ર ચાલ જ કરે છે વ્યાકરણનો બોલ હોય તો તુરત તેનો બાવાય સમજી શકાય તેમ છે કે અમુક દેવ દેવી અમને ધર્મમા સદાય કરે અથવા ધર્મ કરતા અમને કાંઈ વિદ્ય આવે તો તે વિદ્યને રૂંદ કરે આજી માગણીમા કાંઈ નમસ્કાર આવતો નથી હુન જા મનુષ્ય ગતિ મળ્યા પછી માનવ પળને સાધના માટે અધિષ્ઠાની દેવ કે દેવી પાસે ધર્મ આરાધવામા સદાય માગવામા આવે તો તેમા અનુચિત શુ છે ?

પ્રશ્ન ૧૭—કલાણુકદની થોમ ક્યારે બોલાય છે ?

ઉત્તર—આ ચાલ હમેશ સવારે રાઈવ પ્રતિક્રમણમા દેવવદન કરાય છે તેમા નિયમિત બોલાય છે તથા પાસિક ચોમાસી કે મવ ત્સરિક મોટા પ્રતિક્રમણને આગળે દિવસે કે સાંધુ સાંધીજી મહા રાજના વિદારના દિવસે મામલિક પ્રતિક્રમણ કરે ત્યારે દિવસિક પ્રતિક્રમણના અવસરે તો આ સ્તુતિ ખાસ બોલવાનો વિધિ છે

પ્રશ્ન ૧૮—સસારના સૂત્ર કેનુ સ્યેનુ છે ?

ઉત્તર—૧૪૪૪ મયેના સ્થિતિ મહાન ઉપકારી આચાર્ય જાનનત શ્રી દરિશ્વરસૂરીશ્વરજી મહારાજનુ સ્યેનુ આ સૂત્ર છે તે સરજીન તથા પ્રાકૃત એમ બન્ને જાણના એકસરખા રૂપથી રચાયેલ છે આ રૂપિતમાં એક મહત્ત્વ એ છે કે તેમાં એક પશુ જોડાશ્વર નથી આવી ફૂનિ-કવિતા બહુ કવચિત જ મળે છે આ સૂત્રની ઉત્પત્તિનો દ્રઢ દત્તિકામ આ પ્રમાણે છે

એક વિદ્વાન જ્ઞ હાજુ રરતામા ચાલ્યા જતા હતા તેમને પોતાની વિદ્યાનુ એટનુ ગૌરવ હતુ કે કોઈ કાન્ય કે કોઈ પક્ષિ દુનિયામાં એવી હોવી જોઈએ નહીં કે જેનો અર્થ તે મેસાડી સકે નહીં હવે એક ઉપાસ્યમા સાધ્વીજી મહારાજ જણેનનુ પુનરાવતન કરવા રૂપ રવાંચ્યાય કરી રજા હતા, તેમાં આવશ્યકનિયુક્તાની ૧૪ પૂત્રધર શ્રી ભદ્રબાહુ રવાંજી મહારાજની સ્યેલી એક માયા બોનના હતા—“ ચણી દુચણી ” એ માયા સાજાના અર્થે સમજાયો નહીં થોડી વાર થઈયા વિચાર મથુન હતુ, પણ સજી ન થયા પૂજ્ય સાધ્વીજી મહારાજ પાસે ગયા તેમણે શુરુ મહારાજની બાબતજી કરી ત્યાં ગયા હતુ કે—આ અર્થે મમજાયો નહીં, જેટલે મારા નિરંધાર છે કે મારા કરતા અધિક દાની મળે તે તેના સિધ્ધ થયુ ત્યાં દીક્ષા લીધી સમય થતા મહારાજની થયા તેમનુ પ્રખ્યાત નામ ચાકિનીમહાવરસનુ શ્રી દરિશ્વરસૂરીશ્વરજી મહારાજ !

તેમના સમારી જાણેજ દશ ને પરમહસે તેમની પાસે દીક્ષા લીધી કહવાય છે કે શુરુ મહારાજની અનુયા મેળવ્યા વગર આ બેઠે બોદોના મહામાં દૂર દેશમાં બોદવૈન જાણવા ગયા જૈન છે એમ ધીમે ધીમે ખબર પડી કોઈ સાથે મુદ્દ ને ઝગડો થતા એકનુ મૃત્યુ થયુ જીનજો જાગી આવી શુરુ મહારાજને જુલાતનુ પ્રતિપા ન હતુ ત્યાર બાદ આધાત થવાથી પ્રાણ ગયા બને વહાતા સિધ્ધોના આવી રીતે પ્રાણ જવાથી શ્રી

હરિભદ્રસૂરિજી મહારાજે જોદો સાથે વાદ આરંભ્યો, અને એ વાદમાં ૧૪૪૪ જોદોને હરાવ્યા વાદની શરત એવી હતી, કે જે હારે તેણે કંકડના તેલના કડાયામાં પડી મૃત્યુને સ્વીકારવું. શાકિનીમદત્તજી નામના સાધ્વીજી મહારાજને આ વાતની ખબર પડી ને આચાર્ય મહારાજ પાસે આતોચનાના જાને ગયા. આવી દિસાતું પ્રાચક્ષિત શુદ્ધ એમ પૂછતા સૂરિજી સમજી ગયા કે આ કાચ પાપનું ચર્મ રવું છે જોદોને જીવિતગાન આપ્યું ગુરુ મહારાજ પાસે આ મારવાના સક પનું પ્રાચક્ષિત માગ્યું “૧૪૪૪ મથ બનાવો.” એવો આદેશ ગુરુમહારાજનો મળ્યો. ૧૪૪૦ મથો બવિધના વારસા માટે રચાઈ ગયા. આર જાડી રચા. આમુખ્ય પૂજી ચવાનો સમય આવી સામ્યો. આર મથને બાલે આ મસારદાવાની આર થોયો આરબી. ‘ઝકારા’ શબ્દ સુધી રચના થઈ અને સ્વર્ગે ગયા. શાસનદેવીની પ્રેરણાથી શ્રી સકલ સધે એ ચોર્થા માથા સાથે પૂરી કરી આથી ઝકારા પછીથી સકલ સધમાં સાથે બોલવાની પ્રથા છે ઉપગના બે શિષ્યોના વિરહ પછી આ બધા મથો રચાયા છે તે માટે હુરુ ધર આચાર્યશ્રી દરેક મથની છેવટે ખોતાનું પ્રગટ નામ મૂકતા નથી, પણ (બે શિષ્યોના) વિરહ શબ્દને અંકિત કરે છે.

પ્રશ્ન ૧૮—સસારદાવા નો બાવાથ કહેલ.

ઉત્તર—તેની પહેલી માથામા પ્રભુ શ્રી મહાવીરની સ્તુતિ છે બાકીન માથાઓમાં અનુક્રમે સવર્ણિન જિનામમ અને શાસનદેવીન સ્તુતિઓ છે.

પ્રશ્ન ૨૦—સસારાવા ક્યારે બોલાય ?

ઉત્તર—મજામીને દિવસે પ્રતિક્રમજુમા થોય તરીકે આ સ્તુતિ બોલાય છે પાદિક વિગેરે મોટા પ્રતિક્રમજુમા સજ્જાથ તરીકે તે બોલાય છે સ્ત્રીઓ પ્રતિક્રમજુમા ‘નમોડસ્તુ તથા ‘વિશ્વાસલોચન’ બ લે આ સૂત્ર બોલે છે.

પ્રશ્ન ૨૧—ચૈત્યવદન કરવા માટે આવેા ક્રમ અને આવી વિધિઓ કેમ ?

ઉત્તર—રૈવતુ ઔષધ લેવામા પણ જ્યારે પરજી પાળવાની હોય છે સમયે સમયે માડીઓ ઉપડે છે, તે તે સમયે બેઠા ખુને છે બધ યાય છે રસોઈ કરવામાં પણ ક્રમસર કામવિધિ હોય છે તો પછી આત્માને તરવા માટે મુક્તિપ્રાપ્તિ માટે વિધિવિધાન કેમ ન હોય ?

પ્રશ્ન ૨૨—સાક્ષાત્ તીથ કર ભગવાનની પૂજા કે સેવાભક્તિ કરવાની હોય કે પ્રજુની મૂર્તિની ?

ઉત્તર—વાત સાન્ની છે સાક્ષાત્ પ્રજુ મને લેમા તો ભાવવૃદ્ધિની થી આપી હોય ? પરજી સાક્ષાત્ ભગવાન ન હોય ત્યારે મૂર્તિથી સતોત કરવો જ જોઈએ ખુન અમેરિકા બે વષ માટે જામ, તો તેના ફાટો જોઈ તેની રમૂતિ ખુવાતી નથી. ફાટાને જોમને ખેન એમજ કહે કે આ જાઇ છે સાક્ષાત્ તીથ કર ભગવાન હોય તોપણ ભગવાન તો એક ગામમા હોય તે વખતે બીજા દેશી શહેરો કે ગામોમા અભાવ હોય જ તે સમયે પણ સાક્ષાત્ જિનેશ્વરની જેમ જિનમૂર્તિની ભક્તિ કરી ઉપામના અને આરાધના કરવી જ રહી પ્રધાનને બાલે પ્રતિનિધિઓ કયા કામ કરના નથી ?

પ્રશ્ન ૨૩—ચૈત્યવદન વખતની બીજી કયી કયી વિધિઓ છે ?

ઉત્તર—(૧) પ્રજુજના મદિરે જતા હાર આગમ ગભારામા ખેમતા તથા ચૈત્યવદન કરતા પ્રેમ તથા નિસ્સિદ્ધિ કહેવાની વિધિ છે તેનાથી પાપવાળા સાવધ બ્યાપારોનો ત્યાગ કરવામા આવે છે (૨) પ્રજુ પ્રતિમાજીને કે મદિરને દેખીને મસ્તકે હાથ લગાડી નમીને પ્રણામ કરવા જોઈએ (૩) બી જિનેશ્વર ભગવતના મદિરે દશનાથે જતા દેરાસરની આજુબાજુ તથા પ્ર ક્ષિપ્ત દેવાની વિધિ છે આપણી ડાબી બાજુથી એટલે ઘટી દળતા જેમ હાથ ફેરવાય છે તેવી રીતે

સસારના પરિભ્રમણને મટાડવા ભમતી ફરવાનું વિધાન છે આ ભ્રમણ ચાર ગતિના ભ્રમણને મટાડે છે જેમ તાવથી જીભ પર થએલી કડવાશ કડવી દવાથી મટે છે તેમ આ ભ્રમણ સસાર ભ્રમણને કાપી શકે છે સાક્ષાત્ તીર્થંકર પ્રભુ વિચરતા હોય છે સારે પદ્ધતિઓ પણ પ્રભુજીને પ્રદક્ષિણા ફરે છે, તેવો અતિથમ પ્રભુજીનો હોય છે દશન જ્ઞાન અને ચારિત્ર એમ આત્માના ગુણોને ખનનવા અને એ ત્રણની આરાધના કરવા માટે ત્રણ પ્રદક્ષિણા ફરવાની હોય છે એક જ્ઞાનની, બીજી જ્ઞાનની અને ત્રીજી ચારિત્રની એમ પણ કહેવાય

પ્રશ્ન ૨૪—પ્રભુપૂજનમાં શુદ્ધિ કેટલી જોઈએ ?

ઉત્તર—પ્રભુ પ્રતિમાના પૂજનાવસરે સાત પ્રકારની શુદ્ધિ રાખવાનું વિધાન છે મનશુદ્ધિ વચનશુદ્ધિ, કાષ્ઠાની શુદ્ધિ, વસ્ત્રની શુદ્ધિ નીતિ પૂરકના ધનની મામમી શુદ્ધિ ને સ્વચ્છ ઉપકરણો અને સાતમી ભૂમિની શુદ્ધિ એટલે આજીવજીવન શુદ્ધિ વાતાવરણ પણ અતિ જરૂરી છે આ સાત પ્રકારની શુદ્ધિ એમ બતાવે છે કે, દરિજનાદિ જ મથા ૧૦ કર્મથી અપવિત્ર છે દારુ માંસાદિના ત્યાગી નથી, તેઓ આશાતના કરતે મરિના અનિ પવિત્ર વાતાવરણને મનિત બનાવે છે જોય દૂગમા જ મેનાને પણ આટલી જ શુદ્ધિઓ કર્યા વગર દૂર મહાનુ હોય છે તે પછી બીજાની વાત શી ? આત્માને શુદ્ધ બનાવવાનો છે એટલે શુદ્ધ વાતાવરણ અસત આનંદક છે જેમ મેતા-ગદા જીવકામાં ચિત્ત ઠરતું નથી અને શોષિતા બગના કે મહેનમા ધૂનની કણ જ્યા દેખાતી ન હોય તે વાતાવરણ જેમ આનંદ ઉપજાવવામાં કારજીવન ને છે તેમ આત્માની જીવિ આપના ટેકરીની આબોહવા લેવા જિનમદિરને અતિ પવિત્ર રાખવાનું અહીં વિધાન છે તથા જન્મનું સ્વતંત્ર પાળવા-પણા

વત્તાનો હેતુ પણ આ કારણે મળવે છે અશુચિ વાતાવરણવાળો આત્મા પ્રભુ સન્મુખ જ્વાની યોગ્યતાવાળો કથાથી કહનાય ? પ્રાણવિદીન દેહને અજ્ઞા હોય, તેને માટેના પણ સતકવિધાન અથવા રિવાજમા આવા કારણો કેમ ન હોય ? કોઈ અપવાદને છોડીને સર્વસામાય આ રિવાજોમા આવા હેતુઓ પણ કેમ ન સકવે ? મૃદરથીઓની પૂજનિર્દેશની આવી પ્રથાઓમા આવા જનેક હેતુઓ કોઈ શકે છે આવી વ્યવસ્થા ન હાય તો અશુચિના સ્થાનમા કોઈ જાણવા જેમે તો તે પણ મનાવી લેવું પડે અથવા અશુચિવાળી કાચાવાળી કે અશુદ્ધ કપડાવાળી જાણવા કે પૂજા કરવા જલ્પ તેને શુ ના કહી સમય નહો ? આશાતના ટાળવા માટે આવો નિર્ણય કરવામા પાપ ભાગે જ એમ કોણ કહી શકે છે ? સરીરમાથી રસી ઝડપી હોય તો પૂજા ન કરવાની સલાહ આપનારને શુ પાપ ભાગ્યુ દર્શે ?

પ્રશ્ન ૨૫—દ્રવ્યપૂજા શુ અને ભાવપૂજા શુ ?

ઉત્તર—(૧) દ્રવ્યપૂજા એ પ્રકારની હોય છે પહેલી અગ્રપૂજામા પ્રતિમાજીને પ્રક્ષાલ વિનિષ્કન, જલધ્યુ આગી રચવી પુષ્પ દ્વાર અડાવવા વિગેરે આવે જ આ પૂજાના સમયે ભગવાનની કેવળસ્થાન પહેતાની છદ્મ-સ્થાવરધાને યાદ કરવાની હોય છે આ અવરધાના ત્રણ વિભાગ થઈ શકે છે પખાવપૂજા એ મેરુપરતના જ મોત્સવને યાદ કરાવે જ કેસર ચઢન, પુષ્પાદિની પૂજા વખતે તથા અનકારાદિ પહેરાવતા તંજ્યાવરણ ભાવવાની હોય છે કે રાજપાટોનો પણ એ પ્રભુએ અસ્થિર જાળીને લાગ કરો તથા ત્રીજી અમલ અવરથા દિવ્ય કેશજ્ઞાનની ખૂવેની જાણવી બીજી દ્રવ્યપૂજામાં ધૂપ દીપ ફળ નૈવેદ્ય તથા આસતી મગજ દીવા વિગેરેનો સમાવેશ થાય જ આઠ પ્રાતિહાર્ય વિગેરેવાળા પચ્ચત્તીર્થિક અથવા પરિકરસુખ્ત અરિદત ભગવાનના જિજ્ઞાસા દર્શન કરી પ્રભુની કેવળીપણાની અદ્વ પ્રાતિ-હાર્યસુખ્ત ભાવ તીર્થકર દેવાર્થિકની ભાવના ભાવવાની હોય છે

(૨) હવે ભાવપૂજામાં સરકૂત, માગંધી કે ગુજરાતી કાબોથી ભાવપૂરક સ્તુતિ ગીતગાન વાજિત્રાદિ સાથે સ્તવનો વિગેરે ગાવું કે પૂજા ભણાવવી વિગેરે મણી શકાય અથવા કરંજ કરાવણ ને અનુમોદનથી ભાવશુદ્ધિ કરવી તે પણ તેનું અગમ્યાય વીનરાગ જિનેશ્વર દેવની પ્રતિમાજીને પય કાસને કે કાઉસગમ મુદામાં નિહાળી પ્રભુજીની નિરંજન રરૂપ સિદ્ધ-અવસ્થાને ભાવવાની હોય કે કારણ કે કાષ્ટ અથુ પર્વકાસને મુક્તિ જાય છે, અથવા કાષ્ટ કાઉસગમનારથામાં જાય છે અને લોકાતે સિદ્ધશિષ્યાની ઉપર આપણાથી માત્ર રાજ ઊંચે શુદ્ધ ચૈતન્ય સ્વરૂપમાં તે નિશુદ્ધ ને નિમળ આત્માઓ જ્યોતિષ અવમાહનાએ રહેતા છે આ ઉંચી અવસ્થાને માત્ર કરના માટે પણ આ જિનમિત્ર જેવું કાષ્ટ અવલગન આ દુનિયામાં છે નહીં કારણ કે દરેક સસારી આત્મા નિમિત્તવાસી છે તીથ કર દેવ અભારે નથી, છતાં જિનમિત્રના નિમિત્તથી વ્યાટની અવસ્થાઓ દ્વારા તે બધા અનુના ઉપકારને નજરપથમાં લાવી પ્રદનસમથી વિમુખ બની અધ્યાત્મના ચૈત ૧ રગથી રગાઇ શકાય છે આવા અવસજન વિનાના રથાનકવાસી કે તેરાપથાદિ મતાનુયાયીઓ કેવી રીતે મુક્તિ સાધી શકે ?

દ્રવ્યપૂજા પછી ભાવપૂજાનું આ રીતે નિધાન છે દ્રવ્યપૂજા ભાવશુદ્ધિનું સાધન છે તે આનાથી રપણ સમજાય તેવું છે દ્રવ્યપૂજાનો ત્યાગ સાધુ-સાધ્વીજી મહારાજને હોય છે, એટલે તેમને માટે માત્ર ભાવપૂજા જ કરવાની બાબ રહે છે આ વસ્તુને મરડીને પ્રતિમા વિરોધી સમુદાય તરફથી એવું પ્રચારવામાં આવે છે કે શ્રાવકવગ પછ દ્રવ્યપૂજા ન કરે શ્રાવક-શ્રાવિકાને તો તરસા માટે જ સાધનરૂપ છે તેનો શ્રદ્ધ કરવાથી મુક્તિપથથી નિમુખ કરવા જેવું બને છે તેથી સિદ્ધ થાય છે કે શ્રાવક-શ્રાવિકાનગ માટે દ્રવ્યપૂજા અને ભાવપૂજા એમ બેઉ પૂજાઓ આવશ્યક છે બેમાંથી એક પણ ઓછી થાય

તો તે ચનાવી લેવાય નહોં જેમ ધન હોય તો ખાઈ વસ્તુ મહાન વિગેરે સમૃદ્ધિ ઊભી થઈ શકે છે તેમ દ્રવ્યપૂર્ણવાળાનું ધ્યેય પણ મિહાત્માની જેમ નિર્મળ બનવાનું જ હોય છે ને તે આત્મા સાધ્યને આ પ્રમાણે સિદ્ધ કરી પડે છે

જેમ લીમીટ્સ કે પનીના સભ્ય તરીકે જોણે રાજનામું આપ્યું હોય તેવાઓ બહાર રહીને સલાહ આપવાનું જ કામ કરી શકે પણ મભ્ય તરીકેનો તેમનો અવાજ હોઈ શકતો નથી સભ્યનેા અવાજ હોઈ શકે છે કામમાં સક્રિય થાય લઈ શકે છે તેમ સાધુ-મુનિરાજો દ્રવ્યપૂર્ણમાં ભાગ લઈ શકતા નથી કારણ સસાર-કે પનીમાંથી કરેમિ જાતે સુત ઉચ્ચારીને તેઓએ રાજનામું આપ્યું છે ને તેજ કારણથી તથા પૈસો-ટકો નહોં રાખતા હોવાથી મુનિરાજોને પૂર્ણ આરતિ વિગેરેની ઘીની બોલીમાં પાચ મણુ કે સાત મણુની બોલી બોનવાની હોતી નથી સસારના કારોથી તેઓ પર છે જ્યારે મૃદસ્થીઓ ઘરમાં ઘી રાખે છે, ખાય છે તેથી ફેર તેમને દીપકમાં બી આપવાનું કે પૂરવાનું હોય છે પૈમા ખિરસામાં રાખે છે માટે દેવદબ્બાદિમાં જુદી કરવા દ્રવ્યનું જ્ઞાન આપવાનું તેમને માટે આવશ્યક છે મૃદસ્થી પોતે જ્ઞાન કરે છે તો પછી પ્રભુપ્રતિમાનું પ્રક્ષાલનાદિ કેમ ન કરે ? દ્રવ્યપૂર્ણ વિના મૃદસ્થીવગેરે ઉદ્ધાર જ કેમ થઈ શકે ? પરિચદમાં દુબેલી દુનિયાને દ્રવ્યપૂર્ણ અત્યંત આવશ્યક કેમ નથી ?

પ્રશ્ન ૨૬—શુ પ્રભુપૂર્ણ અત્યંત આવશ્યક છે ?

ઉત્તર—દુનિયામાં મહાન કે જમીનની કિંમત આપનારો રિવાજ છે કપડાની પણ કિંમત પડે છે આ બધી જ જડ ચીજો નથી તો શુ છે ? પ્રભુપ્રતિમા પાષાણની છે અથવા જડ છે એમ કહી જોએ પ્રતિમાથી વિરોધી વાતાવરણ દેવાવે છે તે કેટલા ઉ માગે જોએલા છે તે આ બીનાઓથી સમજાશે તે મતાનું

માથીઓનો પથ તો હજી હમણા જ એટલે કે છેલ્લા બે કે ત્રણ મેકામા જ શરૂ થયો છે તેમને સમજવા માટે એક જ વાત પૂરતી છે તે એ કે આજે જૂનું જોદકામ કરતા પ્રાચીન નગરીઓ જમીનમા કાળાતરે દટાઈ ગયેલી, ત્યાના મંદિરોમાથી કે અન્ય પ્રાચીન સવતના ચિનાલેખો સંદત અદ્ભૂત અપૂર્વ શાંતગસને ઝરતી આહ્વાદક પ્રતિમાજીઓ મળી આવે છે તે એ જ ખતાવે છે કે, આ નવા મતો તુરંત સુદ્ધિ વિનાના અને કિંમત વિનાના છે તથા મુક્તિપથયા વિમુખ્ય બનાવનારા છે પ્રતિમા તો આગમસત્રોમા પણ સિદ્ધ ■

આખૂણું, કુબારીવાજી, તારગાજી તથા રાણકપુરજી શ્રી શત્રુજય કે મોતીયા સોઠની દૂક રિગેરે તીર્થોની શાલા જે પ્રભુપ્રતિમાજીને જ આજારી છે ત્યાના તે દેવમંદિરો પાછળ કોડે સોનેલા ખચનારા શુ મૂર્ખ હતા કે જાવ તીથ કરના અભાવમા રથાપના જિનનું અગ્રનગન અગ્રોધ આધાર છે મહારાજ સત્તિએ સવા કોડ જિનનિઓને કરાવ્યા ને સવા લાખ જિન મંદિરો બધાવ્યા તે આજે ભુવજૂની ભીતદાસની વાતોને ખોલી પાડવા કોણ સમર્થ છે કે પ્રભુ મૂર્તિ છે તો મંદિર શાબે છે, ને તેની સ મુખ્ય વૈભવદન કરાવ છે જડ ચીજોનું શુ તેવાઓ દુનિયામાં આવજન લેતા જ નથી કે આંધ્ર રાગને દૂર કરે છે તે જડ ■ અબ પુષ્ટિ આપે છે તેમ જડ છે ને સામજિક શબ્દોથી સુખ-દુઃખ થાય તે શબ્દો કય ચેતન છે કે તાર-કામજમા લખેના શબ્દો પણ જે કે આનંદ ઉપજાવે છે તે શુ છે કે તારમાં ખજર આવે કે પદર હજારની કમાણી થઇ છે, તેટલું વાચી વાતાવત્ત્ય કેમ બનાઇ જાય છે કે આટલા જડ અક્ષરોએ આત્માને કેટલો આનંદ આપ્યો કે હીંગની વીંટી કે હીરાનો હાર પહેરી માણસ મલકાય છે શા માટે કે અલખુની નોટ જડ છે કે ચેતન કે શરીરને કહો, પુસ્તકને કહો અથવા

માળાના મણકા એ જાણુ ક્યાં જડ નથી ? જડ પણ પૂજ્ય ન જ નથી એકે તેવું ક્યા સંભવન લેલી શકશે ?

એકના ચેતનને જ માનવું હોય તો તે તો અરૂપી છે તે અરૂપીની સેવા કેમ કરી શકાશે ? ફોનોઆર અને મંડિયોના સબ્દો તે કેમ સામળના હશે ? આજની દુનિયામા સ્થાપનાને કયો ધર્મ માનતા નથી ? અવાતર રૂપે પણ સ્થાપનાને તે માનતા હોય ॥ તેવું આજના જમાનામા સિદ્ધ કરવાનું કાર્ક મુશ્કેલ ાથી વીતરાગની જેમ પ્રભુમુનિને પૂજ્ય તરીકે નહોં રૂપીકારનારા ॥ ફોટા નહોં પડાવતા હોય ? હાથ ને પરચાલા ફોટાને બેઠેરે ॥ તેમને તે વડવાઓ ચાદ નહોં આવતા હોય ? તો પછી જિનમુતિના રૂપનથી નિરાગી સિદ્ધ પરમાત્મા કેમ સ્મૃતિપથમાં ન આવે ? ચિતામણિ રત્ન વાઙ્મિ આપે તે રત્ન શું જડ નથી ? જડ ક્યોં સસારી આત્મામાને નાચ નચાવી રહ્યા છે, અને ધડીમા ફૂટશે તો ધડીમાં ફીડો જનાવે છે, તે ક્યોં ક્યાં ચેતન ॥ ? સિદ્ધ જાગવતો પણ અચાટે જખાળ્યા પ્રમાણે જ્યોતિકેષ અવમાદનામાં રહ્યા છે તો આકૃતિ કેમ ખટકતી હશે એ સમજવું મુશ્કેલ જાને છે જાણ તીથ કરે જડ એવા સમોસરણુમા ક્યા બેસતા નથી ? મુનિ તો જડ આલજનમાં અત્યુત્તમ અને અનુપમ છે ચેતનન ચેત મય સિદ્ધ પ્રભુનું ધ્યાન કરવાનું ॥ એ વાત સાચી છે પણ ધ્યાન કેણુ કરશે ? સરી ન હોય તેવા આત્માઓ ક્યા ધ્યાન કરવાના છે ? સરી મનરાજો આત્મા જડ શરીરવાળો જ હોય છે ચક્ષુ ક્યાં ચેતન ॥ ? ધ્યાન કરતાં ચક્ષુ અરૂપીને ક્યા દેખી શકે છે ? ધ્યાન કરવા અરૂપીની સ્થાપના મુતિના આકારે ચક્ષુને જોવા જરૂર પડે જ

વીતરાગ જિનેશ્વર દેવના મંદિરે જવાનું મન કરે તો એક ઉપવામ નેટલો લાલ યાચ છંદાં એક છંદો લાલ યાચ માર્ગે જતાં જતા ઊંચી જાવના જાવનારને પાચ ઉપવામનો પ્રુવ્યબધ

કરાવે છે, અડધા માર્ગે જાય તેટલામાં તો પદર ઉપવાસ જોઈએ
કમ નિર્જરા થાય છે પ્રભુ મંદિર નિરખતાં તો શાસ્ત્રોમાં
એક માસના ઉપવાસ જરોબર લાભ કહ્યો છે પ્રભુની પાસે
જતા તો છ મહિનાના ઉપવાસનું ફળ પ્રાપ્ત થાય છે મંદિરન
આરણ્ય આમળ આવી પ્રજ્ઞામ કરતા એક વર્ષના તપ જેવું ફળ
મળે ભવભ્રમણ મટાડના ફરાતી પ્રતિષ્ઠા સમયે એકસો (૧૦૦
વર્ષ જોઈશું ફળ આપે અને મહારા આમળ જઈ સાક્ષા
જિનદર્શન કરવાથી જે ખુશી આનંદ અને આશ્વાસ થાય તે
પુણ્યફળ એક દહાસર ચપ્પના ઉપવાસ સમુદાય થાય છે આમળ વધત
વધતા ફૂનની માળા પહેરાવતા, અષ્ટપ્રકારી પૂજન કરતા અ
સ્તુતિ કરતા રતન ગાતાં ગીતગાન કરતા તો અપાર ફળ
આપનાર બને છે દુર્લભ માનવ જન મળવા પછી જૈન કુળ
અવતર્યા પછી અને આવા તીર્થો મંદિરો અને અનુપમ મૂર્તિ
અપૂર્વ મામમી મળ્યા પછી આવી તારક મૂર્તિનો નિરોધ જ
એ કેટલા ધોર પાપનો ઉદય મળ્યાય ? આવા પ્રભુજીની દ્રવ્યપૂ
અને ભાવપૂજનનું નિધાન શાસ્ત્રોમાં કહેતું છે વડીલને આ
કારીને કે રોકને નમીને કે મનામ ભરીને આ જમાનામાં પ
રહેવું પડે છે તો આ જિનેશ્વર ભગવાનો તારનાર છે, તે
પૂજા શુક્રિ સમત જ છે

પ્રશ્ન ૨૭—પ્રભુ પાસે જવાથી જ્ઞાન વધે જ તેનું કેમ કહી શકાય ?

ઉત્તર—એક તો સંસારનું બધું જ બૂની જવું જ્ઞાનને ખીલું જે
ન્યાયાધીસને મન વાદી-પ્રતિવાદી સમાન હોય છે છતાં તે
પાસે બેસી કરાય છે તેમ આ વીતરાગી પ્રતિગ્રિત જિજ્ઞાસુ
રાગ-દેશની વિટબજાયા મુક્ત થયા નિનતિ કરવી જોઈએ
સવિરતર જન વીચરાયની પ્રાચનામાં કહી ગયા તેમ સમજ
અને ત્રીજું એ કે પ્રભુ જ પ્રખ સિવાયની બધી તિશામાં
નિરીક્ષણ બંધ કરીને પ્રભુ પ્રત્યે ચિત્ત કેરવું જોઈએ ધ

શરીર દ્વિવે આ જ્યા પ્રત્યેનો મમત્વ જાવ થયો હોય
ને આમ રોજ એ સાચા નિખાલસભાવે તરવા જવાય તો
જાવના જરૂર વધે ને આત્મા દિનપ્રતિદિન નિમજ્જા જનતો જાય

પ્રશ્ન ૨૮—સ્તુતિ કથી કરવી ?

ઉત્તર—પ્રભુ મ મુખ સ્તુતિ તો મુક્તિ માટે કરવાની હોય છે હવે
અમજુને નવી સ્તુતિ શ્રીકૃષ્ણના રચના કરતા આવડે
નહી, એટલે પૂવના મહર્ષિઓએ કરેલી સ્તુતિ ગોખીને તેની તેજ
બોલવાનો આજે જ્યા રિવાજ થઈ ગયો છે અથવા પૂવના
ઉપકારીઓ એ માટે સ્તુતિ ગયા કે સ્તુતિમા શુ રતવવુ તે
બોલના ન આવડતુ હોય તે આ પ્રમાણે બોલશે બોલના
બોલતા અથનો વિચાર કરશે અને આત્મજાવનાને સુધારશે
પરંતુ આજે મોટો જાગ એવો મળશે કે નમ્રતુલ્ય જેવુ રોકેન્તુ
જિનજન્મ મમથે ઉચ્ચારાએતું મત મો કરીને મુખપાઠ બોલી
જાય છે તેના અથનો કદી વિચાર કરતા નથી જે મ જુસો
જગતમા માલ ખરીદના કે દિસાન મળના કે પૈસાની લેવ-દેવ
કે તી વખતે વિચારપૂર્વક બોલે છે કામ કરે છે ને પૈસાની આપને
કરે છે સારે પ્રશ્ન આનુ સ્વ કે બીજુ જુ તેજ આત્મા
હમેશા અર્થની વિચારણા કર્યા વગર પોષ્ટ ॥ જેમ નિત્ય વિધિમા
મુત્રે બોલી જાય છે પુરુષે ધરે કે કુકાને અથવા સ્ત્રીએ
સોડે કે સાસરે ગયા પછી કદી વિચાર પજુ કરતા નથી કે પ્રશ્ન
પાસે સ્તુતિમાં શી શી માગણી કરી હતી ? આવી જાવચલ્ય દ્રવ્ય
ક્રિયાઓ લૂણ વિનાના ધા વ જેવી જની જાય છે દ્રવ્ય ક્રિયાઓ
આવી દ્રમેશ જેની ચલા કરે તે ધીમે ધીમે ક્રિયાજડ જની
જાય તેમાં નવાઈ શી ? એવા કારણથી સ્તુતિ શુદ્ધ અથની
વિચારણા પૂર્વકની અને પ્રતિમાજના આવજનપૂર્વકની કરવાનુ
વિધાન છે

પ્રશ્ન ૨૯—ચૈત્યવદન ક્યાં અને ક્યાં રીતે યાય ?

ઉત્તર—ખાસ કરીને પ્રભુપ્રતિમાથી ઓછામાં ઓછા નવ દાથ દર રહેવું જ જોઈએ પૂજનાથે મહારામા જે જવું હોય તો મુખવાસાદિનો અગ્રધ તો હોવો જ જોઈએ શ્વાસોશ્વાસાદિથી પ્રભુની આરાતના ચવાથી પાપક્રમનો બધ વજવા માટે આ વિધિ ૩ રાત્રી—મહારાત્રી જેવા કે મોટા અધિકારીની એકક્રમ નજીક જવું જેમ અનુચિત ગણાય છે તેમ અહીં પણ દૂરથી સ્તુતિ મિત્રે પ્રાપ્તવાનું કથન છે હવે આ સ્તુતિ કરનાર કે ચૈત્યવદન કરનાર જે પુરુષ હોય તો પ્રતિમાજીની જમણી નાજી અને ઓ હોય તો શ્રી જિનેશ્વર ભગવતની ડાબી બાજી ઊંચા રહી કે બેસીને કરે તેવું નિધાન છે તેમાં મન વચન ને કાયા એ ત્રણેયની એકામતા રાખવાની આવશ્યકતા છે પુરુષ અને ઓની જેમ પ્રભુજીની જમણી બાજી દીપક અને ડાબી બાજી ધૂપધાન રાખવાની વિધિ પણ છે

પ્રશ્ન ૩૦—શ્રી જિનેશ્વર ભગવતના મુગટ ઉપર ત્રણ છત્રો રખાય છે તે કેવા હોવા જોઈએ ?

ઉત્તર—પ્રભુને જ્યારે દેવજગત યાય ત્યારે ભાવથી અરિહત થયા કહેવાય ત્યાર પછી મયોસરજીમાં બેસીને દેશના દેવા શરૂ કરે ત્યારથી પરોપકારનો ઝરો વહેવરાવનાર તીર્થ કર નામક્રમનો ખરો ઉત્પ થયો કહેવાય તે સમયે પ્રભુ ચાર બાજુથી ચતુ મુખથી દેશના આપે પૂર્વ દિશા તરફ પોતે જેમે ને તથા બાજી તેવા જ રૂપે દેવો પ્રભુ જેવા જ આકૃતિથી બનાવે તે કાષ્ઠને ખનર ન પડે તે ચારે બાજી પ્રભુજીના મરતક ઉપર ત્રણ ત્રણ છત્રો દેવાના ગોઠવેલા હોય છે તેમાં ક્રમ આ પ્રમાણે હોવો જોઈએ ઉપર સૌથી નાજી, વચ્ચે તો મધ્યમ જ હોય અને નીચે સૌથી મોટું હોવું જોઈએ આ માટે ખાત્રી કે પુરાવો જેને જોઈએ તેમણે તીર્થાધિરાજ

શ્રી સુવર્ણ ચિરિરાજ પર વિરાજમાન શ્રી આદિનાથ દાદાની ઉપર
પરિકરમા કહ્યું આ ક્રમ પ્રમાણે જ છે તે જોઈ લેવા વધારામાં
ધાતુના પચાસીયક જે પ્રતિમાઓ દોષ છે તેમા પણ પ્રભુજીની
ઉપર હોતોનો આકાર આ જ ક્રમથી જોવામા આવે ૮

પ્રશ્ન ૩૧—પૂજન માટે કેસર જરૂરી ખર ?

ઉત્તર—કુકુમ ચદન-તથા કેસર ચદન એવા પાઠો અનેક મળે છે
એટલે એકલી સુખડ શુ કામની ? અલગત કેસર શુદ્ધ શીધી
લાવવું એ હરજ ખરી પરંતુ કેસર એ તો પૂજની એક જોઈતી
સામગ્રી છે

પ્રશ્ન ૩૨—સ્તુતિની રચનામા શું આવે ?

ઉત્તર—વેપારી ને વેપારી વાન કરે તેમા બંને રવાણનું મદદર દોષ
પરંતુ શ્રી જિનેશ્વર દેવ જેવાની સાથે વાત કરીએ તે નિ રવાણ
રીતે નિ રૂઢતાપૂર્વક ને મુક્તિની કામનાથી થએલી દોષી
જોઈએ તારક અગત્ય પાસે જ મમરણાદિ કુ ખોની વાત
કરવી જોઈએ બોલના કે તેવી અમણી દ્વારા પ્રાથના કરતા ન
આવડે એ માટે વિદ્વાનોની કૃતિ જોખીને બોધવાનો રિવાજ પશો
છ જાખી તો ગાઢ ઘેઘા પણ અતરના આવવાથી ટાળે જ
મારુ ફલ આપવા સમર્થ બને છે વિદ્વાનની કૃતિ બોધાય ને
તેનો અર્થ કે કાવ ન આવડે અથવા તે મદન અથ જાણવાની
ચિતા થ કદી ન કરી દોષ તે અમૂળ કિષાર્ય નિવડતી નથી
વેપાર પોતાના પૈસાથી પણ થાય ને જાજો પારકા સાવીને પણ
થાય તેમ જાગીઓની કૃતિ જોખીને પણ બોધાય. હવે કેવી
કૃતિ બોધાય તે પણ વિચારવા જેવું છે અકિતા પ્રકરથી
નીકળેના તે ઉદ્યાર પ્રભુ પ્રત્યે જલુમાન પેા કરનાર બને તો
તે કૃતિની કિંમત ઘટી જાય એટલે એવું સાચોમા વિધાન ૯
ઉત્તમ એવા મદન અથવાળી કૃતિવાળી સ્તુતિથી પ્રભુ પાસે પ્રાથના

કરવી એટલે બોલતા બોલતા કે માતા ગાતા બક્તિ, જ્ઞાન અને વૈરાગ્યની બાવનાઓ પ્રત્યક્ષિત કરી જોઈએ જલ સિંચન થાય ને છોડ ઝાડ કે અન્ય વનસ્પતિ જેમ વિકસર થાય તેમ આ બોલવાથી બક્તિ વિગેરેમાં વૃદ્ધિ થવી જોઈએ

પ્રશ્ન ૩૩—નવકાર એ રત્નિ જ કહેવાયને ?

ઉત્તર—નવકાર મત્રમાં પાંચ પરમેશ્વરને નમસ્કાર છે એ નમસ્કૃતિને રત્નિ અથવામા કાઈ વાંધો નથી આખો નવકાર અડસઠ અક્ષરનો સપ્તમ અથવા છે એકના પાંચ પદનો નવકાર અધૂરો ગણાય છે શ્રી મહાનિશીય નામના મહાન આગમ સૂત્રમાં પણ તે માટેની સ્પષ્ટતા છે કે પ્રથમના પાંચ પદના ૩૫ અક્ષર તથા ચૂલિકા પદોના તેજીમ અક્ષરો એમ બેઉના મત્રી (૧૮) અડસઠ અક્ષરનો નવકાર મહામત્ર સપ્તમ રત્નિ અથવા ગણાય ૧૪ પૂર્વ ધર શ્રી ભદ્રબાહુસ્વામીજી મહારાજે નવકાર ૫ નામના મત્રમાં પણ જણાવ્યું છે કે, નવકારના અડસઠમાંથી એક પણ એછો અક્ષર જો બોલાય તો તે નૂનતા ગણાય છે, ને તે જ્ઞાનની અતિચાર સાગ્રનાથી આશાતનાના બાગીચ અને છે માટે એક અક્ષર પણ એછો કે ન્યૂન બોલાય નહીં

પ્રશ્ન ૩૪—ચૈત્યસ્તવ-અરિકૃત એકઆથ સૂત્રમાં વિગેરે શું છે ?

ઉત્તર—જે અરિકૃત બ્રહ્મવાનની સ્તવના કરી તેમને શુદ્ધ તારક દેવ તરીકે તેમાં સ્વીકારવામાં આવેલ છે પ્રબુને વાતના માટે કાલિસંગ છે શ્રદ્ધા વિના ક્રિયા નિષ્ફળ જાય માટે શ્રદ્ધાપૂર્વક આ વદના ને કાલિસંગ કરાય છે તથા આત્માર રાખ્યા વિના આપણે સ્વ તર નિરતિચારપણે કાલિસંગ કરી શકતા નથી, માટે બ્રહ્મવાનની પણ પવ્યખખાણ અભિશ્રદ્ધાદિમાં આગારો રાખવાની આજ્ઞા છે, તેથી આમારપૂર્વક કાલિસંગ કરાય છે તે તથા કાલિસંગ કયા

સુધી તે અમુક અવધિ અને મર્ષાદિ સુધીનો કલિસન્ન કરાય છે, આટલું સ્પષ્ટીકરણ તેમા જણાવ્યું છે જેઓ એમ કહ્યું છે કે, આજે પણ વિશુદ્ધ ને નિરતિયાર આગાર નિનાલુ જ આરિય, પચ્ચખાણુ કે મહિસગ્ગ હોય તો જ અમે માનીએ તેનાઓ જીતિ બુદ્ધેના જ મહાયા કોઈ મન કે પ્રતિજ્ઞા લેતા પહેલા આગારની વિચારણા કરવી કે આગાર મહિત અભિગ્રહ લેવો તેને શિશિકતા કહી શકાય નહીં શક્તિ ગોપવે તો જેમ હોય મહાયા છે તેમ શક્તિ ઉપરાત કરી આગળની આરાધના જે અટકતી હોય તો મત કે તપ કરતા આગાર રાખવો પણ પડે અશક્તિના કારણે આગાર રાખે તોપણ આગાનુ પાનન જ છે

પ્રશ્ન ૩૫—અરિહત ભગવાન ઉપર આટલું બધું બહુમાન ને પૂજ્ય ભક્તિ શા માટે ? એ પ્રશ્નની આસાતના કેમ વળવી ? અરિહત નજીના તો માત્ર ૧૨ જ ગુણ છે જ્યારે આચાર્ય મહારાજના તો ૩૬ છે, તેમા વધારે જોધું કેમ ?

ઉત્તર—કોઈ રાજા-મહારાજનું જોડું પણ અપમાન એક મોટા ગુના સમાન મહાયા છે સામાન્યને પહેલી ધરપડની દરિયાઈ કોઈ સાક્ષણત્વ નથી કામળના બનાવેન કૂત-કાર કે વેલ્હીને તોડવામા તેટલી ભલ કરતા નથી કે જેટલી રાજાના કિમતી ને મૂલ્યવાન ગ્રંથેરાતના દારને તોડી નાખવામા છે જે તેનું એક નમ પણ જાય તો તુકસાન મોટું થાય તેમ રાજ્યશિક્ષ જે ઝડો કહેવાય છે, તેની કિમત કે વજન બાલે બહુ ન પણ હોય, છતાં તેનું અપમાન એક ગુનો મનાય છે, તથા સૂચ બધા મદન-નક્ષત્રો કરતા જેમ અલ્પત પ્રતાપી ને તેજસ્વી છે તેની સમુખ દખી શકાવું નથી તથા તેની સામે ધૂળ ઉડાડનારની પોતાની જ આખમા તે ધૂળ પડે છે તેવી રીતે આ અનંત ક્યોતિ સ્વરૂપ અને તેજોપ્રજ્વળા વિકસિત સ્વરૂપી અનંત સુખના ભોક્તા, વિશુદ્ધ ચેત વમય સિદ્ધ આત્માઓ, તથા અમ્મ સમાન તે પ્રજ્વળી

પ્રતિમાઓ, અથવા આચાર્યાદિ વધુ પડતાના ગુણીજનો તેઓએવડી નથી તો કાણ છે? વતમાન સમારીઓ કમતાં તો હિંમત ત્યાગને પાળનારા હોયા છે તેની આશાતના નાની પણ થાય તો તે મુનેવાર કેમ ન મળ્યા? એટલે તે પાચમાન કાંઈ માટે પણ કાંઈ અવળું બેલાય ચિતવાય કે ભુરુ કરાય તો દુરતિમા જવાય તેમાં નવાઈ શી? ગુણ વધારે એવા માટે આ બે ઉત્તરજી પૂના મળાશે જૂન ભવિષ્ય કાગના વિશુદ્ધ આત્માઓની જે વિચારણા થડી પછી કરીએ, પરંતુ વર્તમાનના જે વિચારાય તો ૨૦ વિહુરમાન સગવડના જે કોડ કેવળજ્ઞાની ભગવતો વિચરે છે, અને ૨૦ અબજ મુનિપ્રવરો વિદ્યમાન છે. જ્યારે આજની અમેરિકા, એશિયાના દુનિયા મળીને ૩ અબજની અદર સંખ્યા ધરાવે છે અહિંના એક મુનિરાજની આશાતનાથી બધાયની આશાતના કેમ નહીં? એકની પ્રસાદ કે અનુમોદના સવેની અનુમો ના કરાવનાર કેમ નહીં બને? કારણ દરેક ૩-૪ કે ૫ એ વળુ પડમાના છે દરેકમા સાધુ ધમનુ સામ્ય છે કશિ ભતેની ભીષ્મ પ્રતિષ્ઠા સૌની છે જેમ પીળા પાધરીના મુળની પોલીમનો વેશ એજાબ આવે છે તેમ મુનિ વડ પણ બધે સમાન હોવાથી સૌને લાગુ પડી શકે છે તાજૂના એક નાના પણ ધ્વજનુ અપમાન કે બદમાન સરના અપમાન કે બદમાનને સુચવનાર બને તેમ અહીં પણ સમજવું કારણ આ તો શાશ્વત શાસન છે નિશાળમા પરીક્ષાએ લરાય છે, એકે હાકરો પહેને નજરે આવે ન તેની જોરો? બીજો હાકરો ૧૯૧મા કમાટે ઉત્તીલુ થાય, તો સુ ૧૯૧ વધારે મારા મળવા? અથવા એક જન પાસે દશ દશ રૂપીઆની નોટ ૩૬ હોય અને બીજા માણસ પાસે સો સોની ૧૨ નોટ હોય તો કંઈ વધારે? આપણે માટે ૩-૪ ને ૫ મા ૫ મા રહેવા સુધ્ધિપન મહાત્માઓ પૂજ્ય જ છે, છતાં તે મહાત્માઓ પેતે પોતાની જોખમદારી

જરૂર સમજાતા હોય છે જેમકે આત્મા મહારાજને પચાચારુ પાસન કરવા કરાવવાનીમે ૧૬૧૪ જે તાના સિરે છે તેમ તે સમજે છે એટલે તેટલી સમજતા જોનામા ન હોય તેઓ તે પદને સ્વીકારવા તૈયાર હોતા નથી. જો કે ગુણો ધીમે ધીમે ખોલે છે છતાં મોક્ષ સ્થાનને તેઓ દિપાવી શકશે કે કેમ, તેના વિચાર જરૂર પોતે કરે છે. કારણ કે પારાની અરમ કાષ્ટ જ પચાવી શકે છે તેમ આટલા ગુણો ઉત્તમ આત્માઓમા જ વસી શકે છે એટલે કે તે મમવની સસારી આશ્રમથી અધ્યાત્મી ને ત્યાગી તરીકે ઉઠ્યા અને તે જો આત્માઓ વિકાસથી પર રહે દૃષ્ટિરામને ન પોતે, ને મમે નેવા સમયે સમતાવૃત્તિ સાચવી શકે, પોતાની નિદા-સ્તુતિને સામજના શોક કે દુઃખ ન લાવે, તો જ વાસ્તવિક ઉપકારી ને જ્યોતિષર તે બની શકે છે.

અધ્યાત્મયોગી શ્રી ચિદાનંદજી મહારાજ પણ કહે છે કે—

“નિદા રતુતિ અવણ સુતીને, શોક હરણ નવિ આણે,”
તે જગમે જોગીધર પૂરા, નિત્ય ચદતે ગુણકાણે
અવધૂ નિરપક્ષ વિરલા કાઇ

આમ નિરપક્ષ થવાનું કારણ એ છે કે તેઓ સમજે છે કે પોતાની વાદવાદ ને પ્રશ્નના હમ્મજનાર, અને પોતાની નિદા ન સદન કરનાર નીચોત્તરને બાધે છે સ્વપ્રશ્નને હમ્મજનાર અને સ્વનિદાને નહીં પચાવનાર તે પદને શોધાવી શકતા નથી. સર્વોની શુદ્ધ ને નિમળ નોકરી કે સેવાઓ કર્યા બાદ જેમ ઉઠ્યા વાધસરણ, ગવનર જનરસ કે દેશના મોટા પ્રધાન-પદને પામી શકાય છે તેમ સર્વોની સચમસાધના સાદિત્યમના અને શક્તિની નિમળ લાવે કરેલી બીજી અનેક સેવાઓના

તેમ અનન્ય દેશપસંદગી કરેલી જગત્સભાના અનુભવ મેળવ્યા
બાદ મજેલ આચાર્ય પંને શોભાવી ચકાવે છે

પ્રશ્ન ૩૬—જમવાનનું જલ્દીમાં કે મૃતિનું જલ્દીમાં ?

ઉત્તર—આવા અરિદ્ધત જમવાનના ગુણો પ્રતિમાજીમાં પ્રતિદિન કરાવા
છે, તથા તે પ્રજા અત્યારે સિદ્ધ અવસ્થામાં બને છે, છતાં તે
પણ જ્યોતિષ અવમાહનાએ એટલે આવી જ પ્રતિમાજી
આકૃતિમાં જ રચા છે, તેના સિદ્ધ જમવાનને પ્રત્યક્ષ નગ
આગળ લાવવાનું જ કામ માત્ર આપણને અહીં કરવાનું છે જે
અમેરિકા, યુરોપ આદિના લાવેલા નકશાઓ તથા તે સ્થળો
બતાવેલે ત્યાંથી ફોટા પાડી ફિલ્મમાં કે ચિત્રમાં તેના તે
ચિત્રના નજર આગળ આજેટનું ખડો કરીએ છીએ, તે
ત્યાના જ્યોતિષ આકૃતિમાં રહેલા જમવાનને આપણે
કરીએ છીએ આ પ્રતિમાજીને સામે રાખી અત્યંત ભક્તિ
પૂજવા, સ્તવવા, ને તેમની પ્રાર્થના કરવાની જરૂર છે કારણ
તે મુક્તિ ગયા છે આપણે પણ તે જ ધ્યેય સિદ્ધ કરવું છે ને
માટે જ પ્રયાણ આરંભ્યું છે એક બીજા દાખના એ છે,
જ્યોતિષના અભ્યાસીઓ લખિયા જુએ છે ત્યારે સૂર્ય એ
મંગળ, બુધ, શુક્ર, શુક્ર શનિ નિગેરે બન આગમમાં ગતિ કરતા હો
છતાં પણ તેને કાગળ પર કુળી કાઢી તમા ઉતારવા
આવે છે માત્ર કુળી શુક્ર ન એક આકાશ
નકશો જ છે તે કાર્ષ્ણક કુળીમાં ચાલતા નથી, છતાં લખ
કુળીમાં લાવવાની આ તો સિદ્ધિ વાત છે તેવી જ :
નિરંજન નિરાકર અકલ્પ સ્વરૂપી ભગવાનના અભ્યાસરૂપ જ્યો
ર્મય જમવાનને ત્યાના જ મારગમાં અહીં આપણે મદિરમાં બે
કરવા માટે નિજ જગત્ કરાએ છીએ આ સિદ્ધાંતી પ્રતિમ
જેમ અરિદ્ધતાના પ્રાપ્તમાં પૂરું સામધર પ્રજા વિગેરે ૨૦ નિ
માન નીચ પાંત માને ૨૨ રાત્રીમાં લાવવા માટે અહીં રચાવીએ છી

અહીં જે શુનિ કરીએ છીએ, તે ત્યા જ કરી માની લેતી એઈએ જેમ નાના મેષ્ટરદેટ સમક્ષ કરેનું રોટમેન્ટ ને કરેલી સદી રાજ પાસે કરેલા જરાજર મણાવ છે ને જેમ મેષ્ટરદેટ સુકારે આપે તે રાજનો જ છે એમ માની આજે પણ સવત્ર મા ય રખાય છે તેમ અહીં કરેલી શુદ્ધ આવધી વિનતિ કે સ્તુતિ સંપૂર્ણ ફોળે તેમાં કાંઈ વાધા જેવું નથી તે તારક છે, તેમનું બહુમાન જોટું કરીએ તેટલું ઓછું છે આપણુ કેદ ધ્યેય આ મૂર્તિ જ છે મૂર્તિને જક કહેનારા જક નહીં તો કોણ છે ? એટલે જ એ પ્રતિમાજનું બહુમાન સદ્ગત ભગવાનની જોટલું જ જારી છે

પ્રશ્ન ૨૭—અરિહત ભગવાનના કેટલા પ્રકાર છે ?

ઉત્તર—એણામાં એણા ચાર નિસેપાથી દરેક વસ્તુને જોવાની હોય છે તેમ અરિહત તીર્થંકરને પણ ચાર પ્રકારે વર્ણવી શકીએ નામ રચાપના દ્રવ્ય ને ભાવ-આ ચાર પ્રકારના જિન કહેવાય છે જેમ કે શ્રી નમજેવ ભગવાન વિગેરેના જે નામ છે, તે તે નામથી જે આપણે સંબોધીએ છીએ તે નામથી અરિહત કહેવાય શ્રી જિનેશ્વર ભગવતોની જે શાશ્વતી અને અશાશ્વતી પ્રતિમાઓ છે, તથા પ્રભુજની પાદુકાઓ હોય છે તે અરિહત પ્રભુની રચાપના થઈ, માટે તે રચાપના અરિહત મણાવ ત્રીજા દ્રવ્ય જિન તે મણાવ કે જેણે તીર્થંકર નામકમ બાધી દિધું છે અથવા ભવિષ્યમાં થનારા છે તેવા ત્રેણિક કૃષ્ણજી વિગેરે, તથા તે જ ભવમા તીર્થંકર થવાના હોય, તેવા પ્રભુને પણ કેવળજાન ન થાય ત્યાં સુધી દ્રવ્ય અરિહત કહેવાય એટલે કે તીર્થંકર થનાર આત્માને દ્રવ્ય અરિહત કહેવાય, અને હેલ્યા ભાવ અરિહત ત્યારે કહેવાય કે જ્યારથી કેવળજાન પ્રાપ્ત કરી, સમવમરણ્યાં બેગી ઉપરેલ આપણે શરૂ કરે

પ્રશ્ન ૨૮—મરતક નમાવી અને કોને વધાય ?

ઉત્તર—કુનિયામરમા સમક્ષિતદષ્ટિ આત્મા માટે આ ચાર સિવામ કોષ વચ્ચે હોય જ નહીં (૧) શાસન સ્થાપનાર અરિહત ભગવાન (૨) આઠ કર્મનો બેડીમાથી મુક્ત થએલા, અને અનત મુખની ઇચ્છાઓ જેની સિદ્ધ થઈ છે, તેના સિદ્ધ પર માત્રાઓ (૩) મહામતોને ધારણ કરનાર, તપોધની, દક્ષન જ્ઞાન, ચારિત્ર અને તપથી અધ્યાત્મગુણો આસ્વાદ લેનારા તથા આત્માની જ જિમ્મી ભાવના ભાવનાવાળા મુનિપુત્રો, તથા (૪) આત્માને વિશુદ્ધ કરનાર જ્ઞાન શ્રુત સિદ્ધાંત પ્રવચન અથવા આગમો કે જેનાથી આત્માનું વાસ્તવિક જ્ઞાન થાય તે બધા વદનીય છે ભગવાન દેશના ક્યારે કે, અને જનતાને ક્યારે ભુજવે ? આઠ કર્મોમાંથી એક જ્ઞાનાવરણીયકર્મનો નાશ કર્યો કે દુરત દેવતા દો તો આવે ને સમોસરણ્ય રહે ત્યાં મોહનીયકર્મનો ક્ષય કે ધાનીનો ક્ષય શબ્દોમાં કહેવાતો નથી પણ કેવળજ્ઞાનથી જ્ઞાનાવરણીયનો નાશ મુખ્ય ગણાય છે શ્રુતજ્ઞાનની તેના સાધનોની તથા શ્રુતજ્ઞાનની આરાધનાથી તે જ્ઞાનાવરણીયકર્મનો ક્ષય જેનાથી સુનભ બને છે એ મધ્ય વચ્ચે બને છે આ ચાર વ નીય બને છે તે વદના બધા પાપોનો નાશ કરનાર બને છે, તેમા તર વાતુ જ ખેવ છે

પ્રશ્ન ૩૯—ચૈત્યમા ભગવાન પ સે કાઉસ્સમ્મ કરવાથી રો લાભ થાય ?

ઉત્તર—કાઉસ્સમ્મ કરવાથી જે લાભ થાય છે તે અરિહતયેષ્ઠમાથુ સૂત્રમા જણાવનામા આ યુ છે તેમા અરિહત ભગવાનને વા વાતુ પ્રતિમાશ પાસે સ્વીકારાયુ કે વદના મરણ મૂળના નિમિત્તે, તથા વિનયાદિ પૂરક પ્રભુના સંકાર સમાના કન્વાના હેતુથી આ કાઉસ્સમ્મ કરાય છે એટલે શ્રી જિનરાજને વાદવાથી જે લાભ થાય તે લાભ મને આ કાઉસ્સમ્મ કરવાથી મળે કેસર, ચદન ધૂપાર્યા પ્રભુપૂજનુ જ મગ થાય તે લાભ મને આ કાઉસ્સમ્મમા થાયો નજીજના અંગે આજરણ્ય અનકારાદિ ચકા

વચારી જે સત્કાર તે સાજા મને યાચો પ્રજ્ઞના ગુણના જે મતન
કતાથી યનો સાજા મને કાઠિરસઅર્થા યાચો તેમજ કવિશ્વર્મા
સમક્ષિતો સાજા આ જગ જે પરજગમાં મને તે નિમિત્તે જ મ
મતજાદિને રાજગા આ કાઠિરસઅર્થ કરે પુ જીજા પણ કાઠિરસઅર્થના
આ દેવોએ છે મદા કરવા જે વધારવા માટે, તથા શુદ્ધિ ને ચિત્તની
ચિરતા, ધારણા અને જાવપૂર્વક એકાગ્રતા આ પાચ દેવોએની
જદિ યની જગી જેમએ એ દેવ પણ છે

પ્રશ્ન ૪૦—પ્રજ્ઞ સ્તવના જેવી રીતે કરવી ?

ઉત્તર—શુનિ કરનારે જીજાને રખસના ન જાવ તેવી રીતે સ્તવનાદિ
કરવા જેમએ પ્રજ્ઞને છોડી જાડીની કાર્તિ પણ તિસામાં જેવાનુ
જાધ કરી દેવુ જેમએ જિનમુખ માથે વરત દટિવારે વીત-
રામનાના સાચા જ નવાળા જગી છો છે જગી તથા શુદ્ધિ, તેા ધ્યાન
ચૂકવાનો પ્રમથ જાને અને ત્યા જાગીને જ મદાન સાજા મેજાવે
જેમએ તે સાજા મજ નહી તથા જે જગી જોયા રવરે સ્તવના
કરે તેા જીજાને અતરાય કરવા રૂપ જાને તેમજ અતરાય કમ
અધાય કમનો નાસ કરવાને જા સે કમજાધ યરા પામે માટે
જીજાનુ ધ્યાન ચૂકવામા પોતે નિમિત્તમૂળ ન જાને તે માટે
કાજછ રાખવી જેમએ જોસવામાં ઉતાવળ ન જેમએ ગેપની
જર્મરિતાપૂર્વક જોસવુ જેમએ શબ્દ અને અથ જોસે તેમાં
તપ્પતા ને તક્લીનતા જેમએ જીજા સસારની જગી ઉપાધિએ
જગી જગી જેમએ એક જોસનાં જોસતા તેનુ અધ્યયિત્વન
પણ એક જાવરજા વરતુ છે અધ્યયિત્વન પૂર્વક જાવનાથી
મદાન અર્ધવાળા સ્તોત્ર જે જાવવાદિની શુભિચી મુક્તિ કેમ નિકટ
ન આવે ? જોસવામાં કલિત, જાન, વૈરાગ્ય અને આત્માનો
જાનવ એ જધુ જ અધોધા જાને જાવનાર જાને છે

પ્રશ્ન ૪૧—પ્રજ્ઞશુનિ ચિત્તની ચિરતા દોષ ત્યારે જ યાચ ને ?

ઉત્તર—અહીં એક વસ્તુ સમજવાની ખાસ જરૂર છે તે એ કે—પ્રભુ પાસે
 ગયા પછી ચિત્તાનંદ વધતો જાય છે ને જે પ્રભુમંદિરે જાય જ
 નહીં તેને સ્થિરતાની વાત જ ક્યા રહી ? જે ખાય તેને જ
 પુષ્ટિ મળે એવો સર્વમાય નિયમ છે મનથી કે કમનથી ખાય
 તેને પુષ્ટિનો સહારો એટલે શક્તિ અને પુષ્ટિને ઈચ્છનારો આત્મા
 શક્તિની કે પુષ્ટિની લીધે માગતો નથી, પણ ભૂખ લાગવા
 પ્રયત્ન કરે છે, તેમ આધિ બાધિ ને ઉપાધિથી ભરેના સસારી
 વાતાવરણમાં ઉઠેલાએ પ્રાચના પૂજા ક્રિયા વિગેરે કરવા જ જોઈએ
 હવે જ મ મરણથી ટેવાઈ ગયેલો આત્મા વીતરાગની સમી પ્રાચના
 ક્યારે કરી શકે ? ઘેર બેઠા ને ચવી શક્ય જ નથી શકતો અર્થ
 શાક લેના જાય તથા કપડું લેવા કાપડીઆની દુકાને જેમ જવાય
 છે, તેમ આત્મશાંતિના સુખને માટે મંદિરે હમેશ પ્રાચના માટે
 જવું જ જોઈએ હવે એમ વિચારીએ તો સત્ શુદ્ધ સ્થિરતા તો
 કરી મળવાનો સહાર જ નથી, તો શુ દેવાધિદેવ પાસે જવું જ
 નહીં ? કેટલાકો અતરાવના ઉદયનું જાતું કાઢી પ્રભુએ શિખરાડેના
 અતરાય શબ્દનો દુરુપયોગ કરે છે દેરાસરે જાય અને એકદમ
 દ્વાર બંધ થઈ જાય કે નરકારવાણી દ્વારમાં લેતા તુડી જાય ને
 બીજી દોષ જ નહીં, તો પૂરના અતરાયો હ અમ મ્હી શકાય
 પ્રયાન કર્યા પછી તેની ખબર પડે પછી તે અતરાયાને પણ તે ક્યા
 પ્રયત્ન કરવા જોઈએ આપગળ વાપર્યા પના મમ થઈ શકે છે,
 પણ ધર્મ બનવો મુશ્કેલ છે કેળવણીની ઊંચી દરજા પ્રાપ્ત કરવા
 સુધીમાં આપગળને ઘણું વાપરવું જોઈએ છે હવે પ્રભુ પાસે
 જનાર કોઈને પાપના ઉદયે અસ્થિરતા જ રહેતી હાય, તેને માટે એક
 આ પશુ ઉપાય છે કે સ્તુતિ પગેરે બીજાને નડે નહીં તે રીતે
 લીધા સ્વરે બોલે ત્યાં સુધી જ લ ત્યારે પાતાની અસ્થિરતાને
 જરૂર હટાવી શકે તે એના પશુ દૃષ્ટાંતો અપનાવ્યે મળી શકે છે

પ્રશ્ન ૪૨—ગિરમંદિરમાં કેવી રીતે નતવું જોઈએ ?

ઉત્તર—જિનમહિરમાં ૮૪ આશાતના પદ્મવાની કહી છે ખાસ કરીને તો ૬૪ આશાતના તો ત્યાગથી જ જોઈએ આદાર પાન વિગેરે ખવાય નહીં પીવાનું પણ હોડનું જોઈએ પત્રમાં જોડા વિગેરે પહેરીને મહિરમાં જવાય નહીં કામચેષ્ટા થાય નહીં મહિરમાં સુવાય નહીં ચૂક નાકનો શ્લેષ્મ, કે કાઈ પણ અશુચિ મહિરમાં ન ખાય નહીં ઝાડો પેશાન થાય નહીં જીભારાદિ રમાય નહીં તેમ વિવિધકથાવાની ક્ષતિ થાય તેવી વાતો પણ થાય નહીં

પ્રશ્ન ૪૩—મહિર માટે બીજી કયું વિધાન છે ?

ઉત્તર—પ્રભુના મહિરમાં વાળ ઓળવાની કે બીજી તેવી શરીરની વિશ્લેષ ન થાય કારણ કે વિશ્લેષ લાગવા જોઈએ મેલા વસ્ત્રો ન પહેરવા જોઈએ પૂજામાં અવિધિ થવી ન જોઈએ વિધિની કાળજી રાખવી જોઈએ મન ચન વિચર ન રખાય હાથ ન જોડે કે પુષ્પ વસ્ત્ર ને પૂજના ઉપકરણો દુનકાં ને સુચ્છ વાપરે તો દોષ લાગે શ્રી જિનેશ્વર ભગવતના પ્રત્યનિક એટલે કે શત્રુને શેકે નહીં તો આશાતનાનો દોષ લાગે એટલે ભગવાનના વિરોધીની સગત પણ કરાય નહીં દેવદ્રવ્ય પોતાને માટે વપરાય નહીં દેવદ્રવ્ય માટે બે રકાર જની તેની ઉપેક્ષા રખાય નહીં દેવદ્રવ્યના ભક્ષણ કરનાર સાથે વેપારનો કે મિત્રાચારીનો પણ સબંધ રાખવો ઉચિત નથી દેવદ્રવ્યના ભક્ષકને ઘડીય તરીકે મુખ્યતા પણ અપાય નહીં કે તેવાની શેહમાં તાણાણું પણ જોઈએ નહીં આવા જથ્થા આશાતનાના પ્રકાશનો નિરોધ કરવામાં આવ્યો છે

પ્રશ્ન ૪૪—પ્રભુ પાસે જનાર સમકિતી આત્મા કેવો હોય ?

ઉત્તર—જિનમહિરમાં જઈને મારું કંથ્યાણુ થાય છે તેવું મનમાં ધારનાં સમકિતી આત્મામાં આટલા શુભો અતિશય બીલે એક વીત રાગ અને બીજી વીતરાગની આશા, એ બે ઉપર અખડ ભક્તિપૂર્ણ

હૃદયનો અતરંગ રાગ પ્રગટે છે પ્રભુ પ્રત્યે તેવો બાલ વિનયારિ
 ગુણ પશુ તેટલો જ વિકસિત બને છે અતરંગથી અપણ
 થએતો આગ્યશાળી આત્મા અને બાલ પશુ અજલિ વિગેરે વિનય
 પાળનારો ભગવાન થી જિનેશ્વરેવના પરમ & વાણ્ઠકારી શાસનનો,
 તેના અંગેનો અને તેની પ્રભાવનાઓનો અનેકાનેક વખત
 વણવા અથવા ઘસોઆન દરદમેશ કરવો જ રહે છે તે જેટલો
 દેવળગાની ભગવત પ્રત્યે, ને તેના શાસન પ્રત્યે અથાગ રાગનાળો
 હોય છે તેવો ને તેટલો જ ઉપયોગવાળો તે પ્રભુની આશાતના
 ઓથી દૂર રહેના મારે બને છે જેમ રાજા કે રોક દૂર બને હોય
 છે તો પશુ તેમને સલામ કરનારને તેના પર કાચામા જે
 હુકમ આવે તે તકાલ માને છે ને સુખી બને છે તેમ અહીં
 અતરંગ ગમનનું ગાલ સિરોનમન રૂપ વિનય પાળનાર જરૂર
 સુખી થાય જ છે તેવી જ રીતે પિતા પ્રત્યે કે માતા પ્રત્યે
 જેટલો રાગ કે પૂણ ભક્તિ તેટલું તેના મારે લાગે છે એટલો રાગ
 હોય તે જ અવિનયથી સામું બોલી શકે ઉપકાર સમજનારો
 કદી અવિનય કરી શકે નહીં તે જ રીતે અહીં પશુ પોતાના
 નિમિત્તની કે બીજા દ્વારા થતી પ્રભુશાસનની વાસ્તવિક પ્રભા
 વનાથી જેટલી ખુશી થાય, તેટલી તેવી રીતની અથવા
 તેવા જ પ્રમાણમાં શાસનનો કાર્ષથી પશુ થતી આશાતના કે
 હૃદયનાથી દુખ થાય જેને જેને પ્રભુ શાસનની હેનનાથી
 હૃદય દશમમત્ર નથી, તેને શાસન કેમ્બુ નહાતુ છે તે કહેવાની
 જરૂર રહેતી નથી તેમજ તેનું મમ્બકત્વ પશુ કેટલું ઉજળું કે
 મક્કીન હશે તે તો બીતાથ ગાનો બુદ્ધિનો જ જાણે પોતાના
 જ મ આપેલા છોકરાને તપ આવે ત્યારે માતાની આખર્મા
 અશુની દ્વારા શા માટે રહેતી થાય છે તે જાણે છે પુત્રને
 તેણી પોતાનો માને છે જ કે પુત્રો પોતાનો માને છે એ મોદની
 મા મના છે, સારું થાય અટલ માતાને એક મહોત્સવ સમાન

બની જાય છે તેવું જ અહીં પણ શાસન માટે જ આવા
સદાચારી પણ સમ્યક્ત્વની કસોટીના પ્રસંગોથી માપક વગર (ધર્મો-
મીટર) સમાન બની જાય છે

પ્રશ્ન ૪૫—વીતરામ પ્રત્યેનો રાગ શું કામ કરે છે ?

ઉત્તર—પ્રભુ પ્રભુપ્રતિભા કે પ્રભુઆણા એ બધા પર અસ્થિમજ્જાનો
રાગ મમકિતી આત્માઓને રંગેરંગમાં એવો વધી જાય છે, કે
તે પ્રભુનો મરીવાદ પણ થયો જ ગાય છે અને પ્રભુનો આશા
તના મરનાદ ઉપર ચીક પણ તેને એવી જ હોય છે તે એટલે
સુધી થાય છે, કે જિનેશ્વર પ્રભુનો કોઈ પ્રત્યનીક હોય કે
વિરોધ કરતો હોય, તેની સાથે સગામજધનો, મિત્રાચારીનો
કે વેપારધર્માદિનો કોઈ પણ જાતનો સંબંધ તે રાખવા ઈચ્છે
નથી તેની સામે જોવા માગતો નથી તેવું નામ મેવા પણ
રાજી હોતો નથી સમકિત આ બધું શિખરાડે છે આટલું
બળ આઆ પછી વિગ્ર દગવવામાં જીતી ચકિતને ગોપવતો નથી
મે તે જગ એવી વિગ્રોને દૂર કરી પછી જ શાત મેસે છે નાગ
કેવું જોવા નાના બાળકે એ જ વિચારું હતું કે “હું જીવતો બેઠો
હોઉં, ને મારા કેમતા ચતુર્વિધ થી સંધનો નાશ કેમ બેઠ
શકું ?” જિનમંદિરના શિખર પર ચડી હાથ હતો કયો ને તેના
તપોબળે ઉપદ્રવીના બળને ધિક્કિયિત બનાવી દીધું બાળકને આ
કોણે શિખરાડયું ? સમકિતે આવા કારણોથી જ એક માત્ર સમય
કેવળ બીજાના જ્ઞાન માટે શાસ્ત્રોમાં બહુ જ બાર મુકવામાં આવ્યો
છે આવા વાચ-ઉપકારમાં સંખ્યાબંધ દ્રવ્ય ઉપકારો સમાઈ જાય
છે ત્યાર બાદ તે ઉત્તમ આત્મા બીજાઓને વિધિમાર્ગે જોડવા
અને વિધિમાર્ગમાં રિથર કરવા આનંદન અને આ ઇંદ્રપ બની
જાય છે આવા સાચા રાગવાળા આત્મા દુઃ હોય છે, તેવું
કારણ એ છે કે તે હૃદયથી માને છે કે હું જોવા તેવા અપરાધી

છદ્મસ્ય આત્માનો પુઠે પડ્યો નથી પણ કેવળતાનીનું શરણ લીધું છે, એટલે આસમાન જમીન એક ઘર્ષ જાય તો પણ કરી કેવળતાનીના વચનમાં ફેરફાર હોઈ શકે જ નહીં તેથી જ જિનેશ્વર ભગવતનો અવર્ણ્યવાદ સાબળી શકતો નથી એટલે તેને વારે ૩ ને અવિધિનો પણ નિરોધ કરે છે માથે સાથે વચનના સાચા રાગથી વિધિનું પાલન પણ પૂર્ણ બાવયો કરે છે આવા આત્માઓ આરાધક બને છે શાસનની આરાધના એ જ એનો પક્ષ છે, ને તેથી તે કોઈ વ્યક્તિના પક્ષમાં રહેવા ઈચ્છતો નથી

પ્રશ્ન ૪૬—પ્રતિમાજી તો અરિહત અને સિદ્ધ એમ બે અવસ્થાની હોય છે, તે બેમાં ફરક શો ?

ઉત્તર—જે જે તીર્થ કર ભગવાન મેણે જાય છે તે હા તો જીભા જીભા ઠાઉસગ કરતા અથવા બેઠા બેઠા પત્તાસનથી એમ બે આકારમાં સિદ્ધ થાય છે એટલે એ સિદ્ધ અવસ્થાને શરમરજીમાં લાવવા માટે તે બેમાંથી કોઈપણ મુળવાળી પ્રતિમાજીઓ બનાવેલી ને પ્રતિષ્ઠિત કરાએલી હોય છે હવે પ્રતિદર્શો વિગેરે કે દેવ દેવીઓ આમર વીંજતા હોય, તેવી પરિકર શુક્ત મૂર્તિ આપણને બાવ અરિહતની વાદ લાનવા માટે છે બાળીના સાદા પ્રતિમાજીઓ વીતરામ અવસ્થાને અને સિદ્ધ નિરજન સ્વરૂપમાં રહેના જ્ઞાતિરૂપ આકારને વાદ આપનારી છે

પ્રશ્ન ૪૭—મૂર્તિ પૂજાથી શો ફાયદો ?

ઉત્તર—પરમાથ તો એ જ છે કે નવપ મા અરિહત અને સિદ્ધ એ દેવ છે તે બેઉની ઉપાસના કરવા માટે આ આત્મજન ૩ સા રાજ જીએ ત્યાની તીથવાતા કે ના જઈને આપણે ઉપાસના કરવાકવાના નથી માટે તે ધી સ્થાપના બદલી કરી ઉપાસના કરવાનું છે બાળી તો જેમિથ્યાત્માં દુનિયામાં આ પ્રતિમાજીઓની ઉપાસન નથી કે તે પ્રતિમાના ઉપાસક શુરુઓ આલખન આપના

નથી કે તે વીતરાગ પ્રણીત મોક્ષમાત્ર નથી તે બધીવ દુનિયા અધાગમા જ અટવાઈ રેલી છે, એ નક્કી છે કલ્પનાથી માનીએ કે મિત્રાણ પર રહેલાને નાવ વઢાણ કે રડીમરણ સાધન ન હોય તો તે કદી પરેશની મુસાફરી કરી શકતો નથી રડીમર કે વિમાનનું સાધન ન હોય તો આજે પણ અમેરિકાની સંદેશ કરી શકાય નહીં કારણ કે સધન તો સાધ્યની સિદ્ધિમા અજબ બાપક દેવ છે, તેમજ જ્યાં જિનમુર્તિ નથી, જ્યાં જિનના ગમ નથી કે જ્યાં કલ્યાણમિત્ર મુક્તિમાત્ર જતાવનાર સદ્ ગુરુઓનો અભાગમ નથી, તે દુનિયા મુક્તિમા આત્માના અસ્તિત્વમા પુણ્ય પાપમા કે પરસોકમા ન માને તેની નવાઈ શી છે ? નહીં તો આર ગતિમા આટઆટલી જ મમરણાલિની બચકર વાતનાઓ વેદવા છતાં કાલવના હીડાની જેમ જે ધન, સ્વજન શરીરો અસાર છે, તેવા પદાર્થોમા આત્મા રચ્યો પચ્યો રહે છે, તે બને જ કેમ ? આ પુરુષોત્તમ પ્રભુની ડાયા નથી પડી મટે જ તે એવા છે એમ માનવું જ પાશે.

પ્રશ્ન ૪૮—અરિહત અને સિદ્ધ એ બે સમાન કહેવાય ?

ઉત્તર—દેવ તરીકે ઉપાસ્ય કાંટિમા બેઠે છે, છતાં થોડા તણાવતની વહેચણી કરવી જોઈએ વાત એ છે કે આપણી સામે જે વિચિત્રતાઓ દેખાય છે તે મોટે ભાગે નામ કમથી ઉપજેલી હોય છે વનરખતિ લીલા વર્ણુની કે સાન રમતી છે તેમાં પણ નામ કમ કારણ છે કોઈ આત્માને કૂતરો બનાવે તે પણ નામ કમે કરેલી વિચિત્ર ઘટના છે કોઈ ઉંટ ચાપ કે કોઈ કાથી ચાપ તેમાં પણ તેવું જ છે આવી બધી અસમાનતા જીવોની વારવાર જન્મમરણ દ્વારા જ નાશ કરે અને અનેક અસમાનતા ઉપજાવે, તેવી અસમાનતાનો નાશ કરી સાચા સમાનવાદનું સ્થાપન કરવા સિદ્ધ ભગવાનની ઉપાસના અને અરિહત પદની નિરાકાંક્ષ ઉપાસના તીર્થંકર ભગવાનોએ જતાવી છે અરિહત ભગવતો શાસન સ્થાપે,

તો તે શાસન રીતરમા બેસનારો સાધુ સાધ્વી આવક ને શ્રાવિકાનુપ
 ચતુરિધ શ્રી સખ સિદ્ધ થવા ઉપામના કરે ત્યારે સિદ્ધ થવાય એવો
 સિદ્ધ થવા અરિદ ત મિનાય જીભુ આ રતન જ કમુ છે । જેમ કે
 એક રીતર કાલબોધો અમેરિકા સુખ્યાજય ઉતાર્યોને
 એક વાર લાઇ જાય છે, તે જ રીતર થજા ફેરા અમેરિકાના કરે
 તો તે એક જ વાદનમાં સુખ્યાજય માણસોએ મુસાફરી કરી કહે
 વાય. તેમ એક તીર્થપતિ પ્રજાના જૈન શાસનમા પુગા પુટા એક
 પછી એક સિદ્ધ થાય, તે છતાં તેનો તેનો યજ્ઞ તે તે શાસનપતિના
 કાળે જાય છે જ્યા અગિદ્ધતને નામક તર્કિક રથાપ્પા નથી હોતા,
 તે મિથ્યાત્વી દુનિયા સુપૂજ્ય સમાનતાના દહોને બોમવની સિદ્ધ
 દુનિયાના વિતાસોને બોમવી ચક્રની નથી અગિદ્ધતોએ જ બાવી
 અસમાન દુનિયાને જાતે દૂર હોવા છતાં દેખાડી છે નિરજન નગરીના
 મહેમાન જનના અરિદ્ધતોએ જ સખ રથાપનદારા આમ જજી
 મોકાધુ છે અમેરિકા હતુ જ છતાં તેનો આલ્મ સશોધન કરનાર કે
 પ્રથમ દેખા નાર જેમ કાલજસને માનવામાં કાલનો વિગ્રહ નથી,
 તેમ અહીં પણ પ્તી વસ્તુઓને અરિદ્ધ તો દેખાડે છે જ્યા કાઈ
 મોડુ નાનુ નથી દવકાઈ કીચાઈ નથી તેવા સિદ્ધ જરના
 દેખાડનાર તીર્થ કર અરિદ્ધ તો જ હ

પ્રશ્ન ૪૯—શુ ત્યારે કોય નીચના સમાન દહન ગમિણી માયી નથી ?

હિતાર—વાત એટલી જ વિચારવાની / કે દરજતિમા રેમાનિક રફ
 દેવતોકમાંથી નીચેના ૧૨ દેવલોક જાગીન ઉપરના ૧૪ દેવલોક
 માના બધા રહેનારા દેવતાઓમા અમુક ગીતની સમાનતા રહેવી
 છે, તે માટે તેને જાને અદ્વિમ । મહાપ ઈ એવે કાલને માથે
 માલિક નહીં કાઈશોક કે નાકર જવી અસમાનતા જ્યા છે જ નહીં
 ત્યાં આઓની નિકારી દુનિયાન પજુ રથ ન શાનુ હોય ? જ્યા
 આરમા એક સરખા પુદ્ગલના ઉચ્ચતમ સુખોનો ત્યાં અનુભવ કરી
 રથા હોય છે આ ૧૪ દેવ લોકની સમાન શ્રમિકાવાળી દુનિયાનો

છોડીને બાકાની દેવમતિમાં અસમાનતાના વિચારો થયા જોવામાં આવે છે અહીં જેમ નીચ જોતવાળા દરિજનાં હોય છે તેમ ત્યાં પણ કિશોરીયા નામના દલકા દેવો હોય ॥ તે તે જીવોના દુઃખ મોના દુઃખ યોગોએ તેઓમાં આજે આવી અસમાનતા પેદા કરી ॥ એમણે તેમાં બીજા કાંઈનો કાંઈ ઈલાજ રહેતો નથી નીચ કમ બાધી નીચ કુળમાં અવતરે તેમાં તીચ કર બમવાન પણ ॥ કરે ॥ આના કારણોથી આજે આપણી નજર આગળ ભારોભાર અસમાનતા પ્રાણીઓમાં કર્મની સર્જેલી ને ટાળી બેસાડેલી પ્રત્યક્ષ દેખાય છે, તેમાં ફરફાર કરી ઘર્ષ થાય તેમ નથી ત્યાં સમાન દક્ષની વાતો કરવી એ શુ યોગ્ય છે ॥ સમાનતાના દક્ષો માટે તો અરિદ્ધ તોએ જોહાદ જગાવી છે, પણ તે સમાનતા ક્યારે કયા ને કેવી ॥ તેનો વિચાર ને નિષ્ક્રમ પણ થવો જોઈએ તે જ પ્રમાણે અમુક રીતિની સમાનાવસ્થા જુમડીઆઓમાં પણ જોવાની મળી શકે છે કાંઈ શેઠ નહીં કાંઈ વાનોતર નહીં જે દુનિયાને શાસ્ત્રકારો અકમળામના માનવીઓની દુનિયા તરીકે જણાવે છે, તે પણ ઘણી બધાપક છે, ને ઘણી દૂર છે આવી આશિષ સમાનતા પણ માત્ર તે બવ પૂતી જ હાય છે

પ્રશ્ન ૫૦—મિદ્ધ થાય એટલે શુ ?

ઉત્તર—દુ ખનુ જે નામ પણ સસારી જીવને ગમતુ ન હતુ, તે દુ ખનો સન થા અભાવ સિદ્ધ અવસ્થામાં થાય છે ને કર્મરૂપી ભૂટારાઓની પરત જતામાં જે પોતાનુ યોનાં ધન દબાવેતુ હતુ તે સ્વાધીન થાય છે, એટલે વાસ્તવિક આત્મસ્વાતંત્ર્યની સાચી આજ્ઞાદીની જે મનોનાશિત સુખ મેળવવાની ભાવના હી તે પરિપૂર્ણ ઘર્ષ, અને પોતાના સર્વ કાર્યો સિદ્ધ થયા એ જ સિદ્ધ થયા કહેવાય દુ ખ વિનાનુ પૂર્ણ સુખ તેનુ જ નામ મુક્તિ જે જેમ અહીં પણ કહેવાય છે, કે જે રાજકુમાર બાળક હોય, તો તે મધી રીતે પર તત્ર હોય છે પણ તે જ જ્યારે વયસપત્ર બને છે ને તેનુ મધ

જ્યારે તેને સોપી દેવાય છે, ત્યારે તેને પોતાનું મન્યુ કહેવાય અને પરાધીનતા મટી કહેવાય છે તેમ બદી પણ છે. જન્મમારની દ્રવ્યથી પરત્રવતા મટે છે ત્યારે આત્માની મુક્તિમા ભાવથી રત્રવત્રના સાપડે છે આવી આત્માની રત્રવત્રનામય પોતાના આત્મસ્વરૂપની રિથિતિ ત્યાં સોની એક સરખી છે એટલે તો પ્રભુ પાર્થનાથ ભગવાનના પ્રથમ મણ્ડર ભગવતે એવો ખેડો આમદ કર્યો નહીં અને એવી માડી ગુરુમકિનનો ડોળ કર્યો નહીં, કે 'નમો અરિદ્ધ તાણુ'માં મારા ગુરુ ભગવાન શ્રી પાર્થનાથસ્વામીજીનું નામ કેમ નહીં ? તેઓ જ્ઞાનથી મમજતા દના કે અનત અરિદ્ધત સમાન છે, તેમોનું કેવળાન સમાન છે એ સાથે સિદ્ધ અવસ્થામા ચિદાનંદ ભોગી જનવાના જ પછી એકનો જ ઉપાસના કેમ કરવી ? સોનો કેમ નહીં ? અનતનો અનતતામા તેઓ લીન દના પાયે પરમેષ્ઠિનો વહસો કે મોડો ॥ સારી આત્માઓ ઉપર ઉપકાર કર્યા નથી ? પાર્થ પ્રભુનો એકસાનો જ ઉપકાર થોડો છે ? તે બધાય પરમહિઓનો જાયા પમા વિના કેઈ પણ જીવનું કહી કહ્યાણ શક્ય જ આ છે ? એ. ૧૪ રાજસોકમા સિદ્ધ પર માત્રા જેનું સુખી કેઈ હાઈ સકતુ જ નથી મારે એ જ એક સર્વ એક આદર્શ છે તે સાથો ઉમામા ઉચે રથાને છે આ જ કારણથી ચક્રવર્તીના કેદે વેદોના પોદ્ગમયિક સુખો અનતા ભેગા કરપનાથો કરીએ, તો પણ આ સિદ્ધ અવસ્થાના અનતમા જાને આરી શકતા નથી

પ્રશ્ન ૫૧—સિદ્ધ ભગવતોનું સ્થાન બિચે કેમ ?

ઉત્તર—આપણને સિદ્ધગતિ *condorfiya* *condorfiya* એક અજાણની ભરેલી દુનિયા લાગે તેવી છે સવ સમાનતાવાળી તે દુનિયા તો બચિધમાં અનતકાળ મળેના સમાનવાદના દહને આપનારી સર્વઐક્ય દુનિયા છે જ્યાં સૌ પુરુષનો બેઠ નથી, માનિક ને નોકરનો તફાવત

નથી, ગુરુ કે સિદ્ધની અસમાનતા નથી, સિદ્ધક વિદ્યાર્થીનો ભેદભાવ નથી, રાજ્ય પ્રાપ્તિનો ભેદ નથી, દસકા ઉચાપણ ત્યાં નથી વેપારી કે માદક નથી, માતા પુત્રનો ભેદ નથી પત્નિ પત્નીનો ફરક નથી, સુખી દુઃખીનો કે શાંતી અશાંતીનો ભેદ નથી તેમ ધર્મી અધર્મીનો પણ ભેદ નથી મોક્ષ પ્રાપ્તિનો આતરો નથી, કાળા મેરાનુ વર્ગી ફરજ નથી ત્યાં સર્વે સમાન છે પેતપોતાની અનતી સદિધી સર્વે સપૂજ્ય છે કોઈ પ્રત્યે ઈર્ષ્યા નથી, કોઈને કોઈનું કોઈ નિર્દોષ નથી ક્રૂરતા નથી તરસ્યા નથી, કોઈ કોઈને મારતું નથી કોઈ તરસ્યો કોઈને જપ કે કર નથી કમાવાનું નથી, ખરચવાનું નથી, શાન દેવાનું નથી કે બિદ્યા માંડવાની નથી રાજ્ય નથી પેલીસ નથી, કેઈ અપ્રક નથી, કોઈ અદાસન નથી માત્ર ચેતન્ય દેવ જ્ઞાનનું પ્રગટ દેવરૂપ છે દુઃખ નથી, દુઃખના રિકાર નથી મુદ્ધ નથી કે કામગાસના નથી સરીર નથી ને સરીરમાંથી ઉદ્ભવતા રોગો પણ નથી. જેમ અમિ નથી તેનાથી જળવાનું પણ નથી જેમ દુઃખ નથી, તેમ દુઃખ દેનારા કોઈથી દુઃખી થવાનું પણ નથી બધાવાનું નથી ને પરીક્ષા પણ આપવાની નથી પુદ્ગલની સમતિજ નથી, એટલે પુદ્ગલથી થતા ઔષધ્યારિક સુખો પણ નથી

પુદ્ગલનો સુસામ જનેસા વિદ્યો આત્મા તથા પુદ્ગલની પરતગતાવાળો મિથ્યાત્વી સાચું આત્મિક સુખ પામી શકે જ નહીં પરંતુ પુદ્ગલની શુભાશીને તિલાંજલી આપનારો સાચો સ્વતંત્ર જનેસો કર્મની કે વીજ કોઈ પણ પરાધીનતાઓથી પર જનેસો સાચો સ્વતંત્રતાનો વિજયધ્વજ ફરકાવનારો અને અનતસુખની કામનાની સપૂજ્ય સિદ્ધિ પ્રાપ્ત કરનારો અને જ સિદ્ધ નિરજન પરમાત્મા સર્વથી જીવે અસ્થિત ને અપ્રવેશ નિરાળો છે, તે ખરેખર ત્યાં જ શીલો ! જે જાખની માનવ મેઘનીમા જ્યારે ઉરોપાદ કરતું હોય ત્યારે નેનાને ઊંચા માથે મડી જાણી આપવાનો રિવાજ આજે પણ છે જિવામા જીવે મહદ્દર કોલીનર દીરો

ધજો શાંખિતો છે તેને સારા સ્થાને/મુક્યા મસ્તક ઉપરનું જીવું
સ્થાન પસંદ કરાય છે તેમ અનુપમ વિજયવત આત્માને રહેવા
માટે ૧૪ સંજ્ઞોક્રમાંનું સૌથી જિયામા જિંવે એ જ સ્થળ
જોઈએ જિવી અભિનાયા અને મુક્તિની અનતમમી દષ્ટિ આશા
વાદીઓને ધ્યેય તરીકે જોવા માટે ત્યાં ઉંચે જ નજર કરાવે,
તે માટે પણ તે સ્થાન ઓછું છે આ સાચો ગુણાનુરાગ છે મુક્તિ
માટેના પાનને કે આ સાચા દેવ, શુરુ કે ધમત્તરવને માનનારમાં
અધ્યક્ષ કહેનારને આવથી દેખતા કહેવાય જ કેમ ?

(ઉપગના સૂત્રો પર પુનઃ દર્શિપાત)

મ્રમ પર—નવકાર અહામ વ્રતુ આટલું બધું મહત્તર કેમ ?

ઉત્તર—નવકારના નવ પદો છે ને ૬૮ અક્ષરો છે આ મત્રનું વાર
વાર રમરણ કરનાર અનેક વિકટ સકટોમાંથી ઉગરી શકે છે
નવનાખનો જાપ નરમ્મતિ જતાને અટકાવે છે પણ તે શાત
ચિત્તે રિધરતાપૂરક તથા શુદ્ધ કપકાપૂરક તે ગણાવા જોઈએ
નવકારમાં શરૂના જાગમા પાત્ર પરમેશ્વરો નમસ્કાર છે તથા
પાછળના ચાર પદોનો બીજો નિજાગ ચૂનિકારૂપે છે તેમાં ઉપર
કરેના નમસ્કારોનું ફળ તથા તેનું માહાત્મ્ય ગણનાયુ છે આ
નવકાર મત્ર મનાદથી અનાદિનો છે અને વન માન તીથની અપેક્ષાએ
ગણધર જગવાન સચિત ગણી શકાય આ નવકાર ઉપર નિયુક્તિ
જાણ્ય ચુષ્ણિ, તથા વિરતૂત દીપ્ત્યો પણ છે પાસનેપકારી
શ્રી વજ્જનાગીજી મહારાજે સર્વે સૂત્રોની શરૂઆતમાં મમલ
તરીકે તેને સ્થાપન કરેલ છે કોઈ અભણને લોભસ્સ, વદિત
કે અતિચાર જેના કોઈ સૂત્ર તથા કોઈ ક્રિયા ન આવડતી હોય
તો તે સૂત્ર અને તે તે ક્રિયાઓને બદલે પણ આ નવકાર મત્રથી
કામ સાધી શકાય છે હમેશ ત્રિકાલ આ મત્રનું ધ્યાન અને
રમરણ કરનાર વીંછીના કે સર્પના જેવેને પણ ઉતારી શકે છે

ને વિધોને વટાવી શકે છે નવકારના પ્રભાવથી તેનું પુરુષ તેજ
પણ તપત્તુ રહે છે આ પાંચ પરમેશ્વરના ગુણો અનુક્રમે
૧૨+૮+૪૬+૨૫+૨૭ બેગા કરવાથી ૧૦૮ થાય છે તેથી મણ
વાની નવકારવાળીમાં ૧૦૮ મણકા મુક્તિ સાધના માટે સુયોગ્ય
મળ્યા છે નવકાર મંત્ર વારંવાર મણકાની માળા પર ગણાય
તે હેતુથી માળાને પણ નવકારવાળી બોનવાની પ્રથા છે જે
મણકા પર હળદર કે લાખોનો આવો મંત્રગ્રંથ થયેલ હોય,
તે મણકામાં પણ ચમત્કાર એકત્રિન થાય છે

કથારો ૬.

ચૈત્યવદનના સૂત્રો (૩)

પ્રશ્ન ૨—અરિહંત જગવાન શ્રી ક્ષમજેન કે શ્રી શાંતિનાથ પ્રભુની
કાયા તો મોતી હતી ને પ્રતિમાજી તો નાના હોય છે, તેનું શું ?

ઉત્તર—શરિવા કિનારે એક મોતી સ્ટીમર પાંચ માર્શન દૂર હોય, તેને
દુર્જોનમાં જોઈએ અથવા તો તેનો કોઈ કેમેરામાં ફોટો લે, તો
તે રોટામાં બધું સમાઈ જાય છે, બધું જ સ્વચ્છ જાય છે,
તેમ મોટી કાયાવાળા તે પ્રભુજીઓના સિદ્ધ સ્વરૂપને-પાદ કરવા
અહીંના પ્રતિમાજીઓના નાના આકારમાં તે જ પ્રભુનું સંક્ષેપીકરણ
સમજીને માત્ર પણ બાંધ આવતા હોય તેમ લામતુ નથી કારણ કે
નાના સ્વરૂપાકારથી વીતરાગતાતો તેની તે જ સચવાઈ શકે ॥

પ્રશ્ન ૩—પચિદ્વિય સૂત્રમાં વિગેર શું શું આવે છે ?

ઉત્તર—કોઈ પણ ક્રિયા કરવી હોય તો તે ગુરુ મહારાજની સાક્ષીમાં જ
કરવી જોઈએ એવું નિધાન છે ગુરુ મહારાજ વિરોધ માની

હોય છે મારે તેમની સમુખ રહી નમતાપૂર્વક આજ્ઞા લઈને
રિનય સાચવી ઉપાસના કરવાથી ધણો લાભ થાય છે ગુરુ-
મહારાજની સમક્ષ ક્રિયા થતી હોય તો ક્રિયામાં રહેતી રખસના,
નુગી કે આગીજોને તેઓ બનાવે, તેથી વિધિ શુદ્ધ થાય છે,
સાસારી આત્મા ગુરુ પાસે જઈને ક્રિયા કરે, તો ધરતુ મમત્વ
પત્ર ઓપુ થાય, હવે ક્રિયા સમયે તો આત્માની વિશુદ્ધિ
સારી જ રહી શકે

દેવે સાક્ષાત ગુરુ મહારાજનો સુરોચ સુતમ ન હોય,
તો પુસ્તકે નવકારવાળી અથવા દશન, શાન કે ચારિત્રના કોઈ
પણ સાપકા ઓપડી જેવા ઉપકરણને સામે ગુરુને રથાપે તેવી રીતે
હોવા રથાને રથાપીને, ગુરુ સમુખ હોય તેમ જ માનીને, ગુરુશ્રીની
બ ને ક્રિયા કરવાનું ભગવતનું નિધાન છે રથાપના રથાપતી
વખને આ સૂત્ર ઉચ્ચારાય છે અને રથાપેલી રથાપનાને ક્રિયા
પૂર્ણ થાય ને ઉત્થાપે નહીં ત્યાં સુધી દયાવવા દેવાય નહીં તેને
સ્થિર જ રાખવી જોઈએ ચારિત્રધરની જેમ ચારિત્રના ઉપકરણોને
પણ તેટલા જ ઉપકારી થાયા છે એ યાગે આ ઉપકરણોને
રથાપી તેની પાસે આ ક્રિયા થઈ શકે છે તે રથાપતી વખને
તે તે ઉપકરણની પાસે આ રથાપના સૂત્ર ઉચ્ચારીને તેટલા
ગુરુશ્રીઓનું આરોપણ તેમાં કરવામાં આવે છે આ શુભમાં
આચાર્ય મહારાજના ૩૬ શુભો જે ગણાયા છે તે તેમાં રથાપેલા
માનના જોઈએ આ ૩૬ શુભોમાં બારાસમિનિને અને વચન
શુભિને એમ બેને ગુણમાં ગણાવ્યા છે એક બોલવા સબંધી જ
છે, તે વાન સાચી છે પરંતુ એમાં થોડો થોડો ફેર છે તે
મમત્તવા જેવો છે દૂકમાં એટલું સમજવું જરૂરી છે કે સમિ-
તિથી એમ મનાય કે જે બોલવું તે હિતાદિનનો વિચાર કરીને
કવ વા, સ્વયં તથા સવમને લક્ષમાં રાખીને સારુ જ બોલવું
એવો નિર્દેશ થાય છે ત્યારે વચનશુભિથી તે સારુ, હિતવું કે

દયાનુ બોલવાનુ હોવા છતાં પણ શબ્દપ્રયોગોમા સપૂર્ણ કાંપુ એ
હોવો જોઈએ, કે જરૂર હોય તો જ તથા કામ પૂરતુ જ, બે
શબ્દો જ કામ પતી જતુ હોય તો બાર શબ્દો સારા પણ
બોલવાની જરૂર નથી એ હેતુ પાર પડે તેવો બે નવા ઉપરનો
કામુ શબ્દોની પરિમતતારૂપ માનને પોષણ આપે છે, અને
આત્મચિંતનને વેગ મળે તેવો જાવ તેમા સમાયેલો કે એમ
મમજનુ આ મુખજ સમિતિ ને પ્રિયતા બે ની બધવરથા પ્રવી
સ્થાપના સ્થાપતી વખતે સ્થાપવાની ચોપની સ મુખ એ નવકાર
અને આ પચિદ્ધ મૂત્ર ઉચ્ચારવાનુ હોય છે તથા સામાયિક
દૂધ થો તેને ઉચ્ચારતી વખતે માત્ર સવરો હાય ।ખીને
એક નવકાર જ મળ્યાનો વિદિ છે

પ્રશ્ન ૪—ઈન્દ્રકાર સૂત્ર શુ માત્ર જાતા પૂઝા માટે જ છે ?

ઉત્તર—ગુરુ મહારાજ તો નિરશુદ્ધ અને નિર્મોહી હોય છે ધર્માર
પણે દોઝ યજુ જ છોડીને તજી ગામોગામ ચિતરતા હોય છે
એટલે તેમના કુટુંબીઓ ને તેમની દ્વે સારમજાન લેવાની કે ખજર
અતર રાખવાની તેઓની ફરજ મળી જાય છે એટલે કે શ્રી સધમા
રહેના શ્રાવક શ્રાવિકા વગેરે એ પ્રજારે બની જાય છે કુટુંબી
ખજર ન લે પણ સધ તેઓની ખજર રાખે છે સધને સાંપેતુ
દેશસર જેમ શ્રાવક શ્રાવિકા સધને તપાસવાનુ કે સજાજાનુ
હાય છે ને તે માત્ર જેમ સધનો કહેવાય છે તેની માનિય
પણ જેમ સધની કહેવાય છે તેમ સાધુ સાધીજી મહારાજોની
પણ સુખતાતા પૂઝા નિગેરેની ફરજે પણ શ્રાવક શ્રાવિકા મધને
માથે છે તેમા કારણ એ જ છે કે ગામોગામના સીતા સેત્રોને
ઉદ્ધરવા, આત્મશ્રેય સાથે પરમાયના ગુણને ખિનત્રવા અને
શામનની સેવા કરવા તો શાસનના ચરણે તેઓએ જિંદગી આપી
સોંપેલી હોય છે શાસનસેવા સાહિત્યસેવા, તથા પરાપકારથી
બરેના જાવ રસ ઝરણુને વહેતુ મૂકવા માટે તો નેમના પ્રયાસો

હમેશ માટેના હોય છે સ્વાયને છોડી તેઓ પરમાયને સેવતા હોવાથી દિલ્લુદ્વિથી અગ્નિમાને પણ બે ક વાણુક શરદો તેઓ કહી શકે છે, ને તેમના તે બે શરદોની અમર પણ હજાર શબ્દોથી પણ બીજાથી જે ન થાય તેવી બહુ જ અમતકારી બને છે વીતરાગના અમૃત્ય રત્નો મમાન શબ્દોના બાવને તેઓ જ સમજાવી શકે છે તેવા ઉપકારીના ઉપકાર નીચે દેખાએની દુનિયા તેવાની પશુ પાસના કરે તેમ કાઈ નવાઈ જેવું તો કે જ નહીં, છતાં તેઓની સુખપૃથ્થા કરી તેમની અગવડો દૂર કરવામા પોતાનું સનસન પણ સોંપે તો ય એણે ગણાય, કારણ કે ગુરુ મહારાજ મિરાય બાવમસારને તરવાનો માગ જતાનનાર નુનિયામા કોઈ જડે તેમ છે જ નહીં પ્રમાદીને જાગૃત બનાવે ઉ માએ જતાને રાખી સ માગ અધિ અને તેમા સ્વાયનો લેલ પણ ન હોય એટલે તે ઉપકાર અવશ્યનીય બને કે કોઈ રસ્તે જૂનો પડે, ને તેને માગ બતાવી રથાને પહોચાડે, તેનો ગુણ લેવાનો હોય છે તો અનતા જ મમરણના પોથી બચાવનાર ગુરુરેદ્રની કાઈ દીન ભાગી જ ન કરે આ કવર કરન રી વિચારણા થય તો જ હ વમા તેઓ પ્રત્યે ભક્તિના તરંગો ઉછળે પછી તેમની સેવા કરવાનું મન થાય છે તેમના પ્રત્યે સખ્યતા મથનાય તથા આદાર પાણીથી તેઓને પ્રતિનાબી ધન્યભાગી માનવાનું બને છે ચાની આગળ તે પોતાને તૃપ્ત માને છે પોતાના કે બીજાના નિમિત્તે તેમને નારાજ ન કરતા હમેશ રાજી રાખના ચાહે છે કાઈ જૂન થય તો તેમની સમક્ષ પ્રજ્ઞાતાપ દૂર અપરાધને વણુવી અપરાધની આપોઆપ કામા માગવાનું મન થઈ જાય છે, તથા આવા અનેક ગુણો તેવા ગુણીઓની હાયા પામીને પ્રગટ થાય છે આવા કારણો દોનાથી ચાતા પૂનાના ભાવ જાગે છે અને પછી બધું થ કરનાની તૈયારી થાય છે એ પણ એક મહાન પુરોહત્ય જ છે ચાતા પૃથ્થ સાથે સેવાની તત્પરતા પાતુ તેમા સમાએની હોય છે જ વિના ભાવથી પૂજનારને તો આ પૃથ્થાસૂત્ર માત્ર મુખ

પાઠ જતી જલ, તેથી કાંઈ જા સૂત્રનું મદત્ત જોણુ યર્ધ જણ
નથી કારણુ હરદમેઝના ક્રિયાઓમા જોવા કે સ્વારે પ્રત્યુપજન,
ગુરુદન પ્રત્યુપજીતવળ તથા પચ્ચખખાણુપ લન વિરે આવરયક
ક્રિયાઓમા ગુરુ મજરાજનો સુરોગ સદ્માજના ચિદ્ર મુખ ન જ છે

પ્રશ્ન ૫—વિચારહી સૂત્રમા જોણુ જનનુરા જેણુ શુ શુ છે ?

ઉત્તર—આ સૂત્ર ધનુ પવિત્ર ૮ દરેક ક્રિયાઓમા તે અદ્વિતનુ મુન મૂળ
ક્રિય જન કે આત્માના શુદ્ધિકરણ માટે તે અમેલસાધન છે રાગીરનો
મેલ ઉનાતવા જેમ પાણી સથે સળુ જો એ છે તેમ આ સૂત્રની
ક્રિયા અપ્યત્મજાનની સથે આત્માને લાગેતા કમ મેરને માફ
કરવા માટે ઉત્તમ સાધન છે, તેમા જે મન નથી આપણે આત્મા
જવા આવવા કે ઉડવા જેસવાની જેમેષ્ટાઓ કરે છે તેવાથી કર્મ
બંધાય છે તે કર્મોને દર કરવા આ સૂત્રની ખાસ આવરયકતા
૮ હરિવાવહી પડિશ્તીને કાળે કાલવા કૃત્તવાના સદ્વધી
મુનિરાજને કેવળજાન થય ના પણ જાઓમા ઉમેળ છે, તથા
મહાપવિત્ર બાલમુનિ થી અધમુત્ત જને હરિવાવહી કરના કરતા
કેવળજાન થુ પાપનો પશ્ચાત્તાપ આ સૂત્રનારા કેટલે યર્ધ રોકે
છે ને સદજ તેમાથી સમજી શકાશે આ હરિવાવહી પડિશ્ત
મવાનો વિવિ મોટે બામે દરેક વિધિની રાક્ષાનમા જોવામા
આવે છે જેમ કાંઈને માથુ કુ ખે કે પેટ કુ ખે અને વેષ કે
ડાહરની પામે ચિકિત્સા માટે જલ, તે ચિકિત્સક તે દરદીને
જોજી દવાઓ આપવા પડેના જુલામ જેમ આપે છે તેમ મને
ક્રિયાકાંડમાં પચ્ચા હરિવાવહીથી શુદ્ધ થઈને જોજી ક્રિયાઓ કર
વાનુ રિધાન જોવામા આવે છે એને કે સામાયિક પ્રતિક્રમજી
કરતા કે ચૈત્યરદન દેવરદન કરનાં, કુસ્વમના નિવારણ માટે
જવા આવવાની ક્રિયા કર્યા પછી શુદ્ધિ માટે, કાળે લેતા કે પગ
વનાં, ચરવજો ઓથો હાથમાથી રાતરજીકથી પડી જલ ત્યારે
કે મોગી ક્રિયા કરવામા આક પડે ત્યારે ને ચાલુ ક્રિયામાથી

હીને જવું આવવું પડે ત્યારે, આ સૂત્ર ઉપયોગમાં આવે છે. કાર્ત્ત પશુ ગાય સાચા હોય તો તેને બંને આલોચના કરવી કે પ્રાયશ્ચિત્ત લેવા શુદ્ધિ કરવાનો ઇરિયાવદી પડિછમવાનો વિધિ જમ પમા જમ ય છે.

કેમ સાચાના સવ મરણોમાં ૧૫ મુખ્ય દિશાને કહેવી છે. અનેક પ્રતિષ્ઠા કરતા હૃદયથી કે અનિચ્છથી પાપદેશ લગેલ હાય, તો તેના પશુ પ્રતિક્રમણનો આના સમજ કરવામાં આવ્યો છે તે સાચા પશુ મનથી કે વચનથી જે જે તાગ કર્યો સાચા હોય, તે મોને આ સૂત્ર સ્મિધી ખખેતનામાં આવે છે. તેને સમજ માફ એટલા ચચના પ્રયોગોના પશુ ફળ મળના દેખાય છે, ને તેમ મહવાથી મુખ્ય થાય. તેમ અહીં પશુ સમજવું.

ઇરિયાવદી સૂત્રથી બધાને ફળ તુરત જ મળી જાય તેવું આપણે અત્યારે કહેવા માગતા નથી છતાં કોઈ પશુ ક્રિયા કરવા પડના તેને યોગ્ય એવી પ્રાયશ્ચિત્ત શુદ્ધિ તો કરી જ આવે છે. ઇરિયાવદી પડિછમવામાં પાંચ સૂત્રોનો મમાવેશ થાય છે (૧) હૃદયમિ ખમા (૨) ઇરિયાવદી સૂત્ર (૩) તસ્મ ઉત્તરી (૪) અનત્ય અને (૫) લોચરસ તેમાં વચ્ચે થતો મહિરસમ પશુ તેનું અગ જ લેખી ગમય એટલે તસ્મ ઉત્તરીને પશુ ઇરિયાવદીનું અનાતર સૂત્ર જ કહી શકીએ અભિદયા રિમેરે દસ પદા વિરાધના શમ્લી બ્યાખ્યાન છે. હવે આ ઇરિયાવદીમાં બે પ્રકારના પ્રાયશ્ચિત્તો આવે છે (૧) આલોચના પ્રાયશ્ચિત્ત (૨) પ્રતિક્રમણ પ્રાયશ્ચિત્ત બંને પિતાનક શુરુ મહારાજની સમક્ષ મિતતવાર અપરાધ જણ્યે તે આલોચના, અહીં પશુ તેની મારી માત્રી તે પ્રતિક્રમણ આ બેઉ મહારાજી વસ્તુઓ આ સુત્રમાં આવે છે એટલે અપરાધ વચનનો પ્રથમ વિભાગ મ્હીને દિસારથી વિરાધનાનું પ્રતિક્રમણ ખીજા વિભાગથી કરવામાં આવે છે. આ સૂત્રના આ પ્રમાણે વેળા કરવામાં આવ્યા છે. ૭૫ના બે પદ ૬૪ અભિદયાદિ ૧૦૪ મે

રાગદ્વેગપ્રયોગકરણ કરાવણુ ને અનુમોદનક્રકાળક્રઅરિહત-
સિદ્ધ-સાધુ દેવ ગુરુ અને આત્મસાક્ષિથી તે સવે બે પ્રભે
મળીને તેના જામા ૧૮,૨૪ ૧૨૦ યાવ છે

પ્રશ્ન ૬—તરમ ઉત્તરી સૂત્રનો શો હેતુ હશે ?

ઉત્તર—અનત યાનીઓના મહન અર્થેને ઉકેલવાની શક્તિ તે આપણામા
ક્યાથી આવી શકે ? જના સામા વત એમ કહી શકીએ કે
પ્રાયશ્ચિત્ત પ્રતિક્રમણના વધારામા આ સૂત્ર જરૂરી તે છે જ
ગુરુ મહારાજ સમક્ષ આલોચના કર્યા બાદ પોતાનુ શુદ્ધિકરણ
નિષ્કપટપણે કરે છે તેની તેમા જાહેરાત કરાય છે વિશેષ પ્રમાણમા
હોય હાથો હોય ને તેનાથી લાગેયુ પાપ ધરિયાવહી સૂત્રથી
તામ્બ હાથેના કર્મો મારેયુ નિષ્ક્રમણ કરવા જતા તેટનીથી ન
વળી શકે તેમ હોય તથા જૂના ખીમ પજુ ને પાપકર્મો અગાઉના
હોય તેનો નિર્ધાર કરવાના હેતુથી કાઉરસંગ જેના આકર
સાધનનો ઉપયોગ હવે કરવામા આવે છે તે તરમ ઉત્તરી
સૂત્રના ઉપક્રમથી થાય છે અભિહવા વિગેરે દશ પદો દ્વારા ને
નિરાધના થઇ તે થઇ ગએલી દિસાના અપરાધોને ખમાવના માટે
પોતાની આત્મનિ । અને પાપ પચાતાપના વિશેષ શુદ્ધિકરણનો
ભાવ આ સૂત્રમા રહેલો છે તે સ્પષ્ટ સમજાય તેમ છે કેટલીક
વખત કાઉરસંગમા અત્યંત સૂત્રની અગાઉ તરમ ઉત્તરી પણ
બોલાય છે અને કેટલાકમા અરિહત એકાગ્રણના વદ્યવતિઆએ
વિગેરે શબ્દોનુ અનુસધાન વિધિઓમા લેવાયુ જોવાય છે તેના
વિશેષ હેતુઓ મોટા આકર ઐથોમાથી જોઇ લેશ જલામણુ છે
પ્રાયશ્ચિત્તો દશ પ્રકારના હોય છે તેમા આલોચના પ્રતિક્રમણ,
કાઉરસંગ તથા તપ વિગેરેનો સમાવેશ થાય છે એટલે કાઉરસંગ
પ્રાયશ્ચિત્તનો જ્ઞાને જાળ આવે છે, તે આલોચના વિગેરેની ઉત્તર
ક્રિયાસ્વરૂપ છે તેના અહીં નોંધ છે એટલે મિત્રામિ દુષ્ટક
આપવા જતા બાળી રહેન અપરાધોની શુદ્ધિ કરવાના હેતુથી કાઉ

રસમ પ્રાપ્તિ કરવા માટે 'તરમ' શબ્દનો આ સૂત્રમા પ્રયોગ છે અથવા તામ્ર સાવધ કર્મોના દોષોને ખમવા ધરિમાવહી સૂત્રનો ઉપયોગ સહાય છે, અને જૂના કર્મો માટે કાઉસ્સમ માની શકાય છે

આ સૂત્રમા શરૂઆતમાં જે તરમ શબ્દ છે, તેનો અર્થ એક અપેક્ષાએ સામાયિકરૂપ આત્મશુદ્ધિ એમ પણ કહી શકાય, બીજી અપેક્ષાએ સાવધ યોગ પણ કહી શકાય એટલે તરવદ જે કરણીય યોગો છે તેના અમેનનતુ અને યએન પાપસેવનતુ ઉત્તર ક્રિયારૂપ પ્રતિક્રમણ આ સૂત્રથી આગળ પગલા માટે છે જેમ નવકાર મનમા રહના જે રૂળનુ સ્વરૂપ ચ-શબ્દ દ્વારા કહ્યું છે તે ચ જેમ જે વામ્યોને જોડે છે એમ તે પાપ વ્યાપારના નાશનું ચક્ર, અને ઉત્કૃષ્ટા મગગતી પ્રાપ્તિનું બીજું વાક્ય તેમ અહીં તરમ શબ્દ ના જે ભાવો જાની પુરોગેએ આપણને આપેક્ષિક અર્થો દ્વારા ખતાવેન છે હવે સાવધ યોગના ત્યાગ દેવદૂપ જે આમાયિક ક્રમ તેમા કરેમિ બતે ની શરૂઆતથી માંડીને જન નિયમ 'ની પૂણતા ન થાય ત્મા સુધીમા સામાયિક સેવનની જાનની જાનીઓની કે દેવશુદ્ધિમની ઉપાસનામા જે કાઈ અન્યા, નિરાધના અનિધિ આશાતના અનુપયોગિષ્ણુ કે અસાવધાનતા થયા હોય તે ક્ષતિઓ ત્રુટિઓ કે આગીઓરપ જે જે અપરાધો કે દોષો લાગ્યા હોય તેના પ્રતિક્રમણની ઉત્તરક્રિયા આ સૂત્રથી આરંભાય

હવે ધરિમાવહી સૂત્રને છેડે પણ તરમ શબ્દ છે અને આ સૂત્રમા પણ તરમ છે ત્મા તત્કાલના સાવધ દોર પૂરતો અર્થ મળ્યાવ છે ત્યારે અહીં રામ્ય તમા જૂના પાપ દોષોના અપરાધોનું ચિત્તન કરનામા આવે છે એમ પ્રવાયી જડુ ચુક્તિસંગત બની શકે છે તત્કાલનો તાલ્લો દોર ખ્યાન બહાર તો ન જ હોય, એટલે તે અતીત પશ્ચાત્તાપ ચુક્ત જ હોય, તેથી વખને મિચ્છામિ દુઃસ્થ માનના ભાવપૂરકના ઉચ્ચારણથી પણ તે દૂર ચર્ચ શકે તેમ પણ

જને અને જૂના કર્મો જે અનુષંગિકો પ્રાપ્ત જુનાઈ ગયાં દોષ તેની વિશેષ શુદ્ધિ માટે કાઠિસ્ત્રગ્ન આવસ્થક જને જ કાઠોત્સવ એ વિશેષ શુદ્ધિ કરવાનું પ્રજ્ઞા સાધન છે. ૧૦ પ્રાપ્તિતોમા કાથોત્સવને પણ ગણાવેલ છે, ને આપણે પાછળ લેતે તથા તેમા ક્રમ જોતા કાથોત્સવ પ્રતિક્રમજી પ્રાપ્તિતોમા ઉત્તરે એટલે પછી અડિયાતા ક્રમે આવે છે તે જ પ્રમાણે જગમિ જતે સત્રમા પણ પદેના પડિક્રમામિ શબ્દથી પ્રતિક્રમજી પ્રાપ્તિત આવે છે અને વેસિરામિ શ્રી 'યી કાથોત્સવ' વિધિની ઉત્તરક્રિયા - ૧ પ્રાપ્તિત છે એમ સમજી શકાય તેવું છે.

પ્રશ્ન ૭—ઉપરના સૂત્રને અનુસર્ય સૂત્ર સાથે કેટલો સંબંધ છે ?

ઉત્તર—તરફ ઉત્તરીમાં કામિ કાઠિસ્ત્રગ્ન આવે છે તે શ્રી, અત્યંતમા આવતા આગારોદિ શ્રી સુધી સંબંધ ધરાવે છે. 'આગારોદિ કામિ કાઠિસ્ત્રગ્ન' કે આટલા આગારોદિ કે કાઠિસ્ત્રગ્ન કે - છુ જોમ અવદારમા એમ બોલાય છે. 'કુ તમારી રાત દિવસ સેવા કરીશ પરંતુ નિદાને જોડીને કુ બધાઉછુ આવી જ રીતે આ સૂત્રમાં કહેવાયું છે કે આટલા આગારો સિવાય મારા આ કાઠિસ્ત્રગ્નમાં કુ સિય શાઉ છુ હવે આજના કાનના જીવો મેટ બાગે બધા જ અપસરવત દોવાયો ફરકને માટે અહીં આટના બધા આગારોની છુ રખાવવામાં આવી છે આજના જીવો માટે વીતરાગ ભગવાને તે છુટને મા જ રાખેન છે હવે અમગો શબ્દની સાથે પણ 'કામિ કાઠિસ્ત્રગ્ન' શબ્દનો સંબંધ છે કાઠિસ્ત્રગ્નમાં ૬૬ રહેવાનું, તેની સમય મર્યાદા સિયરતાની જાહેરાત, વિગેરે બાવો તેમાંથી મેળવી શકાય છે કાઠિસ્ત્રગ્ન અખડિત અને વિરાધતા કર્યા વગર કરવાનું પણ તેમા જણાવાયું છે કાઠિસ્ત્રગ્ન મુ'ના દ્વારા રથાનથી એટલે કાથાથી વચનની સિયરતા મૌનથી ને મનોનિમગ્નની સિયરતા પણ ખ્યાનથી કેળવવા અહીં ગણાવેલ છે.

આપણુ વેસિત્તમિનો અર્થ જાદો આ રીતે જાણવાનો છે. મન વચન કાયાની જાદુ પ્રવૃત્તિઓને જલિરાત્મા કહેવાય છે, તેના સજ્જવાણી પોતાની જે કાયા-એટલે આ શરીરનો તેના આપણુ એને પુદ્ગલસગી આત્માનો પાપવ્યાપારોથી ત્યાગ કરવામા આવે કે

પ્રશ્ન ૮—કાઠિરસગ્ગતું મહત્તર કાર્ત્ત્વિરોષ કયો

ઉત્તર—તરમ ઉત્તરીમા કાઠિરસગ્ગને ઉત્તરક્રિયા તરીકે જે જતાવ્યું તે તો આપણે જોયું કાઠિરસગ્ગમા ધ્યાન કરવાનું હોય છે તે ધ્યાન પાંચ પરમેષ્ઠિ ભગવતોનું અથવા આ અવસરપિણી કાળમા ધ્યેનના ચોવીસ ભગવતોનું ધ્યાન ને રમરમ્ય ઉત્તમ મનાએનું હોવાથી નવમર કે લોગરમ મૈન રીતે મનમા મજબૂતાનું વિધાન છે. પગમ પ્રમેત્તમા આવીને આ નામસ્તવથી સ્તુતિ કરાય કે કાઠિરસગ્ગમા શ્વાસોશ્વાસનું નમાણું રાખવામા આવે છે તે અમે પાછળ જણાવી મયા છીએ એક લોગરસ જરાજર ચાર નવકાર મજબૂત છે કાઠિરસગ્ગમા નવકાર કે લોગરસ સૂત્રોને ધ્યેય ને રમરમ્ય તરીકે નિયત કરવામા આવેલ છે તે કાઠિરસગ્ગ પાંચ પછી પછી એ ચોવીસ પ્રબુદ્ધતા ઉપકારને રમરમ્ય એ જ લોગરસને પમદ કરવામા આવેલ છે

હવે કાઠિરસગ્ગ તો જ અલ્પતર તપમાના પ્રાયશ્ચિત્ત નામના પ્રથમ જે નો પાયમે પ્રકાર છે તથા પ્રતિક્રમણમા આનતા જ આવશ્યકમાનું પાયમું આવશ્યક છે એટલે આ કાઠિરસગ્ગ એક જાતનું તપ પછી છે જલ્દ તપમા આ કાઠિરસગ્ગનો કામકોશમા સમાવેશ કરવામા આવે છે આ કાઠિરસગ્ગ એક જાતનું ધ્યાન જેનું જ કહેવાય જે કે ધ્યાન અને કાઠિરસગ્ગમા થોડો થોડો તકાવલ તો છે જ કાઠિરસગ્ગને એક આધ્યાત્મિક યોગ જ કહી શકાય કપડા ધોવા, પછી ધડી

વાગરી, પછી દરબી ફરવળી, એવી ઉત્તર ક્રિયા બ્યવહારમા જેમ
જેવાય છે અથવા પગમા કડિયે ઉડિયે જાય ને શરો દ્વારા
એપરેશનરૂપી ક્રિયા કરીને ઉત્તરક્રિયારૂપી જેમ મલમ પડે કે
પાડે જેમ લગાડાય છે, તેમ ચત્ત કાળીને કાઉરમગ્નનુ સેવન
અહીં ઉત્તર ક્રિયાના વિધાન રૂપે છે

પ્રશ્ન ૯—લોગરસ સુગ્રમા એવુ કયુ મદત્તર કે તેને કાઉરમગ્નમાં
રચાત આર્યુ ?

ઉત્તર—કાઉરમગ્ન એક દ્વિતીયી વિચારીએ તો ઉ મામે જતા મન
વચન ને કાયાના યોગોને વચ કરવા માટે એક ઉત્તમ વધીકરજીવ
ઓત્તર છે તે સ્થિરતાનુ એક સાધન છે દ્વેશ શ્વ અને વિચાર
રહિત એમી રહે તેના કરના વિશ્વની વિમુક્તિએનુ રમરજી કરે, તો
સાધ્યને મિદ્ધ કરવા આ રમરજી સદાય કરે તે હેતુથી લોગરસનુ
વિધાન સકલિત છે કેવોના નામ રમ જીવો અનતા કર્મો પજી
ખાપી જાય જેમ માગલીને તરવામા પાણી ધણો નથી મારતુ,
છતા મદાયરૂપ જરૂર નિરડે છે પાણી વિના તરાવ નહીં ને છતામ
નહીં, તેમ આ તીવ્ર પનિઓના પુણ્યનામ રમયા વિના કાઉરમગ્ન
શીએ નહીં, ને હજે નહીં તેજ રીને નાકારમા પજી પુણ્યપુજ
એવા પથ પરમેષ્ઠિઓનુ રમરજી પજી તેવરૂર છે, અને કાયો
તમગ ને માજી બનાવનાર અને છે આ ત્રણનુ રમત્તુ કાઉરમગ્નમા
જેમ વિદિત છે તેમ આ મરિચાવહીની ક્રિયાની પૂર્ણાદૃતિરૂપે પજી
લોગરસને યાનીઓએ પસદ કરેલ છે કાઉરમગ્નની માથે સાથ
ઉત્તમ આત્માઓને મન ધ્યાન એ સોનુ ને સુમધિના મેળાપરૂપે
બને છે આ કાઉરમગ્નની ક્રિયાઓમાથી એ ધ્વનિ નિકળે છે કે
આરાધક આત્માઓએ અનેક વખત અથવા છેડે રાત્રિએ
ચાતિના મગથે કે પરાદિયે ચાર વાગે ઉડીને ઉચ્ચારનુ થી
મિદ્ધાચન મદાનીયનુ કે શ્રી સિદ્ધચક્ર જેવા મદ્ધાન પ્રતીપિક

મહાપત્રનું એકાતમા સાધુ મુનિરાજે કે શ્રાદ્ધવર્ગે કે શ્રાવિકાવર્ગે
જરૂર ધ્યાન ધરવું જ જોઈએ, તેા તેનાથી પુદ્ગલસંગ ધરી શકે
ધ્યાન ધરતા એકત્રનાદિ ભાવના પણ ભાવથી જોઈએ

પ્રશ્ન ૧૦—લોમરુસમા ૧૪ ભગવાનોના નામો છે તેમાની ટૂંક નિશી
તાઓ જણાવો

ઉત્તર—૨૬ તીથ કર ભગવાનની માતાઓ ૧૪ રાખેા જુએ છે હવે
પહેલા ઓ મપલદેવ પ્રભુના મરદેના માતાજીએ પહેલું રાખે
સિદ્ધને બાને બગલ-ટપલનું જોયું હતું એટલે એ પશુનું નામ
મપમ એવું નામ પાડ્યું એ ભગવાનને એકસો પુત્રો હતા
તેમા સૌથી મોટા ભરતજી હતા ભરતજી ચક્રવર્તિ થયા હતા અને
આરિસા જીવનમા આગળીમાંથી લીધી ખરી પકતા કેવળજીવન
થયું હતું તેના નામ પરથી આ બ્રહ્મિનું નામ ભારત પડ્યું છે,
એમ પણ કોઈક કહે છે નાકી મેરુ કે જાનુભીપ, જેવા ભરત
ઔરવત રિજેરે નામો પણ રાખતા જ છે તે નામ અનતા કાળે પણ
એના એ જ રહેવાના આ ભરત મહારાજાએ જ ચક્રવર્તિ
પળામા ચાર વેદોની રચના કરી હતી. તમા પછીથી બ્રહ્મા
ફેફારો કાળજીના પરિવર્તનથી થયા આજે તે નાકલોના
ધર્મશાસ્ત્ર રૂપે પરિવર્તિત રાશપમા મળે છે ભરતજીએ અગ કાકની
જેમ ધમ ચાદ કરાવવા માણસો રોખ્યા હતા, તેની સખ્યા વધી
એટલે રસોડામા બીજા જમીન જાય તે તેનુંથી તેમને જનોઈ—
યનોપવિતનું ચિદ્ધ આપ્યું તે આજે જિગર સપ્રાયના આકાશમા
તથા પ્રાણિશુદ્ધિમા જણાય ■ હે રાજન ! રાજ્ય દિમાથી
ભરેલું છે, મા હન-એનતા રહેજો' એવું સમાર્માં તે રોકેતા
માણસો કહેતા તે બધા મા-હન શ્રા માથી આદ્યજુ થયા

બીજા અજિતનાથ પ્રભુના માતાજી પાસાની રમતમાં
હારી જતા હતા પણ પ્રભુજી જ્યારથી ગમમાં પધાર્યા ત્યારથી

તે હતવા લાગ્યા તેવા પ્રભાવના કારણે પ્રભુનું નામ અજિત પાડનાર્થે આ તુ હતુ દવે શ્રી સુભવનાથ પ્રભુના માટે એમ થયું કે કુષ્ઠાગ્રમા ધાન્યનો અસંભવ હતો પણ પ્રભુજીના અવન ક્ષયાબ્જે બાદ અવાનકે અસંભવિત ધાન્યનો મહત્ત્વ થયો, તેથી તે પ્રભુનું નામ સુભવ પાડ્યું હતું એવા ભગવાનના ગમ માં આગ્યા બા પેલા વિગેરે ધણી વાર માતાજીને આમનદન આપવા આપતા હતા તેથી અભિનદન દેવાર્થે નામ રાખ્યું પાત્રમા ભગવાન અવતર્યા બા પ્રભુની માતાએ એક મહત્ત્વની તકરારનો ન્યામ આપ્યો હતો એક પુત્ર માટે બે બાળ્યોએ તકરાર લાવી બેઉ કહે કે-આ મારો પુત્ર છે તે પ્રભુજીના પ્રભાવથી માતાજીએ ધાય જરાજર તોડી આપ્યો એટલે સુમતિ ભગવાથી સુમતિ નામ આપ્યું હતા ત્રીય પતિ કુખે આગ્યા ત્યારે માતાજીને એવા મનોરથ થયા કે, હું પત્નીની શપથમા આરામ કરું, તેથી પદ્મપ્રભ ભગવાન નામ પડ્યું સાતમા પ્રભુજી મનમા આવવાના પ્રભાવથી પ્રભુના પિતાજીને બે પડખે કુપ્રેમ હતો ત્યાં પ્રભુના માતાજીએ હાથ ફેરવે તેથી અજ મારું થઈ ગયું, તેથી સુપાર્શ્વ નામ આપ્યું આઠમા શ્રી ચંદ્રપ્રભ ભગવાનની માતાને ચંદ્ર પીવાનો દોહડ થયો હતો રાખના પ્રધાને શુકિતથી તે પૂરો હતો એટલે ચંદ્રપ્રભ નામ આપ્યું

નવમા ભગવાનનું અવન થયા બાદ માતાપિતા વિધિસંહિત ધર્મારાધન કરવા માગ્યા, તેની સુવિધા એમ નામ રાખ્યું દશમા ત્રીયકર ભગવાન ગભમા હતા ત્યારે પ્રભુના પિતાજીના શરીરે જે દાહજ્વર હતો, તે પ્રભુના પ્રતાપે તેમની માતાએ હાથ ફેરવ્યો ને અજ શીતળ ચર્મ ગયું, તેથી શીતળનાથ નામ થયું ૧૧મા પ્રભુને એમ બયું કે, મદિરમા એક રાખ્યાનો અધિદાયક દેવ હતો, તે રાખ્યા પર કાંઈને તે ભેમવા દે નહીં છતાં પ્રભુના મહત્ત્વ પ્રભાવે પ્રભુજીની માતા ત્યાં બેઠા અને કાંઈ પણ-

ઉપદ્રવ થયો નહીં, ને દેવ જાગી ગયો, તેથી શુભા સિન્ન સ અથવા કફાણ કરનાર થયાથી એવાસ એમ નામ જાહેર થયુ વામુપૂજ્ય એથી નામ થયુ, કે જ્ઞ પ્રભુના મર્મના પ્રભાવથી પ્રભુના માતાપિતાની વસુદનોથી પૂજા કરતા હતા એક વખત એક મંત્રિની જાણુમા એક પતિપત્નીનું યુવક કાઠ ગામથી આવ્યું રાત્રિ ત્યા રહ્યા ત્યા એક વપતરી દેરી રહેતી હતી તે પેના પુરુષના રૂપથી મોહિત બની ઓતુ રૂપ કરી ત્યાં જોડવાઈ ગઈ એ ઓએને તકરાર થઈ મત્રી કે રાજા પછુ તેનો નિજીય આપી શક્યા નહીં ત્યારે ૧૩મા પ્રભુના મર્મના પ્રભાવથી માતાજીએ આ રીતે નિરાકરણ કયુ પેના પુરુષથી બેઠે ઓએને દૂર જાતી રાખીને બેઠેને કહ્યું કે- 'જે ઓ પ્રતિનિતા સાચી દર્શી તે દૂર રહેવા પાત્રે દૂ થી રૂપ કરે તે તેનો પતિ મહેરાસી "' જેવી માયાથી નકની ઓએ હાથ લગાવેા દુરત જ તે મુ હેગાર જાહેર થઈ ને તે દુષ્ટાને કાળી મૂકી યાવ કરવાની નિમળ બુદ્ધિ થવાથી નિમળ નામ અપાયુ અનંતનાથ જગદાન મટે તો આશ્ચર્યકારક બધુ હ જગના પ્રભાવથી પ્રભુના માતાજીએ જે આમણને અનંત કહેવાય છે તે અનંતમા અત વગરનું એક મોટું ચક્ર જમણુ જોયુ વળી અનંત રાત્રીની માળા જોઈ તથા અનંત ગાંઠોનાળા દોરાઓથી કંઈક લોકોના તાવ ઉતારી નાખ્યા આનુ જોવાથી અનંત નામ પસંદ કરનામા આવ્યુ ૧૫મા પ્રભુની માતાએ ને પિતાએ પ્રભુજીના આરાધ પછી વિશેષ ધર્મ કરવા માંડ્યો તેથી ધર્મનાથ નામ અપાયુ ૧૬મા પ્રભુના મર્મના પ્રભાવથી માતાએ અમી જાટયુ ને દુરત શહેરમા આવના મરડાના રોમની શાંતિ થઈ, એટલે શાંતિનાથ નામ પડ્યુ

૧૭ મા પ્રભુની માતાએ રૂપમા એક વાર પૃથ્વી પર એક મોટા રત્નમય સ્તૂપ જોયો ને તેનાથી શત્રુઓ નાના કુચુઆ જેવા થઈ ગયા હોય તેમ લાગ્યુ, ને તેમ થવાથી નાના મોટા

સીત રક્ષણ થયુ તેથી કુશુ નામ પડ્યુ મનના પ્રનાપે માતાજીએ
 એક વાર રવિમા રતનો રૂપ અને આરો જોયા, તેથી અરનાથ
 નામ થયુ માતાને એક રાત્રિએ છએ નનુના પુષ્પોની શ્યામા
 મુલાનો દોહા ઉપજ્યો મનના પ્રજાવથી દેવોએ તે પૂજુ કર્યો
 મલિકા નામની પુષ્પની જ્વલિના નામ પ્રમ લે પુત્રીનુ નામ
 મલિકામારી આપ્યુ પ્રજુના મનમાં આવવાથી મુનિ જેમ
 સારા મનો પાલે તેમ આવનાં બાર નો માતાપિતા સ ।
 પળવા સાચા, તેથી રમા પ્રજુનુ નામ મુનિમુનન પ યુ
 શત્રુઓએ કિંવા બદાર આવી ધેરા નાખ્યો દનો તે તે
 માટે રાજા નિકામ થવા પછી, મનના પ્રભાવે પ્રજુજીની માતાએ
 નિલા પર ચડી કરી નમર કરી તેથી બવા તજુખવાની જેમ
 નમી પડી શરણે આવ્યા માતાજીએ શરણાગત પર મીની નમર
 કરી બવાના માથે દાઘ ફેંચ્યો બધા પોતાના રથાને ગયા
 તેથી નમી નામ પડ્યુ મનના પ્રજાવથી રવિમા કાળા અષ્ટિ
 રતોની રેલ તથા આગરામા ઉજ્જતા નેમિયકને જોયા દના
 તેથી અરિટનેમિ નામ રાખવામાં આ નુ રક-મા બગરાનને
 માટે એવુ બ મુ કે પ્રજુના મનમાં આવ્યાના મુપ્રનાપે વામા
 માતાએ અધારી રાને પડખે-પાખે-પાસે સપ જતો દેખાયો
 અને અથનેન રાગનો દાઘ બિચો કર્યો રાજા જાગ્યા ને
 કારણ પૂજુ દીવો મમાવી ખાત્રી કરી તો ત્યા સપ દેખાયો
 એટલે પાર્શ્વ એમ નામ આપ્યુ રકમા વધ માન રવામિ
 અથવા શ્રીમદાવીરસ્વામિ બગરાન પજુ કહેવાય છે તે પ્રજુની
 વાત તો પ્રસિદ્ધ છે ધનધાન્યદિનો ધણો ધણો વધારો થયો
 શત્રુઓ વચ થવા વચ બદ વધ્યો, તેથી માતાપિતાનુ અપાએનુ
 નામ વર્ધમાન હતુ, ને જ મતાની સાથે અમુરો દનાવવા માત્રથી
 મેરુ કપાલ્યો મનમાં સપ ફેળી દીધો, એવા અનેક વીરતાના
 પરાક્રમથી પ્રસંગેના કારણે દેવતાઓએ આપેનુ મહાવીર નામ

હવે આમ ચોવીસ પ્રજાના નામકરણનો સંક્ષેપ પ્રતિદાસ
આ પ્રસંગે કહ્યો

પ્રશ્ન ૧૧ કાલિસસ્યમા લોગસસ જ ગણવે ?

ઉત્તર-હા જના જ્યા થોડા આસોઆસની જ આવરમકતા કેવળતાની
ભગવતોએ દેખી લા લા નવકાર મન ગણનાતુ વિધાન છે
નવકાર વિદિત રથાનો સિવાય લોગસસ જ ગણનાનો વિધિ છે
પણ એટલું તો જોઈએ છે કે આ બે સૂત્રોમાં મોટે ભાગે તો
લોગસસ જ ગણવાનો હોય છે પણ લોગસસ જેને ન જ આવડતો
હોય, તેને એક લોગસસ દીઠ ચાર નવકાર ગણવાની છૂટ છે
બાળી લોગસસને બદલે કંગેમિ લા તે કે જીવસંગદર તો ન
જ ગણાય તેવી જ રીતે માળા ગણવામાં પણ ખાસ કરીને
નવકાર લોગસસ કે જીવસંગદરને જ પસંદ કરવામાં આવે છે
અને દરિયાવહી કે તરંગ ઉત્તરી સૂત્રોની કઢી માળા ગણાતી
નથી મહત્ત્વ તો બધે અરિદ્ધતેનું જ હોય તે સ્વાભાવિક છે
તે લોગસસની પહેલી માથામાં જ વણવાયું છે, કે સ્વયં સત્ તો
દર્શી, જ્ઞાન પ્રાપ્ત કર્યા બાદ જનહિતને લક્ષ્યમાં રાખી તે તીર્થ કર
ભગવતો એક મહાન સાનંજનિક સરથાની સ્થાપના કરી ગયા છે
ઉપદેશ આપી તે સરથાના બધા સભ્યો બાળ્યા ને તે સરથાનું
નામ શ્રી ચતુર્વિધ મધકે શ્રી જૈન ચામ નામ રાખ્યું તે દ્વારા
કન મયિન જગત્માંએને ઉજળા ને નિશુદ્ધ જનાંબા દુનિયા
ભરમાં જે લાઈ ઉજળી બાળ્યું ચુક, યાવ કે નિશુદ્ધિના જે
જે અશો છે, તે બધું તે મહાપુરુષોને જ આભારી છે, માટે જ
તેઓ ઉત્તર સ્તુતિને લાવક છે એ સ્પષ્ટ મમગમ્ય તેવું છે

પ્રશ્ન ૧૨ લોગસસમાંથી બીજો કયો મહત્ત્વનો સૂર નીકળે છે ?

ઉત્તર-પ્રથમ માથામાં 'ચોવીસ કેળી' એવું જે આવે છે તે બહુ
મહત્ત્વસંયક છે તે એમ સૂચવે છે, કે એક ભગવાનનું શરીર

પ્રમાણ મોટું, ને જીભ કોઈનું નહીં એમ નામ, આદૃતિ, વર્ણ
 વિગેરે ૨૪ પ્રશ્નઓના બને જુદા તર્કાવતવાળા હતા, છતાં જધાનું
 કેવળજ્ઞાન એક સરખું હતું એટલે એક તીથપતિની દેશનાથી
 નીમળની દેશના જુદી પડે એમ કહી અને જ નહીં એવાં ' મઃ
 શાશ્વાનો એક મન ' એ કહેતાંને " અનતા કેવળજ્ઞાના એક મતની '
 જેમ દેકા મંગે છે આજે ૧૨ દેશનેનાઓના બાર મન પડે
 તેમને વખતે વધુમતે કાચરો પસાર પળ કરવાનો પ્રસંગ અને ત્યા
 સાત નિરુદ્ધ પાથ મતે કાચરો પમાર ઘર્ષ પણ જાણ એટલે તેમાં
 પાંચો અજુગમતું દોષ હતા માનવું જ પડે છે તેના જેવું
 અહીં કશું જનતું જ નથી એટલે સેવકને કોઈ ભગવાનના ઉપર
 પ્રેમી પૂજ્યપુદ્ધિ રહે ને ક્ષેત્રના પર વધારે પૂજ્યપુદ્ધિ જાગે
 એવું કાંઈ નથી સેવક તો સદેજ પળ પૂનાધિક પૂજ્ય માયા
 વિના જધાવને એકસરખા માયા પૂજ્ય અને આરાધ્ય કોટિના
 માને ાં એટલું જૈનશાસન કહે છે કે ભગતદેવના સેવકને
 મહાવિરેહક્ષેત્રનાં સીમધર કેવળી પ્રજુને માનનામાં મદજ પળ
 આનાકાની યતી નથી એ જ કારણથી અતીત અનાગત ને
 વતમાનના અતી કોપના મર્વે તીથકેશનું અસ્તિત્વ અને
 પૂજ્યપૂજ્યત્વ તેમ કહેવું આધિપત્ય કે રામિત્વ જૈનરામનમાં
 એક સરખું માન્ય ગણાયું ॥ તે જ પ્રમાણે લેખરસમાં ચોવીસે
 પ્રજુના નામો જળાબ્યા પછી જધાવની સ્વસ્થામાં ચ રત્નિ ઉવટે
 કરામાં આવી છે એટલે તે જધાવ ગુણો સવના એક સરખા
 ખીલવા હતા તે પળ આનાથી માનિત થાય છે વળી ખીલન
 કરાએલા, પૂજ્યએલા વિગેરે ગુણકવનથી તે તે પ્રજુઓનું પ્રજુત્વ,
 લેખાતરપણ અને ફુલિવામાં તેઓની જોડ ન જડે તેવું ઉત્તમ
 ગુણિયનપણ પણ તેઓમાં હતું તેવા ઉત્તમ સાનિત યદ્ય ચૂકતા
 તીથપતિઓની પાસે એવક પોતાના જ મમરણના દુઓની અને

બીજી મુખ્ય ખની વાતો પ્રાર્થના દ્વારા પોતાના તારક માનીને કરે તે સ્વાભાવિક છે

પ્રશ્ન—૧૩ કરેમિ જ તે સૂત્ર સામાયિકનું મુખ્ય આધાર સૂત્ર કેમ છે ?

ઉત્તર—અપ્રત એ દુનિયાને માટે મોટું દુષણ અને કલક સમાન છે કેવળજ્ઞાનથી ભગવતોએ બચકર એવા ને કિનારા વિનાના એવા સમારસમુદ્રથી તરવાને જો કોઈ મગીન આલબન જોયું હોય અને ઉપદેશયુ હોય તો તે આ સૂત્ર જ છે એટલે સમમ જિનવાણીમા મૂળ તરીકે અથવા સમમ જિનમયિત શાઓનું જો કોઈ પણ મુખ્ય બીજરૂપી સૂત્ર હોય તો તે આ 'કરેમિ જ તે' સૂત્ર છે તેમા એમ જણાવ્યું છે કે હે ત્રીય કરે ભગવાન આપના ઉપદેશ ને આઠા મુજા અથવા હે શુરુ મહારાજા આપની આઠા અનુસાર હું માગી શમિત પ્રમાણે મારી અનતીપણાની અનાદિ કાળની નિયમ તથા અચળ પરિસ્થિતિને અટકાવી મારા આત્માની કાષ્ઠક રિથરતાપૂતકની મમસ્થિતિ ના પાલન કરવા સામાયિક કરવા ઇચ્છુ છું વિશેષમા તે સમતા કેળવના માટે મન વચન ને કાવારૂપી ત્રણ પ્રકારથી તથા ન કરું ને ન કરાવું એ રૂપ બે પ્રકારથી એમ છ રીતિએ હવે પછી મારા મનથી બે ધડીના નિયમ સુધી છએ કાપના કુઠામાથી મુક્ત બની સાચો અહિંસા ધર્મને ઉપાસક બની ૪૮ મિનિટ સુધી પાપકારી પ્રવર્તનોનો ત્યાગ કરું છું અને ત્યા સુધી-બે ધડીના ધારેલા નિયમ સુધી આપની સેવા કરવા ચાહુ છું વિશેષમા હે ભગવાન અથવા હે મહારાજાશ્રી ! તે ત્યાગ કરેલા સાવધ વ્યાપારો મારાથી હલચલ થઈ જાય તો તેનું અને જૂના જે જે પાપકાર્યો પહેલા ચર્ચ ગયા હોય તેનું, ખરા અત કરણપૂવક પ્રતિક્રમણ કરું છું એટલે કે તે પાપથી નિવર્તું છું, નિવર્તન કરવા ચાહુ છું તથા તે પાપયોગથી દૂર રહીને શુભ યોગોમા પ્રવર્તું છું એ પાપયોગો ખરેખર મસાર વધા નાર છે હું ખો આપનાર છે, અને જન્મ મરણ

વધારનાર ॥ માટે તેની આપની સમક્ષ ખરા અત કરજીથી નિદા કરુ છુ

હુ પોતે હવે કેઈ પણ ભોગે આ સામાયિકમા અતર-
આત્માને સમતામય સ્વરથ જનારવા માટે અને સ્થિર રહેવા
માટે બદારની વિચલકપામની દુનિયામાં ભટકતા એવા મારા
બાલ આત્માનો સાગ કરુ છુ એટલે પાપબ્યાપારોમા રમતા ને
જમતા મારા આત્માને અહીં સ્થિર કરી અતર આત્માની શુદ્ધિ
કરવા અહુ છુ અથવા બધા નાપો બાધી મનિન ધમેતા
આત્માને અતરજથી શુદ્ધ કરવા આહુ છુ એટલે કે પાપબ્યાપારોને
વેાસિરાવુ છુ અથવા પાપનાસનાઓથી વાસિત ધમેલ જે
બાલ આત્મા તરીકે કહેવાય છે તે બાલપણાને ત્યાગુ છુ
જેમ પોતાની ઓ ધરમા હોવા છતા પર ધરે બગ્ગનાર
કુર્વાસનાવાળાને એમ કહેવાય કે તુ બદાર ભટકવાનુ મુકી દે
તારા ધરમા સતોપ રાખા તેમ અહીં પણ આત્માને આ નિદા
દારા એ ઉત્તમ શિખામળ આપવામા આવે છે કે તુ પુદ્ગલો
જે પૂજરી થયો છે, તે બાલભાવમા કે વિભાવદશમા ભટગનાર
કહેવાય ખાવાપીવામાં મોજશોખમા અમની રહેવામા વૈજન-
વિલાસમા શરીર શુશ્રૂષામા જે પડી ગયો છે, ને આત્માથી
કે આત્મના સુલોથી તુ જે પરાક્રમુખ જયો છે તે તને
શીજતુ નથી તુ અતરમુખ થા અધ્યાત્મની સમુખ જન-
પોતાના આત્માને જૂની ન જ સ્વભાવત્તાવાળો થા આત્મ-
ભાવને નજર સામે રાખ એ જહુ સ્વરથ ચિત્તે સામાયિક સધને
હિંડો વિચાર કરશે ને તુ સ્થિર જનશે તો જ જની શકશે. એટલે
આ મૂળ પાપનાસનાઓ હિપર પહેલાં ભગવાનુ કામ કરે
છે અને આત્માને પોતાના સ્વભાવમા અપી પોતાને ધરે રહેવાનુ
કે આવવાનુ શિખવે છે ધર ધન, શરીર વિગેરે આત્માથી પારકુ
છે એટલે પારકાનો મોહ છોડી દે તારા ધરની તો તપાસ રાખ.

કમાના જોગ પુત્ર થાય ને દેરનાગ બાધજયો માથે બટખા
દરે ને ધનુ કાઈ ન સજાવે ત્યારે તેને પામે બેસાડી શાંતિથી
માતપિતા કે સમાજનાં એ સિખામણુ આપવી પડે કે બાઈ
દેવે તુ મમલુ ને મોટો થયો, તારું ધર સજાળ આપશે
આપણુ ધર સજાળતુ જોઈએ

ધરમાં ઊંઝરાના સખ આવે ને ધરમાં કાગીના ન હોય,
ત્યારે હિંદીના સાર્કને અવમર શોભાવવો પડે છે ત્યારે તે ભાવેલા
ધરેજાને માથવવા માથવ વારવાર ધરનાને ટોકે છે કે જુઓ
આ આપણાં નથી પારકા છે અસર પને કે દુરત જણુસે જણુસ
જેવી ને તેવી અવરથામાં પાછી સોપરાની છે - " તે પાગકાં
ધરેજાનો મોઢ વધારે દિરસ જેમ રખાતો નથી તેમ ધન કુદજ
ધર કે શરીર એ જણુ આત્માથી પારકું છે તેથી તે મોઢ ખેરો
છે તેના મોઢમાં યુધાએલા આત્માને જાણ આત્મા કહેવાય છે
જાણ વસ્તુઓમાં બટકવાથી આત્માને ૧૮ પાપરથાનકો સેવના
પડે, ને તે જ પાપનાં ફળો એ જ પૌદ્ગલિક મીંગેમાં રચનારા
આત્માને ધણાં દુખો આવે છે ધડીમાં કુનરો બનાવે ધડીમ
વાદરો બનાવે ને કીડો નારખી દે ને પોપટ જવા ફપા અપાવે
આ આત્માને નાટકીઆની જેમ નચાવે કુતરાનાં કીડાનાં કે
બળ ના પરાધીન બવોમાં દુખો કાઈ જોડા દોતાં નથી તે
દુખો નજર સામે થા કરે તા સામાયિક અમે, ને તે કરવાનું
મન થાય તેવા જાણ આત્માને વોસિરાવી પોતાના સમતામાં
આત્માના સ્વરૂપમાં રાખવા પ્રભુએ અ તરમુખી થનાનો અ
પ્રયોગ ઉપદેશ્યો છે જોટવા નધારે સામાયિક થાય તેટલે
મનુષ્ય લાન વધારે સફળ થશે જણુાય માખી પનગીઆ ?
વા રાને સામાયિક કરવાનાં પ્રભુ ઉપદેશ આપતા નથી તે
પોપટને પણ કહેતા નથી કારણ કે તે આત્માઓ ચરવજાન
અમુલ્ય મિત્રને આડી, ચરવજો દાથમાં લઈ, સામાયિક કરવ

જેટલી લાજકાતવાળા નથી તે બરાબર સામાયિક માટે અરોગ્ય છે જેમ વાણને કે સિદ્ધાંતને આપણે કહીએ કે- 'રસોઈ સંધીને આ કમાણી કરીને જાતરમાંથી માલ લારીને નીતિના ધનથી જીવનનિર્વાહ કરે. આ બધું તેને માટે શક્ય નથી હોવાને કે દેવેનોન પણ કટાક્ષણ ચરણો આપી મામાયિક કરવાનું ભગવાને કેમ કહ્યું નહીં? તેવાના ભાગ્યમાં પણ સામાયિક નથી ફરણ મનુષ્યના જ ભાગ્યમાં છે એટલે તો સામાયિક બનત પૂંબને સૂચવે છે બીજી કોઈ મતિમાં તે ધનુ નથી પણ માત્ર આર મનિમાંથી એક મનુષ્યમતમાં જ તે શક્ય છે જેમ દળરો દુકાને ફરો તો ત્યાં ઝવેરાત ન મળી શકે તે તો ઝવેરાતનો ધધો કરનાર ઝવેરીને ત્યાં જ મળે તેમાં પણ રેક મનુષ્યના ભાગ્યમાં મળતું નથી સિદ્ધાંતનું દષ્ટ જેમ સોનાની થાણીમાં જ દેકે તેમ આ સામાયિક ઉત્તમકુળમાં પ્રાપ્ય કરીને શ્રાવ્ય કુળમાં જ ને તે પણ ભાગ્યશાળી ઉત્તમ સરકારનાળા હોય તેને ત્યાં સોનાની થાણીની જેમ અહીં જ મેલાના જ ભાગ્યમાં તે ધનુ શક્ય છે આટલી ગિચી વસ્તુ આ સામાયિક છે

પ્રશ્ન-૧૪-મામાયિક અને પૌષ્ઠમાં શો ફેર છે ?

ઉત્તર-નીચેના ભગવાન જ્યારે દક્ષિણ લે ત્યારે કોઈ બીજા શુરુ પામે તેને વિધિ પ્રજુતે કરવાનો હોતો નથી ભગવાન સ્વયં પોતે જ દુનિયાના શુરુ છે એટલે એક વળ સુધી વર્તિદાન આપ્યા બાદ દક્ષિણ નેવાના સમયે આ મામાયિક મૂત્ર ઉચ્ચરતી વખતે કરમિ અને તરસ એ બંને શબ્દની પછી બંને પદ પ્રજુજ બોલના નથી કારણ ભગવાનને મોઢા આપનાર તેમનાથી અધિક બીજા કોઈ ભગવાન નથી હોય આપણે બંને શબ્દ ઉચ્ચારવો જરૂરી છે પોસદ ઉચ્ચરવા હોય ત્યારે તે શબ્દોમાં ફેરફાર કરીને બોલવાનું હોય જ સામાયિકને ઠેકાણે પોસદ બોલાય છે તે પૌષ્ઠ કેવો ? તેના વિસ્તાર માટે ચાર પ્રકાર સૂચવનારા શબ્દો મોલાય છે

આદાર સરીરસકકાર, અજ્વાવાર અને જલચેરપોસઠ, સંબંધો
દેખ્યો એવો તેમા નિર્દેશ કરી ઉચ્ચરવાનું હોય છે તથા જન-
નિયમ ને ઠેકાણે જન-દિવસ અહારના શરૂનો બોલવાનો વિધિ છે

સામાયિક બે ઘડીનું હોય છે ત્યારે પૌષ્ઠ ૪ પહેરનો કે ૮
પહેરનો લેવાય છે પૌષ્ઠ પણ સામાયિકમયજ છે સમતા વિના
સામાયિક કે પૌષ્ઠ શોભે જ કેમ ? જાર મતના કે પાય મદામતના
ઉચ્ચારણમા પણ આ સૂત્રનો મેળો જામ પડ્યકુખાણરૂપે
બોલાય છે ઉપધાનની લગભજ દોઢ પોણામે મદિનાની
કિયાઓમા પણ પૌષ્ઠ અને સામાયિક તો મુખ્યપણે રહેલા
જ હોય છે દીક્ષા કે ચારિત્ર એ સામાયિકનું જિંદગીમર માટે
વિસ્તૃત સ્વરૂપ છે સામાયિક તો ચારિત્રનો એક થોડા સમયનો
સ્વાદ છે દેવગતિમા પૌદ્ગનિક સુખ વિશે પ્રમાણમા છે
આકાંક્ષાની બે નારકી ને તિર્થ ગતિમા કોઈ પણ જાતિનું સુખ નથી
પશુને કપડા કાણુ આવે ? તેને મન ફરનીચર કાણુ આવે ?
ત્યા ખાનાનું નિયમિત કમાથી લાવે ? કુખ કહેવા લાગ્યા ક્યા છે ?
દલે માત્ર એક માનવદેહમા જ સામાયિક ધર્મ શરૂ છે તેમા થોડો
સ્વાદ કે વધારે સ્વાદ જેટલો લેવાય તેટલો જોઈએ ગણાય
ગમડામાથી કોઈ બે માણસ શહેરમાં ફરતા જાય તો તેને શહેરની
રહે કે બે દિવસ રહેવા આવ્યા હતા ને જિંદગીમા ૫૫ વર્ષે
આજે આ શહેર જોયું તો આ મિત્રેમા જોઈ લો, આ દેખી
લો ફરી નહીં મને ફરી ક્યારે આવશે ? એમ જેની રીતે
કહે તેમ જાનીઓ યાજ્ઞકામી આત્માઓને ઉદ્દેશીને દિત્યુદિધી
કહે છે કે-કુલ ભ મનુષ્ય ભવમા સામાયિક જેટના થાય તેટલા
કરી દ્યો ફરી ક્યારે માનવ ભવ મળવાનો ॥ ? અનત પૂરવ
જાગે ત્યારે બે ઘડીનું પણ સામાયિક ઉદયમા આવે છે

નનકારમા આવના પાએ પરમેશીઓમાના સિદ્ધ ભગવ તો
સિવાયના ચારેય યાવજન્ય માટે આ કરેમિ બતે ઉચ્ચરેણુ

હોય છે આ પૃથ્વી પર પથરાનો પાર નથી પણ સોના, ચાંદી, ઝવેરાત બદ્ધ જ અપ્પ સખ્યામાં હોવાથી તે બદ્ધ કિમતી ગણાય
 ■ તેવી જ રીતે મનુષ્યોમાં પણ ઉત્તમ આવક કુળમાં જ આ કરમિ ભતેની પ્રાપ્તિ થાય છે માટે તે બદ્ધ જ કિમતી છે એક આરુણ મનુષ્યના કાવ્યમાં પણ રોજ સમાયિક હોય તેમ નિશ્ચે સંભવતુ નથી માટે જ્યારે સામાયિક કરવા જેવા સંયોગો ઉત્પન્ન થાય તે આવ વધે તે પણ પણ અનંત પુણ્યવાળી ગણાય
 સુતો સિખ્યાં પણ હોય, સામાયિકની ઉત્તમતા ધ્યાનમાં પણ હોય છતાં, તેનો ઉદય થયો એટલે કે સામાયિક આચરણમાં મૂકવું તે યોગ તેટલો જ અતિ દુષ્કર્ષ છે, કે જોલો ધરમાની નિર્ભેરીમાં રહેનો દલ હજારનો દીરાનો નેકલેસ કોઈ સારા પવ દિવસે જ પહેરવાને માળાપ કાની આપે છે તે પહેરવાનું ભાગ્ય દુષ્કર્ષ છે
 માનીઓનો યોગ પણ તેટલો જ મોઢો છે જિનવાણી સાસળરતુ પણ તેથી વધારે દુષ્કર્ષ છે તેનો અમળ વળી તેથી અધિક કિમતી જે આ સૂત્ર અદિસામૂનક હોવાથી જીન યાસનતુ મહામૂનુ ક્રમાણુ કરવાનું મૂળ ગણાય છે ધમ પાલન માટેની મયે આગાઓ અભિંત રીતે આમાં મુદ્ધાએતી છે આ મૂળ સૂત્ર માટે ને આ સૂત્રના વિસ્તાર માટે જય આગમે રચાયેલા છે એજે સર્વ સુત્રોના ઉપદેશનો મુખ્ય સાર વિરતિ અથવા સમાયિક છ યાનતુ કે ભણતરતુ ફળ જ્યારે આ વિરતિમાં પરિણમે ત્યારે જ્ઞાન બીજથી મગેતુ ફળ મળ્યું ગણાય સર્વ શાઓનુ આ મૂળ સૂત્ર છે એટલે એ પવિત્ર અને મહત્વના પાકનો ઉચ્ચાર જનતાં સુધી જાતે ન કરતા ગુરુ મહારાજ કે કોઈ વડીલ હોય તો તેમની જ ખાસેથી કરાવાય છે કોઈ ન હોય તો, પોતે છેવટે ઉચ્ચરે આ સૂત્રને સામાયિક દક્ક સૂત્ર પણ કહેવાય છે આ સૂત્રનું ઉચ્ચારણ સામાયિકની પ્રતિષ્ઠા સ્વરૂપ છે ગુરુ મહારાજની આપાપૂવક આ

મામાયિક ઉચ્ચરવાનુ હોવાથી તેના આદેશો પણ મુદ્દપતિ પછી માગવાના હોય છે

સામાયિક આજ્ઞાપૂર્વક કરવાનુ હોવાથી સહિમાદુ એમ આદેશ મગાય છે પડિનેદબ્બાપૂર્વક બેસવાનુ હોય ને સૂચના દાખલ મુદ્દપતિ પડિનેદબ્બાની હોય છે આ સૂત્ર ઉચ્ચારતા પહેલા હિ સાદિ હાપરહિ રહેવુ જોઇએ ને સમ્યક્દિત પણ થવુ જોઇએ તે હેતુથી ઇરિયાવહી ને કાઉરમગ્ન કરવાનો વિધિ છે તીર્થ કર દેવાનુ રમરજ અને તે પૂજ્યેનુ અવનવન લેવા કાઉરસગ્મમા નવકાર કે લોગમ્મનુ રમરજ આવે છે તેમ રિખરતા જળવવા માટે કાઉરસગ્મનુ વિધાન છે આ બધુ કર્યા પછી જ સામાયિક ઉચ્ચરવુ યોગ્ય મણાય તેથી કરેમિ જ તેનુ ઉચ્ચારજ પછીથી આવે છે આ સામાયિકની પ્રતિજ્ઞામા સુમનિગદ રહેવા ખાતર ને તેમા લીન રહેવા માટે રવાધ્યાય ધ્યાન કરવાની ઇચ્છાથી મજબૂત થના જે આદેશો મગાય છે તે સ્વાધ્યાયના સૂચક તરીકે દૂ કામા ગ્રણુ નવકાર મજબૂતનો વિધિ છે હવે તે સ્વાધ્યાય ઉભા ઉભા કરવા ચક્તિ નથી, એટલે મેસવાના આદેશો માગે છે સામાયિકની શુદ્ધિ કેવી, કેટલી અને કઈ રીતે જળવવી, તેનો એક ઉત્તમ ઉપાય લખાઈ છે તે એ કે કર દોરો મામાયિકના જે અમે અજાઉ વણવી મયા તેનુ વારવાર મનન ને મથન કરવુ દોષોથી સામાયિક વિરાધાય છે તે અપરાધોથી મચવા માટે આપણે અતિશય કાળજી રાખવી જોઇએ અતિ વિશુદ્ધિનાળા સામાયિક માટે એટલે કર દોષો રહિત મદ્દાજાગ્ય નિધાન આનક પ્રતોને અતિશય ઉજ્જળનાર પ્રજુની પ્રશમા પામેલા આહુરતન પુણિયા આવકનુ નામ અતિ પ્રસિદ્ધ છે આ મામાયિક એકી સાથે વધારેમા વધારે લાગલગાટ પણ થઈ શકે છે તજ થાય પછી પાર્યા પગી ફરીથી ઉચ્ચરવુ જરૂરી ■ તજ સુધી તો પાર્યા વિના નવુ ઉચ્ચરી ચકાય ■ ૪૮ મિનિટ થાય

કે દુરત નવુ ઉચ્ચરવુ જાર નિવમ સખદથી ૪૮ મિનિટ ૩ મે
ધડી જ લેવી તેનો ખુલાસો પાઠળના પ્રશ્નમાં આપીશુ

પ્રશ્ન—૧૫—સામાધિ વધણુતો એ સૂત્ર શુ છેવડે બોલવુ જ જોઇએ ?

ઉત્તર—સામાધિક પારતા આ સૂત્ર બોલવુ જ જોઇએ સામાધિક રમ્યાન
જે કાંઈ પણ મન વચન કે કાપાથી પૂર્વે નિષેધ કર્યો હતો,
છતાં પણ તેમાંથી જાણુતાં અજાણુતાં કાંઈ સાવજ યોગ મેવાઈ
મથો હોય તો તેની શુદ્ધિ કરવા માટે ઇરિયારહી પશ્ચિમવાની
જરૂર છે આપુ ઉત્તમ સામાધિક પોતે લઈને ખૂણ થએલો તે,
શુર મહારાજ પાસે ૪૮ મિનિટ પૂજા કરીને સમતાપૂર્વક
આરાધીને જોડે સામાધિક હૃદયમા વસેનું છે ને તેના પ્રત્યે સર્વોત્કૃષ્ટ
રામ પણ છે છતાં સસારી આત્મા હવે વધારે ટકી શકતો નથી
એટલે પારવા પાળવા) માટે આતા માગે છે ત્યારે શુર મહારાજ
ને જવાબમાં સમજાવવા માટે મ્હેણુ પડે છે, કે ' જાગ્યશાળી । મહાન્
પ્રુણ્યો ૧ે આપુ અનત ક વાણુ કરાવનાર ને મનુષ્ય જિંદગીમાં
સર્વ સાર સમાન એણુ સમતા આપનાર સામાધિક પારનાને શ્યા
માટે ઉતાવળો બને છે ? છતાં પણ તારો આત્મા જો વધારે ન
જ ટકી શકતો હોય તો ફરી પાછો જન્મી કરજો ત્યારે બીજો
આદેશ માગે ૨ કે પોતાની શક્તિ ન હોવાના કારણે તે પોતે
પારવા માગે છે ત્યારે શુર મહારાજ ફરી ઉપદેશરૂપે કહે છે,
કે પ્રુણ્યવાન્ ! બલે તારી ઇચ્છા એમ જ હોય તો તુ જાણે
પણ વાદ રાખજો કે આ અમૂલ્ય તરવાના સાધન પ્રત્યે બેદર
કાર રહીશ નહીં । તે સામાધિક પ્રત્યેનો આદર પૂજા પણે રાખજો
હ યમાં ચોક્કસ માનજો કે સામાધિક વિના કદી ક વાણુ થનાર
નથી સસાર રૂપી મહાસમુદ્રને તરવા માટે રટીમર જેણુ આ
સાધન ૩ રટીમર કે વિમાન જેમ અહીંથી અમેરિકા
જવા માટે સાધન ગણાએતું છે તેમ મોક્ષમાસિ માટે
સામાધિક છે આ સાંજળીને સમતાધારી સાધક તદસિ '

બોલીને તે ગુરુઆસાને માથે ચડાવે છે પછી વારવાર ન્યારે ન્યારે સમય મળે ત્યારે સામાયિક કરવાની આવનાવાળો તે, પહેના મજબાબરણ તરીકે નવકાર મહામત્ર બોલે છે પછી ૧૪ પૂનઃ જગવાનશ્રી લાક્ષ્મ્યાદુરવામિત્ર મહારાજે આવશ્યકનિમુક્તિર્થાં શુભેતી બે ગાથા કે જે 'સામાધ્ય વચસ્તુતો ને નામે ઓળખાય છે તે બોલે છે પછી અવિધિના લાગેલા અતિચારો બદલ, તે ઠર દોષમા જે કોઈ દોષ લાગ્યા હોય તે બદલ પશ્ચાત્તાપ કરી મિચ્છાપિ દુષ્ટક નં ૪ શુદ્ધ સામાયિકનું પૂણ્ણ ૬૭ મેળવવાની ઇચ્છા કરી ક્રિયાની પૂર્ણકૃતિ કરે છે

પ્રશ્ન ૧૬—આ સામાયિક નાનું મોટું હોય ખરું ?

ઉત્તર—એમા સમજવાનું પહેલા તો એટલું જ છે કે આગળ આપણે જાણી ગયા તે પ્રમાણે પૂરવનો હિંમત જામે તો સામાયિક મનુષ્ય પણ કરી શકે એ કાષ્ઠ જાના જાન્યમા હોતું નથી હવે આખી જિંદગીનું તો કાષ્ઠ જ મહાભાગ્યસાળી હોય તે જ સ્વીકારી શકે, તેને સાધુપણ કહેવાય છે એટલે આખી જિંદગી ધરમાર સ્ત્રી કુટુંબ કે ધન પ્રત્યે સાધુઓને સામું ભેવાતું હોતું જ નથી આ સવવિરતિ ચારિત્ર બોલોની જેમ નથી બોલે સ યાસમા એવું હોય છે, કે જેને ન્યારે ઇચ્છા થાય ત્યારે તે તેટલો વખત એ ચાર કે છ મહિના માધુ બની આવે પાધુ મન થાય તો ફરી સાધુ થાય સાધુ કહેવડાવી કાસુ પાણી પીએ રાજ મારમાર કરે માસાદાર કરે રાત્રિભોજનનો પણ સવથા પ્રતિ બધ નહીં એવું મોજ મગ્નપૂનકનું ગુરુપણ ત્યાં છે, તેના કરતાં આપણુ સાધુપણ બહુ જ ઉચ્ચ પ્રકારનું છે શ્રી જિનેશ્વર જગવાનનું ચારિત્ર ધણું જ ઉંચા આચારવાળું છે તે આઠ વર્ષની ઉંમરથી ૬૦ થી ૭૦ વર્ષ સુધી ગ્રહણ કરી શકાય છે આ ચારિત્રનું મૂલ્ય જેઓ આકાંક્ષી શકતા નથી તેવાઓ બચાવ વશ મધને એમ બોલી જાય છે કે આ સવવિરતિ સામાયિક માટે હિંમત:

નથી થતી જોઈએ એટલે કે જાણ ઉભરતા તે ન લેવાય કે ન
અપાય પણ તેમણે એ જ વસ્તુ વિચારવાની છે કે (૧) આકુષ્મને
કેમને નિષ્ક્રમ કે કરોસો નથી અને (૨) જ્યાં કાઈ ચારિત્ર લેતા
નથી કોઈ જ દબરમાં કે લાખમાં એક કે બે કે ચાર તે લેવાવાળા
નીકળે છે નાણી ખીખ દા પણ પાડતા નથી અને એમ તો જાણ
મરજની સખ્યા ક્યા ઓછી થાય છે કે તેને ક્યા રાહી સકાય તેમ છે કે
જેને સગા તરીકે સમજ ન હોય તેવો પ્રુષ્ઠશાળી આત્મા કાઈ
ચારિત્ર લે તેમાં વિરોધ દાખવે એ કેવી મોટી જૂન ગણાય? એવા
નાના ચારિત્ર લેનારમાંથી પણ હીરા જેવા તો મેં કરે પાચ દહ દહ
જ નીકળે હીરા નીકળે તે તો ઉપકાર જ કરશે ને તેની છાયા પણ
ઉપકાર જ નિવડશે તે શું ખોટું છે? આ તો દબરમાં માણસો દહ
દહ રૂપિયાની લોટરી લે, પણ સાગે કેન્સાને કે તેના જેવું આ છે જા
જા દબરમાં ચારિત્ર લેનારને તો પૂરા પૂણની લોટરી લાગી છે તેને
ના પણ કહેવાય નહોં ને તેની છાયા પણ થાય નહોં આ શું
આખી જિંદગીનું સામાયિક થોડા દિવસેનું ઉપધાનમાં અથવા
એ સહ પગેરી પૈ પણ લેવારે અથવા દસ સામાયિકનું દેસાવચાલિક
કે એક સામાયિક કરે ત્યારે હોય, તેને નાનું મળે તો શું વાધો છે?

પ્રશ્ન ૧૭—વિાળી કદમમાં ૩-૪ કે પાચમાં પત્તાળાને ન રહીમા જવાનું
ભગવાને શું કહ્યું છે?

ઉત્તર—જે ભગવાને ચારિત્રને મુક્તિ આપવાવાળા ફળ આપનાર કહ્યું, તે
ભગવાન ચારિત્રધરને નારખીમા જવાનું કહે, તેમાં હેવ તો
હોવા જ જોઈએ ને? તેમાં એમ સજની શકે છે કે ચારિત્ર તો
તારે જ ઠદી કુખાડે તેમ જો જ નહીં સાકર મીઠી જ લાગે,
ઠઠવી હોય તે સાકર જ શાની? પણ એટલું જરૂર છે કે સાકર
સાળ માણસને મીઠી લાગે પણ તે જ સાકર તાવવાળાને ઠઠવી
લાગે તેમાં તાવ મિત્રિત અસ્વાસ્થ્ય કારણ છે તેમ જાણી
પણ એમ જની શકે, કે આ પાચમો આરો એવો છે કે રામ, કૃષ્ણ,

ધર્મ્યા, અસૂચા કે અદેખાઈ કરવામા એ વેધમા રહીને પણ ખાખી ગએ નહીં તેમાં આ અવસરિપણી તો દુષ્ટમાં દુષ્ટ અનતા કાળે આવી છે તેમાં દુષ્ટ આત્માને ધર્મ્યા દેષનો તાવ આપે, ને પાડો જેમ તળાવનુ સારુ પાણી ડાળી નાખે, પોતે પીએ નહીં ને ખીલ્લને પીવા દે નહીં તેનુ તળાવ ડાળવાનુ કામ કરે તેમ ધર્મ્યાની અમનનો જાળના પ્રતાપે સ્વપર આરાધના ચૂકવવાના અધમાધમ કામ કરે તો તેના તેરું ફૂલો તેને નારડીમા કેમ ન લઈ જાય ? અથવા એવુ પણ જને કે પહેલા ગરમા તો સારા આકર્ષણ દ્વારા જનતાને આક્રમે પોતાના પક્ષમા ખેંચે પોતાની દહિરાગની જાળ ખિંચે, મુક્તિ માર્ગ જતાવુ હુ તેમ જલદેરમા ખતાવે ને જ્યારે એમ દેખે કે મારી પાછળ આટલુ મોટુ પીઠમગ છે તેટલી ખાત્રી થાય સારે તે પોતાનો જૂદો મત થાપવાનો એક પ સો દે કે ને જ્યારે થમે ષકતારા તે ઝીલી લે સારે ખીલ્લે પાસો દે કે એમ એમ કરીને ધીતગમ મતથી જૂદો થનો જેમ પાસો સીધો પડે તેમ કાઢ ને કાઢ પોતાનો નવો મત વ્યવસ્થિત કરવા રૂપે મીજી ચોજના દે કે પૂઠે પડેનાઓ વાહ ! વાહ ! દેવચાણી ! કરીને સ્વીકારે તે વખતે આટલા બધાને ઉ માગના ખાકમા નાખવાનુ મદાપાપ વહોરે તે આત્મા જલે વેશમા હોય જતા સારી જમી દેવગતિ કેમ જ પામી શકે ? પદ્મ અધ્યાત્મી પૂજ્ય-૧૨ શ્રી આનંદધનંજી મહારાજ પણ આની ખીતાના ખે પ્રદર્શિત કરતા ખ્યા જણાવતા નથી કે મારા તારા વિખવાદમા પડીને, આગમોના રહસ્યોને ગુરુગમથી મમજ્યા વગર ધર્મ્યાને નસ થઈ નયાની અપેક્ષાઓના અને નિશ્ચય બ્યવહારના કે ઉત્સમ અપવા ના મમને જઓ સમજી શકના નથી, તેઓ ઘુમ્મજતા, સ્વચ્છતા તથા અહ પદના ઝેરન વતોવવાનુ દતકદ કાપ કરવામા પોતાનુ ને અનકોનુ ગચાડે તેમા નવાઈ શી છે ? તે વાત જુઓ. ‘ તત્ત્વની વાત કરતા ન લાજે તેવી જ રીતે—

હેલામા હેલા આ કાળમાં થએના મદાન અદ્ભૂત વિમૂતિ

સ્વરૂપ પરનોપકારી પ્રખર નિદાન ને હુરધર પૂજ્યપાદ
મહામહોપાધ્યાય શ્રી યગોવિજયજી મહારાજ પોતાના
૧૨૫ આયાના સીમધર પ્રશ્નનો વિનતિરૂપ સ્તવનમા પહેલી જ
ઢાળમા પોતાનું આ કાળમા પાકેલા ને પાકનારા તથા ભગ-
વાનનું નામ વજ્રવનારા તેવા શાસનના દ્રોહીઓથી થતા દ્રોહથી
દુ ખી મધને પોતાનું અંતર ખોલીને નિલાપ કર્યા નથી કરતા ?
તેઓશ્રીના ઉદ્દ્યારો આ રહ્યા— હે પ્રજા ! હું દુ ખની કથની
કહું ? આના આના આત્માઓ ભોકાને ઉ માર્ગે મસડીને
સહાધૂરક ખોદું કરે ને દુનિયામાં શાકુકાર બની સાનું મનાવે,
એવાઓથી આ શાસન કેમ વહન થશે ? એવો બળાપો આજી
પાડીને એકે પ્રખર વિદ્વાનને આ મારે આ કાળમા કરવો પડે ?
એનો અથ જ એ કે ભુક્તિમાગનો દેખાવ કરી અંતકાને ધી
વીનરાગવમનનો વિરહ ધોકલી દુઃખનિની સાચના કરે તે કેવું
કહેવાય ? એ કે ભગવાને તો એવું નવરાનું હોય તે જ કહ્યું હોય,
તે કહી મિથ્યા થનાર જ નથી જતા સમખીનું સમકિત જાનું
રહેલું નથી તેને દુ ખ ન થાય તો સમકિત જ સાનું ? સમકિત જ
એવો બળાપો કરાવે છે ને તે જ સિદ્ધ કરે છે, કે આ મહાત્માઓ
પરમ વિશુદ્ધતાને ભગવાનગ દતા એમા સકા નથી જ

પ્રશ્ન ૧૮—એમા આરામા કે પામમા આરામા વિવસના કલાક તો
૨૪ જ ને ?

ઉત્તર—એટલે લાગે જવાની શી જરૂર છે ? શિયાળો હોય કે ઉનાળો
હોય પણ લાંબે રાત નની મોટી યાય, પરલું ૨૪ કલાકનો
જ દિવસ હોય છે ને ? જતા શિયાળામા જૂખ વધારે લાગે
ઉનાળામા એ જ પૃથ્વી એ જ માણસ ને દમોય એ જ સૂર
આવનારો હોવા છતા તરસ વધારે લાગે ને પાણી બહુ પીવાય,
તે જ સૂચવે છે ? તેમ એમા આરામા મનુષ્યને બે ધમ,
બે હાથ આપણા જેવા જ હતા, તેની કાણુ જાહેર છે ? પણ

આપણે પાપી તે પાપી ને તે પવિત્ર તે પવિત્ર લોકાને મક્કા
 પૂવ કની કમગાજીથી કમવાનુ કમવાનની પાટ બેસીને ચોધા
 આરામા બને ? અને એમ કમવાનુ કરે તો જ નારખીના
 મહેમાન થવાય ને ? એ જ કારણથી યાત્રી પુરો સાદી સત્તાક
 ઉત્તમ પજુ દે કમા આપે છે, કે એણુ આરાધા તે હજીએ નકશે
 પણ ખોટુ ખાનુ કાની ઉત્તમ આરાધના માગીને અપધાપ તો
 કરશે જ નહીં કુકાનદાર પજુ એક વજ એણુ કમાય, કે ખરચ
 માથે પડે તો હજી નમાવી લે છે પણ ખોટુ આવે તે તો તેને
 સાથે જ આ પાચમા આરામા તો એવુ મને છે ને તે આજે
 આપણે દેખી શકીએ છીએ કે કમવાનના ઉત્તમ ઉપદેશની અસર
 ભારત ભૂમિમા થવી જ જોઈએ તે મતી નથી કે દાહમસર
 કામ કરવુ કાલે કાલે સમાચરેત જે કાલે જે શોભે તે કરવાનુ
 હોય લોકાની પણ મીમા હોય વચનની એકનિષ્ઠ સાચવવી જોઈએ
 'કાઈની અદે માર્ક ન કરી વિગેરે આનુ થોડે અસી પાલન આજે
 પાશ્વિમાત્મ અનાય દેશોમા પણ જોવાય છે જેવા કે ચારને ટોકરે
 માડી ઉપડે તે ઉપડે જ પણ અહીં આ દાહમે સામાયિક કરવુ તે
 થાય જ એનો નિયમ કેમ નહીં ? આજો દિનસ ધધો શો ? મેંની
 સેવક દેવક ૧૧ થી ૫ માજ થાય ત્યારે ધાચીના બેનના જેમ
 વેપારી ધસડાય એ શુ ? લોકાની મર્ચાદા જ ક્યા ? ત્યાને શિક્ષિત
 લશકરી માણસ પોતાના સેનાધિપતિની આજ્ઞા કેવી માને ? ને અહીં
 જિનાયા આપણે કેટલી માનીએ છીએ ? સમવડાએ પચ શોધનારા
 ચોથા આરામા આવા વિપુલ પ્રમાણમા કેટલા જડવાના હતા ?
 કમવાન અપ્રમત રહેવાનુ કહે છે ત્યા તો લશકરી માણસો
 ગજુમગામમા ક્યા પ્રમાદ કરે છે ? ને પ્રમાદ કરે તેની
 શી દશા થાય ? અનાય દેશના લક્ષણો આજ ભૂમિમા જણાય,
 ને આજ દેશને શોભતા લક્ષણો ત્યા જણાય, તે આ પાંચમો
 આરો કરાવે છે, તેમ માનવુ જ પડે

ચોથા આરાના બદ્ધિ ને કાપણકામી ગુણગુણી આત્મા
 એ એમ કહી નહીં કહે, કે " બદ્ધિદુસ્વામિજી જેવા પ્રખર
 યુગપ્રધાન જગત્તન મહાવીર દેવની પાટે બેસા, અને ગુણ ગાથા
 ઉવસગદરમાં ભગવાન શ્રી પાર્શ્વનાથવામીજીના ! આ હીક
 નેહ ગુરુનો વાઘરી ! પણ દહિસગી અને છાં વેણી કુલ
 હારી પામ્યા આરાના જગપ્રપચી આત્મા ઉપર જેનું બોલે તે
 ના કહેવાય નહીં " પારકાના ગુરુની પ્રશસામાં તે પાપ
 માને ને મનાવે " આપુ હનકૃ માનસ ચોથા આરાના
 માનરીનું કહી હોતુ હશે ? ઉત્તમ કુળવટ ચોથા આરાની
 એને એમ જ સિખવે કે મહારીરની પાટે બેસીને પણ શ્રી પાર્શ્વનાથ
 પ્રભુના ગુણ ગાથા તેમા શુ ખોટું કશું ? તેમા ગુન્દો મનાય
 જ નહીં ભગવાન મહાવીર દેવની દયાતિમા પન્ન જે કોઈ
 સિખ અજિતનાથ ભગવાનનું જ્ઞાન બોલે તે શ્રી વીર ભગવાન
 પણ ખોટું ઘસાડે નહીં, કારણ કે તે ચોથા આરાના
 દના ને ભગવાન દેવગો સવડ દના ઉત્તમ દના કુળવાન
 દના, સાચક દના પામ્યા આરાના માનરોમાં આવી જા
 રના ક્યાંથી સાવરી ?

એક વાતથી વધારે સ્પષ્ટતા થશે, કે પુણ્ય અને સોની શરીર
 રચના છુટી છે એટલું પહેલે પછે છુટી છે હવે પુરોમાં
 સમાનતા હોવા છતાં શાકુકાર ને દુર્જનની જેમ, સજ્જન અને
 ચોરની જેમ અતર અહીં પણ દેખાય છે, જેમ દિવસના ચોરીય
 કલાક સરખા તેમ શરીર જાના સરખા હોવા છતાં સદ્ગુણેદથી
 અવાતર દેશારો જેમ દહિમેયર થાય હ, તેમ ચોથા આરા ને
 પામ્યા આરા એ પણ કાળનો જ પ્રકાર છે હવે મનુષ્યો સરખા
 હોવા છતાં ઉચ્ચ કુળ ને નીચ કુળના બેદા ક્યાં પડતા નથી ?
 આચાર્યસ્યર અને રિવાજો કે સ્ત્રીના કાલોથી ઉચ્ચ નીચનો
 બેન પણ હોઈ શકે છે શાઓવ દહિથી ઉચ્ચ મોન અને નીચ

જોના નામથી તે ઝોળખાય છે દરિજનો બે આંખ બે કાન,
બે પગવાળા હોવા છતાં આમરજી રૂઢિઓ, તિયાર અને
કુરિવાઓના સરકારોથી તે તેવા દલકા પડે તેમાં બીજા કોઈ શું
કરે ? આજના કાળમાં પણ ખિટન જેવા સુખરેલા ગણતા દેશમાં
પણ એક મદાન ડાખનો ક્યા નોંધાયો નથી ? રાજગાદી પર
બેસા બાકમાં એકરડે ઉચ ગણાતા પાતાના મેળવાળા સોડ
કુટુંબની કે માને નહીં પસંદ કરતાં દલખી બાકના રૂઢમાં ને ગ્રેમમાં
રાજ હોડવાનું પણ પમદ ક્યું અને મમમ પ્રભાએ અને પાસાં
મેન્દ પાટથી કુવરને ઉઠાડી, આજના હડા જ્યાજને ગાદી સોંપી
ત્યાં એક પ્રશ્ન ધર્મ શકેતો હતો, કે ' આ સી ગજરાણી તરીકે કેમ
નહીં ? ઉચ નીચના બેઠ યા ? તે ઉચ નમાં એટલું જ ને ? ' આ
દાખલા શું ઝોળા છે ? જેને જોતું હોય તે બધું જોઈ શકે છે

આ સૂચના જન નિયમ શબ્દ છે તે વિષય સમીપી
એક મુદ્દત એટલે બે ઘડી સમજવાની છે એટલે ૪૮ મિનિટ
ધાય શી યોગસાએના ત્રીજા વ્રકાશમાં ૮૨ માં સ્થોળમાં ને
તેની ટીંગમાં તથા શાક પ્રતિક્રમજી સુચની જ્ઞાતિમાં ' નવનો
અવરધાન કાલ જ્યથ મથી મહત હોવો જોઈએ ' એમ કહેતું
■ સામાયિક વિરતિના અવ્યાસ ૨૫ છે તેથી તેના જલ્પનથી
અવ્યાસ કાલ બે ઘડીનો જ હોય પણ તેનાથી ઝોળા નહીં એતો
અર્થ એ, કે વિરતિની પ્રતિજ્ઞા બે ધરિયાં ઝોળી હોઈ શકે નહીં
એ જ કારણ નવકાગરીના પચ્ચખખાણની પ્રતિજ્ઞા બે ઘડીમાં
હોઈ શકે છે તદુપરાત આચાર્ય પગપરા, ને ૨૬ સપ્તમના
વિવ જો પણ મુખ્ય છે તેમ જ મનની સ્થિરતા અત્યુદ્ધત
પમ ત આમ નહીં શકે તે પણ હેતુ બે ઘડી માટે હોઈ શકે છે

પ્રશ્ન—૧૯—સામાયિક વચવળુત્તામાં સામાયિક પારવાનું તો આવડું નથી ?

ઉત્તર—વાત સાચી છે તેમાં પારવાનું કાંઈ આવડું નથી જતા, સામા
યિક કરનાર પુરુષશાળીને કેટલો બધો લાજ થાય છે તે તેમાં

જળાનુ છે તે સૂર્યને અથ ધર્મે મદન અને ઉદો વિચાર
કરી મનન કરવા સાચક છે તેમા નો એ જ જળાનુ છે, કે
અથ સુધી તે મદાનુભાર મનની મજાથી નિષમગ્ન થમન મમતા
પ્રકરે છે, ત્યાં સુધી સામ વિક વનની પ્રતિજ્ઞામા જમાએલે
અણુ અને જેટલો વખત તે સામાવિકમાં દેવ, કે તે જેટલી
જેટલી વાર સામાવિકનું ઉત્તમ વન આપે તેમની વાર પેર એવા
કર્મોનો નાશ કરનાર બને ■ નથા અથ જળાને પોતાના
સામાવિક વનમા ગિયર દાવ ત્યારે તે સમતામુનિ' અમળ
નિર્મલ્ય મુનિવરના જેવો જ જાતી જાત છે, કારણ કે મુનિરાજ
જેમ કાયા પાણીનો ઉપયોગ કરતા નથી લીધાનગીનો સ્વપ્નો
કરતા નથી જુદા બેસતા નથી નથા પૃથ્વી અગ્નિ ન વાયુના
અવેરને કે વાત્ત જમકાય એવું બઈદિવાલિથી જ્યેદિવ સુધીના
ઉમે કાવતા અવેરને અમલવાન આપનાર દેવ છે, તેવો તે પણ
અમલવાતા બને છે વાત્ત તે કાવ પજુ કરનો નથી. વાત્ત પણ
સાચી છે કે ને કોઈની સ્વપ્નગતો થી તે જાણે છે, કે સામા
વિકમા કોઈ ન કરવો પુણ દાવ તો સીને અંદે નહીં ન સી
દાવ તો એક મદિનાના પણ નાના આગરને આડે નહીં પાણીની
કે વનરપતિની વિસાધનાથી જાણીને તે પતિત થએલો આત્મા મુનિ
રાજની સાથે થોડા દાહમ માટે સરખામણીરે પામે તેમાં નવાહ
થી છે કે થોડા સમયનુ આ નાનુ સાધુપણુ આ રીતે જાની
પુરોઃ કમવે છે તે કારણથી ઘણી ઘણી વાર સામાવિક કરનારો
ઉપદેશ તેમા દેવે આ ગાથાએના કનો આ છે જેને નાનુ
સાધુપણુ મમે આત્માના પોતાના ધરમા રહેવાનુ જેને મમે
રિચતામાં જેને મમે તેને મોટું એટલું વાવત જિંદગી સુધીનુ પણ
સાધુપણુ મમે જ, એ પણ અહીં જળાવાણુ છે અથવા તેને
મોટું સાધુપણુ ગમ્મુ છે, એવેલે તો નાના નાના જાવા પ્રયોગોથી
મોટા મુનિપણુ માટે તે તલસે છે ને પ્રયાસ કરે છે

જેમ નવી દુકાન માંડનારો માણસ રોજ બે ચાર બે ચાર રપિયા મેળવતો હોય જી છતાં તેની નજર દીધ પહોચતી હોય જ તેથી તેની ઇચ્છા તો અતરની એમ જ હોય છે કે ખીજ બધાનો ધધેા ધમધાકાર ચાલે છે ને તે હજારો કમાય છે, તેવો દિવસ મારો ક્યારે આવે ? તેની રાહ જોવા કરતો હોય છે તેવું અર્ધી જી સામાયિક કરનારનું તે સામાયિક ત્યારે જ સાચું મળ્યાય, કે જ્યારે વારવાર સામાયિક કરનાનું તેવું સફળાગ્ય જાગે સસારના સવ લય કર પાપોથી અને વિષયકથાયની જાગેમાંથી ક્યારે છૂટે અને સર્વ સયમ કું ક્યારે પામું ? એવી નિરતર વાવના થાય. આ માથાઓની રચનામા જકું ખૂણી લેલી છે, કે તેમા એમ કહ્યું નથી, કે કું સામાયિક પારુ છું ઠીક થયું તે પારવાનું તો જાનીઓ રપટ સહોદથી કુમાવે જ નહીં જાનીઓ તો પેકારીને કહે છે કે અવિરતિ લાગકું છે માટે સામાયિક કરનાર વન ધારી અવિરતિમા જાય તેવું કહી પજુ કહે કે ઉચ્ચારે નહીં અનત જોમતા કાઉતસમ માટે પજુ તેવો જ ખૂં ગમિત પ્રયોગ કરાય છે નવકારરી વિગેરે પચ્ચખખોઆ તથા કરેમિ લ તેની પ્રતિજ્ઞામ પજુ અનત ગભીર શબ્દોની રચના તેવી જ આપણને જેવા માં જી જેમ કે જાવ આરિ ન પારેમિ, તાવ કાય વિગેરે

પ્રશ્ન ૨૦—ચૈત્યવદન કેવું હોય ? કાંતે ચૈત્યવદન કહવાય ?

ઉત્તર—ચૈત્યમા મિરાજમાન તીથ ૨૨ લગવાનની મૂર્તિને વદના કરા તેવું નામ ચૈત્યવદન લગવાનનો સ્તુતિ તે ચૈત્યવદના આં શુરુમદ્દરાજને વદના તે શુરુવદન આ બે વદનાઓ અનત નિતેશ્વરના શાસનમાની નિહિત ક્રિયા છે કારણ કે દેવ તત્ત્વ શુરુ તત્ત્વ તો તરવાના મુખ્ય સાધનો છે વિશ્વના ઉદ્ધાર કરનાર ઓના જેઓ શુણ્ણગાન કરે તે તેના જેવા બને ધનવાનની સેા કરે તે કોઈ દિવસ ધનવાન બને તે ઉદ્ધારકો ખરેખર ચિત મજી રત્નો સમાન જ જી તે નામક તીથપતિઓ નિજીવન

ઉદારક ગુરુઓ છે આટે તે ઉત્કારીઓને વાર વાર નવર દનથી વાદ
કગવ મે તેથી જ તેમાં કહેવાય છે કે— પત્નીના જીવોના રક્ષણ
દાર પ્રભુ ! તમે તારક આદ્યજ્ય જેવા છો તમે મેઘમાગમાં
સામા સયસારો રૂપ છો દે પ્રભુ ! તારા ગળે ગાદે અમે મુક્તિ
પદે યશુ કુલ માનના ને સસારના સચા જાવો તમે જ વિચ
ક્ષણનાથી જાણી શકવાને સમર્થ છો અનન નિઠાતી જિન
શાસનના આધાર ને ટેકા સમાન બનેના બચવનો વિગ્ધ પામે
છે જ્યારે ૧૭૦ તીથ કરે વિચ તા દ્વાય ત્વ રે ત જ્યાના મળીને
તેમના પરિવારમાં નવ કોઠ કેવગણા ઊંચો દાય છે અને નવ
દગર કોઠ તો પરમસચેતી મુનિઓ યાવ છે અસાધે જાપ ય
જ્યારે ૨૦ વિમૂર્તઓ જ્યા પત્નીના સજ્જાર રૂપે ૪ તેમનો
પરિવર બે કોઠ કેળી જગતનાના અન બે દગર કોઠ ગમજી
નિમ ય મુનિઓના વિદ્યમાન છે તે જ્યા ય મુખ્યવ્ય આત્માઓની
પ્રમાતમાં મુનિ કરવી જ જાન્યો જ રી આપનું રિચ યધ્યમે

જગમિનામજી 'અવદનમાં તીર્થોના રણ નામે આધ્યા
છ તે જનાવે છે કે મરાઈ ઉઠના તીથવામાંથી ૬૨૫
રમરજી કરવુ જ જાન્યો બને જાન્યો ય ના કરવા જગતર
અદી બંદા સાજ લેવો જાન્યો તીર્થાધિરાજ શ્રી શત્રુજય અને
શ્રી ગિરનાર એ બે મદાતીર્થોની વાર આપ્યા પછી બીજા
મામે ૩ જગત તથા દિગ્ધિ તીર્થોની પજી વાદ આપી છે આપજી
અમેમા પજી જિનાનયો દ્વાય છે એક જથરા બનેક પજી
દેવ છે પુનસેવાનો સાજ જ પજી ગમમા જેવો સધ્યો
તેવો જ કેસર પુષ્પાનો સાજ તીથમા મળે અને આપજી
ગમ તીથ રવરૂપ આપજીને જન લગે તથા જૂમિ આ ને તે
સરખી દેખાય છે તો પજી તીર્થરપશનાથી અધિક પૂરવ-
ધનની પ્રાપ્તિ થાય છે, એમ આનાથી ૨૫૮ સમજી શકાશે જેમ
કડી જગ્યાએ નૂકેલો ઘીનો રૂબો થીજી જાવ પછે તે જ રૂબો

સુધા પાસે હોય તો ઘી ઓગળી કે ઓસરી જાય છે, તેમ
 આપણુ ગામ અને તીર્થ એ બે ભૂમિઓમા જુદુ જ વાતાવરણ
 હોય છે ધન કમાવા જેમ દિંદી કે કલકતા જવાનુ પસંદ
 કરાય છે અથવા શિક્ષણ મેળવવા કાશી પૂના કે નાગપુર જેવા
 શિક્ષણસ્થાનો પસંદ કરાય છે અથવા જાંચી ડીઝીઓ અને
 હૅન્ડક્રોમિના બજાસ માટે કેન્દિનિવા ઓહસ્ટ્રક કે અમેરિકાની
 મુનિવર્સિટીઓ પસંદગીને પામે છે અથવા રૂના પાક માટે
 ભરૂચની માળી જમીન આતિ મોઝ ગણાય ■ કે ખાતના પાક
 માટે નાસિક કે થાણા જિલ્લાની ભુમિ કે રગુન બર્માની ધરતીને
 પસંદ કરવામા આવે છે તેવી જ રીતે આત્મા જે કર્મોથી
 ભારે જ મો છે જે કર્મોથી ચાર મનિમા આત્મા રજગીને
 દુ ખની ધટીમા પીસાઇ રહ્યો છે, તે કર્મોને ચૂરો કરવા તીથ
 રપણના જરૂરી છે રાગ-દોષના ચર ધરમા ને ગામમા જે જમિયા
 હોય, મોઢનુ વાતાવરણ જ્યાં ધરની ભીંતોમા જમ્યુ હોય ત્યાં રહીને
 તે ગામમા પૂજામંત્રિના આપૂર્વ ઉછાસનો સલાવ ઓછો બને
 એટલે તીથભૂમિઓ આ કમ ખપાવવાના કામ માટે અત્યુત્તમ
 ને ને મનાઇ હોય તેમા નવાઈ જેવુ નથી તપેના પથરા પાં
 માખણ મૂકતા જ ઓગળી જાય તેમ લે ભૂમિનો રપણ ચર્તાની
 સાથે ધેર કર્મોની નિજ રા કરનાનુ કામ તીર્થો વિના બને ■
 કેમ ? કોઠો માઠા નથી કે ધેર એઠા ધરાકની આશા રાખીને ધો
 દુકાન માકવાને જ લે બજારમા દુર જઈને ધધો કરવાનુ પસંદ
 કરે ■ ધધો કરના માટે બજારનો આશ્રય લીધા વિના જેમ
 ચાનતુ નથી તેમ આ કર્મોથી ચારે ગતિઓમા આત્મા દુ ખો પામે
 છે એટલુ સમજનારને તે કર્મોના નાસ માટે નવતન કર્યા વિના
 ચાલતુ નથી મોજશોખ માટે હવાફેરના દાગિર્દાગ મસૂરી
 ઉટામમડ, મદાગલેધર, શ્રીનગર, વેનીસ કે સ્વીટ્ઝરલેન્ડ જે
 સ્થાનો જેમ પસંદ કરાય છે, તેમ સુખી ચવાની કામનાવાળ

મનુષ્યોએ તીથેના આશ્રય શોધવો જ જોઈએ તેમાં વળી એક
આ વર્તમાનકાળને જ જા ક્યો છે તેવું પણ કાંઈ નથી એક જ
વર્તમાનકાળને યાદ કરવાની દૃઢી દૃષ્ટિ અહીં રાખવામા આવી
નથી પરંતુ જૂનાકાળના તીથ પતિઓને પણ યાદ કર્યા છે
સાથ સાથે દ્વેષ પછીના અવિશ્વના અનતમા પણ ડોકિયુ
મીને ભાવિમા યનારા એવા ત્રણેય જુવનને તારવાની અપૂર
તમજા અને ધમજ રાખનારા મહાવિશ્વૃતિ વીતગમ દેવોને પણ
જૂયા નથી આવી દીધ મતિથી અને વિરાળ જાવનાથી દેખવાનું
હોય તો જ અગાધ અને અપાઞ એવા સસારસાગરના તળિયા સુધી
અવગાહન કરવામા કુશળ બનેલા પણ તે મહામાગરનો તાજ
શોધનારા બની શકે અને મુક્તિ જદરને મેળવી શકે તેમા નવાઈ
જેવું જ નથી ઘણી વાર એવું સમારખાં પણ બને છે કે થોડા
પિંડા હાથ લાગે દૃઢી દૃષ્ટિવાળા બનીને મકાન ખરીદિ ત્યારે વિચાર
કરે કે આપતાનો સમામ આટલામા થઈ જશે એમ ધારી
નાની જગ્યા લે પછી ધરમા ડોહના સારા પચલે બચ્યા-
કચ્યાનો વધારો થાય ને પરણાવે ત્યારે સ્થાન લેવા જાર ને મગે
નહીં સારે પસ્તાય બીજે એક દાખવો સહજે કે અત્યારે કંઈક
પતિઓ કાનના ખડેની વિમાનમા ઉડી મુલાકાત લેવા જાય ■
ને દેશ-દેશવરની નવાઈઓ જોઈને આવે, ત્યારે ગામડીઆઓને
કહે કે તમે જોશુ છે શુ ? પચીસ ગાઉથી વધારે તો કોઈએ
નહારની કુનિયા જોઈ નથી ત્યારે એને એમ થાય કે વિરાળ
અનુભવ જરૂર કામ આવે છે એક જોને દાખરો કે એક રીઝવે
એક જેવી બેકનો મેનેજર બે ચોપડી પણ નહીં ભણેલા એવા
માધુસની આગળ કેઈ ગુણો જોયો ગણાય પ્રેસિડન્ટ કન્વેન્ટ કે
પ્રેસિડન્ટ ટ્રુમેન ગામડીઆની દૃઢી દૃષ્ટિ કરતા અતિ વિરાળ દૃષ્ટિ
વાળા તો કહેવાય જ તેમ અહીં તો ત્રણે કાળના ઉપકારીઓને
નહીં જૂલવાની વિરાળ ઉદારદૃષ્ટિ જતાવી છે અહીંના તીથ પતિઓની

સાથે સાથે મહાવિદેહ વિગેરેના પ્રભુઓને પણ માદ કર્યા છે થએના, થવાના અને આ બાગ્નમા તો નથી પણ દાલમા ન્યા મહાવિદેહના ૨૦ ક્ષેત્રમા વિચરતા હોય છે તેમવે શ્રી જિનેશ્વર બગવતોને બગવાન થી ગૌતમરનામિજીએ ગાદા ૪ આગળ વધીને તે ચૈત્યવદનામા કેવળ આ માનવલોકને વિશે જ સકુચિત જ્ઞાતિ રાખી છે એવું કાંઈ નથી ચારે દિશાઓમા અને વિદિશા ઓમા વહતા નદીસ્વરરૂપે રૂચ દ્રોષ વિગેરે મહાતીર્થોમા વહેના પાવન પેલાને પણ માદ કરી સ્તવના કરી છે તેનાથી પણ આગળ એક પત્ર લખીને આ તિર્થલોકની માથે સાથે ત્રણે લોકો ॥ જિનમાન્તરને સામે રાખીને આરાધક થયેલા વના મૂલવણાળી આકીને તેને સફળ બનાવી છે

પ્રશ્ન ૨૧—અષ્ટાષ્ટ હિપર શુ ચોતીસ જ બગવાનના નિબો છે ?

હિતવ —હા ત્યા તો આ ચોતીસીના ૨૪ પ્રભુજના જ નિબો છે, છતાં તે પ્રભુજ પાસે મહાવિદેહ ક્ષેત્રના ત્રીય પતિઓને કે અતીત અનાગતના વીતરાગમાંથી નષ્ટ થએલા હોય છે, એટલે તો આપણે શ્રી શાંતિનાથજી બગવાનની મૂર્તિની આગળ શ્રી પાશ્વનાથ સ્વામિનુ સ્તવન ગાઈ શખીએ હીએ નહીં તો શ્રી શાંતિનાથ પ્રભુજ ૧૬ મા દત્તા ગરીર પણ મોટું હતું આયુષ્ય મોટું હતું ચક્રવર્તિપણાની રિક્તથી યુક્ત થયા દત્તા જ્યારે આ પાશ્વનાથ સ્વામિજનો દરેકમા દર પડતો દત્તા તેઓ કાંઈ શ્રી શાંતિનાથ પ્રભુ મોટા કહેવાના નથી ને શ્રી પાશ્વપ્રભુ નાની પકિતના ગણાયા નથી કારણ એક જ હતું કે દરિયાની સપાટી Sea-level

ની જેમ કેવળજ્ઞાનની સમાનતાથી એકમા વીનરાગત સમાન હતુ તીર્થંચર્યાપનાનુ ઉત્તમ કામ એકેએ ક્યું હતુ આટલુ સમજ્યા પછી હવે સુમંગલો, કે શ્રી અગ્નિતનાય ભગવાનની સવા ડુઝ ઊંચા પ્રતિમાજી હોય અને શ્રી પાશ્વનાય પ્રભુજીની સાડા ત્રણ ડુઝ ઊંચાઈની પ્રતિમાજી હોય છતાં કોઈ સડવા આવતા નથી કે મારી પ્રતિમા નાની કેમ ?

પ્રશ્ન ૨૨—શાશ્વત એટલે શુ ?

ઉત્તર—આ શબ્દ જગચિતામણિ સુવની ઉચ્ચે જે વપરાયો છે તેનો અર્થ બહુ દીધ વિચારણા માટે મુકાયેલો છે ભગવાન શ્રી મૌનમ ગજધર દેવે અજ્ઞાપ ઉપર સુવના કિરણોનુ આલબ્ધન લાધને જ્યારે શ્રી અજ્ઞાપ મદાપરતની પોતાની લાખિધથી જાગા કરી સારે ત્યાં તેા ભરત મહારાજાએ મિરાજમાન કરેલી આ ચોવીશીની જીનપ્રતિમાજીઓ હતી તેને વહન કરતે તેા ચાલી શકતે પરંતુ ત્યાં રહ્યા રહ્યા આ ભગવાનેને જોયા કે તુરત તેમના સમાન એશ્વર્યવાળા જધા એક મ યાત્ર આવી ગયા જેમ ધણા પર્વે કોઈ દુરના કે નજીકના સગાનો કોઈક વાર મેળાપ થઈ જાય ને વાતો નીકળે સારે તેના સગા ને તેના આખા ય કુટુંબ પરિવારના સર્ગા કુટુંબીઓને નામપૂરક યાત્ર કરાઈ જાય ને લાંબી વસાવટી ને લાખા લાખા ઇતિહાસના પાનાનો જોઈત ત્યાં થોડી મિનિટમા થઈ જાય તેવી જ રીતે આ સૂત્રકાર મહર્ષિ ભગવતને પડિત જેમ પડિતોને જ યા કરે તેમ કેવળજ્ઞાની એાની ટ્રેણી અનતકાળની જે જૂતકાળની ચલેલી તે તથા અનત કાળની જે અવિધ્યની ટ્રેણીઓ ઘણે ધરતીને પાવન કરી પોતાના વચનામૃતથી ઉપકાર કરી તેનો ઉદ્ધાર કરશે, તે જધાની તરફ નજર મઢ તેથી જાણી તે જધાઓને પશુ તે મજુધર દેવ જુલ્યા લાગતા નથી આજે પશુ એવુ જાને છે કે કોઈ પ્રખ્યાત એક્ટ્રેસે સિને મામા ગાયેલુ એક ગાયન ધણા વખત પહેલાં સાંભળ્યુ હોય

ને તે ગાયન માતો ગાતો કોઈ માણસ રસ્તામા ચાલ્યો જતો હોય તે થોડા શબ્દો કાને પડતાં તે આખું જ ચાલિય નગર સામે તરી આવે છે બીજો દાખલો કે અસારે પડિત જવાદરસાલ નહેરએ અમેરિકાની ઉછી મુસાફરી કરી તેના આબ્યા પછી પણ અમેરિકાનું નામ કાઈ જોલ, કે લાથી કોઈનો પત્ર આવે તો આખી પોતાની વીઝીટના દેખેના મરમરો તેને તાજા ઘઈ જાય છે કેમકે ત્યાંની તેને ઓળખ થઈ છે આપણા જેનાએ અમેરિકા જોયું નથી, તેને તેના રમરજો થતા નથી તે જ પદ્ધતિ અનુસાર આ મુપાકુડ જગવાનને કેળીઓની ઓળખ થઈ હતી કેવળ જાનીઓ સાથે રોજનો વસવાડ અને રહેવાનું થયું હતું, એટલે અને પોતે જાનથી તીર્થ કર દેવાધિદેવોના અનંત ગુણો તથા ઉપકારોને વીણી વીણીને પોતાની પાસે તેનો જાચર કર્યો હતો એટલે તેઓશ્રી જેના તેના દેવ જાનવ હવાયાર જગાદાર કે અત્યંત હાથરથ વેપારીની ઓળખ ત્યાં કાઢે જ નહીં એ તો તીર્થ પતિઓને જ યાદ કરે જેમ ધી, ગોળનો મોટો વેપાર કરનાર કોઈ ગામમા ધધાથે જાય, તો ગોળના, ધીના કાવ પૂડે કે જેવા વેપારીની સાથે કામ હોય તેવા વેપારીઓની જ મુનાકાત લે ને પોતાનું કામ પૂરું થએ પાછા ફરે તેમ આ પ્રજુતને તો તીર્થ કર જગવાનોનો જ અપ હતો એટલે થએલા ઘરાના ને થતા તીર્થ પતિઓને યાદ કર્યા

પ્રશ્ન ૨૩—ગોતમસ્વામીજી જગવાન અષ્ટાપદી જગાએ કેમ ગયા હશે ?

ઉત્તર—કપા હેતુથી ગયા હોય તે તો કેળીઓ જાણે પણ પ્રગટ હેતુ એક તો સ્પષ્ટ છે, કે તેઓ કેવળજાનીઓ સાથે ગાદ જા પક સાધી રાખવા માગતા હતા તેઓ વિનથી હતા, તે તો દુનિયામા જાહેર છે એટલે ઉપકારી તીર્થ કર જગવતોના પવિત્ર તીર્થધામોની સ્પર્શના કરવાનું મન કેમ ન થાય ? આજે પણ તેઓશ્રીની પ્રજ્ઞાલિંગ અનુસાર વર્તનારા સાધુ મુનિરાજો કે સાધવીજી મદા

રાખે તે કાતજીયા જ બાનાઓ કરવા વિચરતા દેખાય ॥ રસ્તા
મા ઉપકાર થને જાણ તો કરે ને પોતાના સવમને ઉજવળ
ખનાવતા જાણ સ્વપરતુ સંધાય દવે ખીજા ભગવાનોને વાઢવા
જતા ભગવાન મહાવીર દેવે પોતાના સિધ્ધને મનાઈ કરી નથી,
કે અણપદ પર જેમ તીર્થ કરે છે તેમ હુ કયા તીર્થ કર
નથી ? મારા કરતા કોઈ અધિક થોડો છે કે હુ તો સાક્ષાત જુ
ખને લા તો માત્ર નિભો જ છે આનુ ગાહુ કામ ન કર "

એવું કહી કહ્યું નથી કારણ કે ત ભગવાન જાનો હતા તે પ્રજામાં
અનંત માહિમ હતું એ આજા કરનારા તુચ્છ મદરતા નહોતા,
ત્રણેય કાળના અનંતા આનોને કર્પજની જેમ કે કેમરાની
જેમ પોતાના પેટમાં સમાવી શકે તેરા ચક્તિસપ્તમ હતા
અનંતા આત્માઓના અનંતા કાળા પાપોને જાળવા છતાં તે
બધાને પ્રમદ ઉપાડા પાડવાની ઘેનજા તેઓમાં ન હતી છદ્મરથોને
કેવળી મનાવોને કેવળી પ્રજાના જેવા મુખ મવડતા નગેતા, છતાં
એટલું જરૂર હતું, કે અનંતકાળ પછી ઘવાતા તીથ પતિની સ્મૃતિ
કરતા અટકાવતા તો નહોતા જ આ શાસન કાંઈ અપૂર્વ ઉદારતા
વાળા પાઠોને સિખવા નાર છે કારણ કે અત્યારે કોઈ ભક્ત ॥
રિમળનાથ પ્રજાની પાથ પ્રુટની પ્રતિમાજી કરાવે અને ઓ નયમદેવ
પ્રજાનો સત્ર પ્રુટની કરાવે તો તેથી કાંઈ થી નયમદેવ ભગવાન
નો આત્મા અહીં લડવા આવે નથી કે હુ મોટા હતો ને આ
નાના હતા એને કેમ હિમે બેસાજા, ને મને કેમ નીચે બેસાજો ?
તેઓને ઓધુ પથુ આવતું નથી તેમને ઓધુ પથુ સાગતું નથી

એટલું જરૂર છે કે પાથ પરમેશ્વિઓમાં પાછળના ત્રણેય
છદ્મરથોને ઉપાસ્ય કોટિમાં જે મજાબ્યા છે તે મુલોની ઉપાસના
માટે છે અને આ પૃથ્વી પર સિદ્ધો આવવાના નથી, અરિહ તો
હમેશા હોતા નથી એટલે રાજ મહારાજાઓ ટેકસો ઉધરા
વવા કે મહેસુલી આકારણી કરવા રોજ કાંઈ જાહેર રસ્તાઓ

ઉપર જાતે ફરતા હોતા નથી, પણ નિમુક્ત કરેલા કાર્ય કરો જ તેવું
 કે ગાજપરજીવનું બીજું કામ કરતા હોય છે તેવી જ રીતે
 તીથ કર કામરતોના મેદો જ્યાં જાદુ તથા પરમેશીઓ જ યાસન
 નાવને આનવી રાખે છે તે તે કાળના તે તે આચાર્ય મહા
 રાજો વિગેરે સમકાલીન જન્ય સમાજને માગદત્તન આપી,
 પ્રજા આગાઓને પગપવાનું કામ કરાવે જ જમર છે પણ એટલું
 અહીં બાદ ગાજવાનું એ છે કે જ આ નજી ડગરથોની પુઠે પુઠે
 આવવાનું ને તે તથા ડગરથોની ઉગમનાનું જે હરમાન કપુરું છે,
 તેમા વ્યક્તિ પૂજન દયાન જ નથી, તે કયા જાનુ છે
 પોનાનું જ અરિદ્ધતો જ્યાં નામ નથી આવતા તો ડગરથોના નામની
 કયા વાન જ રહી ? એવો વ્યક્તિને છાદી કેવળ શુભને
 તથા શુભીને જ ઉપાસવાનું શુદ્ધ એવું આ માસનના
 ખાયામા હોનાવી આ શાસન આજકાલનું નથી એવું
 જ નામ શાસ્ત્ર છે

આવની કાલે જાપામા શુ પ્રવટ થશે તે આપને જાણતા
 નથી, એટલે અધુરાઓને કલોકો સુધી જૂન જૂદા મામલો
 વાંચવા પાછળ સમય માગવો પડે છે કેવળજાનીઓને આ પેપરોની
 જરૂર જ રહેતી નથી સો વાનો અદરની જિદગીમા આત્મા
 જે નાટક જાજવીને આવતો થાય છે તે અનિત્ય કે અશાશ્વત્તુ
 કહેવાય છે મામે જે જે પદાર્થો દેખાય છે, તે જ્યાં નાશવત
 છે તેના ઈતિહાસો લખાવ ન તેનો નાશ પણ થાય, દેખાય કે
 અસ્તિત્વમા આવે અને ફાજમા અન્યથ પણ યદ્દ જન્ય સવારે
 સુગંધી આપનારુ ચપાનું ફૂલ કરમાય ત્યારે નકામું બને,
 નવો રહેવો જાઓ કે નવું રિમાન એક દિવસ જરૂર જૂનું
 થવાનું ■ વસ્તુઓ જૂની ન થવાની હોય તો વેપારીઓના
 વેપારો ન ચાલત નવા કારખાનાઓ ને મીસો રોજ નવો માલ
 ખપારત જ કયા ? ફાક કચની રોજની સખાખધ મોટરો હમેય

તેવાર કરે છે તે બધી કથા જાતી દસે ૧ આવી અશાશ્વતી અને નદી તારનારી ચીજોને ઉપાસનાનો દોષ ૩ માટે સાશ્વતી પ્રતિ માણ્યોને મજાતો મજાવીને ઉપાસના કરવા માટે વદના મજુધર ભગવતે આ સૂત્રમા કરી છે જિનશાખા ૧ સાશ્વત્ય એટલા માટે ૧૧ કે ઓઝમાં ઓઝ ૨૦ તીથ પનિઓ દાસ વિચરે છે, ત્યાં દમેસ અવિરત નિને શામન આનુ છે શાસનનો ત્યા વિચે નથી અહીં નદી તો વિશ્વમા પેદી ચાલતી દોષ તેમ આ શાસન બાની રિદિધો અહીં પણ જ્યવત્તુ મનાય છે

પ્રશ્ન ૨૪—શાશ્વતા પ્રતિમાણ્યો કેટલા છે ?

ઉત્તર—૩૨ળી તીથ કર ભગવતોએ શાશ્વતા જિનમરિશાની પશ્ચ સખ્યા મણીને આપણી સમક્ષ જણાવી છે આપણે માટે તે મજુધર જવાની મહેનત કરવા જેવું રાખ્યું નથી આજે કલકતા જેવા કે વોલિંગ્ટન જેવા મોટા સરેરમા વસનારો શહેરી જાજતો નદી દોષ કે આ કલકતા કે વોલિંગ્ટનમા આટલું મહાનો ૩ જો કે સુધેરી સત્તઓ તેની મજુત્રો રાખે છે, તથા સો માણસના મદોળા કુટુંબમા જેવા હાકરા ૧૧ ને કેટલા મહેમાન છે તેનો ધરમા બહુ ખર્ચ દોતી નથી પણ રેશનીંગના કાક કદાવરા પડે ત્યારે નિમિત્ત સખ્યાની ખર્ચ પડે છે તેવી રીતે આ મજુધર ભગવાન સામા ૫ ચેત્યોનો કે પ્રતિ માણ્યોનો નિર્દેશ જતો કરીને ૧૧-ઓઝસ શાશ્વત જિઓની સખ્યા જણાવે છે આમા પણ દેવનોખાં મનુષ્યતોકનાં ને પાતાન લોકનાં ચેત્યો તથા જિઓને વાદ કરી નમન કયું છે એ પણ વિચાળતા સૂચક છે ત્રણ લાખનાં ચેત્યોની સખ્યા ૮૫૭૦૦ ૨૮૨ ની કહી છે, તથા સાશ્વત જિઓ જે પ્રણે ૧ લોકમા ૧૧ તેની સખ્યા ૧૫૪૨૫૮ ૩૬ ૦૮૦ ની વર્ણવી છે આ સાશ્વતા ચેત્યો તથા જિઓના પ્રુદ્ગમે બસે દેરદાર પામે, પરતુ તે રથાન આકાર વિગેરે જનતો કાળ એક જ સરખા રહે છે

માટે તે શાશ્વત કહેવાય છે આ સ્થળે ચેત્ય એટલે દેરાસરનું સમયન, જિન મૂર્તિની ઉપાસના ને મદિગની પ્રુષ્ટિ સર્વાંગે થાય છે તેથી થોડા સંકા પહેલા તર ચએલો સ્થાનક મત નિરસ બને છે અને તેમાં રહેના શાશ્વત ત્રિબોધો પ્રતિમા પ્રતિમાપૂજન અને પ્રતિમાનુ સમયન સપૂજાપણે નિર્વિવાદ રીતિએ શાશ્વત સિદ્ધાન્તની દૃષ્ટિએ સિદ્ધ થાય છે મદિરને અને મૂર્તિને નહીં માનનાર વર્ગ જિનપૂજક કે માગરય કહી શકાતો નથી એ બધું જ આ મદાન પ્રભાવિક પ્રાચીન ચૈત્યવદનાથી સિદ્ધ થઈ શકે છે

પ્રશ્ન ૨૫—જ કિયિ સૂત્રમા શુ આવે છે ?

ઉત્તર—શાશ્વત તીર્થોની વદના બાવથી કરીને અમોષ નિર્જરા કયાં ખાદ, હવે આ સૂત્રમા બાકી બીજા જે બધા ય નામ માગથી પણ તીર્થ હોય, તેવા અશાશ્વતા રિગેરે તીર્થોમા રહેલા જિન મદિરો અને જિનત્રિબો જે જે હોય તે સવેને વદના કરેલી જણાય છે તે તીર્થો પણ ઉપેક્ષા કરવા લાયક નથી, ને ઉપારય જ છે, તેમ અહીં સિદ્ધ થાય છે

પ્રશ્ન ૨૬—આ સૂત્રો ૫૨ શ્લોક જ રાખવાની હશે ને ?

ઉત્તર—આપણે ગુણાનુરાગી હોવાથી ગુણની જ પૂજામા માનીએ છીએ એક વાર તો ઉત્કૃષ્ટા ગુણ કયા હોય તેની શોધ કરાય છે બીજા કોઈમા નથી અને કેવળજ્ઞાની સર્વજ્ઞ વીતગગી તીર્થ કર જિનેશ્વરોમા જ તે હોય છે એટલે તેમનામા રહેતા અનતા ગુણો દેખીને તેમને આપણા નેતા તરીકે સ્થાપવાનો નિશ્ચય કરેલો હોવાથી તેમનું વચન જે નીકળે ને તેઓએ જે માર્ગ જતાબ્યો છે તેમા શકા જેવું રહેતું જ નથી એટલે આપણને ખાડામાં નાંખે કે આપણને ઉ માર્ગે તેઓ લઈ જશે કે તે માર્ગે જવાથી આપણુ અહિંત થશે તેનું તો કદી પણ બને જ નહીં એ હેતુથી એ કદી શકીએ, કે આપણી બુદ્ધિ કેવળી ભગવતો

જેટલી દોડી શકતી નથી તેથી વીતરણો કહે તે માની લેવું જ જોઈએ પુરુષ વિશ્વાસે વચન વિશ્વાસ ' એ કહેતીને પહેલા જ અનુસરવું જોઈએ કહેનાર પુરુષ યોગ્ય છે કે લગાડ છે તેના માટે પહેલાં ધણો ધણો વિચાર જરૂર કરવો પછી તેની સંજ્ઞાતાનો નિષ્ક્રમ થયા બા તે કહે તેમ કરવામાં કે વતવામાં પછી કાર્પ વિચારવા જેવું પણ રહેતું જ નથી અત્યારે પણ સેનાધિપતિનો કુકમ દરેક મૈનિકને માનવાને હોય છે જ તથા સરકારના રાજપુરો જો સ્વદેસ નીતિ ને પરદેશ નીતિને ધ્યાનમાં લઈને જો પગલાં લે તેનો પ્રગળે સ્વીકાર કરવો જ પડે છે એટલે આજનું કહેતું મદિનામાં જૂની ભૂમિ કે જોત પાળ શુ થાય છે તેનું પણ જેને યાન ન હોય કે મારાસાર દિતાદિત કે પુરવપાપનો વિવેક કરવાની જેની મતિમાં અછત કે શુદ્ધિ હોતી નથી તેને નાચ કે નેત્ર તરીકે સ્વીકારી શકાય જ નહીં અસ્થિત તે જ સાચો નેતા છે

પ્રશ્ન ૨૭—શુ સામાયિક કે પૂજા નિરતિ માટે છે ?

ઉત્તર—આ ક્રિયાઓનું ફલ નિરતિ તો છે જ એવું જ નહીં પણ જેમ યાકેનો માણસ જેમ શાંતિ માંગે કે માદા માણસને જેમ ટાંટર દવારે જવાની સનાદ આવે તેમ આ ક્રિયા કેના માટે છે તે સમજવાની જરૂર છે ચાર ગતિમાં પ્રાણી માત્ર જો ધોર દુષ્ટ દાવાનગમાં દુષ્ટ થઈ રહ્યા છે તે આત્માઓને શાંતિ મેળવવા માટે આ ક્રિયાઓ ૧૧ માયાનો બાર જેમ મનુષ્ય ઉતારે અને આરામ લેતા જેમ તેને આરામ મળે તેમ આ સ્થાનોમાં એટલે દેરાસર કે ઉપાશ્રવમાં બને છે ને બનવું જોઈએ જેમ અતિમાર કે પાકુ રોગવાળાને કે તેવા કનર રોગીને ખાધાનું પરિણમન લોહી વિગેરે બનવામાં થતું નથી માટે તેને રાજ કહેવામાં આવે છે ને તે માટે ઔષધપાન લાગે સમય લેવું પડે છે તેમ સંચારમણ્યથી કટાણે જેલે પીતંગ ગ વચ્ચે

માણીને લાગે, તેને નિવૃત્તિ કે અરામ લેવાનું મન થાય છે. આપ પછી જઠરાગ્રિ સારી હોય તેને લોહી પરિવ્રમણ કહેવાય એવો. અર્થ એ કે આધેની ચીજો સફળ થાય કે તેનું લોહી ચપ્પ છે, એટલે તેનું સ્વાસ્થ્ય સારું કહેવાય છે. પણ જો તેમ થવાને બંધ લોહી ન જનતા પાણી અને ત્યારે વેદ ડોક્ટરને શોધરા પડે છે. “તેમ મળેની લક્ષ્મી કે શરીરની શક્તિઓને સફળ્ય કરીને પરીપકાર દ્વારા લાભ ઉઠાવાતો હોય તો લોહી અને છે એમ મનાય અને ગધુ જ સામનની સેરા કે સાત કોત્રની ગઢાર વેડાણ હોય તો તે લાટીનું તેને બંધ પાણી થવા બરાબર છે.” એમ માને ત્યારે સસારથી દુઃખ કે કટાગો પેદા થાય અને પ્રભુ પાસે સ્વાસ્થી હૃદયની વાનનાથી કહે કે ‘મેં દાન તો દીધું નહીં એટલે ચાર ગણિના થાન જ જાણી શકે તેને નિવૃત્તિ લેવાનું મન થાય તે થાય એટલે ક્રિયામા જોડાય અને મુક્તિના શાશ્વત માગે પ્રયાણ બાદરે તેમા વળી જો અપ્રમત અને તો ક્રિયા બધી જ ઉઠા ઉઠા અને મરેતને સમજી તરીકે અને જામત અવરથામા કરે.

પ્રશ્ન ૨૮—આ ક્રિયાઓમા નિવૃત્તિ કેવી રીતે સધાય છે ?

ઉત્તર—આ ક્રિયાઓ ચચળ મનને ને કાવાને કાનુમા રાખવા માટે છે જેમકે સામાયિકર્મા ઉત્તેજ આદેસ સંજ્ઞાય કરવાનો મગાય છે જેમ ધરમા રાખેલું પાણી ખાવા પીવામા વપરાય તે મદુપયોગ થયો. મનાય અને મટરમાં જાય અથવા નળ ઉઘાડો રાખીએ તો દુરુપયોગ થયો. મનાય તેમ આ કાયા કે મન મર્તને કાર્ષ પ્રવૃત્તિ તો કરવાના જ છે તેને સ માર્ગે જોડીએ કે રોકીએ તો ઠીક નહીં તો ઉ માર્ગે તો જવાના જ છે એટલે ઠર દોષોથી જે પાપ વાપરો થાય તેનાથી બરેની સમગ્ર સાવધ પ્રવૃત્તિઓ માયો તદ્દન મન વચન ને કાવાને ખેચી કે ખસેડી લેવા અને સતપ્રવૃત્તિઓવાળા સ્વાધ્યાયમાં રોકી દેવાનું કામ આ સામાયિક,

પ્રતિક્રમણ, પૂજા વિગેરે ક્રિયાઓ કરાવે છે પાપને પાપ તર્કે માને ત્યારે પોતાને પાપીનો તથા અપરાધીનો પશ્ચાત્તાપ થાય છે પશ્ચાત્તાપથી ધણા ધણા કર્મો જળીને ભરમ થઈ જાય છે એટલે કહ્યું છે કે “ હિતર્થ અસુદ્ધ કર્મ ” અપરાધીને વીણવા માટે તે આત્માને પોતાનો જૂનો ઇતિહાસ જોળવો પડે પોતાના અતીતમા કેટલેકુ કરે તો જ આત્માને અત્યાર સુધીમા જે પાપ-દોષ લાગ્યા હોય તે યાદ આવે. શ્રેયવદન કરના ભક્તિ પણ જોઈએ તેમ સામાયિકમા પણ સ્વાધ્યાવાદિનો અભ્યાસ કરતો હોવાથી ગેરલાભમાથી જગ્યાને લાભ સેનાર બને છે, દુનિયામા યત્ન પણ ધુર નદી ઈન્જનારો આત્મા અનંત દુલભ આ જ્ઞાન ચારિત્રનો કે સામાયિકનો લાભ લઈ શકે છે કાજે કાજે આત્માના નિરીક્ષણ દ્વારા શુદ્ધ અધ્યવસાયમા રહેવાનો લાભ મળે છે કહિશ્ચક્ર વિગેરે ન હાવે તો ૬૪ શ્રવણા પુરો જ્ઞેવાનાં ચરિત્રો પામે તેમ ન બને તો ખીણુ ધાર્મિક વાયન રાખે ભણેવાનું પુનરાવતન થાય, નવું જોખાય નવકારવાળી મણાય આનુપૂર્વી મણાય મુઠમદારાજ સાથે ધમચર્યા થાય ખીજાઓને પણ ભણાવી શકાય છે આ નિરીક્ષણના સમયમા કે પ્રભુ પાસેની એકધારી ભાવનામા કર દોરને પ્રવેશ કરવા દેવામા આવતા નથી તે જાગૃતિ બનાવે છે પુષ્ટિવા આવકની આવી ચિત્ત સ્થિતતાના તેની જ ધણા વખાણુ થાય છે

પ્રશ્ન ૨૯—નમુનુલુ સેવન શક્યતઃ કેમ કરે છે ?

ઉત્તર—આ સુત કદંબાર સામાન્ય વ્યક્તિ નથી પ્રથમ દેવલોકના સ્વામિ સૌધમે દ હ તીર્થંકર પ્રભુમા આટલા જાધા ડુજો જેવા જેવા તે મુજબ અહીં જાવામાં આવ્યા છે મેરુ પર્વત ઉપર ૧૭ પ્રભુને જોળામા બેસાડ્યા તે વખતે આમ સવવાનો રિવાજ છે, સેવકને સ્વામિ પ્રત્યે કેટલો સન્ન છે ને કેટલી ભક્તિ છે, તેની ખજર સારે જ પડે છે કે જ્યારે તેમનું ગુણુ વણુ ન તે વારવાર કર્યા કરે અચાજ રામથી અનન્ય સેવકપણુ પ્રગટ થાય

છે સામાના ગુણોની આકર્ષી કરવા જે તત્વસતો નથી તે મોટી
 ભૂલ કરે છે, એમ આ સૂત્રમાંથી જાહેર થઈ જાય છે. ધ્વનિ નિકળે
 બર સજામાં પણ પરના ગુણોનું વર્ણન કરતા ઈશ્વર જેવાને પણ
 સહાય થતો નથી તે પણ આમાંથી જાણવાનું મળે છે. દેવે
 પરગુણની કંઈ કરવાનું કામ બંધી પર આધાર રાખે છે
 દુષ્ટ દિવાળે મિથ્યાત્વી આત્મા ગુણોની આટલી હદે પ્રસાદ ન
 જ કરે એ દેખીતી વાત છે. મિથ્યાત્વી સદેજે અભિમાની
 ધમકી અને દુરામદી હોય છે તે કારણથી તેનાઓ ગુણોની
 કંઈ કરી શકતા નથી. એવું તો આ ઈશ્વરના સ્થાનપર સમકિતી
 આત્મા જ આવી શકે એ કારણથી તે આત્મા પછીથી અજ્ઞતા
 ગુણોનું આરોપણ નહીં કરે અને જ્ઞતા ગુણોને પોતે છુપાવે
 પણ નહીં આ ૭ પણ એવો રિવાજ છે કે અમુક ઓદા પર કે
 અધિકાર પર આર્થ રી એમ જ જોઈએ અમુક ડીપ્રી સુધીની
 કેળવણી પામેલા માટેજ આ સ્થાન છે તે એમ બતાવે છે કે
 અમુક સ્થાન પર આવેલો આત્મા પોતાની અમુક ફરજ ત્યારે જ
 અ. કરી શકશે કે જ્યારે તે અમુક હ નો ફળવાએન કે અજિત
 હોય ગુણોની પ્રગટા કરવામાં પણ મોટા ઓદા પર આવ્યા
 પછી ધણી દિમતની જરૂર રહે છે કારણ કે તેમ કરનાથી પોતે
 હલકા પડે છે. નત્રના વિનય સત્યની ખોળમાં આવ્યા અનેક
 કારણો તેમાં હોય છે એવમાં વદના કરવામાં પણ તેવું જ છે
 વીતરાગ જીનેશ્વર ભગવતને નમસ્કાર કરવા અગાઉ તેમની સાથે
 ઓળખ થઈ હોય તોજ તે પ્રજ્ઞની આવા આવા અજ્ઞેડ નિરીક્ષણથી
 સ્પૃતિ કરી શકાય જેમકે હે પ્રજ્ઞ ! તું વિતામણીથી અધિક છે
 પૃથ્વીનો સાચો તારનાર નાથક તું જ છે તારા વિના આ
 ધરતીની પ્રજાનું રક્ષણ કેણું કરી શકે તેમ છે તું નિષ્કલક
 અજરામર, નિજસ્વરૂપ બોમી પ્રાણી માનવો સાચો મિત્ર
 મુક્તિ સુધી પહોંચાડનાર સાચો વળાવો, દિલકારી મામનો જ

પ્રપંચ, ઉત્તમ આત્માઓના હ વર્મા હ મેલને મારે જોના વાસ થયો છે તેના હે પ્રભુ' તારા જોના જીજ્ઞે ઉપાધારી કે જ છે ? દુનિયાકરમા જડે તેમ નથી જ આ વસ્તુ જોજ્ઞની વખતે મે વસ્તુ પ્રપંચ થાય છે એક તો સાચા નેતાની પસ કાઢી, અને જીજ્ઞે પોતાની નજણી કાઢીને એકરાર. પોતાનું માન ઉપારીને જી તો આવા નમરકારથી વાસ્તવિક સાચ થાય ■

ખીલુ એ કે પરોપકારના સેવા-વસ્તુમા જે રીતની આદતિ આ લીધે કરે બચવોતોએ આપી છે તે વિચારીએ ત્યારે એમજ માથ કે આપજો જ્ઞાપના કીડા કના પરમાયના કામો કરીએ છીએ ? એવે પ્રુજ માત્રમા નજર કરતા કરતા ઉપમા ઉપી જે જે ઉપમાએ હાથ લાગી, તે તે ઉપમાએ આમા સરખામણી માટે મૂખી છે જેવી કે સિદ્ધની પુકરી-કમગની, ચમદસિતની, દીપકની સૂપની, ચદ્રની અને સારથિ કે અર્ચન જેવાના રૂપક અપકારો તે સૂત્રમાં વજવાએતા છે હ મેલ્યાં એવો એક સાદો નિયમ કાલકારોતો, સાદિત્કારોતો, કે સાધરે પડિત વિદ્વાનોનો-દોષ છે કે લોકોની સમજ જે કાંઈ વર્ણન કરના સમગ્રવસ્તુ હોય, ત્યારે તે પ્રજાની હ મેલની ઝોગખીની પરિચિત અને નજરમા આવતી ચીજની સાથે સરખાવી સરખાવીને કહે ત્યારે સામગ્રીના જનનગને મારે ઉપરીને કહે અને જલદી ગ્રહા થાય

પાછતા જાતમા મુક્તિનુ પજુ વર્ણન કરાવુ છે એનો અર્થ એ કે-તે મુક્તિ કાંઈ કાંઈ જડ પદાર્થ નથી જ્ઞાન વિનાની તે જ દૂર વસેલી કાંઈ એક અનાદી મૂળ દુનિયા નથી પણ આત્માની સર્વોત્તમ એવો મુક્તિસ્થિતિ છે તે સ્થિતિની આ મુખ્યતાઓ છે, કે પ્રત્યેક જીવ કેવળજ્ઞાન અને કેવળ ચતુરજ્ઞાન નિયમા, હોય છે જેમ પ્રત્યેક નામ સુવર્ણચિરિથી પ્રખ્યાત થએલ જાહેર માટે

પ્રતિદાસ એવી સાક્ષી પૂરે છે કે અમાઉ એક વખત એવો હતો કે
 ત્યાંની ટેકરી પર તેજ પસી ચકે કે જે કાલ્યાણિયતિ હોય તેવી
 શિક્ષિ વિના ત્યાં સ્થાન જ ન મળે તેમ અહીં સમગ્રજી અભ્યાસ,
 દુષ્ટ કે પીડાનું મોક્ષમા નામનિશાન નથી અમલ ચિત્તા,
 અરિથર માનસ કે પરિચમણ જેવું દ્વાણ જ્યાં નથી જ્યાં રામ
 સવયા નથી પરાધીનતા કે પરવલપણ નથી, જ્યાં દુષ્ટનો અત
 છે પણ સુખનો અત નથી એટલે કે તે સુખ મળ્યા પછી
 તેનો કદીય નાશ થવાનો નથી તેવી તે મુક્તિ છે તેને મેળવવા
 માટેનો પ્રયાસ હો ડ્રણ ! અમારો ક્યારે ફળશે ? આજે સસારના
 સુખી દેખાતા બધાં માણસો સર્વાંશી સુખી હોતા નથી પૈસો
 હોય તો પુત્ર ન હોય પુત્ર હોય તો બેકાળૂ હોય, તે બધું
 સારું હોય તો જલ ન હોય કુટુંબ બહાણ હોય, તો શરીર
 સારું ન હોય, કે પાત્રી સારી ન મળે આવી અનેક અસમાનતાઓ
 અને પીડાઓના કારણથી સસાર મીઠાને બદલે ખારો ને ઝેર
 જેવો લાગે છે જેના લોભમા સુખતી આશા રાખી હતી તેમા
 મુઝવણો આવી જવાથી કુટ જતી જાય છે તેવા કાષ્ટપણ દુષ્ટો
 તે મોક્ષમા નથી એ ઉપરાંત બધી અજ્ઞાનજનિત અપૂર્ણતાઓ
 જે જે અહીં હતી એટલે કે—સસારમા જે દુષ્ટો સુખને રાકનાર
 હતા તેનો મોક્ષમા સર્વથા અભાવ થવાથી આબાધ એટલે પીડા
 વિનાનું તે સ્થાન છે એમ કદી સંકાપ

વળી તે મુક્તિના સમય જ્યાં જ્યાં ત્યાંથી કદી રાજીનામું
 આપવાનું હોતું નથી ત્યાંથી કોઈ હીરગીસ કરનાર નથી, કે ત્યાં
 જઈને અહીં કે આર મતિમાં કોઈ પણ સ્થળે પાછા આવવાનું
 નથી એવી મુક્તિ હો મત ! તમે જે મેળવી તેનો મને પણ ખપ
 છે, તેવા અતરના અવાજનો સર આમાથી નીકળે છે હવે આ
 મુક્તિનું વચન આપણને ભૌતિકિક યાન પણ કેવું આપે છે, તે
 જોઈએ તે સ્થાન આપણાથી સાત રાજ દૂર છે ઊંચે છે તેનું

૪૫ તાપ્ત યોગ્ય પ્રમાણ સ્વરૂપ છે વિગેરે વિગેરે તેનું લોકાલોકન
જ્ઞાન પણ આ સૂત્રમાથી નીકળે છે ત્યાં મળેલા પરમાત્માએમા
અત્રેના વિશ્વપુદ્ગલેવા દારણ ને કાયર ઓટમ બોજના કુદો કેમ
ચલા નથી એ મમજવા માટે આ સિદ્ધાન્તનું વળુન કરવામાં
આ પુ છે તે એ કે-ત્યા રોગ નથી, મમજામમન નથી પીડા
નથી ચચસતા નથી ઓટલેજ પોતપોતાના સપૂણ જ્ઞાનમાં તે
મવં આત્માએ લીન છે આ સૂત્ર બહુમથી એમ થાય કે
આપણા અત્વારના નર્મણતા (જે કે આપણુ દિદુસ્તાન પણ
આપણે ઈશુ પુણુ જોયુ નથી) હવે ખડેની જુગોળ ને
આપણે નણીએ છીએ તે સિવાયની તો હજી પણી મોની દુનિયાનું
જ્ઞાન બાળી છે તેનું જ્ઞાન પણ મેળવતું જોઈએ તેથી આકતરી
સનાહ આ સૂત્રમાં છે એટલે આપણે એમ કહી છીએ કે-
આવા સૂત્રોના અથ, ભાવાથ, અને સ્વરૂપ સહિત મહત્વનો
અભ્યાસ અને તેનું મનન કર્યા વિના જે કોઈ આ પ્રમાણિક
સૂત્રોનો માત્ર પાઠ કરે જાય તેવાઓ આ પ્રમાણિક સૂત્રોનો
ફળ લાભ કેવી રીતે લઈ શકે ?

૪૬ કિંચિ સૂત્રમા—પણ જુગોળ જ્ઞાન જેને સારું હોય
તેને જ વધારે રસ આવે સ્વર્ગ, મૃત્યુ ને પાતારતોફ એમ
ત્રણેય સોમની પિઠાણ તેમા કરાવેન છે બીજી એ કે-તેમા
નામનીયો નાજીતા અમણના જુદાવાં ન હોય તેવા તીર્થોની પણ
રુઝિત પૂજન અર્ચન, સેવા વિગેરે ને સૂત્રથી પ્રાપ્ત થાય છે
તીર્થયાનાનું પણ મહત્વ આમાથી નીકળે છે. તથા લોકમા
રહેના જિનજિઓનાં વહના પણ આ સૂત્રથી થાય છે પ્રતિમા
વહન પણ આ સૂત્રથી મિલ્લ થાય છે. વળી વહન કરવાનું
કહેવાથી સાધુ મહારાજને અને આવક વર્ગને જોડેને આ
સૂત્ર અનુકૂળ નથી શકે છે જેમકે, કલ્યાણ પૂજન કરવાનું
માત્ર આવક મયામનું કનઠા તથા છે, સાધુનું નથી

આ સૂત્રમાં નામ-તીર્થ કહેનાથી ચાર નિષ્પેષાથી સિદ્ધાંત
જાણનાની અને સિદ્ધાંતોના સ્વાદ્વાદ રહસ્યો પિઠાચારની સાધુ
મહારાજને પણ કર્તવ્ય સૂચના છે સાધુઓને બાવશ્ચુતિનું
વિધાન આથી આવી જાય છે

૩૦—જવતિ ચેષ્ઠાઘ સૂત્રમાં પણ ત્રીજી જુવનના ચેત્યોને વદના છે ?
ઉત્તર—જ કિમિ સૂત્રમાં પણ તે જ ત્રણ જુવનની વાતો છે એ વાત
સાચી પરંતુ તેમાં નામતીર્થોને જ નાના રમૂતિ છે ત્યારે આ જવતિ
સૂત્રમાં તે જ ત્રણ જુવનમાં રહેલા જે જે જિનચેત્યો હોય તે તે
ચેત્યોને જુદારીને ત્યાંના અપ્પલ પીનરાગ ના પોષનારા જિનમિત્તો
ના જ્ઞાનથી મન જેટલું ડુગ્ધિલ થાય તે દેહની અહીં આદ્યા છે
તીર્થરૂપ અને ત્યાં ચેત્યો ઓળા હોય, તેના કરતા સામાન્ય ચેત્યો
અધિક સખ્યામાં જ ન જ એમકે મુજબ રાજેશ્વરમાં મહાતે નાના
ગોટા ધર્મોએ હોય, પણ રૂપ્યાનિ પામેલા અને જોવા લાયક
સ્થળમાં મળાતા જે મુખ્ય હોય તે થોડા ને મળવામાં જ હોય,
તેમ અહીં સમજવું આથી એક બીજી સ્પષ્ટતા પણ થાય છે કે
તીર્થરૂપર્શના ધર્મી વખત થઈ શકે નહીં, કાંઈ ગોપવાર જ
થાય એક સ્થળે હોઈએ ત્યારે બીજી તીર્થ અચરપરકુ જ
રહે ત્યારે શુ કે વુ કે આવા કારણે સર્વ ચેત્યોન, સર્વ તીર્થોને,
અને ત્રણેય જુવના અબોધિક સર્વ જિજ્ઞાસુ સર્વઆમાન્ય
અપૂર્વ પ્રાગ્જ્ઞા મનમાં ધરીને અને બેઠા બેઠા તે સર્વ જિજ્ઞાસુ
જાવપૂર્વકની વદના કરવાથી અપૂર્વ લાભ આ સૂત્રથી
થાય છે પોતાના વદાલ દેખાડવા દુનિયામાં પણ એવો
બૌદ્ધિક વ્યવહાર જોવામાં આવે છે એમકે પત્રમાં લખાયું છે
'મારીવતી બેળીને રમણજો, તમને અહીં બેઠેબેઠ રોકહેડ ક્યા
જરાજર મારા નૂતન વર્ષાબિનદન પાઠવું છું, કે આ તારથી કે
પત્રથી નુ અગી ને તમે ત્યાં, ક્યાં મળ્યા જરાજર માનજો' વિગેરે
વેરી બધી પ્રથા પણ આવા મહાનુ મળીર સૂત્રોના અનુકરણરૂપ

અણપ જેમ ભારતવર્ષની ૪૦ કો ની પ્રજાની વળી ભારતના પ્રધાન સાથે અમેરિકા એકથી સંધિકરારમાં મદી કરે, તેમાં અહીંના પ્રજાજનોને ઊંડા વિશ્વાસ તરી આવે છે તેમ અદ્વિધી કરેલી તે તે જિએની વદના પવ્વ સ્વીકાર અને છે. રાજ વ્યાખ જ ક્યો કરવું, અને તીથ પવટને જુ ન નહીં એવું પણ મંદ્ર નથી જ્યો ન જઈ ચકાતુ દોષ તેમ રચાનેને હાડીને, જ્યા જતુ સમ હે પ ત્યા તે અવસર પ મીને મયા વિના ચાલે જ કેમ ॥ પત્તમાનનુ આધુનિક એક જ દષ્ટાત બસ છે કે રાજના તાર, રેસિફોન પત્ર વિમાનીસર્વિસ, રેડીઓ, ટેલિવિઝન વિગેરે એવીશે નાકના આતુ કતા, હતા પડિત જગદરથાવ નહેરના અમેરિકાના પ્રવાસથી અસર ઓર વધારે થઈ તેમ હમેશાં ધેર બેઠાં સ્મરણ કરનારને તીથસ્પષ્ટના કરતાનુ મન અવશ્ય થાય તે જગા કરીને અપૂર લાભ ઉઠાવે તેમાં નિશી લાભ દોવામાં ચકા હાપ જ નહીં આજ પ્રમાણે દર પા પડે ભાવના ભાવનારને પણ રાજ જિનમરિ જવાની આવશ્યકતા તો છે જ

પ્રશ્ન ૩૯— જનતા કેનિ સાદુ”નુ મુખજિનજિન સામે કેમ કરેવાય છે

ઉત્તર—જનતા પાસે જનતાની સ્મૃતિ ને પ એ સાદી વાત છે પરંતુ સાધુ । માં સામા પ કેવળ જનવને પણ આવી જતા દોવાથી તે મુખ પ્રશ્ન સામે નહેવાય છે મૂળમાંથી જ ને આપણે જોઈશું તો જણાશે કે જેમ દેવત્વની આવશ્યકતા માની છે, તેમ ગુરુત્વની પણ જરૂરીયાત માનવામાં આવી છે જેમ શેઠ એક મદ્યની વ્યક્તિ તો છે તેમ મુનિમ કે મેનેજર પણ વજન ને વ્યક્તિ નજીય છે તે પણ હજારો લાખોના સોદા માલિકના નામથી કરે છે તેમ દેવની વતી કેટલાક કાર્યો ગુરુઓને કરવા પડે છે દેવનુ કહેવું સજાવવાનુ કામ ગુરુઓને સોપેલુ દોષ છે મેંકને સ્વામી કામ સોપે તેમાં નવાઈ જેવું પણ નથી શ્રી વીર જનવાન પાત્રી રૂ હમર વર્ષો મુધી ગુરુઓથી જ શાસન નભવાનુ છે એટલે

ગુરુ પણ પોતપોતાના સમમક્ષમા ને જનિ થર્મા ઉપગ્રહ છે, એટલે
 અહીં આ વદના દોષ હોય છે નવપદ્યમા પદ્ય પરમેશીમાં, કે
 નવકારમાં પણ વીતરાગ જેવી સામે જ દુરત હમરથ ગુરુઓને
 પણ તેથી જ ગળ્યા વા છે દેવ કેવળતાની છે પણ ગુરુ તે મોટે ભાગે
 હમરથ જ મગરાને સહાય છે એટલે તે કારિગર્યમાં પણ સિદ્ધ
 સ્વરૂપ દેવની કોટિમાં એક દિવસ તે આસ્વાના જ છે, તે દિસાને
 અહીં ગુરુને વદના કરાય છે અને કે આ હમરથ ગુરુઓ મામાન્મ
 લેવાના નથી મનદક વચનડ અને દેવદંત્યો રદિન એવા
 વિરક્ત ભાવવાળા નિમળજીની પવિત્રાચરણવાળા સ્વસ્થ પુનિતા
 ભાઓ લેવાના છે તીથ પર દેવાનો જેમ અહીં પણ વચને
 વા વાનુ છે પામ કારતક્ષેત્રના પાંચ ઐરવત લેવા તથા પાંચ
 મનાવિદેહક્ષેત્રના એમ પદ્મ કમભૂમિઓમાં વિચરતા પવિત્ર
 મુનિવરોને વાદવાનુ આ સૂત્રમાં જણાવ્યુ છે તમ કરવાથી ભૂગોળ
 પણ શિખવાની જણાવી સાધ્ય અને સાધ્યમીની મહત્તા
 પણ જણાવી નિર્જાતાક્રમા પણ કમભૂમિના મનુષ્યો અને
 અકમભૂમિના મનુષ્યોનુ વર્ગીકરણ કરવા જણાવ્યુ છે તેનાથી
 એમ સિદ્ધ થાય છે કે દેવમતિમાં કોઈ દિવસ પણ સાધુ સાધ્વી
 હોતા નથી તેમ કારત, ઐરવત અને મહાવિદેહના ક્ષેત્રો
 સિવાયના લુગલીઆઓના ક્ષેત્રોમાં પણ સાધુ હોત શકતા નથી
 તેથી આ સમજવા તિર્જાતાક્રમુ દિક્ષુ દ્વાનુ જરૂરી છે
 તે હનુમાં તેને અભ્યાસ ભાગોતિદ્ધ દરિયી પણ કરવાનો
 રહે છે નારક ગતિમાં પણ સાધુ હોતા નથી કેવળ મનુષ્ય કાય
 જ એવો છે કે જ્યાં સાધુ જાની મુક્તિ મેળવી શકાય છે
 મનુષ્યોમાં જ તે પણ અકમભૂમિના નહીં, અને અનાય દેશના
 મનદકથી, વચન દકથી ને કાયદકથી નિરતર દકાતા મનુષ્યો
 પણ નહીં તેડુ અહીં સ્પષ્ટ થાય છે

આ શાસન મૂળથી જ એવુ નિર્માણ છે, કે તેમાં ગુણ હોય

ત્યાં જ આકર્ષાવાનું શિક્ષણ મળે છે તે આ એક નાના દર્શાતથો સમગ્રથી કે આચાર્ય મદારાજ નવકારવાળી મણવામા પાંચમા પ ને મળે ત્યારે તેમા સાધુ પેતાથી લઘુપદે હોવા છતાં સાધુને નમસ્કાર કરે છે । પોતે આચાર્ય છતાં સાધુપદને વાટે છે । કારણ કે સાધુ પં. પણ એક ઉપકાર કરનાર પં. છે સગી સગીનું ઘરણુ લે તેમાં કાંઈ બહુ મહત્ત્વ હોય નહીં, પણ આવક કે શિષ્ય રેરાગી યુસ્તુ ઘરણુ રાખે તેમા મહત્ત્વ છે તેમાં પણ અતરની અભિલાષા તો યુસ્તુના પણુ વધ ને પૂજ્ય એવા શ્રી વીતરાગની આજ્ઞાની ઉપર અતિશય મહત્ત્વ છે

પ્રશ્ન ૩૨—નમોડહંત્ર સૂત્ર તો નવકાર મહામત્રનો સંક્ષેપ જ છે ને ?

ઉત્તર—પાંચે પરમેશ્વરો સમઠ આ દ્વિધાન્નાના સૂત્રમાં છે તો ખરા તેમાં ના નથી પરંતુ નવકાર મત્રની જેમ તે સૂત્ર શાશ્વત નથી શાશ્વતના મત્ર નવકારનું અભજન ને અનૈકિક પ્રસાવકપણુ છે ૬૮ અક્ષરના નવકાર મત્રથી નિર્જરા પણુ અભજન જ થાય નમોડહંત્ર સંસ્કૃતમા છે ને નવકાર તો અર્ધમાગધી બાષામાં છે કહેવાય છે કે આવી રીતે બધા સૂત્રો અને આત્મોને સંસ્કૃતમા ફેરવવા માટે વિચાર કર્યો, તેટલાથી તીર્થંકરની મહાન આશ્વાતનાનો દોષ લાગ્યો આ બાષા સર્વસામાન્ય બને અને આત્મા-મોખાલ ઉપકારક નિવડે એમ જાણી દેખીને તો મણુપર ભગવાને આ અર્ધમાગધી-આકૃતમાં આત્મ સૂત્રો વિગેરે પ્રધોતી રચના કરી છે તેથી તો તે પાપના પ્રાપચિત્તરૂપે રાજાએને યુગ્મવાનું આભુ, ને તે પૂજ્ય આચાર્ય ભગવાન શ્રી સિદ્ધસેન દિવાકરચરિ મદારાજે રાજા વિક્રમ વિગેરેને પ્રતિમોખ્યા જો કે આ નમોડહંત્ર સૂત્રનો તો પૂરના ગાન-અભજનામાંથી ઉદ્ધાર કર્યો હોવાનું પણ કમન છે જેમ નમુત્યુષ્ણ સૂત્ર કાંઈ કાંઈનું બનાવેતું નથી, એ તો અનાદિના શાશ્વત સનાતન

મુત્ર જેવું છે. ઇદ મદારાને એક તીર્થ કરી સજવાનના જન્મ થતા જન્મ કરી તેમ જનના તીર્થપત્રનોના જન્મસમય તે ને વખત દેવેદ્ર એ રાવના કરે તે જ ના મદત્વમર્થો સ્થળ પર સમકિતપરી પુરવરાત છવ આન તે તથા તેમ અવધરે વાવનીના આ રાવના જ તે કરે આન તે મુત્ર આજુ છે એમ કહેવાય નહીં, તેથી જ રીતે આ નરકાર મન મારે પણ નમજુ નમસ્કાર મદામન સાધન ન વાળી જ પ્રમાણિક છે

મદદ ૩૩—૧૫ પરમે આને એ સદ્યો સ્થાને જો નરપા સાથે મે સજ્ય છે

ઉત્તર—જેટલો સજ્ય મંગલો જન માપરને ન જાતે મદત્વમર્થો સજ્ય પાયાસન કે કાચ તાપને જન સરકાર કે મનરને દેવ છે તેલે સજ્ય નરપદને જો પરમેશ્વરો છે આદમ જોને કાવમાથી ઉદરનાર તપ માં અરિહત અને સિદ્ધો જેવું છે તે દેવનુ સામન મંગલનાર આચાર્ય—ઉપાધ્યાય અને સાધુ ગુરુમર્ગ છે જેમ આરતમા રહે જો આરતના કાચા સામનને માનવાનુ દેવ તેમ અગિતના રાવનામાં આરતના અગિત્યો તીર્થપતિની આગ જો સાથે રીધા ને નિષ્ટ સજ્ય રાખનાર રાવી નેમ્મએ તે પાચ પદ્ધિ પછીના જે હસન જાન, ચારિત્ર ને તપ તરીકે આર પદો છે તે આત્માના જનત રનાદિ ગુણોરૂપ મર્મ છે તપથી આત્માની અનત મર્મિત્યો અનત સ્થિતિઓ અને અનત જગી રિક્સિત યાચ છે એટલે અરિહતો દર્શન જાન ચારિત્ર અને તપોમય છે નવ્યમ ઉપાધ્યાય અને સધુ પદના માન આત્માઓ તે આર પદના ખપી છે સર્વ કમયો શુદ્ધ થતા એટલે સિદ્ધ થતા સેવાવરથાવાળા આચાર્ય, મેતાના તે દ્યનાદિ ચારને શુદ્ધ કરવા ચાર એ નિર્લેપી અરિહતને અને મિદ્ધોને જપે, રાવે રમરે જાને, પૂજે, અને ગુજીનીન કરે છે

ક્યારો ૭

સામાયિક ચૈત્યવહનના સૂત્રો (૪)

મસ ૧—કોષ, લોક વિગેરે આત્માનું શુ બગાડે છે ? કે નથી તેને
હેવ કહેવાય છે ? શુ સામાયિકમા તેનો ત્યાગ થવો જોઈએ ?

ઉત્તર—એ ચાર અતર સત્તુઓ છે સરીગ તથા મનમાં સતાપ પે ।
કરનાર એ અસચિ કરતલ ને આત્મામા કાઇ હોય તો તે કોષ છે
તે વૈર-વિરોધનું મુખ્ય કારણ હોવાથી આત્માને તાતિરપ સુખનો
અનુભવ થવા દેતો નથી જેમ મેલેરિયાનો પ્રતિકાર ક્ષીનાઇન
છે, તેમ કોષને ક્રિયાનો પ્રત્યુપાધક્રમા છે સામાય મનુષ્યમા
ક્ષમા આવી શકતી નથી તેથી કહેવાય છે કે વીરનું જૂલજૂલ ક્ષમા
છે આત્માનો ખીજે શત્રુ અભિમાન છે વિતલ વિદ્યા પ્રિયજ
તથા પુરુષાધનો ધાતક તથા વિવેક-ચક્ષુને મહાન્ નુકસાન
પહોચાડનાર માન જ છે તેને ક્રિયાનાર નમ્રતા છે ત્રીજો દુશ્મન
માયા છે અસત્યની જનની, શિવગદ્ગદને હેઠનારી કુદાડી,
મિથ્યાત્વ અને અજ્ઞાનનું મૂળ સ્થાન તેમજ પારમની સાથે
પોતાનો પણ ક્રોધ કરનાર એ માયા છે તેનો શોધક ઉપાય
નિખાવસતતા છે હમ્મે લોકો તો શુષ્કોનો નાશ કરનાર એક
મહાન્ રાક્ષસ સમાન છે તે અનેક દોષોની ખાણ છે દુ ખરપી
વેનોને વધારનાર તથા પોષનાર એ લોભ જ છે તેથી તે લાભ
છે તેનો ઉપાય સતોષ છે

જેમ પ્રજ્વલિત અગ્નિ વિના ખાખનું સોનું શુદ્ધ થઈ
શક્ય નથી, તેમ ઇન્દ્રિયોને કાબૂમા લાભ્યા વિના અનાદિથી
આત્માના મિત્રા થઈ એકેના આ ચારે ચોરોરૂપી ક્યારો છતી
સહીતા નથી તે ઇન્દ્રિયો પર વિજય મેળવવા માટે આ સામાય
યિકનું વિધાન જલ્દ જ મદદનું છે ચારે કપાયો ચારે મત્તિઓમાં

અભાવનાર દોવાથી આત્માના યુગ્મ સમાન કુણુ છે આત્માનું
બદ્ધ બન્યા નાર દોવાથી તે ચારેન તેવ એટલે તેમજ્ય કોટિના
કહેલ છે

આ ચારે કાણે સાચ મુદ્દ કરમ આત્મા જ્યારે સામા
યિક સમ્પત્તિ બેમે, ત્યારે આત્માએ ચર જાવના બંધની જોઈએ
(૧) સુતે છવે માગ મિત્ર ન કે જ મારા સુત્ર નથી તેમ
માનવુ એ મંત્રીઆવના બ (૨) સાસનમાં રહેલા મુજવાન
આત્માએને જો ને બાન બાનદ અનુભવવે તેની પ્રજિવત
અક્તિઓની ઉપર દેહ કરવે નહીં ને મુદ્ધિ અથવા પ્રમોદ
આવના કહેવાય છે (૩) દાન-દુષ્ટીને દુષ્ટી તેનો તિરસ્કાર
કર્તા વિદ્યા પાનાનાથી યાજ્ય મળાય કરી તેના પ્રતે મુદ્ધાનુભૂતિ
દર્શાવવી તેને કહેવાય આવના કહેવાય છે તથા (૪) મિત્રામતના
દોરવાએલા જોએ સાચ મિત્રાતોયા વિપરીત પ્રતિતિવાગા દોષ,
એવલ કે જિ સાના પાપગુણો દોષના ન દોષ, વળી તેમા ધર્મ
માનના દોષ અનકેલુ શુદ્ધ કરવામાં અમત રજના દોષ અને
વળી જોએ જળી જોઈને ખેડુ કરી રથા દોષ, તેઓને
સુધારવા માટે સુયોગ પ્રવલો કરવામાં આવે તો પશુ ઉચિત
માર્ગે વળી સકતા ન દોષ તેઓને પિછાર્યા વિના એ પપિજ
દોષો પાપ કરી દુર્મતિએ જવાની માપના કરી લા દો તેમ
માની તેની ઉપેક્ષા કરવી તથા થીતરામ નજના શુદ્ધ સિદ્ધાંતથી
વિરુદ્ધ નરપણા કરી ઉમામ દેતાનના દોષ નેમની કુમતિ
સાધવાની નીતિ દેખી રચવ દુષ્ટિ ધારણ કરી, ને મહેની પ્રત્યે
ઉદાસીન બાર ધારણ મરે તે માધ્યમ્ય અથવા ઉપેક્ષા આવના
કહેવાય છે એવી જાવનાઓથી વામિત બની સામાયિકમાં
ગાંતાવરથા કેળવવી જોઈએ

પ્રશ્ન ૨—પ્રાવરના વતો માય સામ પિકને કાઈ સમ્પત્તિ છે? સામા
પિકનો રહસ્યાય શુ છે?

ઉત્તર—હા બાર પ્રતેમાં એક જન સામાયિક નામે પણ આવે છે પણ
 જે બ્યમ્તિ કોઇક દિવસ જ સામાયિક કરે તેથી તે જનધારી
 કહેવાતો નથી. ‘ઉભય દક પ્રતિકમણ સાથે વર્ષમાં અમુક
 સામાયિકો દુ કરીશ’ તેવી પ્રતિષ્ઠા સાથે જત હિચ્ચરે તે જન
 ધારી કહેવાય. જો કે મૂળ સામાયિક સૂત્ર પણ પોતે પ્રતિષ્ઠા-
 અર્થ જ છે એ સૂત્રમાં સૂત્રમાં પ્રજ્ઞ સારાવ છે, કે જે
 ભગવાન ! દુ સામાયિક કરવા હચ્છુ છુ દુખી સસારમાં
 ખાસ તો ધણી વિચારણા બા. સામાયિકની હચ્છને પુષ્ટિ
 મળે છે પછી શુક મહારાજ સમક્ષ રજા મળે. ૫૪
 સાવધને ત્યાગી સમતા સ્વીકારાય છે જાણુ નામ આશ્રવ
 તત્વનો નિરોધ અને સવર તત્વનું અવતરન કર્યું કહેવાય
 છે બાર પ્રતેમાં કમ અનુસાર પાંચ અનુવત, મણુ શુણ્ણન તે
 પછી ચાર શિક્ષાનત (૫+૪+૪+૨) આવે છે તે શિક્ષાપ્રતેમાં
 સામાયિક પ્રથમ છે શિક્ષા એટલે સાધુ ધર્મનો અભ્યાસ થાય
 છે વાત પણ સાચી છે કે સાધુ મહારાજ જ્ઞવજ્ઞવતુ સાધુપણ
 સે. આ તો મુદ્દત કે એ ધરીતુ માવ છે આખી જિહ્વિનો
 સમતાનો આસ્વા. કેવો હોય, તેને મેળવવાનો આ પ્રયાસ છે
 તેથી તે સાધુઓની ઉપાસના પણ કરે. વહોરાવવાથી,
 સાધુ પાસે પૈપથોપવાસ કે દેસાવમાયિક કરી સવમીઓને
 અતિથિ સવિભાગમાં પ્રતિવાળી તે એમ કચ્છે, કે દુ સામાયિક
 ભાવને વધારે પોષણ આપુ. ચારિત્ર એ સામાયિક સ્વચ્ચ જ
 છે સામાયિક એ આત્મા જ છે એકદરે જોતાં સમજશે
 કે કર્મ ભવે સૂત્ર અને સામાયિકમાં કેટલું બધું તત્વ
 સમાજેતુ છે ભવે શાખથી તારક ગુરુમહારાજ પ્રત્યેના
 અપૂર્વ આન્દેશાવ તથા નિયમગુણનો વિકાસ, સામા-
 યિકથી સમજાવનો આદર્શ, નિયમ શાખથી પ્રતિજ્ઞાનો
 પ્રમ, સાવધ પાપો તરફ અજાગમી, તેના ત્યાગમાં આનંદ,

આત્મનિદા, ગુરુ ગમન પાપોનો પ્રયત્ન કરવો વિગેરે
આત્મગુણોનો વ્યાપાર કરવા સામાયિક એક આનંદ-
ધામ અને બહારરૂપ છે

પ્રશ્ન ૩—દાન વધે કે સામાયિક ને ? તેમાં ફગ ફાનુ વધે ?

ઉત્તર—દાન ગીત, તપ ને જ્ઞાન એ ચાર પ્રકારનો ધર્મ છે તેમાં દાન
પ્રથમ છે તદ્દગીનો મોઢ ઉતરે ન નીનિતા ધનથી દાન આપે,
તે જોઈ પુણ્યસાળી જ કરી શકે ને પશુ કોઈ દાનેશ્વરી રાજ
ને રાજ વાળ સાખ આડી મોનનુ દાન આપે તો પશુ તેના
કરતા એક આત્મા સમસાવવાનુ ઉત્તમ સામાયિક કરે તો તે
સામાયિકનાલો ચક્રિનાલો ગયાવ હ આનુ બનુ માહાત્મ્ય
સામાયિકનુ છે સામાન્ય માનમાં વિચારીએ ના જજુશી કે સદ્ગુણ
દાન દેવામાં માત્ર લક્ષ્મીના જ થોડો મોઢ ઉતારવા પડે છે,
તેમાં સસારનો ભાગ કરી પાનુ ધ્યેય તેનુ નાવ કે નહીં
પશુ દોષ ધન આપવાનુ તો હજી ને કારણ કે તેમાં પોતાની
નામના યે યાવ છે નશકીતિ પણ દેનાવ ૧ આગર ૧ પ્રતિજ્ઞ
વને છે પણ સામાયિકમાં તો બહુ બધનો દોષ છે એક દેશનો
બેસી રહેવાનુ કાંઈ સાથે મરકરી કા યાવ નહીં કે જૂઠું બોલાવ
નહિ, દબાર રૂપિયાની કમાણી દોઢ તેવો પશુ મધો થઈ શકે
નહીં મદામહેનને કુરસદ દાદીને સામાયિક થઈ શકે છે પણ
ગતિમાં કે દેવગતિમાં આનુ સામાયિક થઈ જકનુ નથી ગાટે તે
દુર્લભ છે જેમ મોટુ તેમ તેના આદક બધના આરાવક
બહુ જ ચોક્કા હોય છે, એવુ ડુનિયામાં પણ દેખાય છે

પરંતુ—રસ્તામાં પણ દોષ તો વાધો નથી હોતો જો કે
હીરા, સોનુ કે પૈસાની થેલી ધરમાં પણ છુટી મૂકાની નથી
જેમ વેપારીને પૈસો પ્રાણ સમાન છે, તેથી તે ધરમાં કે પેટીમાં
ન્યુસ પેપરની જેમ ૧૦ ની કે ૧૦૦ ની નોટોને જેમ તેમ
રખડતી મૂકતા નથી એવડો વચનારો જૂનથી પણ રૂ. ૧૦)

દશની નોટમાં એવમનુ થઈને ગાંધી આપવાની મૂર્ખાઈ કરતો નથી કારણ નોટની કિંમત તેણે આડી છે તેવી જાણીને આત્મા અપારે સામાયિકની કિંમત આકેતા સીખરી ત્યારે તે વિશુદ્ધ કરવાની તો કાળજી વિશેષ થશે. ગાંધીકારો તો ભાંસી કહે છે કે-મામા પિંડ કહે તેટલો વખતે સાધુની સાથે સરખામણી કરવા લાયક આવક અને છે એટલે સામાયિક ન કરનાર આવક કોઈ ખીજ સરખામણીએથી માધુની સાથે તુલનામા ટની શકેતો જ નથી સાધુપણ બહુ જ ઊંચી વસ્તુ છે અરો પણ સરખામણી કરવા જેવો આવક એ જનતો હોય, તો તે માત્ર અપારે તે સામાયિક લઈને એસે ત્યારે જ તેમા ધણાં કામ્બો છે

હા ત. સામાયિક એ જીવી અપૂર્વ વસ્તુ છે, કે તે વખતે મનાજનો કે અલુપ્તોનું તેમાં પાનન થતુ કેમકે છે હાથે છવ નિઠાવને તે અમન ન આવે છે માટે જ સામાયિકમાં આવક મેરો દોષ ત્યારે તેમાં સમાનતા આવે છે સાધુની જેમ તે પણ સામાયિકમા જુદું મોજનો નથી ચોરી કરતો નથી શિયળ પાનન પણ સાફ કરે છે પેમા ટમ ને વ્યાપાર પંજુ નથ કયો દોષ છે ખાવાપીવાનું પણ નથ કયું દોષ છે સામાયિકમા મન વચન કાવાની પર્વતતા સારમાં સારી દોષ કહે છે કારણ કે જરીઃ મારુ નિરાશી ને શુદ્ધ દોષ છે અશુચિને દૂર કરીને સારા કપડા પહેરીને તે બેચેન દોષ છે વળી જિન પૂળ કરતી વખતે પણ મમાનતા સાધુમહારાજ સાથે આવી શકી નથી દાન દેવાથી રાત્રે નહીં ખાવા માત્રથી ઉકાળેલું પાણી પીવા માત્રથી, સાધુ મહારાજની સાથે સરખામણી કરીને દોષમાં ઉતરી શકાતુ જ નથી. માત્ર સામાયિકથી જ તુલના કરી શકાય તેમ છે એ જ કારણથી એમ કહેવાય છે કે પૂળ જાતા, દાન શિયળ, શુભકર્મ સામાયિકની સેવા, વિગેરે જે કાર્ય કરે તેના લાભ મળવા છતાં પણ સામાયિકરૂપ વિરતિ વિનાનો વખત નિષ્ફળ

આત્મનિદા, ગુરુ સમક્ષ પાપોનો પ્રકાશ કરવો વિગેરે
આત્મગુણોનો વ્યાપાર કરના સામાયિક એક આનન્દ
ધામ અને બ્રહ્મરૂપ છે

પ્રશ્ન ૩—દાન વધે કે સામાયિક વધે ? એમાં કયું ફાનુ વધે ?

ઉત્તર— ૧૦ શ્રીન તપને જ્ઞાન એ આગ પ્રકાશનો ધમ છે તેમાં દાન
પ્રથમ છે વક્ષીનો મોહ ઉતરે ન નીનિના ધનથી દાન આપે,
તે રોષ પુણ્યશાળી જ કરી શકે તેવો પણ કેવલ દાનેશ્વરી રોજ
ને રોજ સાખ સાખ ખાડી મોનાનું દાન આપે તો પણ તેના
કરતા એક જાતમાં સમજાવવાનું ઉત્તમ સામાયિક કરે તો તે
સમાનિકનાજો અધિપાતો મળાય છે આનું બહુ માહાત્મ્ય
સામાયિકનું છે મામા વર્તણૂકથી વિચારીએ તો જાણીએ કે લક્ષ્મીનું
દાન દેવામાં માત્ર વક્ષીનો જ થાડો મોહ ઉતરેવો પડે છે,
તેમાં સસારના ત્યાગ કરી દેવાનું ધ્યેય તેનું હોય કે નહીં
પણ રોષ ધન આપવાનું તો હજી નવે કારણ કે તેમાં ગોતાની
નામના યે જ્ઞાન છે વચાકીતિ પણ દેવાય છે આગર ને પ્રતિકા
વધે છે પણ સામાયિકમાં તો બહુ જવનો હોય છે એક ઠેકાણે
એસી રહેવાનું તાલ સાથે મશ્કરી દેવા થાય નહીં, કે જૂઠું જોનાય
નહીં, દળર રૂપિયાની કમાણી રાખ તેવો પણ ધધો થઈ શકે
નહીં મહામહેનને કુરસદ કાળને સામાયિક થઈ શકે છે પણ
ગતિમાં કે દેવગતિમાં આવું સામાયિક થઈ શકતું નથી માટે તે
ફલજ છે જેમ મોઘુ તેમ તેના આંતરિક અંધના આરાવ
બહુ જ જોડા હોય છે, એવું ડુનિયામાં પણ દેખાય છે

પથરા-રસ્તામાં પણ હોય તેનો વાધો નથી દોતો જો કે
દીરા, સોગ કે પૈસાની ચેની ધરમાં પણ છૂટી મૂકાતી નથી
જેમ વેપારીને પૈસો ગ્રાહ્ય સમાન છે, તેથી તે ધરમાં કે પેટીમાં
નુસ પેપરની જેમ ૧૦ ની કે ૧૦૦ ની નોટોને જેમ તેમ
રખાતી મૂકતા નથી એવડો વચનારો જૂનથી પણ રૂ. ૧૦)

દયની નોટમાં નેચાનું પકિત બાધી આપવાની મૂર્ખાઈ કરતો નથી કારણ નોગની કિમત તેણે આકરી છે તેવી જ રીતે આત્મા આપે સામાયિકની કિમત આકરના શીખમે ત્યારે તે વિશુદ્ધ કરવાની તેને કળજી, વિશેષ યશો સાચકારો તો ત્યાસુધી કહે છે કે-સામાયિક કરે તેટલો વખત આધુની સાથે સરખામણી કરવા લાયક માનક બને છે એવે સામાયિક ન કરનાર માનક કોઈ ખીજી સરખામણીઓથી સાધુની સાથે તુલનામાં ટકી શકતો જ નથી સાધુપણ બહુ જ દિગ્વી વસ્તુ છે અગે પણ સરખામણી કરના જેવો આવક લે બનતો હોય, તો તે માત્ર બ્યારે તે સામાયિક લઈને બેસે ત્યારે જ તેમાં ધણા કામણો છે

દા ત સામાયિક એક એવી અપૂર્વ વસ્તુ છે, કે તે વખતે મહાનરો કે અણાનોનું તેમાં પાવન થતું દેખાય છે હવે શ્રવ નિકાવને તે અજાન ન આપે છે મઠિ જ સામાયિકમાં આવક બેસે હોય ત્યારે તેમાં સમાનતા આવે છે સાધુની જેમ તે પણ સામાયિકમાં જૂકું બોલતો નથી ચોરી કરતો નથી શિયળ પાવન પણ સારુ કરે છે પૈમા ટકા ને આપાર પણ બધ કયો દોષ છે ખાતાપીવાતું પણ બધ કયું દોષ છે સામાયિકમાં મન વચન કાયાની પવિત્રતા સારામાં સારી હોઈ શકે છે કારણ કે હરીર સારુ નિરોગી ને શુદ્ધ દોષ છે અશુચિને દૂર કરીને મારા કપડા પહેરીને તે બોલેલ દોષ છે વળી જિન પૂજા કરતી વખતે પણ સમાનતા સાધુમહારાજ સાથે આવી શકતી નથી દાન દેવાથી રાત્રે નહીં ખાવા માનથી ઉકાલિતું પાણી પીવા માનથી, સાધુ મહારાજની સાથે સરખામણી કરીને હોડમાં ઉતરી શકાતું જ નથી માન સામાયિકથી જ ઘુલવા કરી શકાય તેમ છે એ જ કારણથી એમ કહેવાય છે કે પૂજા બાજા દાન, શિયળ, ગુરુભક્તિ સાધર્મિકોની સેવા, વિશેષ જ કાંઈ કરે તેનો લાભ મળવા છતાં પણ સામાયિકરૂપ વિરતિ વિનાનો વખત નિમ્બળ

પ્રાપ્ત મયો સમજવો નિષ્કળ એના જ કારણથી કહેવાય કે જ્યાંસુધી આત્મામાં મમતા આવતો નથી, ત્યાંસુધી બીજી પૂજારી ક્રિયાઓ ક્રોધાદિના ગેભરાળા રૂપે થએલી કે થતી હોય તો તે વખતે કલ્પ સસાર વધારવા માં ફળમાન પરિણમે, આપણે તથા કહી શકીએ કે-સામાયિક તો આત્મિક શક્તિઓને ખીલવવાનો એ જ બગીચો છે, મોક્ષમાર્ગનો મગવ ફરનારો છે, ચારિત્રનો સાગ છે, ક'યાલનો પ્રાણ છે, ભાવિના અવ્યુદયની મગવ નિશાની છે અને ઉત્તમ તપ પણ છે

વળી પણ કહેવાય છે કે-કોડો જ મો સુધી તીન તપ કરતા પણ જીવ ને કમોને ખપાવી શકતો નથી, તે કમને સમજાવથી યુક્ત આત્મા અધી દણમાં ખપાવે છે તપસ્વીઓને ધન્યવાદ આપવા જોઈએ, પણ તે તપમાં કોઈ આવનાનો થયો સભવ છે અથવા કોઈ માયાથી તપ કરે, તપ કરીને કોઈ સાથે વેરઝેરની પરપરા વધારે અમાઓર વૃત્તિ હોડે નહો, તો તેવા કરના સમતાની અઠધી ફાણુ શુ ખોટી ? એમ કહીને સામાયિકને એક ઉત્તમ તપ તરીકે પણ લેખ્યું છે

પ્રશ્ન ૪—જગમિતામલિ સુવમાં મંદિર અને મૂર્તિનું વિધાન ૨૫૬ છે, પણ કાઠને તે ન મમે તો ?

ઉત્તર—આજની દુનિયામાં આકૃતિ (જાવતુ), પ્રતિફિત (Photo) કે મૂર્તિને કોણ માનવું નથી ? સ્થાનકવાસી મુનિવરોના ફોટાઓના દર્શન તેમનાજ ભક્તો કરે છે, આનક બધાવી તેમાં પૈમા આપ નારના ઝાંખત પેઇન્ટ મેટાની અનાવરણુ વિધિ મોટો મેગાવડો કરીને કાઠમાઠથી થાય છે ગામ જઢાર જામ ત્યારે તીથભૂમિઓની સ્પષ્ટતા કરી પૂજારી બધું કરે છે એટલે તેઓય મૂર્તિને નથી માનતા એમ કેમ કહી શકાય ? મૂર્તિપૂજા એ તો માનવસ્વભાવમાં જડાયેલી ને વણાએલી નસ્તુ છે એટલે કે જાણકથી જઢો પવંત

સદ્ ગ્રામ તેની ગ્રામ ને ગ્રામ પ્રકારે ઉપાસના કરે જ નિરો
અમવા, ચિત્રેલાળા હાપાઓ વાગ્યી ખૂસ થવુ, નિચાળમાં દોઈમ
સિખરી, માતાપિતાની દેહનેતાઓની અથવા ધર્મગ્રંથોની હમીઓ
ધરે કે દુકાનમાં દાંતરી તે જોઈને સચારે તેને વદન કરવુ
દાય જોડવા બદ્દમાન કે વુ, રાજપાટની સમાધિ કે અરિયક બને
નમન કરવુ બ્દાણ દેહનેતાનો ફોટો મોટરમાં રાખી સત્કષ્ત
નીકળે તેમાં લગ્ન ભેલો, તે ફોટાઓનુ સમાન કરવુ સિનેમાઓ
દરદમેશ જોવા કરવા પુસ્તકોનો મતકાર-સમારભ કરવો દેહના
ધ્વજની પામે જ્વજવદન કરવુ, તેમાં બામ ભેલો, અત્યારે દમ ત
ન દોષ તેવાઓનુ એક વા ખીગ પ્રકારે સમાન કરવુ, એ
અથા મૂર્તિપૂજને પેપલુ આપનારા જ પ્રકારે છે તેમાં તે
કોઈનાથી પછુ ના પાડી રાક્ષા તેમ નથી

જો કાત્યવિતે વિચારવામાં આવે તો જાણારો કે વીતરામ
ની મૂર્તિ તો વીતરામનાને વાદ કરવાનારે છે મનને વદ કરવા,
કાપનાને સિધર કરવા, તથા અધ્વવસાપોને શુદ્ધ કરવા, યાની
પુરોએ જે જે ઉપાધો બનાવ્યા છે તેમાં મૂર્તિ તો એક
પ્રખ્ય સાધન છે. તેનુ રમરજુ કરવાથી, તેનાં દર્શન બને
પુજા કરવાથી, મૂળ પુરોષનુ સન્માન થાય છે તેનુ ચરિત્ર
બને કથન આપણી સામે તરવરવા લાગે છે એ બાંધ્યો જોવાથી
આપણને તેમના જોવા થવા પ્રેરે છે અગિનુ વિરોધી તત્ત્વ જેમ
જળ છે પુષ્પનાનો પ્રતિપક્ષી યુજુ જેમ ઉતરતા છે, તથા દુર્જનને
ધોડા મેલા લાયક અને દુર્જનતાનો નાશ કરવા, જેમ મુલમનન
પણ ન્યાયીપણુ કે સત્તનિધના છે, તેની જ રીતે નિયયો અને
ખાધોની ઉપર વિજય મેળવવા માટે શ્રી વીતરામ ભગવતોની
મતિની અપૂર ભક્તિ એ અનન્ધ સાધન છે જિનમૂર્તિને દેખાને
બિહિવોમાં સદ્ભાવના અને શુભ અધ્વવસાપોનાં પૂર વદે છે
શ્રી તીર્થંકરેવનુ રમરજુ અધ્વવસાપોમાં શુદ્ધિ લાવે છે વિચારોનુ

વહેણ જિનાગાને અનુસાર વહેતા માટે છે જેમ જેમ વધારે રમરણ અને વીતરાગનાની પિંગણ થાય છે તેમ તેમ જિનેશ્વર ભગવાનના આગમો પ્રત્યે ઊંડો આનંદભાવ પેદા થાય છે.

મુખ્યત્વે મૂર્તિ તો જૈન દયનનુ મહાનાભયુ ભાવના ઓતુ મૂન છે એ પ્રતિમાઓ તો જૈનત્વને દીપાવનારી ભાવના ઓતુ મુખ્ય કે દ છે તેનાથી સુતોજિન દેખાતા જિનમ દિરે તો પ્રાચીન અને પુરાતન જૈન સનાતન સંસ્કૃતિના હિતમ પ્રતિકો છે મામુદાવિક સમાજમા અથવા વ્યક્તિગત હવે ભૂગિકામા ધમ ભાવાનુ ગીજરોપણ કરવા માટે સર્વોત્તમ સાધન શ્રી જિનપ્રતિમા જ છે તદ્વચ દૃષ્ટિથી વિચાર કરનારને આદતુ કથન હીચા જેવુ રપટ દેખાડનાર વનશે જ કારણ કે શ્રી જિનેશ્વર દેવો ગુણોના પ્રકરણ છે એટલે તેમની ચાદગીરી માટે તેમની પ્રતિમા પણ મળણરરપ છે હુબ છે ને મુખ આપનાર છે તે કારણથી જિનખિઓ કરાવનાથી આપણે આપણા આત્મા ઉપર મોટો ઉપકાર જ કરી રહ્યા છીએ એમ કહીએ તો ખોટું નથી તીથભૂમિઓની પણ શાખા શ્રી જિનખિઓ મિરાય કયાથી આવી શકે? તીથભૂમિ કે જિનમ દિર તો જૈનોતુ અને ધર્મનુ એક મહાન ગૌરવ છે અમેરિકામા જૈન તીથ નથી, તો જૈન ધમ પણ કયા છે? મૂર્તિનો મિશ્રણ કરનારા જે જે સમ્રાટો જૈન સમાજમા પણ નવા નવા નીકળ્યા તેમની ઉત્પત્તિથી અગાડિની સાલની સંખ્યાથી અંકિત જિનમૂર્તિઓ ખોદકામ કરતા જમીનમાથી નીકળે છે, તે જ તે મનોના ખોટાપણાને પુરવાર કરવા બચ છે તેવું જોવા છર્તા પણ જ્યારે તે તે મનવાળા તદ્વચ દૃષ્ટિથી "સારુ તે મારુ", એ સદામહાળા દોતા નથી, એટલે તેઓ સત્-તત્વ પાળી શકતા નથી તેથી જ કહેવાય છે કે સાચુ સાંભળતા અણગમો કે રાષ લાવવો એ ભયકર બૂવ છે

પ્રશ્ન ૫—નમુત્યુલુ સુત્ર ચક્રસ્તવ કહેવાય છે તેથી મહત્વનું મનાય છે કે બીજી કોઈ રીતે તે મહત્વનું છે ?

ઉત્તર—સામાયિકની ક્રિયામાં જેમ 'કરેમિ બાતે' સત્ર પ્રધાન અને મુખ્ય અમમૂત્ર સૂત્ર ગણાય છે તેમ ચૈત્યવદનની ક્રિયામાં આ ચક્રસ્તવ એ મુખ્ય અથવા પ્રધાન મૂત્ર છે એમ પણ કહેવાય છે કે દરેક તીર્થંકર ભગવાનના કાળમાં આ પ્રતિક્રમણો હતાં જ, એ પ્રતિક્રમણના આ સૂત્રો હતાં જ એમ્હે તે દરેકને માટે આગમોમાં જેમ કહેવાય છે, કે "સામાયિકાં ઓ આવશ્યકોથી માંડી ૧૪ પૂર્વે ૫૫૦૦ અવસા" તેમ અહીં પણ એમ કહેવાય છે કે 'ચક્રસ્તવક્રિયાણુ' ચૈત્યવદન હોય છે તેથી એ મુખ્ય સૂત્ર છે એ માટે જ 'શ્રી ચૈત્યવદનની વસિતવિસ્તરા નામની વૃત્તિમાં નમુત્યુલુ સુત્ર ઉપર સુદર વિવેચન શ્રી હરિશદ્રમૂરિજી મહારાજે લખ્યું છે તે વાંચીને તો જોઈએ તત્કે હજેના પ્રખર હરિમજ્જ શ્રી સિદ્ધર્ષિગણિમહારાજ પુનઃ જૈનમતમાં એટલે કે અનેકાનમતમાં સિંધર થતા હતા એમ્હે તેમજ પોતાના બનાવેલા શ્રી ઉપમિનિમવનપથા કયા નામના વિસ્તૃત અથવા પોતે લખ્યું છે કે એ લલિતવિસ્તરા રીઝા મારી ડોલની નૈયાને સિંધર કરવા માટે જ એ ઉપકારી સરિજી ખદાસાજે બનાવી છે

પ્રશ્ન ૬—'જાવત ક્રેવિ માહ' માં સાધુએને "બાત બૈરવતાદિ" એમ નામ સંહિત વદન શા માટે બજાવ્યું હશે ?

ઉત્તર—માન્યે તર પાતની મર્મોદ સુધી એકદરે તો અનુબક્ષેત્ર ગણાય છે, પરંતુ તે 'નગદ્વીપમાં' પણ અનુષ્ઠા ૧૫ કર્મભૂમિ-૩૦ આશ્રમભૂમિ અને ૫૬ અતરદ્વીપમાં એમ અગાઉને કુલે ૧૦૧ ક્ષેત્રોમાં ઉત્પન્ન થાય છે તેમાં અતરદ્વીપના અને અક્રમભૂમિના જ મેલા અનુષ્ઠા મુખવિષા હોવાથી તે ચારિત્ર લઈ શકતા નથી,

એટલે સર્વવિરતિનો ઉપાય અથવા સાધુપણ ત્યાં $૫૬+૪૦=૯૬$
 દેત્રોમાં સંભવતઃ જ નથી એટલે અહિં સાધુવદના માટે કર્મ-
 ભૂમિના દેત્રોના તે તે નામો જણાવવાપૂરક બાકીના ૧૫ બેઠાની
 જ ગણતરી કરાવી છે તે આ પ્રમાણે છે —

જાળુદોષર્મા=૧	ભરત	૧	ઔરવત	૧	મહાવિદેહ
ધાતકીખડમા=૨	,	૨	,	૨	
પુષ્કરાધોષર્મા=૨	,	૨	,	૨	મળાને
	૫ ભરત,		૫ ઔરવત,		૫ મહાવિદેહ—૧૫

‘જાવનિ એકઆધ’માં જિનાર્તિયોને વદના કરી તેમ અહીં
 ગુરુઓને વદન કરાવેલ છે કામને અહીં એમ શકા યામ, કે
 ભગવાનની પાસે ગુરુવદન કેમ કે તે માટે એ સમાધાન છે કે દેવ
 જેમ ઉપકારક છે તેમ ગુરુ કાષ્ઠ ઓછા ઉપકારક નથી શ્રી
 જિનેશ્વર ભગવતો અને શ્રી જિનપ્રતિમાઓની જેમ સાધુપદમાં
 સામાયિક વેળા સાધુનો પણ સમાવેશ હોનાથી પૂ સાધુ મહારાજો
 તેમ પૂ સાધીજી મહારાજો પણ જીવોને પ્રતિયોગ કરવામાં
 અત્યંત ઉપકારી છે નાકટરની જેમ કપાઉદર પણ સહાયક
 છે તેમના પ્રત્યેનુ સન્માન તેમના નત્યેની પૂજ્યપશુદિ રાખી
 ભક્તિ કરવામાં કુસરકારોને દૂર કરવામાં અને આરિત્રની
 ખોનવણી કરવામાં પ્રયત્ન નિમિત્ત છે તેવા કારણથી તેમને
 પણ જિનમંદિરમાં પ્રજ્ઞની પાસે જાવ વદન કરાવ છે કારણ
 કે મોક્ષમાગમાં સુવ, સુગુરુ અને સદ્ધર્મ એ ત્રણેયની
 કરેલી ઉપાસના આરાધના કે એવા એક સગખી જરૂરી
 મનાઈ છે તેમાં પણ દેવસેવા છાડીને માત્ર ગુરુને જ કે ધર્મને
 જ જો પ્રધાનપદ આપવામાં આવે, કે કિષ્કર ધર્મને ગૌણ
 બનાવી ગુરુભક્તિને મુખ્ય તરીકે વજ્રવવામાં આવે તો તેને તે
 તત્ત્વત્રયી મોક્ષ અપાવનાર બનતી નથી કેટલાક તો દહિરાગમાં
 પડી એક જ માનેલા કુચરની પુકે પુકે ફરે છે અને તે કુચર

કહે તેને જ દેવ-ગુરુ-ધર્મ તરીકે માને છે તેઓ નિમ્મજ પ્રતિ
કરી રહ્યા છે, એમ કહી ચમચ

પ્રશ્ન ૭—‘જ્યવીવરાય સૂત્રમા કમસાની ઈચ્છા દર્શાવી છે તો શું તે
ભગવાન આપણા કર્મોના ક્ષય કરાવવા મુક્તિમાથી અહીં આવે ?

ઉત્તર — ‘તારા ચરણકમલને પ્રણામ કરવાથી મારાં કર્મોના ક્ષય થાયો.’
એ વાતમા ભગવાન મુક્તિમાથી કમ જાપાવવા અહીં આવે
તેવો અર્થ નીકળે તો જ નથી અનાદિ અનંત કાળ થવા આપણા
અત્મા પર કર્મના જે વળતા થર લાગ્યા છે તે ૥ કર્મો વિના
મુક્તિ થઈ શકવાની નથી એ સ્વભાવ નહોતો થઈ ગયું પછી
તેને માટે પુરુષાર્થ કરવાની વાત જાની રહે ૫ તેને માટે તો
ભગવતે એ ‘નિમ્મજ’ તરત જાગ્યું છે કમ ક્ષય કહે છે
નિમ્મજ કહે છે, એ બેકે એક જ છે જે આવે તેને સ્વાદ આવે’
એ વાચથી ટોચ ટોચના કર્મોને દૂર કરી ચાલુ નથી ટોચ પછી
આત્માએ કમ જાપનમાથી મુક્તિ મેળવવી દેવા તો તેને માટે
તેણે જાતે પ્રયત્ન કરી પુરુષાર્થ એવો પડે છે ૥ મુક્તિ
ટોચની મદદગાનીથી કે ટોચની કૃપાથી પ્રાપ્ત થતી નથી એટલે
કમ જાપનમાથી મુક્ત થવાની જે માંગણી અહીં કરી છે, તેનો
અર્થ એ સમજવો કે—આપની ચરણમેવાલા મને એવી શક્તિ
મળે, કે જેથી મારું અજ્ઞાન દૂર થાય મારો પ્રમાદ આગસ્ટ
કે સિધિતા ૥ થાય એટલે મને વિશેષ પુરુષાર્થ કરવાની
તક મળે સારા સુચારો મળે, અને સિદ્ધિ મળે

પ્રશ્ન ૮—‘જ્યવીવરાય’મા વીતરાગને ગુરુ કેમ કહ્યા છે ?

ઉત્તર—આ પ્રાર્થના-સૂત્રમા ધણુ જાણવાનું મળે છે સૂત્રના પ્રારંભમા જ
‘જ્ય વીતરાગ’ શબ્દથી ‘દેવ’ તરીકેનું સંબોધન કરવામાં
આવ્યું છે, અને ‘જમગુરુ’ શબ્દ થો તે જ ભગવાનને ‘ગુરુ’
તરીકે સંબોધવામાં આવેલ છે શ્રી તીર્થંકર દેવ એકામ્પેક્ષાએ

દેવ પણ છે, બીજી અપેક્ષાએ પરમશુર પણ છે તે વસ્તુ પણ આડકતરી સૂચના કરે છે કે મનુષ્ય માત્રને જેમ દેવનું આલબન જરૂરી છે, તેમ શુરુનું આલબન પણ જરૂરી છે જ શુરુઓનો ઉપકાર લગવાનની જેમ કાઈ જોઈતા નથી એટલે એ દિસાએ દેવના માફ કરનારે ગુરતરતને બૂનતુ ન જોઈએ, એમ અહીં શિખવાતું મળે છે દેવત્વ વિના જેમ મુકિત મળી શકતી નથી તેવી રીતે શુરુતરતની ઉપાસના વિના મુકિત મળનાર નથી એમ પણ અહીં જાણવા મળે છે અરિહંત તરીકે એ પ્રભુએ શાસન સ્થાપી વિશ્વના શુરુ તર્જકોની પણ દુશ્મનીએ બ્રહ્માની છે એટલે વીતરાગને ડર નરીકે. અહીં માફ કર્યા છે શુરુઓ દેવ તરીકેનું કામ કરી શક્યા નથી પરંતુ દેવ તો દેવનું અને શુરુનું બે કામ કરે છે જેમ ડોક્ટર પોતે કપાઉ કરતું પણ કામ કરે, ને ડોક્ટર તનોકેનું તો કરે જ પરંતુ કપાઉન્ડર કોઈ વિશ્વ પણ ડીમી મેળવતા ડોક્ટર તરીકેનું કામ કરી શકે જ નહીં શુરુ તો અમુકને જ તારે પણ આ તો ત્રણેય ભુવનના શુરુ ને એ વાતનું સૂચન અહીં થયું છે

પ્રશ્ન ૬—વીતરાગ તો જન્મવત છે, તો પત્રી ‘જન્મ વીયમય’મા વીતરાગનો વિજય કેમ મુશ્કેલ છે ?

ઉત્તર—શ્રી તીથ કર દેવને જ્યારે દેવજ્ઞાન થયું અને જ્યારથી સમોત્સર્ગનું બેસીને ચતુર્વિધ શ્રી સધની સ્થાપના કરી, ત્યારથી તે પ્રભુ તો જન્મવત જ છે તેમનો તો ત્યારથી વિજય થયેલો જ છે તેમનો વાકો વાળ કોષ્ટ કરી શકનાર નથી અહીં એ વિશેષ સૂચન થાય છે, કે રાગીનો વિજય એ વિજયજન્ય નથી ૪ ધાતી કર્મોનો નાશ કરી તીથ સ્થાપે એ જ સાચો વિજય છે રાગી હોઈને આજે જીતેલો કાલે દારશે નહીં એવી કોણ ખાતરી આપી શકે ? એ કામજીવી જેને વીતરાગના પર

વિશ્વાસ દ્વારા તેને જ વીનરાગનો જન્મ ઇચ્છવાનું મન થાય. અને વીતરાગનો પર વિશ્વાસ રાખી વીતરાગનો વિજય ઇચ્છનાર હોય તે જ આત્મા બાવનિવેં મળી શકે સરાગતા ન્યાં હોય ત્યાં પરાજય છે અને વીતરાગતા હોય ત્યાં જ વિજય છે એવું દૃષ્ટ્યમાં જે માને તે જ બાવનિવેં શરિ વસ્તુઓ મળી શકે વળી કાંઈ વખત ઓળખીતા નિરોગી બાધનધને મળીએ ત્યારે કુદરતી રીતે જ હૃદયાર નિકળી જાય છે કે કેમ ? મળ્યા છે તે સામે નિરોગી અને આનંદમાં જોવા છતાં પરસ્પર પુજાય છે, તેમ ભગવાનની ખાસે પ્રાર્થના દ્વારા માગણીઓ કરવાની છે ત્યાં હજારો આત્મા પ્રભુનો નિઃશ્વ ઇચ્છે તો બ્યવહારથી તે અત્યુચ્ચ જેવું તો નથી જ રાગીઓની સાથે હમેશાં દેવાઈ ગયેનો વીનરાગની ખાસે માગણી કરના જણ વખત આવતો નથી છતાં પોતે રાગી હોવાથી વિજય ઇચ્છીને પછી મળે તે હચિત સામે

વિશેષમાં કેવળા કેવળીને મળે અને તે પરસ્પર સુખદાના કે વિજય ન ઇચ્છે તો હજી માને, પરંતુ જાનો સેવક ભગવાન, શુર કે વડિયને વિજય ઇચ્છીને પછી બીજી વાતો કરે એ વિનંયાવરદા દેખાડે છે એ દૃષ્ટિએ પણ વિજય ઇચ્છવો એ ઉત્તમ જ છે સેવક જ્યારે આવા વિનયથી વાત કરે, ત્યારે સેવ્યને પણ તેની સેવાની કદર કરવાનું મન થાય એ રચામાવિદ છે તેમ અહીં પણ ભગવાનના પ્રભાવથી પણ પણ માગવાનું છે તે એના વિના કેમ ફળે ? આ વિજય ઇચ્છીને વાત કરે તો તેથી જવત તો વિજય ઇચ્છના સાથે પોતાનો પણ વિજય ઇચ્છાય છે

પ્રશ્ન ૧૦—અરિહતતા એટલે શું ? શું બીજા દેવ દેવીઓનાં એવો ન કહેવાય ?

ઉત્તર—“ અરિહતયેઈમાણુ ” સુવ કહીને જે કાઉરસમ કરવાનું વિધાન છે, તે કાપોત્સર્ગ કરવાનું સમીતી આત્માને, મન યાવ

છે આવ અગિદ્ધતેની કાઠિરસગ્ગ સમય દરવા માટે તે પ્રેરાય
 છે પ્રભુપ્રતિમાય આવ અર્ચન સ્વરૂપ નિલંબાથી લેખાય છે
 આચાર્ય ભગવાન આ દરિદ્ર દરિદ્ર મદા ને પ્રભુ અગિદ્ધતેત્યતો
 આ પ્રમાણે અથ દર્શાવે છે- રિતી મમાધિન ઉત્પલ કરનારી
 આવ અરિદ્ધતોની પ્રતિમાદ્યે જ ન લેખ ગણાય 'આ અર્થ,
 વ્યુત્પત્તિ અથથી વળવેલ છે-આનો નમ એ પશુ થય છે કે
 જિનપ્રતિમા કે તેની સ્થાપનાને કારણ નરીકે માનવતા છે
 આ રીતે પ્રભુ પ્રતિમાને માનવનુ નય કરી, થી સ્ત્રીમંદરસામી
 ભગવાન તો મામે વિચરે જ છે મેમ માતોને નેત્રો દયાન ખૂણે
 તે પ્રભુની સામે જ કાઠિરસગ્ગ અર્ચ કરે તેના કાઠિરમગ્ગે વિ
 અગાનમૂળક છે કાઠિરમગ્ગ સ્થાપનાને ૧૦૦૦ સમક્ષ રાખીને જ
 રાત્રી ચૈત્યમા વહન કરતા પૂજા પગેરે અરિદ્ધતોના જ ધર્મ થો
 ધર્મ થો એટલે કે ગુરુઓની બીજા દેવદેવીઓની
 કે શામનદેવદેવીઓની પગ વહન પૂજા, સાગર,
 વિગેરે એ રીતે થઈ શકે નહીં યોગ્ય સ્થાનમા
 યોગ્યનુ યોગ્ય સન્માન થાય તેજ યોગ્ય ગણાય.
 સમા અર્ચિમા રાત્ર પ્રભુખનુ જટનુ સમાન થાય તેજ
 સામાય સિપાઈ કે સામાય સ્વાધીયનુ સમાન કરી ધર્મ થો
 નહીં એટલે આ મુદ્દાથી એ સદ્ધ કરી સમય લે છે-આ જિન
 પ્રતિમાદ્યના જેના પૂજા, બાહ્ય માન આદિ દુનિયામા ઠાઠના
 પશુ ધર્મ શકે નહીં વાત પશુ સારી છે કે થી તીર્થ કહેવેના
 જેવો ઉપકાર આ પૃથ્વી પર કોણ કરી શકનાર હોય કોણ હોય થો જ
 નહીં માટે અરિદ્ધતો સિવાય બીજાના મહિમો ચૈત્યો
 કહેવાય જ નહીં એટલે જ થી તીર્થ કહેવેને દેવાધિદેવ કહેવાય
 છે બીજા બધા તો દેવમતિના દેવ દેવી છે તે બધાં વૈદિક શરીરવાળા
 હોય છે, જ્યારે આ શ્રી તીર્થ કહેવે મનુષ્યપણામા અને ઔદારિક
 શરીરવાળા દેવાધિદેવ કહેવાય છે. આ બાબતમા જ અન્ય
 મતાનુયાયીઓ જૂન આઈ નાય છે કોઈ મનુષ્ય અથવા કોઈ રાજ

મદારાજ કોઈ ચરવીરતાના કે સાદમનાં મદાન કાર્યો કરે તે જોઈને આ જનતા તાજૂજ થઈ જાય તે તેમની દેવ તરીકે યજ્ઞાંતિ કરવા મંડિ છે ધીમે ધીમે તે દેવ તરીકે પકાઈ જાય છે ! પછી તેનાં નામના મંદિરો બનાવાય પૂજા કરનારા શ્રદ્ધાળુઓ નીકળે, એ બધું થાય છે બાકી વાસ્તવિક રીતે જોતાં દેવ તરીકે મદાન થનારની અચાનક દશા દોષ જ નહિ, તેમજ ઉચે જિજ્ઞાસુ અમોગે અધુ પામવારૂપ કરુણાજનક બને જ નહીં છતાં આજે દેખાય છે કે કાસીના સાગરે મરી જનાર કે કમોતે મરનાર અચાની પશુ દેવ તરીકે પૂજાય છે ! લોકોની એ જ અચાનકા છે સાચા મનુષ્યદેવ તો વીતરાજ અને સવર દોષ છે તેની સમવસરજીમાં દેવાધીય સાક્ષાત્ પૂજાઓ થાય છે તેવા પ્રજુઓની તેમજ તેમની ભૂતિઓની સમક્ષ કાષ્ટસમય થવા જોઈએ એટલે આ સૂત્રની શરબાત જ એવી રીતે થાય છે કે અસિદ્ધત ભગવતની ભૂતિઓનું આલંબન રવીકારીને અમુક અમુક આત્મા કહેલ છે તે દેવોઓ માટે આ કાષ્ટસમય કરે છુ

પ્રશ્ન ૧૧—ચૈત્યવદન કે વાની થી જરૂર ?

ઉત્તર—આપણે આત્મા વિષયકથાયથી કારેનો છે વિષયાધીન આત્મા જ્યારે વિષયો માટે કૌપાર્શ્વિક કથાયોવાગો બની જાય છે ત્યારે તેને સુધારવાની કોઈ નવા ફુનિગામા મળતી નથી એટલે તેના વિષયો અને કથાયોને ધટાકના થી જિનેષરવોએ ચૈત્યવદનનું વિધાન બતાવ્યું છે જેમ પાણી અને અગ્નિને જનણ નથી તેમ હૃદયમાં વીતરાજના ધ્યાન, સ્તવન કે સ્તોત્રના શુભારવને અને વિષય કથાયોને જનણ નથી ચૈત્યવદન ચાલુ થાય કે દુરત વિષય ને કથાય દૂર જ જાયવા મંડિ છે જેમ સિદ્ધનાં થાય કે દુરત આત્મા જમલમાના નાના નાના પ્રાણીઓ સતાઈ જાય છે, પોલીસની ફોજ આવે કે દુરત ચોર ધાકપાકુઓ નાશભાગ કરે છે તેમ ભૂતિના દશન ધ્યાન ને શુભગાન થતાની સાથે જ

કિતપ્ત પાપકર્મો નાચ પામે છે જે રીતે ચૈત્યવદન અને રામ દેવ એ બેઉને પરસ્પર વિરોધ છે જેમ દૂધ અને ખટાણને વિરોધ છે તેમ કર્મોના મૂળ ઉપાદક રામ અને દેવ કે જે વિરોધી અને વ્યાપોના સ્થાનક દ્વગો છે તે વિરોધ કરાવે છે અને તંત્રુણી એવા શ્રી અર્ચિત 'જુએ હ વગા રથ ન લાંબુ પછી પનાયન યાય જ તેમાં નવાઈ નથી વિરોધ દાતા જન્મ એવા યાય તેમ હૃદય પવિત્ર અને મરણ્ય કે તે પગ ન્યાત્રા લલુકર્મો યાય હિ પ્રસરત રાગ થવામાં આ શક્તિ હ મરે નહેવ લાગે છે જેમ જેમ આ શક્તિ હિંચા રચરે ન ની જાય ' નમ તમ તે પ્રસરત રાગનુ પ તત્ત્વ મરુતુ જાય છે પ્રસરત નાના જ રથી પહેલાં તે અપ્રસરત રામ ખૂમ જ પછી જાય છે પછી રૂણ પ્રસરત રાગનુ સ્થાન ઉત્પત્તિ સેવાભાવ ન છે તેમાંથી નમ રસ ઉદ્ભવે છે તેનું પરિણામ કેનજ વૈરાગ્ય અથવા જાન મહાધિમા આવે છે જેમ ચૈત્યવદનની રોજની કિયા નિર્નાયના પગથિયા ચડવા બરોબર છે.

પ્રશ્ન ૧૨—કાઠિરમઝની સિદ્ધિ માટે મદદાએ મેલાએ કહીને જે શ્રદ્ધાદિ પામ સાધનો કહું ' ન રપત્ત સુમન્યો

ઉત્તર—શ્રદ્ધાદિ પામ સાધનો કારોત્તમ ના સિદ્ધિ બહુ શીઘ્ર કરાવે છે તેનું મહત્ત્વ નીચેની ઉપમા પ્રાચી સમજાવે (૧) એક સરોવર હોય તે તેમાં તેથી દુર્લ્ભ કરવાવાળી કાલ દવા નાખવામાં આવે, અથવા મરાવરમાં ડોળાઅથવા પાણીને સ્વચ્છ બનાવવા માટે અમુક જાતના મજીને નાખવામાં આવે તેનાથી જ્યાં કચરાને દૂર કરીને પાણીમાં નિર્મળતા પેદા કરે છે વળી કતક (કાંચકુ) ચૂણ પથ્થુ એવું હોય છે, કે જે નલિન જગમાં નાખતા કચરાને બેસાડી જળને નિમળ બનાવી દે છે, તેવો પહેલો શ્રદ્ધા ગુણ છે શ્રદ્ધાથી કાઠિરસગ્ગ કરનાર સાધકના મનમાં રહેલા સસય કે કાંક્ષાદિને દૂર કરીને, વીતરાગ અને વીતરાગના વચન પ્રત્યે અચત શ્રદ્ધાને ઉત્પન્ન કરે તેવી પવિત્ર અને નિમળ બુદ્ધિ બને છે

(૨) મેષા એટલે બુદ્ધિ તે પણ કાઠિસ્સગ્ગની સિદ્ધિને અપાવનાર છે તે પ્રજા પણ એક ઔષધ સમાન છે ૬ ધર કરી જાય તેવા દર્દીને અનેક વેત્રો પાસે લુગા લુગા ઔષધો કરતા કરતા બધાંએ જ ને જલ્દી અસર કરે તેવું એક ઉત્તમ ઔષધ હાય લાગી જાય ને તે સેવાથી તેને ધણેા ડાહ્યા થાય, પછી તે રોગી બીજા ઔષધને લેતા હજી નથી પણ તે જ ઔષધનું વારંવાર મેવત કરવા માહે છે તે મુજબ જ શ્રદ્ધાથી નિમળ બુદ્ધિગોષ્ઠી થયેલો તે આત્મા પાપનો પરિહાર કરીને શ્રી જિનેશ્વરદેવ-કથિત પવિત્ર જિનાગમમય શ્રુતજ્ઞાનને જ અદ્વલ કરવા નિરતર તતપાપક રહે છે.

(૩) ધીંગળ પણ કાઠિસ્સગ્ગમાં અદાવક છે કેવલ માણસ મરીખી બોગવતો હોય તેને મજૂરી કરીને પણ પેટ ભરવું પડે છે તેવાને અચાનક એકાઠ કાઠે કિંમતનું જો રત્ન મળી જાય તો તેને કેટલી ખૂશી થાય? તેને એમ જ થાય કે આજથી મારું દળ રૂપી મધુ તેની જેમ બદાવાળા એ બુદ્ધિશાળીને સતોષ એકાએક વધેતો જાય છે તે આવવાથી તે પોતાના રોજના માથે સરગતાથી આગળ વધી શકે તેવું જાણ તેનામાં પે. થાય ॥

(૪) ઉપરના શ્રુણોવાળા આત્માને ધારણા પણ રાખવી જોઈએ જ્યાં ધારણા બહુ જ કિંમતી છે જેમ સાચા મોતીની માળામાં એક પછી એક મણકા પડેલી વખતે સુત્રમાં સક્ષમ ક્રમસર તે જોડાયા જાય છે ને એકનીબની શોભા વધારે છે તેવી જ રીતે ધારણાથી બણેલા અને સાકરોર્વા સૂત્રોનું એક પછી એક ક્રમસર ઉદ્દેશોધન થતું જાય છે અને તે રમૂનપટમાં અકિત થતું જાય છે સૂત્રોના રહસ્યોના પડદા પણ એક પછી એક ઉઘડતા માડે છે

(૫) છેલ્લી અનુપ્રેક્ષા શાસ્ત્રોમા અગ્નિ સમાન વજ્ર વાએવ છે એ તત્ત્વચિત્તરૂપી તાપ સુવજની જેમ આત્માને સુનિશ્ચિત,

બનાવે છે પરિણામે આત્માના વિશુદ્ધ અને નિર્મળ સ્વરૂપની પ્રાપ્તિ થાય જે એ પ્રમળે ધ્યાનમાં મગ્ન થવા માટે શ્રી અરિહત ભગવતોની પ્રતિમાનું આ અતિતીવ આલબનશૂભ છે તે આલબનને સામે રાખતી વખતે શ્રદ્ધાદિ સાધનો સાધકે પોતાની પામે જ રખવા જોઇએ

પ્રશ્ન ૧૩—અરિહતોની પાસે જેમ અરિહતચેર્મવાણુ ' પૂજ્ય' બોલાય છે, તેમ બીજાઓ પામેના કાંઈકસમમાં 'ત્રે પૂજ્ય' બોલવાનું વિધાન કેમ નથી ?

ઉત્તર—એક વસ્તુ સમજવાની જરૂર છે, કે અરિહત ભગવતોની પામે જ વ ન, પૂજા સકારાદિ થઈ શકે કેવળતાની સિવાયની શાસનદેવ, તુલ્યદેવના કે બુદ્ધદેવના જેવી વ્યક્તિઓની સ્તુતિ માટે પ્રભુની જેમ વદન પૂર્ણ કરાવે તો શ્રી જૈન સિદ્ધાંત અનુસાર ગિવાજ નથી એટલે વદનવર્તિત્ત્વાએ વિશેષ બોલતા નથી જ્ઞાનની કે શ્રી ચતુર્જ્યાતીર્થની આરાધના વખતે વદનાદિ કથામાં વાધો નથી આટલું સિદ્ધાંતીકરણ મમજાઈ જાય તો પછી માણુ પરપરાગત વિધિઓના રહસ્યો તુરતજ સમજી શકાય

પ્રશ્ન ૧૪—કલ્સાણુકની સ્તુતિમાંની ચારે માયાઓ પરસ્પર જ સખધ કરાવે છે ?

ઉત્તર—સ્તુતિ અથવા સ્તવનમાં શ્રી જિનેશ્વર ભગવતાલિના કાંઈપણ અછતા, કે અતુમતા શુભોનો વશ્વેવાદ આવતો હોતો નથી એટલે કે તેમાં માત્ર વીતરાગ અવસ્થાના વિષમાન શુભોની જ યોગ્ય ને ઉચિત પ્રવસા આવે છે એટલે નિરાગી માણસને કાંઈ વાર વોંછી અથવા સપત્તુ ઝેર ચડે, તે ઝેરને જેમ કાંઈ જાણુકાર મતવાદી મતતા બગથી છનારે તેવી જ રીતે આ સ્તવનો સ્તુતિ કરનાથી આત્મામાં રહેલું કર્મઝેર નાશ પામે છે આ યોગના ક્રમમાં પહેલી માયામાં અમુક પ્રભુની

સ્તુતિ છે પછી વાસ્તવિક રીતે મને તીર્થંકરો ગુણોમા સરખા
 દેવાથી તુરત જ બીજી સર્વ જિનની સ્તુતિરૂપે માયા છે તેમજ
 પ્રરૂપેવા સિદ્ધાન્તોમાનુ શ્રુતજ્ઞાન જીવમાત્રને અસાધારણ
 માર્ગદર્શક દેવાથી ત્રીજી સ્તુતિમા શ્રુતગાનની સ્તુતિ છે, એવી
 શ્રુતગાનની કે આગમની માયા ત્રીજી ■ પછી ચોથી માયા
 એ જ તાગનારા શ્રુતગાનની આધિકારી કૃતદેવતા શ્રી સરસ્વતીજીની
 ધર્મમાં મદ્દાય અથે પ્રાર્થના ગુચરમાં આવી છે ધર્મજનોની
 આરાધનામા સદ્દાય કરવા માટે વૈયાવધ્ય કરનારા શાસન
 સરસ્વતી દેવદેવીઓનો ઉપયોગ જાણુ મહે તે માટે તેમને યાદ
 કરવામાં આવે ■ જેથી તેઓ ઉપયોગજ્ઞાન બને તેમને વખતે
 પ્રમાદ બાળે તેમ તેમના યાદ કરવાથી ધર્મ પર આવેનું
 સકલ દૂર કરવા ઉદ્દેશીન બને છે અત્યારે એમ ધણીઓ
 કહે છે કે—અતિ નિકટના રહેલી આપણને જો યાદ કરે, તો
 તેજ મિનિટે આપણને તેની કાંઈ ને કાંઈ રીતે અસર થાય છે કા
 તો ટાકર લાગે કે જીભ ઢોલ ક્યદાપણ છે તે સિક્ક કરી બતાવે છે કે
 આપણને કાંઈ યાદ કરે છે તેમ મદ્દાય માટે યાદ કરેના તે દેવદેવી
 તે ગાનથી તુરત જ યાદગીરી જાણીને સદ્દાય કરવા આવી થકે છે

કલ્યાણકંડની આખી સ્તુતિમા બે ત્રણ વિમલો અમલની છે

- (૧) સ સારસમુદનો પાર કેમેય પમાતો નથી કાંઈક જ ઉદ્દમ
 આત્મા મુક્તિ માટે પુરુષાણ સેવે છે ને સ સારસમુદને પા
 પામી રાકે છે સ સાર એટલે જ મ મરણોદ્ધારા અવ રૂપિએ
 માનુ પરિભ્રમણ આ ભ્રમણ બદુ જ લપકરે છે ૯૮ નિર્મો
 હની અવરથામા એક જીવ ૪૮ મિનિટ જેટલા કાલમા ૬૫૫૦૬
 વખત જ મે ■ ને મરે છે તેવા કુળોમાંથી જે આત્મા મુક્ત
 થઈ મોક્ષ પામે તે અનંત લાગ્યનાન મજુદ એ દેખીતુ છે
- (૨) મદ્દાય પુરધર વિદ્વાનો પણ જાણે જાણે મુચવણ્યા
 આવી જાય છે અથવા યકાઓના કલ્પજ્ઞ જ્યારે જાણે

મજતા નથી ત્યારે ત્યારે તેઓને શ્રી અનેમતવાનું એટલે કે તેના પ્રણેના કેવળતાનીઓનું જ યત્ન લેવું પડે છે જ્યારે આ સ્થાન મતના આશય તો આવીને તેની અપેક્ષાઓને સમજ પોતાની અજીકેનાયે હી મું સમરસજો ૨૫૬ ગીતે મમજે છે, ત્યારે એને આનંદ કે ચનેવનો પાર રહેતો નથી પછી આ જિતમત ઉપર તમેને અનંદ બહુમાન અને અમાપ ભક્તિ ઉપજે કે એટલે તમેને દેવ આ અનેકાનવાદ પ્રતિ નાચે તેમાં વાક્ય ની ? ઉચ્ચ કે નેચ અતરથી કબૂતર કરે છે કે—મુક્તિ માગમા પ્રવાણ કરા માટે અનેકાનવાદ સુક્ષ્મ નિરૂપણવાળું આ મહાસાગર ખરેખર એક સર્વોચ્ચ ગ્રંથ સમાન જ છે (૩) ચોથી સ્તુતિ એ વાત કહે છે કે સામન દેવ-દેવીની સ્તુતિ વિના સ્તુતિ અદૂર્ગ જ ગણાય છે

મમ ૧૫—જે રીતે સમારદાવા મા આગમોનું વર્ણન કરાયું છે તે દ્રેકમા સમજાવો

ઉત્તર—એક તો આગમોની મુખ્ય માત્ર જોતોના બના શીરકાઓમા એક મત પ્રવર્તતો નથી હમણેક નથી પૂર્વે નીકળેલ દિગ્ગજ સપ્રદાયનો મત એવો છે, કે આજે એક જ ધર્મીન આગમ મધ ઉપમખ્ય નથી. આ મતની પાછળ અગ્નિનિવેશન બળ વિશેષ જણાય છે તેમજ માને છે તેમ હોય તો આજે મગતા આચારામ નિગેરે આગમે કાળે ત્યારે ? શ્રી સુધર્માસ્વામિ ડી પાટપરપરાનો શ્વેતાંબર મૂર્તિપૂજક સર્વેગી સપ્રદાય ૪૫ આગમો માને છે હવેભગ આરસો વર્ષ પૂરે નીકળેલ સ્થાનકવારણી તથા તેરાપથી સપ્રદાયવાળાઓ તે પીકીના કર આગમોનો જ સ્વીકાર કરે છે બાકીના આગમો નહીં માનવાનું મુખ્ય કારણ તેમનો મૂર્તિપૂજ અગતો વિરોધ છે બાકીના આગમોમાં પ્રતિમાની સિદ્ધિના પાકે ધણા ધણા આવે છે, તે કારણથી પોતાની માનેલી

મુસાફરે જરૂર લાવના માટે જમવાનના આગમોનેજ નહીં માનવા,
એ મોઝ કહી તકાવ નહો કોઈ પ્રતિવાદી પોતાના કુલસની
સિદ્ધિ માટે ખોટા સાક્ષીઓ ઉઠા કરે અને હોરે ન્યાયાધીશની
સમક્ષ પણ જ્યારે પોતાનું કાંઈ પણ ચાલે નહીં ત્યારે કહી દે
કે “ હીજન પ્રીનતકોડના આ અમુક કાયદાઓ જ ખોટા છે,
હું તેને માનતો નથી. ” એના જેવું આ વર્તન કહી ચકાવ
મૂર્તિનો વિરોધ બધાય આગમોમા આવતો હોય, અથવા તો
તેઓએ માની લીધેલા કરે મા પણ આવતો હોય કે એકમા પણ
આવતો હોય, તો તે મૂર્તિનો કે મૂર્તિપૂજનો વિરોધ હજી પણ
વિચારણીય બને પરંતુ તેવું દેખાતું નથી એકમ આગમ
અત્યારે વિદ્યમાન નથી, એમ માનનાર દિગ્ગજ મંત્રદાય પણ
મરિ, મૂર્તિ અને મૂર્તિપૂજને તો માને જ છે છતાં બીજા
માનનારને વાધા આવે છે એજગર આશ્ચર્યજનક છે

એ જમ આગમો કેવા છે તેનું ત્રીજી ગાથામાં સુદર
વર્ણન કરવામા આવ્યું છે ખરેખર આગમ એક મહાસાગર જ
છે તે મોઢથી અતિ ગભીર છે મનોહર પગેની રચનાઓથી તે
મનોહર ખજ છે અદિસાના સિદ્ધાંતરૂપ લદરીઓના સગમવાળો
એવો તે સાગર ધણો જ ઊંડો છે, અધિકાઓરૂપી મોઝવાળો છે
મોટા મોટા આલાવાઓરૂપી રત્નોથી ભરપૂર છે સવ એક છે
તથા તેનો પાર સામાય આત્મા માટે પામવો બહુ જ મુશ્કેલ
છે એથી ગાથામા એ આગમોરૂપી દ્વાદશામીની અધિકાતા
સરસ્વતી દેવીનું અગ જ જણે શ્રુતમય બનેલું છે એવી મહાન
ઉપમા પણ મગન કરવામાં આવેલ છે

એક રે પહેલી ગાથામા જમવાન મહાવીર દેવને આધિ
આધિ ને ઉપાધિરૂપ ત્રિવિધ તાપથી તપેલી કુનિયાને યાત કરવા,
જળની ઉપમા આપવામાં આવી છે ચાર ગતિમા જમતા અઘાન
પ્રાણીઓની મોહરૂપ ધૂળને ઉડાડવા માટે એ પ્રજા સાથે પુત્રની

સરખામણી કરવામાં આવી છે સસારમાં રખાડવનાર કપટરૂપી પૃથ્વીને ખેડવા માટે જમીની ઉપમા આપવામાં આવેલ છે તેમ જ સ્થિરતા અને મૈયદ માટે મેરુપવતની સાથે ઉપમા અપાઈ છે ખીજી ગાથામાં સન શ્રી જિનેશ્વર હાગવતોતુ શરણ લેનાર ॥ મનનાશિત પૂર્વ થનાતુ મહુત્વમયુ સ્થન કરી તેજો વદન કરવામ આ પુ છે ખીજી ગાથામાં આમખોને સમુન્ની અનુપમ સગખામણીઓ દ્વારા જ્ઞાનતુ સર્વોત્કૃષ્ટપણુ બતાવનામાં આવેલ છે અને ચોથી ગાથામાં તો સારદા દેવીનાં અમો જ દ્વાદશગીની લગ્નના આપીને એ શ્રુતદેવી પાસે મોક્ષતુ વરદાન માગી લેનારા બબ્બે છે

દેવી પ્રસન્ન થાય ને વરદાન આપે અને તે પણ મોક્ષતુ વરદાન મળે એટલે કામ બાકી જ રહેતુ જ નથી આ વર્ણનથી આપણને જ્ઞાન પણ બહુ જ મળે છે અને કર્તાની અતિશય ગભીર કૃતિની પિઠાણુ પણ મારવે કે આદનામાં કેટલુ બધુ જ્ઞાન આપ્યુ કે કેટલી બધી ગભીર રચના આ સ્તુતિની છે કે તેને જોડો વિચાર કરવા તક આપણને મળે છે આજની કવિઓની રચના કયા અને આના પ્રાચીન મહાપુરુષોની કૃતિઓ કયા કે એમો વિચાર થાય તો જેવી તેવી કવિતા બનાવવાતુ મન થાય નહીં આવી કૃતિ દેખાય, તો જ પાતાની ઘુઝળતુ જ્ઞાન ઘણ શકે આ કૃતિનો પહેલો શબ્દ જ ખૂબ જ્ઞાન બેચનારો અને જોડો વિચાર કરવાની પ્રેરણાવાળો છે તે ૧૨૦ છે 'સસારદાનાનય ॥' 'શુ સસાર કંડો છે કે દાવાનગ જેવો છે કે એમ વિચારતા કુ ખોતા ધેરા સતાપમાં કુબેના માનવીનો સસાર દષ્ટિ સામે ખડો કરાય તો આમેહજ દાવાનગતુ સ્વરૂપ બહુ કરે છે એવા સસારમાંથી મુક્તિ કેમ મળે તેની પેરવીમા રહેવા માટેતુ આ પ્રેરણા સ્ત્ર છે એમ કહી સકાય

કથારો : ૮ :

પ્રતિક્રમણના સૂત્રો (૫)

પ્રશ્ન ૧—પ્રતિક્રમણના આ સૂત્રો કેને ઉપયોગી છે ?

ઉત્તર—અવિશ્વકાવમાં ચતુર્વિધ શ્રી સધના કલ્યાણાથે સાધુ-સાધ્વી-
શ્રાવક-શ્રાવિકાદેવ શ્રી સધના ચારેય વિભાગને આરાધ્ય ક્રિયામાં
નિત્યની ઉપયોગિતા જાણીને એ પ્રતિક્રમણના આનંદક એ સૂત્રોની
અતિશય મહીરતાપૂર્વક રચના થઇ છે. આવશ્યક સૂત્રો એ માટે
મણુધર ભગવતો અને શ્રુતધરાએ આવશ્યક-વિરોધાવશ્યક જેવા
મહાન મંથો વિસ્તારપૂર્વક રચ્યાં છે.

**પ્રશ્ન ૨—તરવેનું જ્ઞાન મેળવીએ તો પછી પ્રતિક્રમણની ક્રિયાઓની શી
જરૂર છે ?**

ઉત્તર—શ્રી જૈનશાસનમાં ક્રિયા માટે જ જ્ઞાન છે. જ્યાં ક્રિયાની જરૂર
નથી ત્યાં જ્ઞાનની જરૂર જ નથી. જીવદયાનું પાલન કરવા માટે જ
જ્ઞાન મેળવવું જરૂરી છે. જ્ઞાન મેળવ્યા પછી અદ્વિસા ધર્મ કેમ ન
જમે ? જ્યાં દનાની જરૂર નથી ત્યાં દયા પાળવાની વાત કળતાર
જ્ઞાનવૃદ્ધિની પશુ શી જરૂર છે ? દયાદીનને અજ્ઞાનતાજેમ અધિક
નિંદ્ય બનાવે. તેમ ક્રિયાવિહીનને અજ્ઞાન અધિક નિષ્ક્રિયને
ને પ્રમાદી બનાવીને અધિક અસત્ક્રિયાવાન અને પાપ રક્ત બનાવનાર
થાય છે. ટૂંકમાં કહીએ તો કહી શકાય કે સાચું જ્ઞાન આવે
તો તો આરોગ્યાપ ક્રિયાની અભિરૂચી જામે જ જ્ઞાનથી જ્ઞાનીના
વચનો પર શ્રદ્ધા પણ વધારે દૃઢ બને મુક્તિની ક્રિયા કરવા
તરફ આત્માએ જ્ઞાનપૂર્વક ઉદ્યમથી ન જનવું જોઈએ. દયાને પુષ્ટ
બનાવવા માટે જ્ઞાનને મુખ્ય બનાવવું જોઈએ. અદ્વિસાને
દદ બનાવવા માટે જ્ઞાનનો આદર કરવો જોઈએ. અદ્વિસાને
પાછળ કરી તેને જૂની જ્યાં માટે જ્ઞાન બજાવવા બજાવાનું
હેાય જ નહીં. દયાને કાવચ રાખીને જ્ઞાન બજાવવાનું હેાય.

છે ક્યાને ટાડીને યાન બળુરા કયો જુદિમાન ઉપર આપે ? અદિસા, વ્યાપાતન ચારિત્રશોધન, કે ક્રિયાપ્રવત્તન એ બધામાં યાન તો કેવળ ઉત્તેજ અને શુદ્ધ કે નાર એક પવિત્ર તત્વ મનાયેલ છે જે યાનથી તેના કાચ રવરૂપ અદિમા યથા થકે નહીં, તે યાન નિષ્કળ અને નકામુ ગણાય છે ક્રિયાને ટકાવવા માટે યાનાબ્યાસ કરવાનો છે ક્રિયા વિના કે ચારિત્ર વિના મોક્ષ હોષ થકે જ નહીં માટે એવું જ યાન જણુ જોઈએ કે જેથી ચારિત્ર આ તો તે માટેની ક્રિયા સુલ અને પ્રમાત્મા પગલા અને દોષોથી બરેલા હોય માટે દોષોની વારવાર શુદ્ધિ કરવાવાળું પ્રતિક્રમણ કયા વિના ચારિત્ર પણ શુદ્ધ રહી શકુ નથી એટલે કહી શકાય, કે જેમ ચારિત્ર વિના મુગ્ધિ નથી તેમ આવા આત્માઓ માટે પ્રતિક્રમણ વિના ચારિત્ર પણ ટકી શકનાર નથી માટે મોક્ષ કે સફળતિનો મુખ્ય આધાર યાન નહીં પણ ક્રિયા છે ચારિત્ર મુળની હીન આત્માને ધણ પણ જ્ઞાન આપતી આગળ લાખો દીપકની જેમ શુદ્ધિ આપરો ? ચારિત્રવાનને મોતુ ચોકુ પણ મુતમન, અતુલાળા દેખતાને એમક પણ દીપકની જેમ પ્રકાશ આપનાર બનશે ક્રિયાપ્રધાન સધમા પાને પ્રતિક્રમણો વિધાનરૂપ છે ક્રિયા વિનાના યાનની વાત જોએન મીડી લાગે છે, અને ક્રિયાની વાત જોને કહી લાગે છે તેઓ ખરેખર શાસ્ત્રદષ્ટિને પિછાળુ નારા નથી જ કારણ કે ધર્મનો પ્રાપ્ત જ ક્રિયા છે, તે તેઓને સમજાયુ હોય નથી

પ્રશ્ન ૩—પ્રતિક્રમણથી આત્માને વાજ થયે તેની ખાતો શી ?

ઉત્તર—આત્મા આ કમ જે બેડ રીતે દીર-નીરની જેમ, અથવા લોહાગ્નિ ન્યાયથી પરસ્પર અલગ હોવા છતાં એકબીજા સાથે પરસ્પર અનુનિદ થઈને મળીને એકમેક ઘડને રહે છે એ મેળાપ અલગ ન થાય ત્યાં સુધી જ નેવ પરસ્પરની અસરથી મુક્ત થઈ

શક્તા નથી જીવ ઉપર કર્મની અસર છે ને કર્મ ઉપર જીવની અસર છે આ રીતનો કર્મ અને આત્મા વચ્ચેનો મુમુક્ષુ આત્મા વિચાર કરવા છાંડે છે તેથી લોકાભાષી અગ્નિના તાપ કર્મ કરવા જેમ પાણી જોઈએ તેમ કર્મની અગ્નિને શાંત કરવા સામાયિકની જરૂર છે હવે જીજ્ઞા પ્રતિક્રમણાદિની ક્રિયાઓ જો નહીં કરે તો ક્ષીર ને નીરની જેમ આત્માથી કર્મ છુટા કરે થઈ શકે ? એમ પ્રતિક્રમણ કરવાથી એ ક્રિયાઓમાંના છાંડે આવશ્યકતા તેની તેની અસર પહોંચાડશે જ, તેમાં ખાતોની રીત જરૂર છે કે મરત્યુ બાળકને ખવડાવીયે, પછી એ કૂ રો જ તેની જીભ લીધી થવાની જ, તેમ આ ક્રિયાઓની અસર થવાની જ માટે અશ્વદા કરવી એ જૂન છે

પ્રશ્ન ૪—પુણ્યત આવિષ્કારના જમાનામાં પ્રતિક્રમણની રીત જરૂર છે ?

ઉત્તર—મી ૧૬૫૨ન જેવા સર્વ શાસ્ત્રોચ્ચેષ્ઠિ સમા મહાપ્રથમાં આપણે સાબળ્યું છે કે—આ કાળમાં ભગવાન મહાવીર દેવના ચતુર્વિધ સંધના આત્માઓ વડે ને જડ થરી તો જમા જડના છે આ જૂનોનો સંભવ રહેવાનો જ એટલે જ્યાં જૂનો થાય આ જૂનના પશ્ચાત્તાપરથી પ્રતિક્રમણની પણ આવશ્યકતા વિના મહેનતે સિદ્ધ થઈ જાય તેવી છે પ્રતિક્રમણ એ જૂનરૂપી વિપત્તિ વવત્ત અપકાવનાર ઔપધિ વિગેષ છે એટલે છદ્મરથને પ્રતિક્રમણની જરૂર કર્મ ન હોય ? Western Civilization સુધરેલો જમાનો પણ કહે છે કે પોતાની જૂન થવાની સાથે જ

Beg your pardon Excuse me I am very sorry' એમ કહી જૂથનો તુરત સ્વીકાર કરી લધુ ખનો મહેરબાની કરી માફી આપે, અને ક્ષમા આપે કુ બહુ દિલ ગીર હુ આ ચબ્દો જા છે : તો પછી ભગવાન 'મિચ્છામિ દુક્કડ માગવાનુ ચિખવાડે છે તે શુ છે ? જૂન થતાથી સાથે

જ તેનો સ્વીકાર કરી તેનું પ્રતિક્રમણ કરવું એ તો પોતાની મદાનતાનું ચિહ્ન સ્વયં છે

પ્રશ્ન ૫—પ્રતિક્રમણ એ શું -સીઝ છે? તેનો અર્થ સત્જી રીતે સમજવો.

ઉત્તર—પ્રમાદવશાત્ પોતાનું જ્ઞાન ડાળીને પગરથાનને પામેલો આત્મા પાછો પોતાના સ્થાને આવે તે પ્રતિક્રમણનો સાદો અર્થ છે એટલે જર્જ સુધી પ્રમાદ રદ લા સુધી પ્રતિક્રમણની જરૂર છે એમ કહી શકાય અ ૮ ૪ ને ઝૂંઝા ગુજરાથાન સુધીના જીવોને માટે અવિરતિ મ્થાલ કે પ્રમાદ જેવા દોષોને છૂતવા માટે પ્રતિપક્ષ સાધન ક્રિયાઓ. ૫ આ પડાવસ્થક્રમય પ્રતિક્રમણ જેવું કોઈ કુનિયામા ખીજી સાવત જ નથી સર્વવિસ્તૃતિનું રક્ષણ આ પ્રતિક્રમણો ૭ ૭૨ ૭ ની તો નિષ્કુરતા પ્રવેશતા વાર લાગે જ નહીં ૭૨ ગુજરાથાન સુધીના આત્માઓ માટે ક્રિયાઓની જરૂર નથી, એમ કહેવાનું નિષ્પાત્વ એટલી વાસનાવાળા જ માની શકાય દોષ વામવા વપ કિત્ત માનેલી છે તેને નિમઠ કરવા કે ઝેર કરવા આ ૧ નિવૃત્તી ક્રિયાઓ જરૂરી છે જ, તેટલું તેઓ ભૂલી જાય છે લાખડ લોખડને કાપે તેમ ક્રિયા ક્રિયાનો સામનો કરી શકે એમ ક્રિયો સમારકામથી જ ટકી શકે છે, નહિ તો પડી ૧૧૮ તેમ ચારિત્રવાન આત્માનો ક્રિયાશી ક્રિસો પ્રતિક્રમણશી નમારકામથી જ ટકી શકે ક્રિયાના ક્રિદવામા પડેલા ઊંઘે ૭ અનિચારશી ગામડાઓનું પ્રતિક્રમણ કરવું એ સમારકામ છે માદ કહી શકીએ કે આ જ્ઞાન પૂર્વકની ક્રિયાઓ નો ચારિત્રના આચા પ્રાણ છે, ને તે ક્રિયાઓના પ્રાણ એ પ્રતિક્રમણ છે

પ્રશ્ન ૬—પ્રતિક્રમણમા ૭ આવસ્થા ૭ તે શું સમજવું છે?

ઉત્તર—(૧) સામાયિક (૨) ચક્રનિસત્થા (૩) વલ્લુપ (૪) પદ્મિક્રમણ (૫) કલિરસજ ને (૬) પચ્ચક્રખળુ એ ૭ આ ૧ સ્થો પ્રતિક્રમણ કરના ક્રમસર આવે છે સમભાવ લક્ષણવાળું

સામાયિક સોમા પ્રથમ છે અનુવિંશતિ સ્તવ આદિ મૂત્રો પાંચ
સામાયિકના જ પોષક પ્રકારો હોવાથી સામાયિકને પ્રથમ
મજાવેલ છે એ છને વકાવસ્યક પણ કહેવાય છે તેના વિષયો
દૂધમાં આ પ્રમાણે મજાવી શકાય (૧) સામાયિકનો અર્થ
ધિકાર સાવધયોગની વિરતિવાળો મધ્યી શકાય (૨) બીજો
૨૪ ભગવતોના સદ્ગુણ ગુણોના કીર્તનવાળો છે (૩) ગુણુતા
શુદ્ધ મહારાજના વિનયવાળો ત્રીજો (૪) ચોથો પ્રતિક્રમણનો, તેમા
પાપોથી રખતિત બનેલ આત્માની નિદામય મજાવ (૫) પાંચમો
મદાન દોરોરૂપી આવ પ્રણેની ચિકિત્સા મારેનો અને (૬)
છઠ્ઠો પ્રત્યાખ્યાનનો અર્થોધિકાર અનેક પ્રકારની સ્વમગુણની
સવર વમવાળી ધાગણવાળો આવે છે

બીજી રીતે પણ એમ કહી શકાય કે (૧) સામાયિકથી
ચારિત્રાચારુ પાતન કરવાદાર ચારિત્ર ગુણની વિશુદ્ધિ કરાય
છે (૨) મિનસ્તુતિથી દયાનાચારુ પાલન કરતા દયન ગુણુ
શુદ્ધિકરણ થાય છે (૩) ગુરુવદન કરતા ગુરુનો વિનય
કરવાથી તેમનામા ગ્દેહા દયાનદાનચારિત્ર ને તપના ગુણુ જ
તેમા બહુમાન થવાથી આપણા પણ તે તે ડાહ્યા વિકસે છે (૪)
મૂળગુણો ને ઉત્તરગુણોમા થયેલી રખવનાઓની યાદ કરનાપૂરક
આભેલના કરી તેનો કમ આવે ત્યારે વિધિપૂર્વકની નિદા
અને ગદ્દા કરે તે સાચુ પ્રતિક્રમણ છે પ્રતિક્રમણ કરતી વખતે
કુધૂને ની નિદાવાળો પ્રતિક્રમણ નામનો આ વિભાગ ભલે
મોઘા આવે છે તે પણ તે બહુ જ મહત્વનો છે તેનાથી
ચારિત્રના મૂળ અને ઉત્તરગુણો શુદ્ધ થતા હોવાથી ચારિત્રાચારુ જ
તે પાતન મજાવ છે (૫) નિદા ગદ્દારૂપ પ્રતિક્રમણથી શુદ્ધ
નની થયેતા ચારિત્રના રોષ અતિચારોના નશુના છિ ની ચિકિત્સા
કરવારૂપ કાઉસસગથી અનુક્રમે શુદ્ધિ થાય છે (૬) હેમ્બુ
પચ્ચદ્ધમાણ એ ગુણ ધાગણ કરવા માટે છે તેનાથી તપાચારુ

પાલન થાય છે તપાચારથી અતરાય કર્યો પણ તૂટે છે એવી રીતે જ્યે આવશ્યકોથી વીર્યાચારની શુદ્ધિ થાય છે જેમ તેનો ક્રમ સાચી રસોઈનું રાખવાનું કામ કરાય છે, તેમ આ જ્યે આવશ્યકોથી વિધિ ગ્રાઈદ હાથને કમપૂરક ગોઠરાએલ છે તેમજ આચ વાંચો મુક્તિ નાંદ જને છે

પ્રશ્ન ૭—આ સૂત્રો બધામાંથી તે લાભ ?

ઉત્તર—આ સૂત્રો સર મ મય છે અને મહીર અયવાળા છે થોડા અક્ષરોમા ધજા ~ થો સમાવી લેવાની શક્તિ તે સૂત્રોમાં છે એક જ જ મમા અનેક જ મોના માર્યો સિદ્ધ થઈ શકે એવા અર્થો અને તરવોથી મરેલા આ મદન ને મત્રમય સૂત્રોનો અવ્યાસ કરવાનું હોડીને અક જ જ મના અને તત્ક્ષણ પૂરતા કાર્યની સિદ્ધિ જતાવનારી તાત્કાલ કેમવધી બધામાં શુ શુદ્ધિમતા છે ? આ સૂત્રો આ બાન આ પરબારો મુપારે છે

પ્રશ્ન ૮—સામાયિકમા મનથી પાપ ન કરવાની પ્રતિજ્ઞા લેવાય છે તે તો મોઝે બાને પજાલી નથી તે સામાયિકનો લાભ ન કહેવાય ?

ઉત્તર—અતિક્રમ-અતિક્રમ-અતિચાર અને અનાચાર એમ ચાર પ્રકારથી ક્રમે દોષ લાગે છે તેમા આનસિક દોષ પહેલા ત્રણ પ્રકારથી મનાએયો. આ અનાચારનો મદાન દોષ છે એટલે અતિચાર સુધીના ત્રણ પ્રકારોની શુદ્ધિ નિહા મદા, આલાચન અને પ્રતિક્રમણથી થઈ શકે છે તેમ કરવાથી લીધેલી પ્રતિજ્ઞાનો સર્વાશે લગ થયો મનાતો નથી, અને પ્રતિજ્ઞાનો નિર્વાદ થઈ શકે છે

પ્રશ્ન ૯—આ સૂત્રો બધાંઓને પૂરા આવડતા નથી અશુદ્ધ બોલે છે, તેના કરતા ન બોલે તો ક્રમ ?

ઉત્તર—જેન મત તો એમ માને છે કે મોઝે પણ ક્રિયા અવ્યાસથી જ સિદ્ધ થાય છે “દોષવાળું કરવા કરતાં નહીં કરવું સારું” એવી જોન માયતા નથી “કરવું તો શુદ્ધ જ કરવું, અથવા કરવું જ નહીં” એવું વચન પણ આ શાસ્ત્રોને માય નથી.

જૈન સિદ્ધાન્તના મર્મોને જાણનાર મનુષ્ય આપુ કહી બોલે જ નહીં કારણકે “અભ્યાસના પ્રારબ્ધકાળમાં જૂન ન જ યામ” એવું કહી જનતુ નથી એકડો છુટનાર જાળક જાગિકાઓનો દાખલો વિચારો શેટલી વજ્રવાનું સિખનાર નાની કન્યાનું દષ્ટાત પજુ વિચારવા જેવું છે જો તેઓને એકડો સખતાં કે શેટલી વજ્રતા ના પાડીશુ, તો તેમનું બચિષ્ જમડરી કારણ કે શસ્ત્રાતમા એકદમ શુદ્ધ તો તે બેઠેને આવડતા જ નથી એવી જ રીતે સમજવું જોઈએ કે-જ્યોત્સના ક્રિયાઓ કરતા કરતા જ એક દિવસ જૂન વિનાના અનુભવો થશે કારણ કે સર સામાન્ય એવો નિયમ છે કે સાતિચાર ધર્મ જ નિરતિચાર ધર્મનું કારણ બને છે અતિચારવાળા અનુષ્ઠાનો જ એક દિવસ સર્વ શુદ્ધ નિરતિચાર ધર્મ મુઘી પહોંચાડશે એમ કરતા કરતા જ્યારે જ્ઞાતિઓ પોતાની અશુદ્ધિઓ, રખસનાઓ, તુટિઓ અને ખામીઓને દેખતા થશે ત્યારે તેને સુધારવાનો પ્રયત્ન કરશે. દુ વધી બધી કળાઓના અભ્યાસમાં પણ એ જ નિયમ છે સર્વાંતે શુદ્ધ આદર્શને નજર સામે દેખતા જાઓ અને પોતાની ક્રિયાઓમાં રહેલી ખામીઓને સુધારતા જાઓ એક દિવસ વિશુદ્ધ આદર્શને પામી શકાશે

પ્રશ્ન ૧૦—પ્રતિક્રમણ કરવા અમાઉ સમાયિક લેવાની શી જરૂર ?

ઉત્તર—પ્રતિક્રમણ એ સામાયિકનું એક જગ છે એટલે એમ કહીએ તો ચાલે કે સામાયિક એ સાધન છે, ને પ્રતિક્રમણ એ સાધન છે તે કારણથી સામાયિકરથી સાધ્યને લક્ષમાં રાખીને જ પ્રતિક્રમણના ક્રિયા કરવી જોઈએ નિરતિચારના ચતુર્વિધ શ્રી મુખને એ સામાયિકનો પ્રતિક્રમણની આરાધનાદ્વારા મુખ્ય ખપ રહે છે એટલે કહી શકીએ કે આ પ્રતિક્રમણ કરવો અધિકારી વગ ચતુર્વિધ શ્રી સધ છે જોની શુદ્ધિ જોને છટ દોષ તે એ પ્રથમ તો સામાયિકના જ સંભવ બને છે

પ્રશ્ન ૧૧—પ્રતિક્રમણ કરતી વખતે સૂત્રો અને ક્રિયાઓ એ બેઉનો શા સબંધ છે ?

ઉત્તર—સૂત્રોનું જ્ઞાન હોય તો જ ક્રિયા કરી રાકાય આ સૂત્રો જે મુખપાઠ ૧ હોય, તે પ્રતિક્રમણની ક્રિયા અને વિધિઓ કેમ કરી શકે ? ક્રિયા મહામતિનો હતુ મા છુ કે આ ક્રિયા કરતી વખતે સમારંભી પાપક્રિયાઓ આપોઆપ બંધ થાય છે પણ તે ક્રિયા કરનારને જો તે સૂત્રો માટે ન આવડતા હોય તો ક્રિયામાં પ્રવૃત્તિ કેમ જ કરી શકે ? આજ એવું ધણાના મનમાં છે કે આ સૂત્રાક્ષરો મનમય હ ન તો આય ન પણ જાણીએ તે છતાં કોઈ ક્રિયા કરાવે તે મ જગનાચો આપણા કર્મો અપવાન જ છે 'વર્તિતાસૂત્રમાં' પણ કહ્યું છે વાત કરી છે તેથી આજ સમાજનો માગે જાય તે સૂત્રોના મદામુના અર્થો શિખવામાં જોખવામાં અને તેના બિંદુ અથવા ચિન્તનમાં જલ્દી જ પ્રમા સેવે છે વેપારી કદમિ જાતે' નો અર્થ જાણ્યો નથી માતા નવકાળેનો અર્થ જાણ્યો નથી પાઠશાલામાં કેવળ મુખપાઠથી સતોષ મનાય છે તમાઓને કદી ચિંતા થતી નથી કે આ અમે શુ જોવી ગયા ? અમે શુ મુજોમાં માલમુ ? એવાઓને આક્રમક ઉત્તેજન આપતા એ વર્તિતા સૂત્ર કહતું નથી કે અર્થ શિખરો નહીં રહસ્યોનું ચિંતન = શા નહાં એટલે અર્થ જાણ્યા વિનાની વર્ષોથી ક્રિયાઓ કરનારો મોટે ભાગે પોતાની આજસથી મુશ્કેલી રહી છે ? તે સમજતો હોતો નથી તેથી તે મહાન બૂલ કરી રહ્યો છે એમ ક્રિયાઓ કરનારો વર્ષો ધીમે ધીમે દ્રવ્ય ક્રિયાઓમાં જ મનનારો જો છે એમ એક દિવસ એ શુષ્ક ક્રિયાવાદી ખતી જતો માટે ક્રિયામાં જોટલું જરૂર હોય તેટલું પ્રમાણોપેત જ્ઞાન બાગે તો દુષ્કર્મ સાકર વાળ્યા જરાબર સ્વાદ આવે માટે જેની શક્તિ હોય તેઓએ તો તે ક્રિયાઓમાં પૂરા રસ લેવા અર્થ શિખી જ સાર લેવા જોઈએ જેની શક્તિ

ન દોષ, નિચાર દોષ વૃદ્ધ દોષ ને તેને માટે આ સૂત્રો વિના અર્થના સ્વીકારવામાં આવે તો તે સુચોચ મળ્યા

પ્રશ્ન ૧૨—હવે આવશ્યકોના પગરપર સબંધ મમળવો

ઉત્તર—આ હવે આવશ્યકો પગરપર એક બીજાના સાધક અને પૂરક છે સામાયિકથી જેમ આશ્રવ નિરોધ કે વૃજ્યા ઉદરથી પચ્ચક્રખાણના ગુણની શ્રદ્ધિ થાય છે તેમ પચ્ચક્રખાણથી સમતારથી સામાયિકની પુષ્ટિ થાય છે કારણ કે પચ્ચક્રખાણ ઉભય સંધ્યાના બેડે પ્રતિક્રમણમાં કરવાના જ છે કાયા ઉપરથી મમતા ઝેડીને કાઉરસંગ દ્વારા જેમ મમત્વ યોગની પ્રાપ્તિ થાય, તેમ દેહમમત્વના ત્યાગથી સમભાવવાળા સામાયિક ગુણની જ શ્રદ્ધિ થવાની સાવલ યોગની નિરુત્તર પચ્ચક્રખાણમય સામાયિકથી જેમ પ્રતિક્રમણને જ રોજ મળે છે તેમ સાવલયોગની નિરુત્તર પ્રતિક્રમણ સામાયિકથી જ સિદ્ધ થાય ■ સમભાવ નામ એના સુગુરુની આસના પાલનરૂપ ભક્તિનું જેમ સામાયિક પ્રયોજક અને ઉત્તમ છે, તેમ તે સમભાવી સદ્ગુરુઓના અરણ્યકમયોની વદના રૂપ વિનય પણ સામાયિક ગુણને વિકસાવનાર બને છે આવા અરસપરસના સંગ ધોથી એક-રે આપણે એમ કહી શકીએ કે હવે આવશ્યકો ભેગા મળીને ચારિત્ર ગુણને જ પુષ્ટ કરે છે એ જિસ ને ચારિત્રનું પાતન એટલે ચારિત્રાચારનું પાલન પણ થયું મળ્યા અથવા પચ્ચક્રખાણના પાતનરૂપ સુખિમાગનું પાતન સરલણ કે આરાધન થયું મળ્યા એ પ્રમાણે પ્રતિક્રમણ કે તેના જ આરસકો મુક્તિ થયના પ્રયત્નરૂપ જ છે તેથી સમણુ આત્માઓ ઉભય ટકે પ્રતિક્રમણ કદી છોડતા નથી નતુ જો જેની આરાધક તિથિએ જો કારણ સયોગવત્તાત્ત ૧૪ ન થઈ ગયું હોય, તો પણ પદર દિવસની ખમાવવાની પ્રતિક્રમણની પુણ્યપણાને કાષ્ઠ પણ ભોગે આરાધકો જતી નથી

મંત્ર ૧૩—પ્રતિક્રમણનો સમય સવાર સાંજનો કેમ નિયત કરાયો દરો ?
 ઉત્તર—૨૪ કલાકમાં સવાર સાંજ ૨૪ જે સંખ્યા મુખ્ય મહાપ છે
 સૂચના દિવસે ને અસ્તના તેમમયા છે તેવી જ રીતે રાત્ર અને
 દિવસ પણ બે વિભાગ છે એટલે ૧૨-૧૨ કલાકની સહેજ
 વહેંચણીનેમાં મુખ્ય કાગળ જે વ વળી દુનિયામાં સવાર સાંજના
 વખતો ફરતા માટે કે ન્ય વામદાગ દેવપુષ્ટિ માટે મુખ્ય
 મહાએન છે તેમ આ પ્રતિક્રમણ પણ આત્માના ગુણોને ધોષણ
 આપવા માટે એક બાયામ તરીકે લેવાયેલ છે માનવને આ
 પ્રતિક્રમણથી બ્યાયામ વિના આત્મગુણોની પુષ્ટિ
 કરવારૂપ ઝાંઝની સિદ્ધિ ઘણ શાન્તી નથી આ આરાધન
 અનાદિતુ અને શાશ્વત એટલે કે દરેક તીથ કર ભગવતના
 શામનમાં તે અવરૂપ હોય જ મુમુક્ષુને પ્રતિલિનના એ બ્યાયામ
 વિના આત્મા યકેતુ જ નથી એનાથી ભાવ તદુરસ્તી સાંપડે
 છે તત્વાય સૂત્રની સિદ્ધસેનીય દીક્ષામાં પૃષ્ઠ-પૃષ્ઠમાં કહ્યું છે કે-
 ગુરુઓ સમક્ષ કરાતા સમક્ષિને અપાવનારા જે જે શુભ
 ક્રિયાનુગનો છે તે તથા સમ્યગ્ બ્યાયામો છે

મંત્ર ૧૪—પ્રતિક્રમણ એક કે પાંચ ૭ આવશ્યક તો દરેકમાં સરખા છે
 ઉત્તર—પ્રતિક્રમણ એ દોષશુદ્ધિ અને ગુણપુષ્ટિની ક્રિયા છે અહીં દોષ
 એટલે કચરો આત્માથી ધરમાં કમ કચરો ભર્યો પડ્યો ■
 ધરની જેમ તેને રાજ જે વાર સાફ કરવો જોઈએ તેને વળી
 ૬૨-૫૫વાડીયે ૬૨ ચતુર્માસીએ, કે ૬૨ સર્વતસરીએ વધારે પ્રયત્ન
 કરવાપૂરક સાફ કરવો જ જોઈએ તેમ યાય તો જ ચોક્ખાઈ
 રહી શકે તે કારણથી દૈવસિક, રાત્રિક, પાક્ષિક ચાતુર્માસિક
 અને સર્વતસરિક એમ પાંચ પ્રતિક્રમણ ભગવાને ફરમાવ્યા છે
 તેમાં દૈવસિકને પ્રથમ મૂકવાનું એ કારણ છે, કે-ભગવાન તીથની
 સ્થાપના દિવસે કરે છે અને તે દિવસની સાંજથી જ શ્રી ગણધર

ભગવતો વિગેરે સઘ નિશ્ચિત પ્રતિક્રમણ કરે છે એટલે દેવસિક પ્રતિક્રમણ પહેલુ સર થાય છે તેથી તેને પહેલુ ગણાવેલ છે

પ્રશ્ન ૧૫—પ્રતિક્રમણમાં યોગસિદ્ધિ અથવા અધ્યાત્મ જેવુ શુ છે ?

ઉત્તર—આ ક્રિયાઓ રખડના આત્માઓનો મોક્ષની સાથે યોગ કરી આપે તે માટે તે યોગ જ છે વળી જ્ઞાન અને ક્રિયા ઉભવરૂપ અધ્યાત્મ છે અધ્યાત્મ એટલે આત્માની સ મુખ યત્ન પ્રતિ ક્રમણ વખતે નિદા ચર્ચાઈ કરાય છે તે આત્મસ મુખ યત્નને જ ક્રમણ છે આ પ્રતિક્રમણ સમજપૂર્વક થાય છે એટલે તે ક્રિયામાં જ્ઞાન પણ છે જ્ઞાન અને ક્રિયા બેકે બેગા બજરાથી આત્માભિમુખી જીવ વિશુદ્ધ અધ્યાત્મનું જ પાલન કરી રહ્યો છે એમ કહી શકાય એટલે માનવુ પડશે કે જ્ઞાન અને ક્રિયા ઉભવના સમન્વયમાં જ શુદ્ધ અધ્યાત્મ સમાયેલુ છે એટલે આ પ્રતિક્રમણની ક્રિયાઓમાં દુષ્ઠ અને શીઠાચ અથવા પાણી અને રસ એની માફક જ્ઞાન અને ક્રિયા ઓતપ્રોત મળી ગયેલી છે તેથી પ્રતિક્રમણ એ નિર્ગોચ અધ્યાત્મ જ છે જો કે દ્ર ૫ ક્રિયાઓ આગળ જતાં કાવ ક્રિયાને લાવનારી અને કારણભૂત બને છે, એટલે બ્યવહારી દ્રવ્ય ક્રિયાઓ કે અશુદ્ધ થતી ક્રિયાઓને બંધ કરવાનું જ્ઞાનીઓ કદતા નથી પરંતુ અધ્યાત્મરૂપ જ્ઞાન સાથે જ્યારે આ આત્મા ક્રિયા કરતો થશે, ત્યારે મોક્ષ નજીક સમજવુ જો કે દ્રવ્ય ક્રિયા કરનારને અથવા સાબળીને ક્રિયા કરનાર અમણને પણ ભગવાન ઉપર તથા ભગવતની આરાઓ ઉપર બહુમાન અને શ્રદ્ધા તો હોવી જ જોઈએ, જો તે દેવ તો તેને આપણે આસિક અધ્યાત્મ માની લેવુ પડે, ૪ તુ આત્મા ભિમુખપણુ સાર જિવત્તવા જ્ઞાનપૂર્વકની ક્રિયાજ નક્કી છે એમાં ના પાડી શકાય તેમ નથી જ

પ્રશ્ન ૧૬—પ્રતિક્રમણ બહુ જ નિર્લેપ નથી થતુ, દે શુ કરવુ ?

ઉત્તર—પોતાની ક્રિયાઓમાં નિત્ય નિત્ય સુધારો કરવા પ્રયત્ન કરવો, પરંતુ પારકાને મોઝે મઠુ ચિતા કરવી તે ઠીક નથી પારકા કરતાં પોતાના કામ ગોપતાની વૃત્તિ દરેકે રાખવી જોઈએ ગુણ કે દોષ એ માનસિક વસ્તુ જ નીલના માનસિક બાવો મધ્યાર્થપણે જોવાનું સ નિત્ય કરવું મેઝા હોય તહીં તેમ કરવા જઈએ તો બ્યવહારનો લોપ થવાનો તકરાર હોય તરવાદાદ એટલે બનેકાતવાદ એ એમ જિખાત કે નિશ્ચય થયના લોપથી સત્યનો વિચ્છેદ થાય, અને ઉચ્ચદાનનયના લોપથી તીર્થના વિચ્છેદ થાય એટલે રથા હો પોતાની જમ પળીની બે પાખની જેમ એમાથી મેકને નજીક જવા ઉચિત હો નિશ્ચયનય લાનપ્રધાન છે, અને બ્યવહારુત્તર ક્રિયાપ્રધાન છે એટલે કેખાતા સામાના લોપ દોષો ઉત્તર જાવા જાણ માસ નરમાનો નિશ્ચય કેમ આવી રહ્યો ? પ્રત્ય બધા રીતે મનથી કર્યેલુ માપમ્યન એવુ ઉપગમમા બધો ગા તે કેમ ચાલે ? પ્રસન્ન રાજધિનો ખરો એને માટ ૧૬ જ નધએરો છે પૂજી આદર્શને સમુખ રાખી મુમુતુ કિના કમારનો જામ તો કોઈ દિવસ કે ખીમ કોઈ જ મમા પજી ને નિષ્ણ કિના ક નારો બની રહે છે

પ્રશ્ન ૧૬—પ્રતિક્રમણ અને મિચ્છામિ દુષ્ટ ને મો સમય છે ?

ઉત્તર—મિચ્છામિદુષ્ટ એ પ્રતિક્રમણની લાવનાનું મૂળ બીજ છે સાચા પચાસપમાથી ઉદ્ભવલુ પ્રાયશ્ચિત લેવાનું બાન તે આપમાના મુખમાથી નારેસદીપૂર્વક મિચ્છામિ દુષ્ટકના મહા-મૂલો ઉદ્ધારો કરાવે છે દણુકર્મો આત્માને જ આવી લાવના થાય છે દરેમિ બતેનુ સૂત્ર ઉચ્ચરતી વખતે પણ સામાવિકર્મો દરેમિ બતેની પ્રતિષ્ઠા ગુરુમહાગજ લેવડાવે છે, તે વખતે ધીમે રવરે સામકને ઉચ્ચગ્નાનુ પણ દોમ છે પોતે સાથે સાથે બોલે તેનાથી પોતાને વિદ્યેષ ખ્યાલ આવે એ પ્રતિષ્ઠા લેતા પૂરતો ખ્યાલ રહેવો જોઈએ કે ઉવટ સુધી આ પ્રતિષ્ઠા

પણ અને નિર્વાહ મારે કરવાના છે અદાથી હજારો નદી
ગામ વિનુ બોલાશે નદી, માવણાવનો મે ત્યાં કર્યો છે,
મારે મમતા બાવમાં રહેવાનું છે તેવા બધા સુભાષી ન મોષ તો
જ દોષ લાભના ઘુનજ મિત્ર મિત્ર, ૫૫ ના આવી જવ આમ
એક મુદ્દત સુધી ધ્યનને તથા નેત્રી રહે છે એવું જાનીએવું
કથન છે તથા બે થડી એટલે ૪૮ મિનિટનો સમય 'જવ
નિવમ' સમ્બધી નિવન કરવામાં આ વે છે તેટલો વખત
એકામાં એકો ત્યાં તે જ જાની કાટિમાં ગળી શકાય

પ્રશ્ન ૧૮—નિવમજીમાં ચેતવણના, ગુરુના જા આ નધુ શા કારણથી
વિધાનરૂપ હતો ?

ઉત્તર—ચેતવણ જગતનાની આરાધના માટે છે તેમાં નમ્રાણુજી બાવ
જિનનું એક મોયેન સજી અર્ધ્ય છે બાવનાની પૂરે આર્તા
કોણથી ચેતવણના દાવરૂપ અને ત્રાણ સમાન રાવરનો પણ
સમાવેશ પ્રતિષ્ઠાજીમાં કરવાના આવેલ છે માધુર્ય ન પણ તે
માટે છે કે એટલું દેવદત્ત તમક હ તેટલું ઘુનજ પણ
તારક છે, તેથી જુની જુદી જુમિકાએ રંગેને અત્ય વિલાસની
સાધના કરી ગ્રેહા પવિત્ર સત્તુકેરો પણ સજિતધોમની સાધનાને
અને સ્થાતાપ દુરકના અમ્ય શ્વરૂપ યો બારનાને દેહ કરવામાં
નિમિત્તભૂત હ સામાયિક પણ એક એવી ધોમી વસ્તુ છે કે તે એ
દિખર છે કે જે સાવલ બાપારો દોષ છે, તેનો અવરૂપ ત્યાગ
કરવા જેવો છે એ દેવને જોડીને શુ કરવાનું તે પણ
જાણુ છે કે ઉપાદેવરૂપ જે મદજુ કરવાની યોગ્ય છે તેનો
રીકાર કરો તેજ આ મામાયિક છે દેવનો ત્યાગ ને ઉપદેવનો
રીકાર સામાયિકે સિખવાશુ સ્મૃતિઓથી વળી અઉનિસર્યોદ્ધાર
૨૪ અવરતના પવિત્ર નામ રમગ્ધુ કરીને તે રજુજીએ ના ગુજમાન
ગવાય છે એ સ્તવનથી સમકિત શુદ્ધ થાય છે એ પણ એક
મોગમાં મોટો લાભ છે તે સમ્પ્રદાય (૧) આસ્તિક્ય (૨)

અનુક્રેષા (૩) નિર્નેદ અને (૪) મવેગ અને (૫) યમના સક્ષ્મોદી વ્યક્ત થાય છે એ ગુણો તેને ઉચ્ચ આચરણ કરવા પ્રેરે છે સાચુ બોલતા શિખવે છે સતોષી બનવા પ્રેરે છે એમ કરતાં કરતાં તેનામા જીવ ધાનો પણ મહાન્ ગુણ પ્રગટે છે તેથી તે ક્ષણે પ્રમાણિક બને છે ચિત્તની પસંદગતી ટકાવી રાખવાની સમર્થકરન તેને હુકમ કરે છે જિનસ્તુતિથી હમેશ ભાવ મમતા કરવા તે પ્રેરણ છે એમ માન્યર એ એનુ મુખ્ય કે દ બની જાય છે, તથા તે ભક્તિયોગના ઉપાસક બને છે કારણ કે તે જાણે છે કે પ્રભુના સ્વરૂપ એ ભક્તિયોગની જ એક ભવ્ય ક્રિયા છે અથવા મુક્તિપરચા માટેની એક મહાન્ યાત્રા અથવા સફર છે એમ પરસ્પર વિરોધ ન આવે એ રીતે દશનનો સાથે જ્ઞાન આગે ચારિત્રી પણ આરાધે છે હરદમેશ તેમ કરવાથી મિથ્યાત્વ અવિગ્નિ કલમને પ્રમાદેના અસાવરથી આધ્યાત્મિક અને માનસિક આરોગ્યને મેળવી શકે છે કાલિસંગનો હેતુ પણ તેવી જ રીતે સહજાયેનો છે ક્રોધાર પૂજ્યથી રૂણ મળે તે રતોત્ર સ્તવનથી મળે ક્રોધારદા નેત્રોનો જગતર મજબૂત કામ કરે છે ક્રોધ-મત્ર જાપ કરવા જોટલુ-અરિહત-સિદ્ધચક્રાદિનુ ધ્યાન છે કાલિસંગથી આપુ ધ્યાન કરવાનુ શિખવા મળે છે

અક્ષ ૧૬—જ્યારે શાઓર્મા સમક્રિતને આટલુ બધુ મહત્ત્વ અપાય છે, તો પછી તે સમક્રિત ક્યારે અને કેવી રીતે પમાય ?

ઉત્તર—પ્રતિક્રમણ કરનારે અનુક્રે યોગ્યતા કેળવવાની હોય છે તે આ પ્રમાણે છે—આત્મા જ્યારે યુધિપ્રવૃત્તિકરણ નામના કરજીને પટાવી જાય ત્યારે શાદ મિથ્યાત્વના કલામદોથી રહિત થાય. એટલે સગળતાવાળો આત્મા બને છે તેથી ક્રિયા આત્મામાં અદરથી યર્ષ જાય ત્યારે એક જાતની યોગ્યતાવિશેષ પેદા થાય છે ત્યારપછી તે પ્રતિક્રમણ કે ચૈત્ત્યવદન જેવી ઉત્તમ ક્રિયા કરવાની યોગ્યતાવાળો બને છે, એટલે તે ક્રિયા કરવાનો અધિકારી

તે બે યો કહેવાય કારણ કે અમુક આત્મિક યોગ્યતા આપ્યા વિના આ ઉત્તમ ક્રિયાઓને માટે અધિકાર મળી શકતો નથી આવશ્યક કરણ ત્રણ પ્રકારનાં છે તેમાં આ કમળ સૌથી પ્રથમ પદ્ધતિવાન છે બીજાનું નામ અપૂર્વકરણ છે અને ત્રીજા કરણનું નામ અનિવૃત્તિ કરણ છે આ અપૂર્વ કરણ અને અનિવૃત્તિ કરણ માત્ર ભવિષ્યવાને જ પ્રાપ્ત થઈ શકે છે લેશ્યાની શુદ્ધિ અશુદ્ધિ અનુસાર જીવના સારા નરસા અભવસાધવિશેષોને કરણના નામથી ઠાકાકારો ઓળખાવે છે

નિમિત્ત ૨ મહેવના પરિણામરૂપ મયી પ્રદેશની હરે પદોક્તિ સુધી પહેલું વધાપ્રવૃત્તિ નામનું કરણ હોય પણ એ મહાન પ્રયત્ને કરે એટલે જીવ બીજા અપૂર્વકરણને પામે છે એ પણ સમ્યક્તાની પ્રાપ્તિ દૂર સમયમાં જ થવાની હોયને જીવ ત્રીજા અનિવૃત્તિકરણને પ્રાપ્ત કરે છે

દ્રવ્યક્રિયાઓ તેા અનાદિ અનંત કાળથી ચલી આવે છે પણ ભાવક્રિયા હજી થતી ન હતી એટલે સુદ પુરુષોએ હવે એવી વહન પ્રતિક્રમણાદિની ભાવક્રિયા કરવી જોઈએ કે જે મોક્ષ મેળવી આપવામાં જન થ કારણશૂન્ય છે તે કારણથી ઉપર જણાવ્યું કે પહેલાં કરણને વટાવી મએતો આત્મા જ ઉત્તમ ક્રિયાઓ કરવાનો અધિકારી બની શકે છે એવી ભાવ ક્રિયાના યોગે એ ઉત્તમ ક્રિયાના આરાધક આત્માને અર્ધપુરુષવ-પરાવતનથી અધિક સ સારમાં ભગવાન પછી રહેતું નથી

પ્રશ્ન ૨૦—પ્રતિક્રમણાદિની ક્રિયાઓ શુ ઓછા વધારે ફળ આપનારી બની શકે ?

ઉત્તર—આ ક્રિયાઓની ઓછી વધારે ફળની તારતમ્યતા માટે સુવર્ણ-મહોત્સુ દષ્ટાંત સાનીઓ બતાવે છે તના અર્થ, વિશ્વમ આ રીતે પાડવાથી તે તુરત સમજાયે (૧)

સો દયનુ અને ઉપર રત્કારી મહેર છાપ બેઠે જોમા હોય, એટલે ખરી છાપ અને સાચુ માનુ એ પહેતા બાંગો (૨) છાપ ખોટી ને સેનુ અચુ (૩) મેનુ ખોટુ અને છાપ સાચી (૪) સોનુ પશુ નથી અને છાપ પશુ નથી આવી રીતની ખોટા રૂપિયાની વિપત્તિ સમજારો કે ત્રીજા ને નોંધા 'બાગાના જેવી દ્રવ્યક્રિયાએ રૂા ફળ આપે કે તેનાથી મુગ્ધજનોને છેલ રવારૂપ અનથ કરી ફળ રૂાવ બીજુ ફળ હોઈ શકે'

(૧) એ રીતે મુનોના શુદ્ધ વર્ણોચ્ચાર અક્ષરેઅક્ષર રખડ રીતે ખોસવામાં આવે અને તે અચુ અથવા ચિત્તન પશુ થતુ રહે આને આવતા વિશુદ્ધિ દ્વાય એવી રીતની અમૂળ ક્રિયા જે પ્રતિક્રમણક્રિયામાં થાય તે પ્રથમ તકાગની સુવર્ણમહેર તુલ્ય લાવાથી મોહફળો આવનારી નિરમા બને છે

(૨) બીજી રીતમાં મહેરના ઢેકાણે આવી ક્રિયા મણી તકાવ જે ખોનના અશુદ્ધ ખોખાતુ હોય એટલે વર્ણોચ્ચારમાં સેકડો બૂંધો પતી હોય તથા તે શુ બાલે હા તે સૂત્રોના અર્થાનુ તેને જ્ઞાન ન હોનાથા અધ્યયિતન પશુ તે કાંઈ ન કરે અને પોપટ જમ રામ રામ બોલે ને અર્થ ન જાણે તેમ મન અશુદ્ધ અશુદ્ધ પશુ ખોલી જાય ને એમ માને કે એ પ્રતિક્રમણ ક્રિયા બમવાન પાસે ચેતવદન કયુ શુદ્ધ વદન કયુ તીથવદના કરી એમ મે આ સારી ક્રિયા કરી એમ માને પશુ સાથે માથે બાવના િ વિશુદ્ધિ હોય કે બમ વાનની આગતુ મે પાવન કયુ મે પ્રતિક્રમણની આ ક્રિયા કરી તે સારુ થયુ એમ બાવનામાં આમી ન દોય તેવી ક્રિયા હજી પશુ તદન નિષ્ફળ જવી જણાતી નથી માર કે તેમાં બાવ મારા છે અને એમ નિત્ય ક્રિયા કરતા અબ્બાસથી નિહાથી, કે શુરુમદારાજની રાજની રોકણોથી એક દિવસ સુધરી રોકવાનો સભવ રહે છે

(૩) જાવના વિનાની ક્રિયા વર્ણોચ્ચાર વિગેરેથી શુદ્ધ પશ્ય
હોય તે છતાં એ ત્રીજા પ્રકારની સોનામયજ જેવી ખોટી સમજથી

(૪) હેણી તો બેઉ પ્રકારે ખોટી છે એટલે એથી
મદોર જેવી હોવાથી અનિષ્ટ ફળને દેનારી બને છે ખોટી
મદોરથી એ કરનાર સામે પોતીસ કેસ થાય ને જેલ મળે
તેની જેમ અહીં પણ સમજવું જારે કર્યો અને જડ બુદ્ધિ
વાળા જીવો આવી ક્રિયાઓ કરે છે ને દુર્મતિએ જાય છે
“ ખોટી વાત છે, કે આજના કાળમાં વિશેષ કરીને આવી
અશુદ્ધ ક્રિયાઓ મોટે ભાગે વર્તે છે । આ પ્રમાણે ૧૪૪૪ મધના
રચયિતા પૂજ્ય આચાર્ય ભગવાન શ્રી હરિભદ્રશ્ચર મહારાજે
પચાસકે નામના મયમાં કહ્યું છે આના ઉપરથી આપણે
સમજી શકીએ છીએ કે શુભ ફળને આપનાર ચિતામણિ રત્ન
જેવા પદાર્થો પણ જ્યારે અભવ્ય જીવને પ્રાપ્ત થઈ શકતા નથી
તો પછી પરમપદ્ધતી ખીજ સમાન આ સર્વોત્તમ ક્રિયાઓનો
ભ્રમ તો તેઓને ક્યાંથી મળી શકે ? સાચી વાત એ છે કે-
તે સત્પુરુષાચના અને ભવિત્વ્યતાના યોગથી જીવોમાં આસન
ભવ્યપણું પરિપાક થાય છે ત્યારે તેને યોગ્યતા સંપાદનાના સુયોગો
મમે ત્યાંથી પણ આવી મળે છે તેવા સમયે ઉચ્ચ જાવનાવાળી
ક્રિયા કરવાનો ઉત્સાહ જાગે છે જેઓને પવિત્ર એવી કેવ શુદ્ધ
ધર્મની ઉપાસનાની ક્રિયાઓ તરફ કાંઈ પણ જાતનો પ્રવેશ
નથી, તેઓ ધીમે ધીમે કમના દુરોપસમથી શુદ્ધિને પામે
એમ કમતા કતા તેવી ક્રિયાઓ આચરવાનો અધિકાર
મેળવના જાય છે તેથી તેવા જીવોને ‘ આસનભવ્ય ’ કહી
શકાય જેઓમાં તેટલું સત્ત્વ જ્યાં સુધી આવ્યું હોતું નથી
ત્યાં સુધી ઉત્તમ આરાધનાની તીર્થ કર ભગવતોની ઉત્તમ ક્રિયાઓ
માટેનો સદુપદેશ એ તો તેને મિલકતી મર્મના જેવો લાગે છે
એટલે કે સિદ્ધના નામને સંબંધી હરિજિવાઓ બ જાય છે,

તેમ આ ક્રિયાઓ બહુ ઠીક છે અમારાથી નહીં અને એમ કહીને
પોતાની અર્થક્તિ બન રીને પોતે દૂર દૂર જાય છે

અર્થન ૨૬—કેટલાક સૂત્રો પણ તાપની મદદથી જતાવે છે તે કોઈ ભક્તિ
માટે જાર ચૂકી કહે છે, તેમાં વધારે કોણ ?

હિતર—અતિક્રમ ! હમ જ ત્યાગપનો સૂચક છે તેમાં ધરિયાવહી,
વહિતુ વિરે મુને ન જ નાપ કમની આંસુ પડાવે તેરા જે તમા
નવકાર કે લોગરત જા સૂત્રો ભક્તિનુ મદત જતાવે છે આ સૂત્રો
ખોલતા હા ? જન ના અથ વહેનાં યાય છે જેક વાત પ્રતિ
ક્રમશઃમાં છે અમજવનુ એ છે કે પોતાના આત્માની નિદા-
ગદાઈ કમનાર રીત જાના મુલોને કે ગુણા ગુણોને જવારે યાદ
કર છે ત્યારે ભક્તિનો ઝરો પડે છે તે ભક્તિને કોઈ બ્રહ્મ
વિનય કે સ્વાવચ્ચ નામની એળખે છે કોઈ તેને સદ્ભાવ,
સેવા કે સમકથુ કહે છે અને કે વદન, પૂજન, સત્કાર,
સન્માન ભક્તિના જ રૂપો છે ભક્તિથી જ પ્રજ્વાલ, પ્રસન્ન
પ્રાથના તે પ્રભાવ થાય કે સ્મરણ સ્તવન, કીર્તન, કથા,
ઉપાસના આદર આરાધના, આશાપાસન, જાપ જાપા,
વાત્સલ્ય ગોમ એ જાણ ભક્તિનાં જ પ્રકારો છે આ રીતે આત્મ
નિદા અને ભક્તિ બેઠેથી તમવાનુ છે જેઓત ભક્તિયોગ બહુ
ઈષ્ટ હોય છે, તેઓ સમીન વિગેરે સાધનોથી તેમાં ખૂબ મસ્ત
બને છે તેનાથી પદ્ય થજા કમોતો નાસ થઈ શકે છે રાવણે
ભક્તિથી જ તીથ કરનામકમ અષ્ટાપ-તીથ ઉપર બાધ્યુ હતુ

આ રથો એક વસ્તુ માદ રાખવાની છે કે-પૃથ્વી, પાપાણ
વદ્ધ સાગર સરોવર, નદી કુડ, પવન અગ્નિ સૂર્ય, ચંદ્ર કે
આકાશની ભક્તિ કરવી, એ તો રેતીમાંથી તેજ કાઢવા જરાબર
છે તેજ પ્રમાણે લોભી દભી, ક્રોધી, અભિમાની અટાની,
નિષેધી, અપૂર્ણ કે અધુપકારી વ્યક્તિઓની ઉપાસના કરવી એ
તો દરિદ્ર પાસે મનાદય થવાની ધમ્મજથી મનની માંગણી કરવા

જેવો તુરજ પ્રવાસ છે જો ધનુરા પર ગુલામ હોય, લીમડા
ર ફેરી પાકે, સાગરનું જળ મીઠું બની જાય, તો જ ગુણદીન
આત્માઓ પાસેથી ગુણપ્રાપ્તિ શક્ય બની શકે, માટે પવિત્ર
તાલી ઇચ્છા રાખનારે પવિત્ર વ્યાધર્મ વ્યક્તિની જ ગુણપ્રાપ્તિ
નારે આશરણ કરવી જોઈએ પછી તે ગમે તે નામ કે
સદાચી જોળખાના હોય.

પ્રશ્ન ૨૧—તીર્થની ભક્તિ કરવા જતાં આશાતના ઘર્ષ જાય તો શું
કરવું ?

ઉત્તર—તીર્થની, શાસનની કે ધર્મની આશાતના દેલના કે દલકાષ
આપણા નિમિત્તે થવી જ નહીં જોઈએ તીર્થ શાસન કે ધર્મ
મહાન પવિત્ર ભવો છે' જેની આશાતનાઓથી ભય કર કુદ
પરિણામ આત્માઓને ભોગવવાં પડે છે માટે આશાતનાદિનું
વજન થવું જ જોઈએ મોટી આશાતનાઓથી આ ભયમાં પછી
કુખ અને આપત્તિઓ આવે છે ધનની હાનિ થાય, દેહ રોગથી
ભરાય જ્યાં જાય ત્યાં તિરસ્કાર પામે શૂંપ્યા દોષા હતા અજ
કે પાણી વિના ટળવળવું પડે અને પરજવમા નારકીની ભયાનક
મહામાતનાઓ સદવી પડે આને રોગો થાય છે તે પછી તેવી
આશાતનાઓનું જ પરિણામ અથવા કુળ મળ્યા. એ સારાં કામો
આપણા હાથે જોઈયાં થાય તેના વાધો નહીં, પરંતુ ઉપર હોત
બૂરાં કૃત્યોમાં તે આપણો દિરસો ન જ દોષો જોઈએ એ
માદી ને સરળ વિચાર દીના જેવી રપટ છે કારણ કે જૈનધર્મ,
જૈનશાસન કે જૈન તીર્થો એ બહુજ પવિત્ર યોગે છે તેથી
વિરુદ્ધ વર્તનારા કદી પછી સુખી ઘર્ષ શક્ય નથી માટે સુખી
થવું હોય તો ધી વીતરાગ દેવોની આજ્ઞા મુજબ જ વતવું
જોઈએ આજ્ઞા પાલન થાય તો શી સુખી થવાય

પ્રશ્ન ૨૩—દેવબ, યાન બ, કે સાધારણદેવ એ શા હેતુથી જુદા જુદા
રૂપ છે ?

ઉત્તર—શ્રી તીર્થ કર દેવોના નિમિત્તે આત્મકથાણુ મારે પૈસા જિન મારિમાં અખાય છે દેરાશરમાં ઘી બોલાય છે, એ ઘીની પ્રયાધી એ નિજુ વ થાય છે ને ન્યાય પણ સમવાય છે, કે પહેલી પૂજ ઘી બોલાય ન જ કરે તે પૈસા દેવદ્રવ્ય ગણાય છે ભગવાન મદાવીરદેવનાં ન્યવ । અજો નન્મ કથાણુકો વખતે શ્રી કથપસૂત્રમાંથી સુપનનું વાંચન ન્યાયે શ્રવણુ કરાય છે, તે ભગવાનના નિમિત્તુ દ્રવ્ય બોલાવુ હોવાથી તે પણ દેવદ્રવ્ય ગણાય છે સમગ્ર જ્ઞાનના આધ જનથી સસાર તરવો છે, એટલે એ મુક્તિસાધક જ્ઞાનની પૂજા નિમિત્તે પૈસા જ્ઞાનપૂજામાં ચલાવાય છે એટલે તેને જ્ઞાનદ્રવ્ય કહેવાય છે તેવી જ રીતે સાધારણુદ્રવ્ય પણ એકું કરવામાં આવે છે તે સાતે જ્ઞેનમાં વપરાય છે તેમ ગુરુમહારાજની મહાસી વિગેરેમાં દેવદ્રવ્યથી અને જ્ઞાનદ્રવ્યથી તદ્દન નિરપેક્ષ જે દ્રવ્ય મૂકવામાં આવે છે, તે કય ચિત્ ગુરુદ્રવ્ય કહેવાય છે એ બધાયની વ્યવસ્થા સાએ મુજબ પોતપોતાના જાગોના સ્થાનિક મહાજન પથ, અથવા આવક સધતે કરવાની હોય છે આ વહીવટ શુદ્ધ અને નિર્મળતાપૂર્વક કરવાનો હોય છે એટલે કે પોતાને મારે તેનો ઉપયોગ કરવાનો હોતો નથી

જેમ એક શેઠ પોતાના ચાર પુત્રોને પોતાની ૪૦ હજારની મિલકત વહેંચી આપે, તો દરેક પુત્ર-પોતાને મળેલી ૬૫ ૬૫ હજારની મિલકતના જ માલિક ગણાય છે તેમાં એક બાઈ બીજા બોટા બાઈની મિલકતમાં પોતાનો અધિકાર લગાવવા નય, તો ન્યાયાધીશને રપટ્ટ મહેવુ પડે કે-તેના પિતાએ આપેલી ૧૦ હજારની રકમ પર જ તેનો માત્ર અધિકાર છે વળી શેઠ શેઠ પોતાને પુત્ર ન હોય તો પોતાની સવા લાખની મિલકતનું ટ્રસ્ટડીઝ કરે, તો તેની પાછળવાળા ટ્રસ્ટીઓ તે ટ્રસ્ટડીઝમાં કાંઈ પણ ફેરફાર કરી શકતા નથી પ્રિવીકાઉન્સીસ સુધી લહે, અથવા દિલ્હીની સુપ્રીમ કોર્ટ સુધી લહે, અને તેમાં જાંની જુરીમાં ૫ કે

જ ન્યાયાધીશો હોય, તો પણ મરનારની ઈચ્છા મુજબ દૂરદેહીમાં જે લખ્યું હોય તેનાથી અક્ષર પણ ફેરફાર કરવા તેઓ સમય લઈ શકતા નથી. તેમાં પણ ૨૫ હજાર આર્થિક ખાતામાં આપવા લખ્યું હોય ૨૫ હજાર પાંજરાપોળમાં આપું છું તેમ લખ્યું હોય ૨૫ હજાર ઉપાશય નવાવવા આપવાનું લખ્યું હોય અને બાકીના ૫૦ હજાર પોતાની પાસે પુત્રોએને આપવા લખી મવા હોય. તે એ પુત્રોએને કે જમાઈએને અનિચ્છાથી પણ આર્થિક ખાતું પાંજરાપોળ અને ઉપાશયની ત્રણેય સરખાએને ૭૫ હજાર આપવા જ પડે છે. જે ઇરાદાથી તે લક્ષ્મી આપનારે આપી છે, તે ખોલથી ફેરવીને કોઈ ઉલટ-પાલટ કરી શકતું નથી તેથી જ રીતે જૈનદંત્રની એ માન્યતા છે, કે જિનમંદિરની રક્ષા એટલે કે દેવદંભ માન દેરાસરના જ ઉપયોગમાં લઈ શકાય શાનની રક્ષા શાન માટે જ ઉપયોગમાં લેવાય, અને સધારણની રક્ષાનો સાતે ક્ષેત્રો કે તેમાંના એક પણ ક્ષેત્ર માટે ઉપયોગ કરી શકાય એટલે એ ક્ષિતાઈ નાજો છે કે-જિનમંદિર જિનમૂર્તિ, જિનજામ, સાધુ સાધ્વી આવક અને આવિકા એ ૭ ક્ષેત્રોમાં જે જે કાતે અને જે જે ક્ષેત્રમાં વધારે જરૂરીઆત લાગે, તેમાં ઉપજતો વધારો કરી તેમાં વિનિયોગ કરી શકાય છે પરંતુ દેવદંભના ધનનો નીચે ઉતરતા એવા, હમ્મ કે સાતમાં આવક-આવિકાના ક્ષેત્રોમાં વિનિયોગ કરી શકાય નહીં તેમ કરવાથી બહુ જ પાપ લાગે છે. આપણા ગામમાં દેવદંભ ધણુ હોય, તો બીજા ગામેના જિર્ણોદ્ધારના કામમાં આપી શકાય સાધારણમાં સારી રક્ષા હોય તો સાતે ક્ષેત્રોમાં ન્યાય વધારે જરૂર હોય તે તેમાં આપે તો દોર લાગતો નથી. દૂકમાં એ કે જે ખાતાનું ધન હોય તે ખાતામાં તેનો ઉપયોગ કરતા રહેવું, એ જ દિનકર અને ત્રેપરકર છે. આવું સાદુ પણ વહીવટી શાન જેઓ ધરાવતા હોય, તેવાએજ આપા ખાતાએનો વહીવટ હાથમાં લેવો એકએ, તેણી વહીવટદારે પોતાના ધનની જેમ એવી રીતે

પહીવટ કરે એ પ્રયત્ન, કે એક રીતનું પણ તેમાં નુકસાન થાય નહીં, કે સહેજે પણ દુર્ભાગ થાય નહીં

પ્રશ્ન ૨૪—જેમ તીર્થે જઈ દેવોનું મંદિર આ સુખોમાં જ, તેમ ગુરુમંદિરોમાં ગયેલું મંદિર પણ જનુ ગયાનું છે, તો તેનું શુદ્ધિકરણ ? ગુરુ મંદિરોમાં તો મોટે ભાગે પુનઃ દેવ છે ?

ઉત્તર—દેવના ચિરદર્શી ગુરુમંદિરો જે જોઈને અધારરૂપ છે માત્ર દેખાડનાર અને ધાનદીપક પ્રગટાવનાર તે જ છે. હયાત ગુરુ મંદિરોમાં અને દેવનાં ભક્તો તેમ જ આશ્રમેની સહજ દોષ એટલે ગુરુઓ મોક્ષમાર્ગે પ્રયાજી દરનારા યાત્રિકો કહેવાય છે. મયમયાત્રા એ મોક્ષ માર્ગના રાજમાર્ગની યાત્રા છે તેથી સાચા શાસ્ત્રકાર કે વજીર સમાન છે તેથી કાળનું પણ કદી અદિન થાય તેવું જોતના કે કરતા નથી. પરંપરાથી રોવાથી રાચતો અસ-પણ તેઓમાં મળે નથી. તો તે યુગમાં તેઓથી થાય તેનો ઉપકાર કરી જાય છે. મામેશામ વિદ્યાગ્યાના કંવાચી તેઓ નિરાશસભાવે ઉપકાર કરી રહે છે. ગુરુમંદિરોમાં જોઈને બધા ઉપકાર હોય છે એટલે તેઓ જો કાળજર ન હોય તો તે વખતે શાંતિપ્રતિક્રમણમાં તેની રચ પના પહેલાં એટલે કાવતા પહેલાં “ધ્યોતકાર” રૂપ જોશવાની વિધિ છે. જમ દાનિરનાયકા કુલ સ્થાપન થયા પછી અનેક વિધિઓ થાય છે. યાવત્ સ્નાન બાજી વાય છે, તેમ આ ગુરુમંદિરોમાંની સાત પૂજાની વિધિ થયા બા પ્રતિક્રમણ કાવવાનું વિધાન છે. કોઈ નવ મકાનમાં વાસ્તુ કરવું હોય, તો કુલ થડો મૂકીને મૂલત્ થાય પછીથી જેમ ધર-પ્રવેશ થાય છે, તેમ ગુરુવંદન પછી એક મામસિક ક્રિયા મળાય છે.

પ્રશ્ન ૨૫—મિશ્રામિ દુષ્ટકનો રહસ્યાર્થ શું છે ? જૂસ ન થયું હોય કે જૂસ ન કરી હોય, તો મિશ્રામિ દુષ્ટક ચાલુ ?

ઉત્તર—જ્યારે કોઈ એક કાર્ય ન કરવા જેવું હોય છતાં જો તે મધ જાય, અથવા કોઈ કાર્ય કરવા જેવું હોય છતાં ન થયું ચક્ર, ત્યારે જૂસ મધ મળાય છે. એ જૂસ સંપાદવાનો મુખ્ય આધાર જૂસના

જ્ઞાન ઉપર રહે છે જૂન જ ન સમજાય તો તેને સુધારવાનું પણ રહેતું નથી સિદ્ધ સમાજે મણેની સત્પ્રવૃત્તિનો અભાવ અથવા સદ્નિર્વૃત્તિ કરવામાં આવે તથા અસત્ પ્રવૃત્તિઓમાં ઉદ્ભવ કરાય તે બૂધવાણી રિયતિ મણી શકાય એવે અસદ્ની નિવૃત્તિ અને સદ્ મા પ્રવૃત્તિ થાય ડુવારે જૂન સુધારવાની કળાનું રહસ્ય મળ્યું છે એમ કહી શકાય આખાય ઇરિયાવહી સૂત્રનો મુખ્ય આધાર આ મિશ્રામિ દુલ્લક ઉપર જ છે તે કારણથી આ મૂલ ધત્તુ જ મહત્ત્વ નું બની ગયું છે આગમમયોમા પણ દુરમાન છે કે ઇરિયાવહી કયા વિના પ્રતિક્રમણ ચેત્ય ન સ્વાધ્યાય કે મન્ત્રાપાદિ કાંઈ પણ ક્રિયા કરવી કલ્પની નથી કારણ કે તેના વિના તે અશુદ્ધ થવાનો સંભવ રહે છે ઇરિયાવહી કરતા તરસ ઉત્તરી સૂત્રથી તે એર્ષાપયિષ્ઠા વિરાધનાઓનું ઉત્તરીકરણ કરવામાં આવે છે જેમ ધરતુ રિપેરીંગ અથવા સમારકામ કરવામાં આવે છે અથવા તો માડાના પૈડા ધરી કે આરામ નુકસાન થતા સુધરાવતું પડે છે તેમ મૂળ અને ઉત્તરગુણોની યજ્ઞેલી ખડતા કે વિરાધનાઓનું પુન સરકરણ તેનાથી કરવામાં આવે છે પોતાના સર્વગુણથી કે પોતાના સામર્થ્યથી મનુષ્યમનમાં સમજપૂર્વક આવી પુન સરકરણની ક્રિયા કરવી બહુ જ જરૂરી છે સોનાનું શોધન જેમ તેમનું અને તાપથી થાય છે અથવા મેતા કપડાની શોધન વિધિ પાણી દ્વાર કે સાબુથી ધોઈને થાય છે ને તેમ કરવાથી દૂરીથી તે ઉજવળ થઈ પોતાના સ્વરૂપમાં આવે છે તેમ કમ મતિન આત્મા ઉપર શુદ્ધિ કરવાની આવી ક્રિયા ધણી જ જરૂરી છે જ્યારે આત્મા સમજનો થાય છે કે મને જે જે દુઃખો આવે છે તે મધી માગી પૂર્વની કંઠેલી બૂલોની શિક્ષાઓ જ ન જૂન એ પાપ છે એ કમ છે કમ છે એ કુ ખ છે' એમ સમજે તારે આવી પ્રાપ્તિતની ક્રિયાઓ કરવાનું મન થાય, કે જોથી 'કુ ખ ભોમવા વિના છૂટી શકાય.

વોસિરાણુ છુ તો અથ આ કરવો કે "કષાયમાન આત્મા
 શરીરથી પાપ કરે છે તેને" વોસિરાણુ છુ હુ ખમા આત્મા
 કષાયે અળ્યો અળ્યો રહેતો ૧થી ? કષાય, રાગ, દ્વેષ તો દરદ મેશના
 છે એટલે જ દુનિયામા કષાયાત્મા અને પ્રજ્ઞાતાત્માના ભેદો
 બતાવાયા નથી હુ ખી દુનિયાને સાચી આત્મિકતાંતિ
 અનુભવવાનુ કષાયે બની શકે ? સસારદાવાનજામાંથી બચના
 માટે ભગવાને બળો ઊગી નાત બનાવવાનુ આ અપૂર્વ સાધન
 ભગવતોએ બનાવ્યુ છે હવે કમનો ઉદય આવે ત્યારે પણ
 શરીરને જ વે વે પડે છે તેમ અશાંતિ ઉત્પન્ન કરનાર
 કષાયના તત્વને વોસિરાણી દબને શાંત અવસ્થા આત્માને
 કે શરીરને મેળની આપની તે પણ સુયોગ્ય જ છે તેમ
 કરનાથી આત્મા જ્યવહારી સરાગીયા ઝાંચે રહી શકવા સમર્થ
 બની શકે હ કારણ કે તે આત્મા સમજી શકે છે કે અનેક
 વિષમતાઓનો અભાવ કરી સ્થિરતાને ઉત્પન્ન કરનારી સામાયિકની
 આ ઉત્તમ ક્રિયા મને દાય લાગી છે હવે હુ મારા રાગદ્વેષને
 છોડવા તથા તેની સામે ઝડુમના પુરુષાર્થ કરવા તૈયાર થયો છુ
 એમ કરવાથી જીવમાત્ર નાચે મારે માટે નિધુતવની ભાવના
 કેળવવી બહુ જરૂરી છે એ જ અદ્વિસાના મૂળિયાં હ તેથી
 કહેવાય છે, કે સામાયિક એટલે અન્યને દુ ખ નહીં ઉપગ્રવવાનો
 અકમ નિશ્ચય છે એનાથી દુ અદ્વિસાનો સાચો ઉપાસક બની
 શકીશ અહિં સા તો કલેશ રહિત અવસ્થાનાળા
 આત્મામાંથી જન્મેલી સમજાવની જ સતતિ છે
 આના અનતા રહસ્યો આ સામાયિકના સૂત્રમા સમાવી લેવામા
 આવ્યા છે જેમ શાક મારકીટમાં શાક મળે છે તેમ આત્માને
 શાંત સંપડે તેનુ જગર દુ ધવી મનુષ્યોના આજના શહેરોમા
 હાણુ નથી માત્ર તે સામાયિકશાળામા જ મળે છે સાવધ
 ક્રિયાઓને દુ ખજનકે મનાય તો જ સામાયિકમા સમતાનો સાચો
 લાભ લઈ શકાય છે, એ વાત એ ઉપરથી સિદ્ધ થાય છે

